

UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA
PROGRAMA DE DOCTORAT: INNOVACIÓ I SISTEMA
EDUCATIU
DEPARTAMENT DE PEDAGOGIA APLICADA

PRESENTACIÓ
DEPARTAMENT DE L'EXPRESSION MUSICAL, PLÀSTICA I
CORPORAL

(Tutoritzada per Lurdes Martinez Minguez)

TESI DOCTORAL

LA COMPETICIÓ ESPORTIVA A LES
CLASSES D'EDUCACIÓ FÍSICA DE L'ETAPA
PRIMÀRIA: EL SEU TRACTAMENT COM A
MITJÀ EDUCATIU

Doctorand: Joan Estrada Aguilar

Direcció: José Tejada Fernández

2008

Aquest treball està dedicat
a quatre dones: Josefina,
Maria, Aina i Eugènia.

AGRAÏMENTS

La recerca presentada no hauria estat possible sense la col·laboració d'algunes institucions i l'ajut d'un gran nombre de persones. Vull mostrar el meu agraïment a:

- Cadascun dels infants que han contestat les enquestes presentades.
- Cadascun dels i de les mestres d'EF que han contestat enquestes i han fet possible que el seu alumnat també hi col·laborés.
- Els grups de formació permanent de mestres d'EF de Badalona, Cerdanyola, Gràcia i Ripollet. Els departaments d'EF de l'Escola Llor de Sant Boi de Llobregat i de l'Escola Lestonnac de Barcelona, pel seu entusiasme en les discussions sobre competició esportiva.
- L'ICE de la UAB i els Centres de Recursos Pedagògics de la província de Barcelona per haver-me facilitat el contacte amb el professorat.
- Josep Baqués, pel seu ajut i rigor en el tractament estadístic dels resultats quantitius.
- Ester Bonet i Solé per l'esmerada i generosa correcció lingüística.
- El departament de Didàctica de l'Expressió Musical, Plàstica i Corporal de la UAB.
- El grup de recerca Valors en Joc per l'ajuda rebuda, els molts consells i els constants ànims.
- Els professors i amics; Spei Macià, perquè en el seu moment em va convèncer per intentar entrar de ple en la docència universitària; Tomás Peire, per la seva generositat i per transmetre'm i compartir entusiasme per a la docència.
- Les crítiques i reflexions de l'alumnat de la UAB que durant molts anys m'han permès aprendre.

- Totes les persones que han actuat com a jutges per validar els qüestionaris.
- Les persones expertes: Francisco Javier Castejón, Jaume Cruz, José Devís, Melchor Gutiérrez, Tomás Peire, Josep Maria Puig, Carme Thió i Roberto Velázquez, per les facilitats donades i la disposició per exposar els seus coneixements.
- La família i les amistats, la seva estimació ha estat una constant font d'energies. L'Isidre Oller i la Neus Villarrubia perquè a part d'excel·lents amics són els millors professors que he conegut.
- El meu director de tesi, José Tejada, per la seva dedicació, els seus savis consells, per la confiança i la motivació que ha sabut transmetre'm i pel seu escrupolós respecte a diferents ritmes i possibilitats de treball.
- Eugènia, la meva companya, per la seva constant disposició a compartir i perquè sense el seu ajut aquesta tesi no s'hauria realitzat.

ÍNDEXS

ÍNDEX GENERAL

ÍNDEX DE GRÀFICS

ÍNDEX DE TAULES

ÍNDEXS.	7
ÍNDEX GENERAL.....	9
ÍNDEX DE GRÀFICS.....	15
ÍNDEX DE TAULES.....	17
PRESENTACIÓ.....	19
CAPÍTOL 1 – INTRODUCCIÓ GENERAL	21
1.1. – JUSTIFICACIÓ DE LA PROBLEMÀTICA I MOTIVACIONS PERSONALS	23
1.2. – DELIMITACIÓ I CONCRECIÓ DE LA PROBLEMÀTICA.....	26
1.3. – OBJECTIUS DE LA RECERCA.	27
CAPÍTOL 2 – COMPETICIÓ ESPORTIVA I EDUCACIÓ FÍSICA	29
2.1. – INTRODUCCIÓ.....	31
2.2. – CONCEPTUALITZACIÓ.	32
2.2.1. – Què és la competició?.....	32
2.2.2. – El terme <i>competició</i> en l'esport.	34
2.2.3. – Clarificació conceptual.	37
2.3. – PERSPECTIVA HISTÒRICA.....	40
2.3.1. – Apunt històric sobre la competició relacionada amb l'activitat física, l'EF i l'esport	40
2.3.2. – Olimpisme.....	50
2.4. – PERSPECTIVA SOCIOLÒGICA.....	53
2.5. – PERSPECTIVA PSICOLÒGICA	60
2.6. – PERSPECTIVA PEDAGÒGICA	71
2.6.1. – Valors i competició esportiva.....	71
2.6.2. – Competició esportiva dels infants en l'àmbit educatiu	75
2.7. – DISSENY CURRICULAR I COMPETICIÓ ESPORTIVA	84
2.7.1. – LOGSE i competició esportiva	84
2.7.2. – LOCE i competició esportiva	91
2.7.3. – LOE, nou marc educatiu competencial i competició esportiva	95

CAPÍTOL 3 – DISSENY I APLICACIÓ DE LA RECERCA	101
3.1. – JUSTIFICACIÓ METODOLÒGICA DEL DISSENY DE LA RECERCA.....	103
3.2. – POBLACIÓ – MOSTRA	105
3.2.1. – Població i mostra del qüestionari a mestres.	105
3.2.2. – Població i mostra del qüestionari a infants	106
3.2.3. – Mostra de les entrevistes a persones expertes.	107
3.2.4. – Mostra dels grups de discussió amb mestres especialistes d'EF.	109
3.3. – INSTRUMENTS DE RECOLLIDA D'INFORMACIÓ.	110
3.3.1. – El qüestionari com a instrument de recerca	110
3.3.2. – Qüestionaris a mestres d'EF.	113
3.3.3. – Qüestionaris a infants.	121
3.3.4. – Entrevistes a persones expertes.	130
3.3.5. – Grups de discussió de mestres especialistes en EF.....	138
3.4. – ESTRATÈGIES D'ANÀLISI DE LA INFORMACIÓ	143
3.4.1. – Tractament informàtic dels qüestionaris a mestres i infants.	143
3.4.2. – Tractament de la informació extreta de les entrevistes a persones expertes.....	144
3.4.3. – Tractament de la informació extreta dels grups de discussió.	145
3.5. – TEMPORALITZACIÓ DE LA RECERCA.....	146
CAPÍTOL 4 – RESULTATS DEL QÜESTIONARI AL PROFESSORAT D'EF.....	149
4.1. – CARACTERITZACIÓ DE LA MOSTRA.....	152
4.1.1. – Dades personals i professionals.....	152
4.1.2. – Dades del centre.....	159
4.2. – ORGANITZACIÓ DELS CONTINGUTS ESPORTIUS.....	161
4.2.1. – Aspectes per a la tria dels esports.	161
4.2.2. – Activitats esportives realitzades en les classes d'EF.....	164
4.2.3. – Continguts esportius a les classes d'EF.....	166
4.3. – TRACTAMENT PEDAGÒGIC DE DIVERSOS ASPECTES COMPETITIVUS.....	168
4.3.1. – Aspectes per organitzar competicions esportives.....	168
4.3.2. – Actuacions davant el resultat de la competició esportiva.....	170
4.3.3. – Actuacions davant els conflictes.....	173
4.4. – OPINIÓ DELS/DE LES MESTRES SOBRE LA COMPETICIÓ COM A MITJÀ EDUCATIU.	175
4.4.1. – Possibilitats de realitzar competició esportiva a les classes d'EF.....	175

4.4.2. – Comportaments competitius de l'alumnat i gènere.....	178
4.4.3. – Valoració de diferents aspectes en relació amb la utilització de la competició esportiva.....	181
4.5. – ANÀLISI DELS RESULTATS EN RELACIÓ AMB DIFERENTS GRUPS DE LA MOSTRA DE MESTRES	187
4.5.1. – Gènere.....	187
4.5.2. – Edat.	191
4.5.3. – Seguiment mediàtic de l'esport competitiu.	193
4.5.4. – Titularitat del centre.....	197
4.5.5. – Exercici d'entrenador/a.	201
4.5.6. – Titulació federativa.	206
CAPÍTOL 5 – RESULTATS DEL QÜESTIONARI ALS INFANTS.....	209
5.1. – CARACTERITZACIÓ DE LA MOSTRA.....	212
5.2. – OPINIÓ I VALORACIÓ DE LA COMPETICIÓ ESPORTIVA A LES CLASSES D'EF.	213
5.3. – VALORACIÓ DE L'APARTAT OBERT DEL QÜESTIONARI.....	225
5.3.1. – Altres aspectes valorats de la competició esportiva.	225
5.3.2. – Manifestacions dels infants sobre la competició esportiva.....	227
5.4. – ANÀLISI DELS RESULTATS EN RELACIÓ AMB DIFERENTS GRUPS DE LA MOSTRA D'INFANTS.....	231
5.4.1. – Gènere.....	231
5.4.2. – Titularitat del centre.....	238
5.4.3. – En funció del curs (5è-6è de primària).....	243
5.4.4. – En funció de participar en competicions esportives extraescolars o no.	245
CAPÍTOL 6 – RESULTATS DE LES ENTREVISTES A PERSONES EXPERTES.....	251
6.1. – L'ESPORT EN LES CLASSES D'EDUCACIÓ FÍSICA (CONTEXT GENERAL).	254
6.1.1. – Importància de l'esport a l'escola.	254
6.1.2. – La competició com a component de l'esport.....	256
6.1.3. – Esports per a realitzar a l'escola.	258
6.2. – LA COMPETICIÓ ESPORTIVA COM A MITJÀ EDUCATIU.....	261
6.2.1. – Aspectes positius.	263
6.2.2. – Aspectes negatius.....	265

6.2.3. – Problemes per a l'aplicació pràctica de la competició en l'àmbit educatiu.	267
6.2.4. – Influències socials.	269
6.2.5. – Diferències de comportaments competitius segons gènere i infants que participen en esport extraescolar.	273
6.2.6. – Competició esportiva i aprenentatge d'habilitats coordinatives.	276
6.3. – TRACTAMENT DE LA COMPETICIÓ ESPORTIVA EN LES CLASSES D'EDUCACIÓ FÍSICA.	278
6.3.1. – Aportacions per a potenciar aspectes educatius.	278
6.3.2. – Paper dels/de les mestres en la competició com a mitjà educatiu.	280
6.3.3. – Tractament del resultat.	284
6.3.4. – Tractament pluridisciplinar de la competició.	288
6.3.5. – Tractament de les normatives.	290
6.3.6. – Tractament dels conflictes.	298
6.3.7. – La competició com a mitjà educatiu i la formació de mestres.	300
CAPÍTOL 7 – RESULTATS DELS GRUPS DE DISCUSSIÓ DE MESTRES D'EF.	307
7.1. – LA COMPETICIÓ ESPORTIVA COM A MITJÀ EDUCATIU.	305
7.1.1. – Aspectes positius.	308
7.1.2. – Aspectes negatius.	311
7.1.3. – Problemes per a l'aplicació pràctica de la competició en l'àmbit educatiu.	314
7.1.4. – Influències socials.	317
7.1.5. – Diferències de comportaments competitius segons gènere i infants que participen en esport extraescolar.	321
7.2. – TRACTAMENT DE LA COMPETICIÓ ESPORTIVA EN LES CLASSES D'EDUCACIÓ FÍSICA.	325
7.2.1. – Paper dels/de les mestres en la competició com a mitjà educatiu.	325
7.2.2. – Tractament del resultat.	330
7.2.3. – Tractament de les normatives.	334
7.2.4. – Tractament dels conflictes.	340
7.2.5. – La competició com a mitjà educatiu i la formació de mestres.	343
CAPÍTOL 8 – CONCLUSIONS FINALS.	345
8.1. – CONCLUSIONS EXTRETES DELS QÜESTIONARIS I DEBATS REALITZATS AMB MESTRES.	348

8.2. – CONCLUSIONS EXTRETES DE LES ENTREVITES A PERSONES EXPERTES.....	354
8.3. – CONCLUSIONS EXTRETES DELS QÜESTIONARIS A INFANTS.....	357
8.4. – TRIANGULACIÓ DE LES CONCLUSIONS.....	360
8.5. – PROPOSTES D'ACTUACIÓ DE LA COMPETICIÓ ESPORTIVA A LES CLASSES D'EF	362

CAPÍTOL 9 – LIMITACIONS DE L'ESTUDI I PERSPECTIVES DE NOVES INVESTIGACIONS	365
---	------------

BIBLIOGRAFIA.....	371
--------------------------	------------

ANNEXOS.....	385
---------------------	------------

A – ANNEX EN SUPORT PAPER	387
A.1. – Qüestionari definitiu realitzat a mestres d'EF.....	389
A.2. – Qüestionari definitiu realitzat a infants de primària.....	395
A.3. – Guió d'entrevista realitzada a persones expertes.	397
B – ANNEX EN SUPORT INFORMÀTIC (CD).....	399
B.1. – 1r qüestionari dissenyat per passar a mestres d'EF	
B.2. – Carta presentació a les persones jutges pel procés de validació del qüestionari a mestres d'EF	
B.3. – 2n qüestionari a mestres d'EF (previ a la validació)	
B.4. – Carpeta de validació del qüestionari a mestres d'EF (univocitat i pertinència)	
B.5. – Carta presentació exalumnes de postgrau de la UAB	
B.6. – Carta (correu electrònic) adreçat als Centres de Recursos Pedagògics	
B.7. – Carpeta amb arxius informàtics estadístics dels resultats del qüestionari a mestres	
B.8. – 1r qüestionari dissenyat per passar a infants	
B.9. – 2n qüestionari a infants d'EF (previ a la validació)	
B.10. – Carta presentació a les persones jutges per al procés de validació del qüestionari a infants	
B.11. – Respostes escrites de l'apartat obert de la pregunta 7 del qüestionari a infants	
B.12. – Respostes escrites de l'apartat obert sobre manifestacions de la competició (darrera part del qüestionari a infants)	

- B.13. – Carpeta amb arxius informàtics estadístics dels resultats del qüestionari a infants
- B.14. – Carta presentació adreçada als/a les mestres i protocol per passar el qüestionari a infants
- B.15. – Carta en castellà adreçada a algunes persones expertes per sol·licitar una entrevista en profunditat sobre l'objecte d'estudi
- B.16. – Carta en català adreçada a algunes persones expertes per sol·licitar una entrevista en profunditat sobre l'objecte d'estudi
- B.17. – Carpeta amb els arxius d'àudio de les entrevistes realitzades a persones expertes
- B.18. – Document amb totes les transcripcions de les entrevistes a persones expertes
- B.19. – Carta presentació adreçada a les persones coordinadores de grups de formació permanent de mestres d'EF de l'ICE de la UAB
- B.20. – Carpeta amb els arxius d'àudio dels grups de discussió de mestres de formació permanent d'EF
- B.21. – Carpeta amb les transcripcions escrites dels grups de discussió

ÍNDIX DE GRÀFICS

Gràfic n. 1. Dos models d'esport infantil segons Bernard, M.....	78
Gràfic n. 2. Resum de l'aplicació dels instruments i de les fonts d'informació de la recerca.....	104
Gràfic n. 3. Diferents grups d'edats i gènere en relació amb la mostra de qüestionaris de mestres d'EF.....	152
Gràfic n. 4. Anys d'experiència acumulada en EF en comparació de la de mestre/a generalista.....	154
Gràfic n. 5. Esports més practicats com a primera opció pels/per les mestres d'EF.....	156
Gràfic n. 6. Esports més practicats com a primera opció per l'alumnat a criteri dels/de les mestres d'EF.....	159
Gràfic n. 7. Aspectes valorats per la tria dels esports.....	161
Gràfic n. 8. Activitats esportives realitzades en les classes d'EF.....	164
Gràfic n. 9. Continguts esportius a les classes d'EF.....	166
Gràfic n. 10. Aspectes organitzatius de la competició esportiva.....	168
Gràfic n. 11. Actuacions davant el resultat de la competició esportiva.....	170
Gràfic n. 12. Actuacions davant els conflictes.....	173
Gràfic n. 13. Possibilitats de realitzar competició segons els blocs de continguts.....	175
Gràfic n. 14. Possibilitats de la competició esportiva per a millorar objectius curriculars.....	176
Gràfic n. 15. Comportaments competitiu de l'alumnat i gènere.....	178
Gràfic n. 16. Diferències de gènere i curs en els comportaments competitiu de l'alumnat.....	180
Gràfic n. 17. Valoració de diferents aspectes en relació amb la utilització de la competició esportiva.....	181
Gràfic n. 18. Diferències valoratives de gènere en relació amb diferents aspectes en la utilització de la competició esportiva.....	190
Gràfic n. 19. Diferències valoratives segons l'edat dels/de les mestres en relació amb diferents aspectes en la utilització de la competició esportiva.....	191
Gràfic n. 20. Diferències valoratives segons la titularitat del centre en relació amb la tria d'esports per a realitzar en el centre.....	197
Gràfic n. 21. Diferències valoratives segons la titularitat del centre en relació amb diferents aspectes en la utilització de la competició esportiva.....	200
Gràfic n. 22. Diferències valoratives segons haver exercit d'entrenador/a en relació amb la utilització de la competició esportiva per a assolir objectius d'EF.....	203
Gràfic n. 23. Diferències valoratives segons haver exercit d'entrenador/a en relació amb diferents aspectes en la utilització de la competició esportiva.....	204
Gràfic n. 24. Diferències valoratives segons posseir titulació federativa o no en relació amb la utilització de la competició esportiva per a assolir objectius d'EF.....	206

Gràfic n. 25. Diferències valoratives segons posseir titulació federativa o no en relació amb diferents aspectes en la utilització de la competició esportiva.	207
Gràfic n. 26. Caracterització de la mostra del qüestionari a infants.....	212
Gràfic n. 27. Percentatge d'alumnat procliu a la competició esportiva.	213
Gràfic n. 28. Percentatge d'alumnat segons les preferències temporals per realitzar competició esportiva.	214
Gràfic n. 29. Percentatge d'alumnat segons les preferències per comptar el resultat de la competició esportiva.	215
Gràfic n. 30. Percentatge d'alumnat segons les preferències per formar equips.	217
Gràfic n. 31. Preferència de l'alumnat quant a la quantitat de regles en l'esport que es realitza a les classes d'EF.	217
Gràfic n. 32. Valoració de diferents aspectes relacionats amb la competició esportiva.	219
Gràfic n. 33. Diferències de gènere en la participació en competicions esportives extraescolars (CEE).	231
Gràfic n. 34. Diferències de gènere en les preferències per realitzar competició esportiva a les classes d'EF.....	232
Gràfic n. 35. Diferències de gènere en la preferència per la freqüència per a realitzar competició esportiva i per a comptar el resultat.....	233
Gràfic n. 36. Diferències de gènere en la preferència per la formació d'equips en la competició esportiva.	234
Gràfic n. 37. Diferències de gènere en la valoració de les mitjanes corresponents a diferents aspectes relacionats amb la competició esportiva.	235
Gràfic n. 38. Diferències segons la titularitat de l'escola en les preferències per realitzar competició esportiva a les classes d'EF.	238
Gràfic n. 39. Diferències segons la titularitat de l'escola en les preferències per comptar el resultat de la competició esportiva.	239
Gràfic n. 40. Diferències segons la titularitat de l'escola per la formació d'equips en la competició esportiva.	240
Gràfic n. 41. Diferències segons la titularitat de l'escola en la valoració de les mitjanes corresponents a diferents aspectes relacionats amb la competició esportiva.	241
Gràfic n. 42. Diferències en funció del curs en la valoració de les mitjanes corresponents a diferents aspectes relacionats amb la competició esportiva.	244
Gràfic n. 43. Diferències segons realitzar CEE o no en les preferències per realitzar competició esportiva a les classes d'EF.	245
Gràfic n. 44. Diferències segons realitzar CEE o no en la preferència per realitzar competició esportiva i per comptar el resultat.....	246
Gràfic n. 45. Diferències segons realitzar CEE o no en la valoració de les mitjanes corresponents a diferents aspectes relacionats amb la competició esportiva.	248

ÍNDIX DE TAULES

Quadre n. 1. Relació de la competició esportiva amb principis de la intel·ligència emocional.	68
Quadre n. 2. Resultats d'univocitat i pertinència del qüestionari a mestres d'EF presentat a les persones jutges.....	116
Quadre n. 3. Resultats d'univocitat i pertinència del qüestionari a infants presentat a les persones jutges.	125
Quadre n. 4. Dimensions i categories tractades en les entrevistes a persones expertes.	134
Quadre n. 5. Dimensions i categories tractades en grups de discussió de mestres especialistes en EF.	142
Quadre n. 6. Cronograma del desenvolupament de la tesi.	146
Quadre n. 7. Anys d'experiència acumulada en EF en comparació de la de mestre/a generalista.	154
Quadre n. 8. Quantitat de mestres d'EF que han exercit d'entrenadors/es en diferents esports.	155
Quadre n. 9. Esports més practicats pels/per les mestres d'EF.	156
Quadre n. 10. Seguiment mediàtic de l'esport de competició dels/de les mestres d'EF.	157
Quadre n. 11. Esports més practicats per l'alumnat a criteri dels/de les mestres d'EF.....	159
Quadre n. 12. Aspectes valorats per la tria dels esports.	161
Quadre n. 13. Altres aspectes valorats per la tria dels esports.	163
Quadre n. 14. Activitats esportives realitzades en les classes d'EF.....	164
Quadre n. 15. Continguts esportius a les classes d'EF.	166
Quadre n. 16. Aspectes organitzatius de la competició esportiva.	168
Quadre n. 17. Altres aspectes organitzatius valorats de la competició esportiva.....	169
Quadre n. 18. Actuacions davant el resultat de la competició esportiva.	170
Quadre n. 19. Altres actuacions davant el resultat de la competició esportiva.	171
Quadre n. 20. Actuacions davant els conflictes.	173
Quadre n. 21. Altres actuacions davant els conflictes.	174
Quadre n. 22. Possibilitats de realitzar competició segons els blocs de continguts.....	175
Quadre n. 23. Possibilitats de la competició esportiva per a millorar objectius curriculars.	176
Quadre n. 24. Possibilitats de la competició esportiva per a millorar objectius d'EF.....	177
Quadre n. 25. Importància de diferents factors en la diferència de comportaments competitiu per gènere.....	179
Quadre n. 26. Valoració de diferents aspectes en relació amb la utilització de la competició esportiva.	181
Quadre n. 27. Altres aspectes en l'apartat obert del qüestionari, en relació amb la utilització de la competició esportiva.	183
Quadre n. 28. Observacions generals respecte el qüestionari i la competició esportiva.	185
Quadre n. 29. Diferències valoratives de gènere en relació amb diferents aspectes en la utilització de la competició esportiva.	189
Quadre n. 30. Diferències valoratives segons l'edat dels/de les mestres en relació amb diferents aspectes en la utilització de la competició esportiva.	191
Quadre n. 31. Diferències valoratives del professorat d'EF segons el grau de seguiment de competició esportiva per TV, en relació amb diferents aspectes en la utilització de la competició esportiva.	194
Quadre n. 32. Diferències valoratives segons la titularitat del centre en relació amb la tria d'esports per a realitzar en el centre.	197

Quadre n. 33. Diferències valoratives segons la titularitat del centre en relació amb diferents aspectes en la utilització de la competició esportiva.	199
Quadre n. 34. Diferències valoratives segons haver exercit d'entrenador/a en relació amb la utilització de la competició esportiva per a assolir objectius d'EF.	202
Quadre n. 35. Diferències valoratives segons haver exercit d'entrenador/a en relació amb diferents aspectes en la utilització de la competició esportiva.	204
Quadre n. 36. Diferències valoratives segons posseir titulació federativa o no en relació amb la utilització de la competició esportiva per a assolir objectius d'EF.	206
Quadre n. 37. Diferències valoratives segons posseir titulació federativa o no en relació amb diferents aspectes en la utilització de la competició esportiva.	207
Quadre n. 38. Resultat de les mitjanes corresponents a diferents aspectes relacionats amb la competició esportiva.	219
Quadre n. 39. Exemples de manifestacions sobre "m'agrada competir".	228
Quadre n. 40. Exemples de manifestacions sobre "no m'agrada competir".	229
Quadre n. 41. Exemples de reflexions personals sobre la competició esportiva.	230
Quadre n. 42. Exemples d'expressions dels infants sobre el propi context de competició esportiva.	230
Quadre n. 43. Diferències de gènere en la valoració de les mitjanes corresponents a diferents aspectes relacionats amb la competició esportiva.	235
Quadre n. 44. Diferències segons la titularitat de l'escola de les mitjanes corresponents a diferents aspectes relacionats amb la competició esportiva.	241
Quadre n. 45. Diferències en funció del curs en la valoració de les mitjanes corresponents a diferents aspectes relacionats amb la competició esportiva.	243
Quadre n. 46. Diferències segons realitzar CEE o no en la valoració de les mitjanes corresponents a diferents aspectes relacionats amb la competició esportiva.	248
Quadre n. 47. Resum dels resultats de persones expertes sobre l'esport en les classes d'EF.	260
Quadre n. 48. Resum dels resultats de persones expertes sobre aspectes positius i negatius de la competició esportiva com a mitjà educatiu.	277
Quadre n. 49. Resum dels resultats de persones expertes sobre condicionants de la competició esportiva a les classes d'EF.	270
Quadre n. 50. Resum de l'opinió de persones expertes sobre el paper dels/de les mestres i el tractament del resultat.	287
Quadre n. 51. Resum de l'opinió de persones expertes sobre el tractament de les normatives en la competició esportiva a l'escola.	297
Quadre n. 52. Resum dels resultats dels grups de discussió sobre aspectes positius i negatius de la competició esportiva com a mitjà educatiu.	313
Quadre n. 53. Resum dels resultats dels grups de discussió sobre condicionants de la competició esportiva a les classes d'EF.	324
Quadre n. 54. Resum dels resultats dels grups de discussió sobre el paper dels/de les mestres i el tractament del resultat.	333
Quadre n. 55. Resum dels grups de discussió sobre el tractament de les normatives en la competició esportiva a l'escola.	339

PRESENTACIÓ

La competició esportiva a les classes d'EF és un tema controvertit i difícil d'entomar i ha generat un debat intens en els i les professionals de l'EF i l'esport. Existeixen posicions molt contrastades sobre el tema, des d'acèrrims/es defensors/es que veuen en la competició una de les fonts més importants per a generar motivació en les classes d'EF fins a detractors/es que en la competició veuen reflectits valors negatius de la societat que van en detriment de la formació dels nostres infants.

La recerca que presentem pretén aprofundir i analitzar el tractament de la competició esportiva que es realitza a les classes d'EF de l'etapa primària per tal d'elaborar orientacions i propostes que contribueixin a desenvolupar la competició esportiva com a mitjà educatiu.

Aquesta tesi doctoral està estructurada en els següents apartats:

En primer lloc s'introdueix l'objecte de l'estudi mitjançant una justificació i una concreció de la problemàtica i l'exposició dels objectius generals pretesos en la seva elaboració.

En segon lloc es realitza una descripció teòrica sobre el fenomen de la competició esportiva en les classes d'educació física (EF) mitjançant una anàlisi des de diverses perspectives relacionades amb la temàtica investigada i fent referència a autors/es que han estat rellevants en el tractament de la competició esportiva o d'aspectes que s'hi relacionen.

En tercer lloc es troba el disseny i l'aplicació dels instruments elaborats en la recerca: qüestionaris a mestres d'EF i infants, entrevistes a persones expertes i grups de discussió amb mestres d'EF.

En quart lloc es descriuen els resultats obtinguts de les fonts d'informació: mestres d'EF, persones expertes i infants de l'etapa primària.

En cinquè lloc s'exposen d'una banda les conclusions de cada font d'informació i d'altra banda el resultat obtingut en la triangulació de les diferents fonts

d'informació, i es finalitza amb unes propostes d'actuació per al tractament de la competició esportiva a les classes d'EF.

En sisè i darrer lloc s'expressen les limitacions que ha suposat la realització de la recerca així com les perspectives futures relacionades amb els seus resultats.

També, i posteriorment a la bibliografia consultada, es presenten els annexos en dos formats diferenciats: en paper, en què es troben els instruments definitius emprats en la recerca, i en format informàtic CD, en què es troben tots els arxius relacionats amb el disseny, l'aplicació i l'anàlisi de resultats de la recerca. Una part dels arxius són d'àudio i corresponen als enregistraments realitzats a mestres d'EF i persones expertes.

CAPÍTOL 1 – INTRODUCCIÓ GENERAL

1.1. – JUSTIFICACIÓ DE LA PROBLEMÀTICA I MOTIVACIONS PERSONALS

1.2. – DELIMITACIÓ I CONCRECIÓ DE LA PROBLEMÀTICA

1.3. – OBJECTIUS GENERALS DE LA RECERCA

1.1. – JUSTIFICACIÓ DE LA PROBLEMÀTICA I MOTIVACIONS PERSONALS

L'alta presència de l'esport a l'escola és indubtable, així com l'interès que desperta en bona part de l'alumnat. L'esport compta, juntament amb d'altres fets socials, amb un component intrínsec de competició.

Una de les prioritats en l'àmbit educatiu és tractar l'educació en valors des de totes les àrees que conformen el disseny curricular. L'àrea d'educació física (EF), pel seu caràcter vivencial i de relació social, esdevé fonamental per a reflexionar i intervenir en l'adquisició d'actituds i valors.

La competició en les classes d'EF ens possibilita i obliga a realitzar nombroses intervencions pedagògiques. En l'esport competitiu de fora de l'àmbit escolar amb més presència social, i també algun cop en el propi àmbit escolar, es poden constatar freqüentment exemples de comportaments que no contribueixen a la formació en valors dels nostres infants: el fet de no respectar la resta de participants, el "tot és bo per tal de guanyar", la frustració en la derrota, la supèrbia en la victòria, conductes violentes... Per tant, es fa evident una necessitat del tractament de la competició esportiva canalitzada cap a interessos educatius en aspectes com la millora de la participació i l'afany de superació amb independència del nivell i gènere, la creació d'un clima de respecte i col·laboració, l'adaptació de l'esport a la diversitat d'interessos, etc. per citar alguns exemples que les persones dedicades a l'educació estarien fàcilment d'acord d'intentar canalitzar, però que històricament no ha estat gens fàcil aconseguir.

El model esportiu altament competitiu que a nivell mediàtic se'ns ofereix no és sovint el millor exemple per a promocionar l'activitat física i els seus aspectes formatius. Però cal considerar la competició no només com un aspecte imbricat en la nostra cultura esportiva que pot aportar beneficis a les capacitats motrius, cal també analitzar la seva aportació en el desenvolupament emocional i formació en valors de l'alumnat. Davant els dos raonaments citats anteriorment a favor i en contra de la competició en l'educació esportiva, podem trobar opinions, comportaments i tractaments molt diferenciats per part de les persones docents.

L'estudi de la UNESCO *L'educació conté un tresor*, coordinat per Delors, J. (1996), parla de l'educació com a "instrument privilegiat per a enfrontar les angoixants circumstàncies que, al final del mil·lenni, són agonia del gènere humà". Al nostre entendre els valors que acompanyen l'EF són un instrument idoni que permet el desenvolupament de l'individu del segle XXI. La present investigació es basa en pilars fonamentals de l'educació citats en aquest estudi:

- Aprendre a viure. A través de l'EF l'individu conviu i es troba amb si mateix i amb els altres. Això ha de portar-lo a ser tolerant, a valorar les diferències i la igualtat en la dignitat.

- Aprendre a ser. L'EF col·labora sens dubte en el desenvolupament global de cada persona, recordant sempre que l'ésser humà és eminentment social i que per tant sempre necessita els altres o és suport d'algú.

Per tant, l'aplicació d'activitats competitives pot dur-nos per camins convergents o divergents, segons el seu ús, cap a aquests pilars educatius. Existeixen pocs antecedents d'investigacions sobre valors en l'àmbit de l'EF ja que tradicionalment s'han prioritzat estudis relacionats amb continguts de caràcter físic i conceptual. El vessant formatiu de la competició amb l'aportació que pot tenir per al coneixement i l'acceptació personal i de les altres persones es fa transcendent.

La present investigació també està en part motivada per l'experiència laboral personal. Ja en els meus inicis com a coordinador tècnic municipal d'Esports de la ciutat de Rubí l'any 1980 la competició era preferent en els plantejaments metodològics de propostes d'activitat física destinades a la població escolar. Sovint era un tema de controvèrsia entre persones vinculades a l'activitat física escolar: polítics, directius esportius, famílies i els mateixos tècnics. D'una banda, hi havia opinions favorables a copiar un model imperant en la majoria d'entitats i federacions esportives, la selecció com a única (o principal) finalitat per a captar talents esportius. D'altra banda, existien opinions contràries (en

aquella època minoritàries) a qualsevol aspecte que suposés competir (manifestar resultats, realitzar classificacions...). Enmig d'aquestes controvertides opinions a favor i en contra de la competició, el meu posicionament es trobava entre la valoració d'aspectes positius de les activitats competitives: motivacions de les persones participants (o d'una bona part) per refermar les seves necessitats agonístiques de superar dificultats i demostrar les seves destreses, i dels aspectes negatius que representaven, entre d'altres, frustracions i excessives rivalitats enfocades a l'única finalitat de guanyar.

El dilema de la competició esportiva en les classes d'EF també ha estat un tema polèmic que m'ha acompanyat en les meves experiències docents, primer a l'antiga EGB, després a l'etapa secundària i darrerament en la meua etapa de professor a la Facultat de Ciències de l'Educació de la UAB. En aquesta darrera etapa docent, la freqüent aparició del tema de la competició en les classes de l'assignatura d'Iniciació Esportiva, amb constants debats i consideracions metodològiques, també ha suposat un estímul per a desenvolupar la recerca.

Les controvèrsies referides a la competició continuen. Per aquest motiu, el fet de plantejar-me la investigació és també un repte personal actual per aprofundir sobre el que està succeint a l'escola, com a punt de partida per contribuir al coneixement i a la reflexió i d'aquesta manera millorar el tractament de la competició com a mitjà educatiu.

Tot i que a nivell teòric s'han publicat llibres, articles, comunicacions i ponències per tractar el tema, cal assenyalar que hi ha pocs treballs d'investigació existents sobre la competició com a mitjà educatiu a l'estat espanyol, sobretot pel que fa referència a l'àmbit escolar. Des d'aquest punt de vista, va ser molt significativa per a mi la lectura de la tesi *La competición en el ámbito escolar: un programa de intervención social*, de Pérez Turpin, J.A. (2002). Tot i estar ubicada en un marc d'intervenció extraescolar i en edats més avançades, el posicionament de l'autor va suposar un nou reforçament per a seguir aprofundint en la mateixa línia de recerca.

1.2. – DELIMITACIÓ I CONCRECIÓ DE LA PROBLEMÀTICA

És palès la necessitat d'emprendre actuacions de recerca del coneixement i d'anàlisi de la competició esportiva present a les nostres classes.

Existeix una necessitat de conèixer què s'està realitzant a l'escola amb el fenomen de la competició i de saber la manera com les persones docents podem progressar en la presa de decisions didàctiques que millorin la utilització de la competició. És un fenomen complex ja que es tracta d'un tema relacionat amb diversos aspectes: psicològics, pedagògics, sociològics, esportius... La finalitat de la investigació es fonamenta en l'anàlisi dels aspectes educatius de la competició en l'activitat física i l'esport. La tesi es basa a respondre a una pregunta principal:

Quin ha de ser el tractament educatiu de la competició esportiva a les classes d'EF de l'etapa primària?

La pregunta no respon a pretensions per a decidir quines són les millors propostes concretes per a realitzar competició esportiva a les condicions específiques de cada escola, sinó que pretén obtenir orientacions clau que canalitzin i guiïn el desenvolupament de la competició esportiva com a mitjà educatiu a les classes d'EF en l'etapa primària.

Per arribar a resoldre l'esmentada qüestió principal caldrà respondre a preguntes que se'n deriven, com per exemple:

- Què s'està realitzant en l'actualitat a les classes d'EF en relació amb la competició esportiva?
- Quines són les aportacions de la competició esportiva en l'educació en valors?
- Quina és l'opinió dels/de les mestres, persones expertes i infants sobre la competició esportiva a les classes d'EF?
- Quines orientacions pedagògiques haurien de tenir les competicions esportives a les classes d'EF?

1.3. – OBJECTIUS DE LA RECERCA

- Conèixer característiques de la competició esportiva en les classes d'EF.
- Conèixer l'opinió que tenen els/les mestres d'EF sobre la utilització d'activitats competitives en les classes d'EF.
- Conèixer opinions dels infants relacionades amb la realització d'activitats competitives a les classes d'EF.
- Conèixer l'opinió que tenen persones expertes en educació sobre la utilització d'activitats competitives com a mitjà educatiu.
- Conèixer la relació dels diferents aspectes del perfil del professorat i del dels infants amb l'aplicació de la competició esportiva a l'escola.
- Conèixer les aportacions de la competició esportiva en l'educació en valors.
- Realitzar una anàlisi sobre el tractament de la competició esportiva a les classes d'educació física.
- Elaborar una proposta de criteris pedagògics per a la millora del tractament de la competició esportiva com a mitjà educatiu.
- Obtenir resultats que permetin l'origen de noves recerques sobre l'objecte de l'estudi.

CAPÍTOL 2 – COMPETICIÓ ESPORTIVA I EDUCACIÓ FÍSICA

2.1. – INTRODUCCIÓ

2.2. – CONCEPTUALITZACIÓ

2.2.1. – Què és la competició?

2.2.2. – El terme *competició* en l'esport

2.2.3. – Clarificació conceptual

2.3. – PERSPECTIVA HISTÒRICA

2.3.1. – Apunt històric sobre la competició relacionada amb l'activitat física, l'EF i l'esport

2.3.2. – Olimpisme

2.4. – PERSPECTIVA SOCIOLÒGICA

2.5. – PERSPECTIVA PSICOLÒGICA

2.6. – PERSPECTIVA PEDAGÒGICA

2.6.1. – Valors i competició esportiva

2.6.2. – Competició esportiva dels infants en l'àmbit educatiu

2.7. – DISSENY CURRICULAR I COMPETICIÓ ESPORTIVA

2.7.1. – LOGSE i competició esportiva

2.7.2. – LOCE i competició esportiva

2.7.3. – LOE, nou marc educatiu competencial i competició esportiva

2.1. – INTRODUCCIÓ

En aquest apartat es presenta una exposició teòrica del fenomen de la competició en l'àmbit de l'esport i l'EF. La finalitat ha estat crear una base de fonamentació teòrica des de la qual sorgeixi el disseny i la posterior aplicació de la recerca realitzada.

La presentació d'aquest capítol comença perfilant el terme de la competició, es realitza posteriorment un breu recorregut històric i s'aborda la competició des de diversos vessants: sociològic, psicològic i un altre més específicament pedagògic referent a l'EF i l'esport escolar. Val a dir que, tot i que aquest desglossament respon a diversos paradigmes de l'objecte de l'estudi, el seu vessant més específic d'EF no deixa de tenir una interpretació eclèctica en la seva anàlisi.

El context teòric finalitza amb una descripció de la manera com ha estat tractat el terme *competició* en el transcurs de les diverses lleis que han intentat perfilar el disseny curricular de l'EF a l'educació primària, des de la implantació de la LOGSE fins l'actualitat. Considerem que el marc de referència legal esdevé molt útil i significatiu per a la posterior anàlisi de l'objecte d'estudi.

2.2. – CONCEPTUALITZACIÓ

2.2.1. – Què és la competició?

La competició és un terme polisèmic amb moltes arestes que possibiliten una visió polièdrica. És necessari, doncs, realitzar una aproximació a aquest terme per tal de centrar el nostre discurs. En primer lloc partim de les diferents accepcions que ens mostren els diccionaris enciclopèdics.

Referent a la competició, diverses fonts enciclopèdiques expressen el següent: Diccionari de l'Enciclopèdia Catalana (1973):

“Acció de competir. ”

També referit a l'esport, l'Enciclopèdia Catalana (1973) descriu la competició com a:

“Qualitat de l'activitat esportiva referent a l'oposició dels participants en un context d'igualtat d'oportunitats i d'acord amb un conjunt de convencions i de regles que donen un valor precís al triomf.”

Enciclopedia Larouse (1988):

“Competir: (Lat. Competere) ir al encuentro una cosa de otra. Contender dos o más personas para lograr la misma cosa.”

Diccionario de la Real Academia Española (1992):

“Contender dos o más personas entre sí, aspirando unas y otras con empeño a una misma cosa.”

Diccionario de las Ciencias del Deporte (1992):

“Confrontación entre individuos, grupos, equipos o naciones, que ha sido regulada de antemano mediante reglas válidas para todos los participantes.”

Diccionario de la lengua española (2001):

“Competencia o rivalidad de quienes se disputan una misma cosa o la pretenden.”

En totes les definicions apareix la disputa, l'enfrontament amb d'altres, també és present la necessitat de regles o convencions prèvies perquè aquesta competició tingui lloc.

Un aspecte que cal destacar d'aquesta interpretació genèrica del terme és la premissa de *rivalitzar* amb altres persones. Alguns autors relativitzen aquesta important consideració quan es trasllada a l'àmbit específic de l'esport.

2.2.2. – El terme competició en l'esport

En les definicions genèriques sobre la competició s'exclou la competició d'un mateix i/o contra el medi. Però si ens centrem en l'àmbit esportiu podem entendre la competició com a component de l'esport segons expressa Castejón, F.J., (1997:25) com:

“Activitat física lúdica en què la persona, individualment o amb cooperació, pot competir amb si mateixa contra el medi o contra els altres tractant de superar certs límits, tot i que es pot valer d'algun material i ha de respectar una sèrie de normes establertes.”

o també segons el que Sánchez Bañuelos, F. (1995:80)* expressa sobre l'esport:

“Deporte puede ser toda actividad física, que el individuo que la practica asuma como un esparcimiento y que suponga para él un cierto compromiso de superación de reto de cumplimiento o superación de metas, compromiso que en un principio no es necesario que se establezca más que con uno mismo.”

Una altra definició d'esport és la que es realitza en la Carta Europea de l'Esport (UNISPORT, 1992:4) a Garcia, R. (2002:25,26)** :

“Deporte, significa toda forma de actividad física que, mediante la participación casual u organizada, tienda a expresar o mejorar la condición física y el bienestar mental, estableciendo relaciones sociales u obteniendo resultados en competición a cualquier nivel.”

Aquestes interpretacions de l'esport permeten entendre la competició d'una manera oberta, com a *superació personal*, amb diferents *nivells d'execució* i amb una sèrie de *valors* que poden acompanyar el seu desenvolupament.

Les autores Muro, M.; Sallent, S.; Talavera, A. (1993:25) s'apropen també a una interpretació més oberta del terme *competició* per contemplar i emfatitzar el component de superació personal:

“Quan es parla d'esport s'està fent referència, de manera implícita, al terme competició. La competitivitat pot ésser tant a nivell individual, superar-se un

* Sánchez Bañuelos, *El deporte como medio formativo en el ámbito escolar*. A Blázquez, D. (1995): *La iniciación deportiva y el deporte escolar*. INDE, Barcelona.

** VV. AA. (2002): *Actas II Congreso Deporte y Escuela*. Edita Diputación provincial de Cuenca.

mateix per tal d'arribar a la meta marcada, com a nivell de grup o equip, l'esforç de tots els membres del grup per aconseguir un objectiu comú, depenent de l'esport que es practiqui."

Així doncs, veiem que existeixen perspectives o maneres diferents d'entendre la competició com recorda la professora d'educació física Bernard, M. (1999:19) citant Hahn, E. (1988):

"Podemos definir la competición como un producto o como un proceso, la primera tiene como fin la victoria, ganar al otro o derrotar al contrario. Sin embargo, la segunda, plantea el proceso como la participación en la actividad, la propia superación, la comunicación con los compañeros, la diversión y la percepción de una actividad placentera. Será a todas luces necesario, hacia esta segunda opción la meta hacia donde se deba plantear la competición infantil."

Aquesta definició posa de manifest la importància d'analitzar la competició en tota la seva complexitat. En aquest sentit, resulta molt interessant l'aportació de Blázquez, D. (1995:30):

"Sería pedagógicamente muy útil saber si las virtudes y los vicios de la competición están en el germen original de la práctica deportiva, o si no aparecen, unos y otros, más que a partir de un determinado énfasis puesto generalmente por el entorno que rodea a dicha práctica."

Aquesta reflexió ens apropa a una problemàtica actual sobre el tema referida a l'esmentada confusió. És a dir, la barreja d'aspectes relacionats amb un model competitiu *d'esport d'elit* * que tot sovint transmet alguns valors negatius, o podríem dir contraris, als que tenim plantejats a l'escola. Una qüestió important seria esbrinar si els agents que participem en l'educació som capaços d'encarar les activitats competitives com a mitjà per a desenvolupar una millor formació física, psíquica i social.

També hi ha autors que es manifesten de manera contundent a l'hora d'analitzar el seu tractament com a contingut educatiu, un exemple el tenim a Velázquez, R. (2001: 83,84):

"La competición puede considerarse como una forma de conducta que las personas han de llevar a cabo necesariamente, en diversas situaciones y formas, a lo largo de sus vidas, que está motivada, según sea el caso, por factores de índole biológica, psicológica o social. Por ello mismo, y por la propia naturaleza agonial de la competición, es preciso que sea considerada como

* Molt seguit a nivell mediàtic i per tant de molta influència social.

contenido educativo, al menos con la misma importancia que la educación para la cooperación. Su exclusión no sólo no llevaría a la desaparición de la competición de la vida de las personas y en la sociedad, sino que podría tener graves consecuencias desde un punto de vista moral.”

Una consideració clau entorn del concepte de competició és que forma part de l'esport, és inherent al seu concepte; per tant la competició està implícitament lligada a la pràctica esportiva, entenent que existeixen diverses interpretacions d'aquest fet. Diversos autors així ho assenyalen, com per exemple Arnold, P. J. (1991) citat per Castejón, F.J. (1997:26):

“Una controvèrsia inqüestionable sobre l'esport és el tractament de la competició, però intentar presentar l'esport sense competició no és possible, ja que la competició és inherent a l'esport inclòs en la seva definició.”

Sánchez Bañuelos, F. (1995:80)* assenyalava dos components bàsics del concepte esport: el *lúdic* (joc reglat) i l'*agonístic* (pugna dins d'unes normes).

Aquests autors tenen un posicionament categòric sobre la competició, en el qual no es pot plantejar o entendre la realització d'esport sense que hi hagi implícit un factor competitiu. Una altra qüestió serà el camp de les diverses interpretacions i nivells que el terme *competició* arriba a englobar.

* A Blázquez, D. (1995): *La iniciación deportiva y el deporte escolar*. INDE, Barcelona.

2.2.3. – Clarificació conceptual

Existeix una problemàtica terminològica a l'hora de situar el concepte d'esport escolar. Això és degut principalment al fet que uns mateixos subjectes, els infants, es veuen sotmesos a maneres molt diferents d'interpretació de l'esport, amb uns models d'esport i de competició que tenen característiques clarament diferenciades, tant si són responsabilitat de les federacions esportives com dels consells d'esport escolar (locals i comarcals) o de les escoles a les classes d'EF. Seguidament s'assenyalen diversos intents de puntualitzacions sobre aquesta problemàtica per a fixar els àmbits de desenvolupament de l'esport realitzat pels infants:

Blázquez, D. (1995:24):

“El deporte escolar es el tipo de actividad física que se desarrolla en el marco local de la escuela, durante el periodo escolar al margen de las clases obligatorias de EF y como complemento de éstas”.

Amb aquesta definició d'esport escolar, l'autor deixa fora l'esport que es realitza a les classes d'EF. És inevitable la pregunta: aquest esport que es realitza a les classes d'EF no és escolar? L'acotament del terme és degut a un intent, en primer lloc, de desmarcar-se d'un altre tipus d'esport realitzat per altres entitats que no són l'escola i, en segon lloc, d'allunyar i no confondre un determinat tipus d'esport, en principi optatiu, del que es realitza en horari lectiu i per tant amb una connotació d'obligatorietat.

Aragón, C.H. (2003:270) presenta un seguit d'àmbits on es pot treballar l'esport:

Competitiu. Rígidament organitzat i sistematitzat, elitista, que només treballa amb la gent més ben qualificada.

Recreatiu. Dirigít a tothom, els components de l'esport s'adapten a l'individu.

Educatiu. L'alumne/a és el centre del procés. S'ensenyen coneixements però també es transmeten hàbits i valors que formin la persona.

Salut. Enfocat a la millora o al manteniment de l'estat de salut de l'esportista.

Aquests àmbits de què parla l'autora refermen aquest intent de classificació de tipus d'esport, tot admetent que es pot realitzar esport prioritant un determinat àmbit. Pensem, però, que aquests tipus de separacions presenten una sèrie de dubtes: un esport no pot ser recreatiu, educatiu i saludable a la vegada?, no es pot adquirir salut aconseguint que l'alumnat tingui més hàbits de pràctiques competitives?... Així, creiem que aquest lloable intent de marcar diferències entre diferents tipologies d'esport segons els seus objectius i característiques també corre el perill de crear estereotips amb la presència de termes que s'han apropiat de determinades maneres de fer esport fugint d'interpretacions més eclèctiques.

El concepte de *competició esportiva* també ha sofert malentesos ja que sovint s'ha relacionat amb un determinat model d'esport. Aquesta idea l'exposa i la constata perfectament Blázquez, D. (2001:49)*:

“A menudo se ha criticado al deporte por el exceso de competitividad que pone en juego. De esta manera, la competición deportiva es acusada como colaboradora del deterioro y desviación que suele producirse en el deporte, aduciendo que es proveniente, y únicamente justificado, por la consecución de la victoria. El deporte espectáculo ha contribuido en gran medida a asumir y popularizar esta idea. Pero el término competición es ambiguo y en muchas ocasiones equívoco.”

Seguint amb la dualitat positiva i negativa d'interpretació en què la competició esportiva pot esdevenir, Martínez, M.; Buxarrais, M.R. (2000:6) assenyalen:

“La competitividad no debe entenderse como algo negativo si supone excelencia en la competencia de cada uno. La competitividad cuenta con aspectos negativos en la medida en que suponga traicionar la confianza del otro, jugar sucio no respetando las normas y, por lo tanto, rompiendo la simetría en situaciones supuestamente equitativas, ante la aplicación de las normas establecidas conocidas y, por lo tanto, implícitamente aceptadas. Pero la competitividad reglada y correcta, que supone logro de excelencia y lucha personal que procura la superación de uno mismo y de sus limitaciones en orden al logro de objetivos que supongan el éxito individual y, sobre todo, compartido, incrementa el sentimiento de pertinencia al grupo, al equipo, y la confianza en las posibilidades de cada uno para proponerse objetivos y lograrlos.”

* VV.AA. (2001): *Actas I Congreso Deporte y Escuela*. Edita Diputación provincial de Cuenca.

Martínez i Buxarrais (2000:6-9), a part d'insistir en els dos vessants de la competició i destacar la potencialitat per a la superació personal, comenten la importància del compliment de les normes.

Cal afegir i comentar que aquestes normes en l'àmbit educatiu no haurien d'estar solament regulades i acotades per un reglament tècnic. Les persones educadores esportives haurien d'anar més enllà i considerar altres aspectes que poden arribar a atemptar contra el respecte de les persones i la convivència del grup. Un paradigma d'això el representa l'alt grau d'acceptació de les anomenades faltes tàctiques, en què les persones infractores de les faltes surten afavorides d'aquestes transgressions i que són valorades pel grup i socialment (són fets valorats positivament pels comentaristes de retransmissions esportives). Pensem que aquesta acceptació, tot i que un reglament ho pot permetre, és una errada en un àmbit de construcció moral i formativa.

Un interessant intent de clarificar significats entorn d'expressions que són properes a la competició esportiva, però que sovint s'utilitzen com a sinònimes sense ser-ho, el tenim en la proposta de Velázquez, R. (2001:66-69):

Ensenyament esportiu, ensenyament formal determinat pels processos de planificació i pràctica docent (basada en l'adquisició de competència motriu).

Iniciació esportiva, recull un sentit més ampli de l'ensenyament esportiu, també enfocat als diversos sentits, significats i funcions que comprèn l'esport.

Educació esportiva, la competència motriu es duu a terme considerant paral·lelament el desenvolupament personal (cognitiu, afectiu, moral...).

Una visió àmplia i multifuncional del terme *competició esportiva*, la que situem dins l'àmbit educatiu, abraçaria la funció de millora de l'ensenyament esportiu, de l'educació integral i de la sociabilització a través de l'esport.

2.3. – PERSPECTIVA HISTÒRICA

2.3.1. – Apunt històric sobre la competició relacionada amb l'activitat física, l'EF i l'esport

La competició és un comportament que no només està relacionat amb l'activitat física. En una interpretació filogenètica podríem dir que l'actitud competitiva és un comportament propi de l'espècie humana, les moltes maneres en què el cos s'ha usat per competir han estat sempre presents en la història, des de les societats més primitives. Per tant, tal com assenyala Gruppe, Ommo (1976:35):

“La primera qüestió que ha d'afrontar una teoria de l'educació física és antropològica. Si no clarifica els seus pressupostos antropològics, la seva fonamentació sempre serà insegura.”

Les primeres activitats físiques humanes estaven destinades a subsistir. El cos i la seva capacitat de moviment eren la base orgànica de l'existència: caçar, perseguir i fugir, grimpar... Per tant, la competició era una qüestió vital, es competia per subsistir. La competició només pel plaer de competir era un concepte que no podria portar-se a la pràctica fins que la Terra no estigués “domesticada” per posteriors civilitzacions que ja no necessitessin caçar per sobreviure. La competició en els nostres ascendents més prehistòrics tenia un propòsit d'aguditzar l'habilitat per a sobreviure. Així, Van Dalen, Mitchell i Bennett (1973), citats a Vicente, M. (1987) descriuen que:

“En les societats primitives la major part de l'educació era ‘física’ i en ella es fixaven uns objectius molt pròxims a la satisfacció de les necessitats més primàries. Es proposaven: desenvolupar la capacitat física, enfortir els llaços i la participació entre els membres del grup i recrear-se.”

Un aspecte destacable era que, a pesar de no existir una institució estructurada per a transmetre coneixements, l'aprenentatge dels avenços que individualment o col·lectivament es realitzaven era transmès de manera generacional de pares/mares a fills/es. Les persones majors eren les autèntiques mestres, sense oblidar el paper que el propi entorn natural jugava, que, a més, era l'encarregat de realitzar la selecció natural dels més aptes i dels que millor s'hi adaptaven. Així, l'educació era pràctica i imitativa; assaig i error, junt amb la intel·ligència racional, eren les tècniques d'aprenentatge més desenvolupades.

Però aquest lligam de les persones a la seva filogènesi quant a la dependència del cos no determina radicalment els comportaments en la seva utilització. Així, reprenent Gruppe, Ommo (1976:42):

“És cert que la relació de l’home amb el seu cos el defineix de forma radical, però no el determina en el seu comportament de cada moment ni en les seves actituds morals, o el determina només quan ell vol i es deixa. L’home està, a la vegada que lligat a l’acció del cos, independitzat també d’ella. En la seva actuació està sotmès a un cànon, que no li ve donat per la naturalesa com a l’animal, sinó que és ell qui el fixa, bé o malament, en cada cas concret. La naturalesa no li prescriu quin ha de ser el seu comportament, se l’ha de prescriure ell mateix.”

La cita relativitza la importància de l’argument de dependència quant a la naturalesa del fenomen de la competició. Contrasta així amb l’argumentació de comparar els humans amb altres mamífers i la lluita d’aquests per a subsistir des del moment de néixer, com per exemple la lluita dels cadells per ser els primers a menjar dels pits de la mare. És evident que el privilegi de la consciència com a éssers ens va allunyant d’aquestes comparacions.

Els antecedents més prehistòrics, que desenvolupaven una activitat física per necessitat, es contraposen a la tendència de la societat actual (occidental) per a la qual el cos ja no és la base de la subsistència. El desenvolupament econòmic ha originat progressos importants en alguns aspectes de la vida social, com la millora des del punt de vista de la comoditat, però al mateix temps ha tingut conseqüències negatives per al desenvolupament corporal degut a l’adquisició d’hàbits hipocinètics.

L’activitat física no va ser conceptualitzada fins l’hel·lenisme, almenys des d’una perspectiva educativa. L’activitat física va ser part essencial de l’educació del jove grec: la competició *agon* servia al noi com a estímul i entrenament per a la vida adulta. Es barrejava amb això l’objectiu de l’ensinistrament militar de la població; va ser a Esparta on més es va emfatitzar aquest aspecte. Adults i efebus, aquests últims sota la tutoria d’un *paidotribo* o mestre, s’enfrontaven en gimnasos i palestres públiques.

Les disciplines esportives eren moltes i variades. Es realitzaven proves atlètiques, les principals de les quals van ser les carreres. Aquestes competicions seguien una trajectòria recta, amb una sortida i una meta, i la

longitud del recorregut era variable segons les tradicions locals. Altres especialitats atlètiques eren el salt de llargada realitzat amb l'ajuda d'unes peses que probablement mantenien l'equilibri i el llançament de disc i de javelina. El pentatló agrupava totes aquestes proves, i incloïa a més la lluita. Les disciplines luctatòries consistien a derrotar l'adversari seguint unes determinades regles, com les de no mossegar, que no existia en la modalitat anomenada "pancraci", molt més brutal. Una altra disciplina d'aquest tipus era una baralla amb cops, un antecedent de la boxa. Les competicions hípiques podien ser de genets i de carros de cavalls.

Els premis en els jocs eren de tipus honorífic: corones d'olivera, oli sagrat, trípodas de bronze... Però les ciutats podien premiar els vencedors amb sumes de diners, a més de fer-ho amb la immortalitat en monuments i inscripcions. Era la culminació d'una vida d'entrenament i abstinència, que Epícteto* resumia així:

"Deuràs sotmetre't a una disciplina intransigent, seguir el règim imposat, renunciar als dolços. Deuràs entrenar-te a l'hora prescrita, faci calor o fred... Pensa en tot això, i si després encara vols, vés."

En l'època socràtica ja es van plantejar dues concepcions intel·lectuals generals, una de més propera al que avui anomenaríem coneixement natural, i una altra de més vinculada als aspectes de problemàtica moral, religiosa, política i educativa. La visió que es tenia de l'home era la que havia concebut Hipòcrates (s. IV aC) en el camp de la medicina. Aquesta visió es basava en el coneixement empíric del cos. Sòcrates desenvolupava la seva tasca intel·lectual al costat del gimnasta i del metge, i encara que físicament s'intentava apropar els escenaris on es feia gimnàstica intel·lectual i exercici físic, el distanciament quant a propòsits a aconseguir per l'una i l'altra disciplina era ja molt evident.

No obstant això, un deixeble destacat de Sòcrates, Plató, exponent de la dicotomia entre cos i ànima determinant en la filosofia occidental i restrictiva per a la interpretació integral de l'educació, va rescatar la idea de globalitat en educació per a elaborar una teoria educativa en la qual l'activitat corporal ocupava un lloc important. La seva obra *La República* recull la concreció

* Enciclopedia Historia Universal Planeta (1994). Volum 2, La antiguitat clàssica: pàg. 58.

d'aquesta teoria, en què a més es fa un esment específic al paper del mestre de gimnàstica (*paidotribo*). Una cita il·lustrativa d'aquest pensament la trobem a Tamayo, J.A; Rodríguez, D. (1999:1228):

“El mestre i l'individu tenien una finalitat que era que el cos servís millor a l'esperit (ànima), a més a més, no mostrar-se covard en cap moment de la guerra per la flaqueza física. L'activitat física era un mitjà per a lluitar per la supervivència i també un mitjà de desenvolupament adequat i harmoniós, però sempre segons designis del cosmos (unió del terrenal amb el mitològic).”

Va ser un deixeble de Plató, Aristòtil, qui en la seva obra *Política VIII* va distingir clarament entre el teòric i el pràctic en EF, vinculant els gimnastes més a la medicina que a l'educació. Els sofistes van marcar realment la pauta del que seria, a grans trets, la idea pedagògica del paper del cos en l'educació. Sintetitzant molt la seva posició, es pot dir que la seva proposta era eminentment intel·lectualista, s'hi contemplava el problema global de l'educació de l'home, però l'aspecte corporal era digne de poca atenció.

Roma va recollir en la seva essència la inspiració militar grega, però amb un enfocament de l'activitat física molt més lúdic i de diversió que higiènic o mèdic. No consideraven de manera genèrica els valors educatius de l'activitat física i l'encaminaven més cap al món de l'espectacle realitzat en l'amfiteatre, el circ o l'hipòdrom. Les competicions servien bàsicament per a entretenir el poble.

Sense seguir una cronologia estricta i només amb un afany d'anàlisi de diferents concepcions educativodidàctiques al llarg de la història, cal tornar a assenyalar la significativa concepció educativa i corporal d'Esparta. La seva educació era guerrera, i tenia en els exercicis físics el seu principal objectiu. Però si bé la seva finalitat última eren les victòries militars, no eren gens menyspreables els èxits que obtenien en la seva participació en els Jocs Olímpics. I si bé la seva rellevància va disminuir en la mesura en què les pugnes continuades reduïen els seus efectius i els duien finalment a la decadència, una de les facetes que de manera avançada a civilitzacions posteriors va desenvolupar va ser la participació de les joves en l'activitat física proposant competicions entre elles, fonamentalment d'atletisme, rapidesa i força, fins a aconseguir l'organització dels Jocs Olímpics femenins a Olímpia, que es realitzaven una vegada finalitzats els masculins.

No va ser fins molts segles més tard que hi va haver algun canvi significatiu i d'avenç en l'educació en general i en l'EF en concret en què s'acceptés la presència de la dona en les competicions esportives.

És durant el període d'humanisme renaixentista quan apareixen els primers tractats sistemàtics d'educació, el que va possibilitar que l'EF pogués trobar el seu propi espai.

A Itàlia van néixer els primers plans d'estudis fixos, i les institucions educatives comptaven amb el *gymnasium* que, com el seu nom indica, representava un intent de recuperació de l'antiga escola grega, on estudi i activitat física tenien un espai compartit.

En la Il·lustració s'inicia la recerca cap a un model bàsic del coneixement i tots els pensadors des de diferents àmbits intervenen en el debat. L'educació no queda al marge en la recerca del millor procediment per a realitzar una investigació pedagògica amb base científica. D'aquests debats surt com a primera aportació important que l'educació és un fet d'utilitat pública.

A Europa s'inicia la construcció de l'educació com a ciència i la consideració de l'EF com a component d'aquesta educació, sobretot per les influències de J.J. Rousseau i la importància que li dona al treball corporal dins l'educació i la competició. Vizueté, M. (1997:14)* ho expressa:

“Contra lo que pudiera esperarse de la teoría roussoniana y contra lo que se ha venido entendiendo y dando por sentado, desde ópticas contrarias a la competición deportiva como medio educativo, Rousseau propone la celebración de actividades físicas y de competiciones en el seno de los festejos populares y de “reuniones idóneas” para exaltar la comunión entre las clases sociales; igualmente, la fundación de premios de gimnasia, lucha, carrera y diversos ejercicios físicos.”

La importància de l'activitat física en l'educació a finals del segle XIX i principis del XX s'estén per tot Europa de diferents maneres. A Alemanya combinant la formació pedagògica i militar en dos corrents, l'artístic-rítmic-pedagògic i el tècnic-pedagògic (gimnàstica natural austríaca). Als països nòrdics la

* VV. AA. / Castejón, F. J. (coord.) (1997): Bases teóricas de l'Educación Física. *Manual del maestro especialista en Educación Física*. Pila Teleña, Madrid.

gimnàstica evoluciona cap a un concepte formatiu higiènic i sanitari incorporant aspectes mèdics, sense oblidar l'aspecte educatiu. A Anglaterra amb la influència del moviment esportiu en l'educació; el naixement i l'expansió del futbol i posteriorment del rugbi en són dos exemples. A França l'EF va estar encapçalada per F. d'Amorós (1770-1848) en un corrent en què els àmbits militar i educatiu novament transcorren per senders paral·lels però l'any 1807 es va assolir l'obligatorietat d'incloure l'EF a l'escola.

Segons Piernavieja (1962)*, a Espanya aquesta herència la recull G.M. de Jovellanos (1744-1810), que elabora un pla d'educació pública, amb una àmplia presència de l'exercici corporal.

No obstant això, a Espanya durant el segle XIX i part del XX no hi ha incidències ni avenços significatius. Vizuete, M. (1997:17)** referint-se a aquesta època assenyala:

“ [...] donde el oscurantismo religioso prohíbe el estudio y la investigación sobre el cuerpo humano mediante la disección de cadáveres, retrasando los avances de la medicina y de la fisiología, y donde el poder de la Iglesia y los intereses de clase fomentan el miedo social a las teorías liberales y a la educación laica, manteniendo su monopolio e impidiendo el acceso generalizado a la educación y a la cultura. El mantenimiento de un ejército de clases, anquilosado, con escaso dominio de la ciencia militar moderna, e ignorante de la importancia del ejercicio y de la mejora de la condición física en el entrenamiento del combatiente supuso, probablemente, el principal obstáculo para el desarrollo de la EF como materia educativa. Tengamos en cuenta que mientras el estado francés encarga a Amorós la organización del "gimnasio normal militar", en la segunda década del XIX, en España no aparece una institución militar similar hasta un siglo después... éstas son, esencialmente y a escala específica, las causas que retrasan en España, en más de un siglo al resto de Europa, el acceso a las actividades físicas y al deporte y a la idea de su empleo como medio de educación y de salud”.

Durant la República hi va haver un intent de convertir la docència de l'EF en una professió civil amb la creació de l'Escola Nacional d'Educació Física el 1933, lligada a la Universitat, però va ser un intent que la dictadura franquista va fer avortar. De tota manera, des del punt de vista de possibilitar l'activitat

* Piernavieja (1962): “La Educación Física en España. Antecedentes históricos legales”. Rev. *Citius, Altius, Fortius*. Tomo IV. Fasc. 1. INEF, Madrid.

** VV. AA. / Castejón, F. J. (coord.) (1997): Bases teóricas de la Educación Física. *Manual del maestro especialista en Educación Física*. Pila Teleña, Madrid.

física a tota la societat espanyola va significar un parèntesi d'una gran obertura, tal com assenyala Vizúete, M. (1997:23)*:

“La represión ejercida, tanto por los gobiernos conservadores como por la Iglesia, en el primer tercio de siglo, sobre esta nueva serie de conquistas culturales en las que lo corporal interviene como protagonista, justificaría sobradamente, tanto el entusiasmo, como la capacidad creativa y de difusión de la cultura física desarrollados durante la Segunda República Española, especialmente, por los grupos políticos que asocian la liberación de las ataduras corporales, la Educación Física y el deporte, con el progreso y el bienestar social. Las manifestaciones gimnásticas, los encuentros deportivos, el excursionismo y la vida en contacto con la naturaleza, desarrollan una nueva valoración del papel de las actividades físicas en las relaciones sociales, papel que recibe, desde este momento, el nombre de cultura física, al ser entendida como patrimonio y como expresión de la identidad común.”

El franquisme com a fet històric que va marcar aspectes transcendents de la nostra societat, també va determinar l'evolució (o millor dit l'estancament) de l'EF.

Pastor, J.L. (1999)** descriu tres etapes des del franquisme fins la consolidació de la democràcia relacionades amb la formació de professorat que comporten, al nostre entendre, la transmissió dels models d'EF del nostre, i més proper, passat recent:

El primer franquisme (1936-1961)

La instrumentalització política de l'activitat física va significar posar l'activitat física al servei d'altres interessos: polítics, militars, religiosos, etc. Les funcions educatives, recreatives o competitives es deixen en mans de la *Secretaría del Movimiento* a través del *Frente de Juventudes*, la *Sección Femenina* i la *de Deportes*. Un aspecte altament destacable de la formació és el de dos models absolutament diferenciats: el masculí i el femení.

* VV.AA. / Castejón, F.J. (coord.) (1997): Bases teóricas de la Educación Física. *Manual del maestro especialista en Educación Física*. Pila Teleña, Madrid.

** Pastor, J. L. (1999) "Sobre la identidad profesional en la actividad física." *Revista Educación Física COPLEF*. Vol. VI, n. 3. Pàgs. 17-25, julio-septiembre. Madrid.

Un exemple remarcable d'aquesta etapa el tenim en una cita extreta d'Almagro, A. (1943) en el I Congreso Nacional de Educación Física el 1943, citats per Pastor, J.L. (2001:864), on s'afirmava:

“El ejercicio físico no es ya solo una fuente de goces, salud o belleza; es sobre todo –para nosotros, falangistas– el método, la técnica, por medio de la cual conseguiremos en primer lugar, la obediencia incondicional de nuestro cuerpo a nuestro espíritu... la cultura física se convierte en un sistema ascético novísimo, capaz de hacer obedecer a nuestros músculos, fibra por fibra y nervio por nervio, a las voces luminosas del espíritu... lleno de sugerencias y enraizado en la más tradición hispánica... concepto que obligará a todo español a considerar su práctica como un deber para con su alma, para con su Patria, para con Dios.”

La competició durant aquesta llarga etapa de la nostra història està acompanyada d'un sentit militarista quant a les formes i regles per tal de servir els valors de l'època: la disciplina, el servei a la pàtria i l'enaltiment de la raça.

La institucionalització de l'educació física (1961-1978)

La Llei d'educació física i esports de 1961 unifica els criteris de formació dels seus tècnics i crea un centre, teòricament i exclusivament vinculat a la Universitat, que potencialment podia constituir-se com a germen del que seria una professió normalitzada i civil: l'INEF. Encara que es manté en la duplicitat de model masculí i femení i prossegueix la dependència política de la EF i l'esport, la llei de 1961 genera noves expectatives.

La integració de l'educació física a la Universitat (1978-1990)

L'obertura a una etapa democràtica imposa una revisió crítica i total de tots els aspectes relacionats amb l'EF. Amb la referència de la Llei de la cultura física i de l'esport de 1980, els estudis i la capacitació de facultatius se situa dins la Universitat, amb uns processos de convalidació que permeten a tots els titulats accedir a la nova titulació universitària en forma d'habilitacions i amb una clara obertura a influències exteriors.

Seguint amb el nostre país i superat l'estancament que va suposar la dictadura franquista amb la seva perspectiva militarista-estètica de l'EF, les dècades dels anys 70 i 80 van significar una etapa d'una constant recerca d'identitat corporativa, de definició de conceptes i aspectes educacionals que abastaven

els temes relacionats amb l'activitat física. Especialment significatius són autors com Bloom, B.S.; Harrow, A.; Le Boulch; Seybold, A.; Cagigal, J.M., entre d'altres, com a primers referents contemporanis de consideració entorn de la importància que ha tingut l'activitat física per a la formació, englobant no només un aspecte físic sinó també psíquic, afectiu i cognitiu.

Un exemple de la globalització d'àmbits que desitja abastar l'EF i com a referent del que ha suposat una consideració més moderna del que representa la seva importància i transversalitat del vessant educatiu del treball corporal, el tenim en Seybold, A. (1974) i els seus principis:

- **Principi de l'adequació a l'alumne/a**, en què el situa com a centre del procés d'ensenyament-aprenentatge.
- **Principi d'interès**, sense el qual és impossible l'aprenentatge significatiu de patrons i destreses motrius.
- **Principi de globalitat**, la persona constitueix una unitat socio-psico-biològica indivisible i única.
- **Principi d'activitat**, mitjançant la praxi intel·lectual i procedimental per a arribar a una autèntica instrucció i formació.
- **Principi de llibertat**, cada alumne/a ha de conèixer clarament el projecte pedagògic per a poder implicar-s'hi i també per a configurar la seva part de responsabilitat.
- **Principi de socialització**, fomentar l'EF per a una societat més justa, equilibrada, higiènica i sana.
- **Principi d'individualització**, respectar les potencialitats individuals i personals de cada individu.
- **Principi de coeducació**, no hi ha d'haver discriminació en funció del sexe de l'alumnat.
- **Principi de cooperació familiar**, implicació dels pares i mares en el projecte educatiu i en la planificació de l'EF en el centre docent.
- **Principi de creativitat**, en un món en constant transformació es fa imprescindible educar per a ser capaç de descobrir, evitant l'ensinistrament per l'ensinistrament.

Aquests principis que d'entrada podrien significar una interpretació antiquada del que són els reptes actuals de l'EF, ens permeten entendre millor una situació interactiva i complexa de factors on es pot situar el fenomen de la competició que aspira a tenir una aportació educativa.

2.3.2. – Olimpisme

Per contextualitzar la importància del vessant històric de la competició és imprescindible tractar el fenomen de l'olimpisme, ja que ha estat l'esdeveniment de competicions més important en la història de l'humanitat. Des del segon mil·lenni aC, Olímpia ja era un lloc de culte religiós on es veneraven diversos déus. D'aquestes litúrgies van sorgir els jocs esportius on les manifestacions competitives de concursos eqüestres, pentatló, curses i lluites ja suposaven una exhaustiva preparació per als atletes que hi participaven i una gran atenció social de l'època amb considerables privilegis per als guanyadors.

Les competicions olímpiques van desaparèixer conjuntament amb aquesta civilització, els torneigs medievals van representar l'únic parèntesi de competició física similar. No serà fins la implantació de la Il·lustració a Europa que la societat es torni a plantejar un ideari olímpic.

El francès Pierre de Fredy, baró de Coubertin (1863-1937), va ser l'impulsor del restabliment dels Jocs Olímpics. Va estar influenciat pels precedents de diverses escoles d'EF a Europa i de manera decisiva per Thomas Arnold (1795-1845) a les illes britàniques que, a través del rugbi, va concebre la competició i l'esport com a element bàsic del seu sistema educatiu. Pierre de Coubertin va entendre que la competició esportiva era capaç de despertar l'entusiasme de la gent. La possibilitat d'internacionalització i la supressió de les diferències de classes on no només practiquessin esport les classes més afavorides van ser els seus principals objectius, tal com mostra la seva famosa cita (Pierre de Coubertin a Duránte, C.) (1991:32):

“Comprensió general: això és el que l'Olimpíada ens ha donat. Ara tenim la certesa de l'existència d'una entesa més àmplia. Aquestes celebracions són, abans que res, celebracions de la unitat humana.”

La importància del moviment olímpic en la nostra societat ha tingut una progressió geomètrica sobretot gràcies al gran avenç que han suposat les tecnologies de la comunicació des del darrer terç del segle passat i el fenomen econòmic que l'ha acompanyat. Un cas molt proper el tenim a la ciutat de Barcelona. Però la cita de “més ràpid, més alt, més fort” no ha pogut separar-se d'esdeveniments polítics que han estat allunyats del valor de germanor del

pobles per als quals van estar creats els Jocs, només per posar dos exemples recordem la mort d'esportistes israelians a Munic el 1972, o els respectius boicots a Moscou 1980 i Los Angeles 1984. A banda, també ha suposat l'obertura dels països que han estat seus organitzadores, tal com assenyala Tamayo, J.A. (2003:5):

"[...] También, podemos destacar algunas incidencias, en este caso positivas, del movimiento olímpico de la era moderna en la política internacional. Como ejemplos, la URSS y Corea del Sur sufrieron una importante apertura hacia la comunidad internacional, con motivo de los Juegos celebrados en su país. En el segundo caso, se trataba de un país que mantenía relaciones diplomáticas con pocos países y, merced a los Juegos Olímpicos celebrados en su capital, entró en la plena relación diplomática con casi la totalidad del mundo".

Un altre factor positiu destacat també ha estat la realització d'olimpíades per a persones que, malgrat tenir discapacitats físiques, sensorials o psíquiques, tenen l'oportunitat de millorar mitjançant la competició esportiva.

La vulneració més gran que ha patit l'olimpisme i el seu valor humanístic originari de l'esport ha estat sense cap dubte el dopatge, que s'ha convertit en una xacra de l'esport en una lluita per a guanyar sense cap mena d'escrúpols i que, a banda de llargues discussions ètiques sobre el que és dopatge o no, suposa un atemptat a la igualtat d'oportunitats i la salut de les persones.

Relacionat amb el moviment olímpic s'han dut a terme una sèrie d'iniciatives per preservar i difondre'n els valors. Un exemple el tenim en el Centre d'Estudis Olímpics (CEO-UAB), dedicat a la investigació, la documentació, la formació i la divulgació sobre olimpisme i esport.

L'autora Binder, L.D. (2006)* dedica bona part del seu temps a promulgar els valors compartits del moviment olímpic, que estan molt relacionats amb el que hauria de prevaler en les competicions esportives escolars tal com expressa:

"L'olimpisme és una filosofia de vida que equilibra les qualitats del cos, la voluntat i la ment. Ajuntant l'esport amb la cultura i l'educació, l'olimpisme vol crear una forma de vida basada en gaudir de l'esforç, el valor educatiu del bon exemple i respecte pels principis ètics fonamentals universals."

* Extret del 12è Seminari de la Càtedra Internacional d'Olimpisme (2006) CEO (Centre d'estudis Olímpics) dirigit per Binder, L.D. – UAB, Bellaterra.

Seguint amb la constància d'aquesta autora a ensenyar aquests valors olímpics, destaca que ajudaran a:

- **Cercar l'excel·lència:** perquè els/les joves es converteixin en el millor que puguin en tot allò que facin.
- **Gaudir de l'esforç:** per motivar nens/es i joves a aconseguir l'excel·lència en l'esport i l'activitat física i a desenvolupar activitats per gaudir d'un estil de vida actiu i saludable.
- **Practicar el joc net:** per reforçar els comportaments de *fair play* en l'esport, la vida i la comunitat.
- **Respectar les altres persones:** ensenyar els nens i les nenes i la joventut a acceptar i respectar la diversitat, practicar comportaments personals pacífics i promoure la pau en les llars i comunitats.
- **Aconseguir l'equilibri entre cos, voluntat i ment:** perquè nens/es i joves entenguin que a través de la participació activa en l'esport i l'activitat física es desenvolupen importants habilitats cognitives i emocionals per viure.

2.4. – PERSPECTIVA SOCIOLÒGICA

Per prendre consciència de la importància de l'esport en la nostra societat només cal considerar-ne un contundent indicador com és la seva presència en tots els mitjans de comunicació, ja siguin escrits, radiofònics o televisius.

El fet de viure en l'actualitat en un món cada vegada més global amb una xarxa comunicativa cada vegada més propera a més ciutadania fa que, per exemple, la ciutadania d'un determinat país s'interessi pels resultats d'un determinat esport d'un altre país o continent. El *boom* que l'esport ha tingut en els darrers anys ha anat acompanyat i constantment retroalimentat per un fenomen econòmic que ha anat més enllà del que seria la pròpia pràctica esportiva, interessos polítics, de marques esportives, turístics...Aquesta situació de l'esport no és aliena a l'escola. L'esport escolar i les persones pedagogues que s'hi dediquen han d'interactuar constantment amb les característiques i influències que aquestes gegants manifestacions socials esportives tenen a l'escola.

No es poden reduir les pràctiques esportives a factors tècnics, biològics o psicològics. Tal com bé assenyala el conegut sociòleg francès Parlebas, P. (1988:21):

“Todo juego deportivo es ante todo un sistema de reglas y de obligaciones que pre-orienta de manera particular los comportamientos de cada practicante potencial. Es este sistema el que tiene la clave; digámoslo claramente: es de orden socioinstitucional.”

L'esport és relació social, i encara més si parlem d'esports col·lectius. Fer esport i gaudir-ne depèn en bona mesura de la capacitat de sociabilitzar-se. En aquest sentit Marina, J.A. (2006:22) assenyala:

“Los seres humanos quieren vivir juntos y lo han intentado durante toda la historia de la humanidad de variadas maneras. Su afán se basa en una creencia tal vez ahora en crisis: que las otras personas pueden ser fuente de ayuda, satisfacción o plenitud, y no sólo de decepciones, exigencias y amenazas..., nuestra felicidad depende de que sepamos integrarnos en un proyecto social, que seamos capaces de colaborar, entendernos, querer, ser queridos, comunicarnos.”

El mateix autor ens parla de la necessitat de preparar els nostres infants per a la societat. Marina, J.A. (2006:27):

“En cuanto miembros de una sociedad nos interesa preparar a nuestros niños para que adquieran los hábitos cognitivos, afectivos y operativos necesarios para disfrutar de esa felicidad compatible, compartible y cooperadora.”

És evident que aquest autor no està parlant literalment de la competició esportiva, però ens perfila una necessitat formativa socialitzadora que el tractament de la competició esportiva escolar haurà de tenir, sense deixar de considerar, però, el reguitzell d'interaccions emocionals que també s'hi barregen.

Però no sempre l'esport està al servei dels/de les joves. Malauradament i no solament en règims totalitaris els/les joves han estat al servei de l'esport o al darrere de desmesurades necessitats d'èxits esportius. Un autor que des de fa temps denuncia aquest fet el tenim en la figura de García Ferrando, M. (1985):

“El deporte competición juvenil se está convirtiendo en instrumento para satisfacer necesidades políticas, sociológicas, familiares, de entrenadores, clubes, municipios, etc. Y esto lo ven los educadores, pero ¿qué se puede hacer contra la voluntad de los padres y la sociedad en general?”

García Ferrando, M. (1990):

“[...] en los Congresos Científico-Olímpicos celebrados en Oregon (1984) y Seúl (1988), se ha podido comprobar una fuerte preocupación entre muchos de los científicos asistentes, que desde posiciones profesionales diferentes – psicólogos, sociólogos, traumatólogos, pedagogos, etc.– coinciden en denunciar los excesos del deporte competitivo para niños y jóvenes, que tanto en países del Este como del Oeste, está teniendo efectos perjudiciales en sus practicantes. Tales perjuicios se concretan no sólo en lesiones por sobrecarga y exceso de entrenamiento, como en desequilibrios psíquicos como consecuencia de la excesiva tensión que tienen que soportar los jóvenes deportistas. Tal énfasis de las actividades deportivas de los jóvenes en la competición y en el resultado, es la causa del abandono de la práctica deportiva con el paso de la edad de los jóvenes, tendencia que se observa en todos los países en los que se han estudiado estos problemas (Stensaasen, 1981; Watson y Collins, 1982).”

García Ferrando, des d'un vessant sociològic de la competició, veu que promordialment com a utilització política amb interessos socials diferents als de les seves persones practicants. També veu una tendència en l'àmbit infantil i juvenil a reproduir el model d'esport d'elit, el qual aporta efectes perjudicials als infants i joves. Pensem que indirectament aborda una problemàtica actual referent a la confusió de moltes persones practicants esportives joves en què el fet de gaudir de la pràctica esportiva depèn només i únicament del resultat.

Fent referència a l'abandonament esportiu dels/de les joves que no responen a les expectatives que se'ls ha creat amb exigències o objectius desmesurats, cal citar també estudis realitzats per Cruz, J. (1987) i altres estudis posteriors com per exemple Salguero, A.; Tuero, C. (2003), Pérez, J.A. ; Suárez, C. (2005).

L'esport, com a joc competitiu que és, configura, amb les seves victòries i derrotes, una espècie de representació de la societat. Referent al que és l'ètica de l'esport trobem com a autor rellevant Duran, J. (2003: 95-107), on evoca la diferència entre moral i ètica citant Sabater (1997):

“Moral: conjunt de comportaments i normes que se solen acceptar com a vàlids en alguns contextos socials o culturals, o en determinades èpoques històriques. Ètica: reflexió sobre per què considerem vàlids certs comportaments i la comparació amb altres morals diferents.”

En aquest sentit el sociòleg de l'esport Duran (2003) diferencia graus de moralitat segons el nivell competitiu:

“El que es considera desitjable en l'alta competició no ho és en l'esport de base.”

Sobre això es podria discutir cap a quins extrems ha derivat la competició esportiva d'alt nivell, però encara que hi ha lògicament nivells o graus d'immoralitats, el que és moral o immoral en un esport també ho és en un altre. Tots els éssers realitzen jocs i competeixen per unes necessitats immediates i/o materials: lluita per un mugró de la mare, ser el cap del grup, per la presa..., però la competició en la condició humana i esportiva constitueix un tret diferencial amb la resta d'animals, amb necessitats que no sempre són immediates i materials.

Recordant De Villena (1986), Duran expressa que partint d'un equilibri que ens permeti competir en igualtat de condicions, l'esport constitueix una activitat sense classes socials ni privilegis, on les persones que més s'han esforçat i entrenat seran les que destacaran.

Cal comentar que aquestes afirmacions d'igualtat de condicions són força utòpiques. Així ho demostren grans competicions esportives com poden ser les Olimpíades, on hi ha països amb més mitjans (instal·lacions, materials, recerca...), o competicions d'alt nivell nacional, on equips amb pressupostos 50 vegades més alts que d'altres tenen més possibilitats de guanyar, i fins i tot

competicions escolars amb dissenys organitzatius que s'allunyen d'un principi d'equilibri (dedicació a l'esport, prioritització de l'edat cronològica...). Seguint amb el mateix autor trobem molt encertada, tot i que amb matisacions, l'aportació següent. Duran (2003):

“L'esport, com a joc competitiu que és, configura, amb les seves victòries i derrotes, una espècie de representació microcòsmica de la societat.”

En la representació d'una microsocietat de l'esport, situa l'èxit més lligat a l'esforç que no pas a una situació, molt o poc privilegiada, de condicions on l'individu ha nascut. També expressa que el mèrit i grau de reconeixement social de les persones són més producte d'aquest esforç que de factors aleatoris com ètnia, sexe, classe social...

Sense deixar de valorar la importància de l'esforç en l'esport, pensem que les afirmacions que realitza l' eminent sociòleg són força discutibles, ja que dins de tota competició esportiva són clau unes condicions físiques altament determinades per la informació genètica heretada i determinats contextos socials. Així mateix, cal considerar que actualment hi ha indicadors d'alta valoració social que no depenen de l'esforç, com per exemple la bellesa física i la intel·ligència.

Aquest autor argumenta el valor educatiu de la competició esportiva en l'aprenentatge de la vida, treballar valors com la seguretat, l'autoafirmació, la generositat, l'acceptació de frustracions, l'afany de superació, l'acceptació de regles... En aquest sentit es fa clarament visible la necessitat d'aprendre a competir per aprendre a viure en societat.

Basant-se en Schwartz i Bilsky (1987), Duran opina que existeix una incompatibilitat entre les motivacions per assolir èxit i la preocupació per valors socials.

Tot i entendre certes dificultats de conciliació entre els dos conceptes, pensem que no existeix incompatibilitat. La solució és que tots els individus aprenguin a perdre. Solament serien valors incompatibles si aquests s'elevessin a la categoria d'absoluts.

Tot i les matisacions realitzades a les opinions d'aquest autor, també creiem que realitza una significativa i encertada aportació en defensar els elements competitius del joc infantil pel seu valor educatiu i d'afany de superació. Aquest

autor tracta un tema cabdal de la competició esportiva, diferenciant entre el que suposa un intent natural de voler guanyar i intentar-ho fer a qualsevol preu.

Les diverses concepcions sobre la competició no són unànimes, una visió completament pessimista del que aquesta representa la tenim a Maturana, H. (2001:14):

“Como fenómeno humano, la competición se constituye en la negación del otro. Observen las emociones envueltas en las competiciones deportivas. En ellas no existe la convivencia sana, porque la victoria brota de la derrota del otro. Lo más grave es que, bajo el discurso que valora la competición como bien social, no se ve la emoción que constituye la praxis del competir, que es la que constituye las acciones que niegan al otro. En el ámbito humano la competición se constituye culturalmente, cuando el otro no obtiene lo que uno obtiene, es fundamental como modo de relación. La victoria es un fenómeno cultural que se constituye en la derrota del otro. La competición se gana con el fracaso del otro, y se constituye cuando es ‘natural’ que eso ocurra. No son las competiciones deportivas que crean la negación del otro, pero están de acuerdo con el resto de los dogmas sociales. Cuando se habla de libre competición como si ésta fuese un bien trascendente, válido en sí mismo, y que en el mundo hay que valorar positivamente y respetar como una gran diosa, o tal vez un gran dios que abre las puertas para el bienestar social, aunque, de hecho, niegue la cooperación en la convivencia, que es lo que constituye lo social.”

Pensem que els autors Saremba, B.; Baggio, A. (2002:3)* responen a Maturana molt encertadament:

“Teniendo presentes las afirmaciones de Maturana parece oportuno preguntar: ¿son las actividades físicas, los juegos, los responsables por la creación de esa diosa libre competición? ¿O será la diosa que condiciona la práctica de la educación física? Al eliminar el juego, ¿eliminaremos la competición? ¿Es el juego el responsable por el deseo de la negación del otro? O, ¿puede el juego ser elemento de aceptación del otro? En ese sentido, vale preguntar ¿qué características necesitan tener las actividades de educación física para que en ellas no ocurra la negación del otro? ¿Qué condiciones son necesarias para que eso ocurra?”

En certa manera les preguntes finals justifiquen la necessitat d'indagar sobre la manera com s'han de realitzar les competicions esportives en un context que permeti la cooperació amb la resta de persones i no la destrucció de les altres persones.

El terme *competició* no ha de ser pejoratiu d'entrada, la competició no és bona o dolenta en si mateixa, són els plantejaments, la forma, els objectius que

* Valores en Educación Física y Deportes: de las intenciones a las acciones. <http://www.efdeporte.com>. Revista Digital - Buenos Aires - Año 8 - n. 53 - octubre - 2002.

l'envolten els que en determinen la idoneïtat educativa. Aprofundint en aquesta idea González, M. (2000:20), tot i que relacionant la competició amb l'àmbit familiar, expressa:

“¿Una sociedad competitiva es una sociedad indiferente? ¿Una sociedad competitiva es una sociedad deshumanizada? ¿Una familia competitiva es una familia deshumanizada? No tiene por qué serlo en cuanto se es consciente de lo importante que es la superación personal, no solamente para beneficio propio, sino para alcanzar la armonía y el equilibrio necesario, para conseguir ser una familia y una sociedad abierta, alegre y encantada de vivir. La propia alegría por hacer las cosas contagia a los demás, y también provoca envidia en aquellos desencantados competidores que ya son incapaces de sonreír. Es decir, que vivimos en un mundo demasiado complejo para entenderlo y muchas veces peligroso. Cuando comprendemos lo que somos todos en el fondo, da miedo. Pero después nos consolamos pensando que tenemos muchas oportunidades de cambiar, que somos así pero que tenemos capacidad para aprender y dar un giro a nuestra vida para ser mejores, para llevamos mejor. Que hay muchos espacios abiertos en nuestra mente para entender que nuestra libertad no depende de ser más o menos competitivos, sino que podemos ser solidarios, ya desde la infancia, para no producir más dolores a la dislocada y tensa existencia.”

En relació amb una visió de l'esport escolar des de la perspectiva de diferents agents, Vizcarra, M.T.; Macazaga, A.M.; Rekalde, I. (2006)* van portar a terme una interessant investigació amb nou grups de discussió, on famílies, persones monitores i mestres van debatre sobre esport escolar. Les autores de l'estudi varen recollir diverses opinions, com per exemple el desig de formació del personal que s'hi dedica, prioritzar el treball coordinat de valors, que l'esport escolar no sigui exclouent... Basant-se en aquestes opinions concretaven una sèrie d'aspectes que cal destacar per al futur de l'esport escolar:

- Necessitat de coordinació entre l'EF i l'esport escolar, cal revisar els programes.
- Elaborar decàlegs per millorar els comportaments i les actituds de les famílies.
- Les normes de l'esport escolar han d'estar més revisades per tots els agents que hi participen.

* Vizcarra, M.T.; Macazaga, A.M.; Rekalde, I. (2006): “Amb quin esport escolar somien les famílies?” *Apunts Educació Física i esports*. N. 86 pp.97-107. Barcelona.

- Per construir un esport escolar més participatiu s’han de fomentar espais de trobada per facilitar el diàleg.
- Per aprendre a guanyar i a perdre s’ha de revisar de quina manera s’entén l’èxit en l’esport.
- Si l’esport escolar és també responsabilitat dels centres educatius, s’ha de començar a pensar de quina manera els centres poden implicar-se per a una millor formació d’entrenadors/es i famílies.

2.5. – PERSPECTIVA PSICOLÒGICA

En el procés d'anàlisi del fenomen de la competició apareixen una sèrie de factors de caràcter psicològic: la motivació, l'ansietat, l'autoconfiança, el control emocional... aquests i altres factors no responen al potencial físic o tècnic dels infants per dur a terme reptes competitius esportius, però, sens dubte, són elements clau per optimitzar l'aprenentatge, i pel que és més important, per gaudir de l'esport i que es converteixi en nutrient de qualitat de vida.

Determinar els factors esmentats o el que representa tot el camp del vessant psicològic de l'esport és una tasca difícil, tal com assenyala Gutiérrez, M. (1995:4), basant-se en altres autors (Cruz [1984], Riera i Cruz [1991]):

“A pesar de los esfuerzos invertidos en un intento de clarificación, el campo de la psicología del deporte no está todavía suficientemente acotado, debiendo adoptar un enfoque interconductual en el que se estudien todas las interacciones que se dan en las situaciones deportivas, así como la historia de interacciones previas de los individuos que practican actividad física y deporte.”

Tot i això, podríem dir que en l'àmbit escolar les persones docents han de saber trobar i estimular motius positius per a la participació en la competició, millorar la motivació, reduir la dramatització o l'excessiva tensió psíquica del resultat esportiu... Malgrat tot, sabem que, en el context social actual, on un determinat model esportiu emfatitza la competició com a resultat final, aquesta no és una tasca fàcil per a desenvolupar.

Diversos autors s'han pronunciat analitzant la influència dels factors psicològics relacionats amb l'esport i la competició.

Giménez, F.J. ; Sánchez, P. a Bernard, M. (1999:20):

“El problema no és la competició sinó com utilitzar-la.”

Bernard, M. (1999:17-24) realitza una crítica, encara que estigui referida a un àmbit extraescolar, del model competitiu en què es troben els nostres infants: rígid, selectiu, amb reglaments complicats no adequats a característiques psicopedagògiques, amb formes imposades per les persones adultes, on es creen necessitats de rendiment... Aquest model està confrontat a les necessitats que tenen els infants de mesurar-se constantment i de competir

d'una manera natural en què els diverteixi el sol fet de participar i aprenguin a acceptar les pròpies capacitats.

Fraile, A. (2001:395-409), citant altres autors (Lorenz [1963], Freud [1946], Parsons [1951], Bakker [1993], destaca:

“L'actitud competitiva sorgeix com una tendència natural i innata.”

O també citant Piaget (1961):

“Fins i tot en els jocs més elementals apareixen regles encaminades a esbrinar qui és el millor..., la competició és un element important en el procés d'integració social del nen.”

D'una banda Fraile veu l'efecte catàrtic de la competició com a resposta a la necessitat de canalitzar un nivell d'agressivitat, sempre que sigui expressada d'una manera socialment acceptable. Però d'altra banda, citant autors com Berkowitz (1974), Bandura (1973), Bakker (1993), també veu que l'activitat esportiva competitiva pot conduir a uns nivells més alts d'agressivitat, sobretot provocats per influències externes.

Fraile, A. (2001:402) expressa:

“Després de revisar distintes formes antagòniques d'interpretar el valor de la competició en l'etapa escolar, són les condicions en què es desenvolupa la pràctica esportiva en general i escolar en particular, les que determinen el caràcter educatiu. Per tant, un esport no serà més educatiu que un altre per la seva varietat i complexitat de recursos tècnics i tàctics, sinó per com l'entrenador/educador d'aquesta activitat organitza les experiències motrius, cognitives i afectives que la conformen, respectant principis educatius.”

Tot i l'anàlisi que realitza Fraile sobre l'activitat competitiva esportiva, conclou en el seu estudi que la seva pràctica segrega molt més les seves persones participants que una pràctica recreativa. Entenent que interpreta una realitat escolar descrivint la manera com es realitzen la majoria d'activitats esportives, ens hauríem de preguntar si competició i recreació són termes antagònics tal com creu aquest autor. O no es pot realitzar una pràctica competitiva que aspiri a tenir uns objectius marcadament recreatius?

Sovint s'associa la competició esportiva amb el terme *agressivitat*, ja que comporta uns nivells motivacionals i emotius elevats. Les autores Muro, M.; Sallent, S.; Talavera, A. (1993:25) intenten situar aquest binomi:

“La competitivitat posa en joc l’agressivitat, entesa aquesta última com la força i l’energia necessàries per fer l’esforç que ens pot conduir a les nostres metes (personals o d’equip). Aquest aspecte positiu de l’agressivitat, característica que tenim més o menys present cada dia i que ens mou a l’acció, a bellugar-nos i a fer coses, és sovint mal entès quan parlem de l’esport i de la competitivitat. Quan aquesta agressivitat depassa uns límits i esdevé agressió física o verbal vers els companys de competició, aleshores podem parlar de violència a l’esport. En aquests casos l’agressivitat ha esdevingut un factor negatiu, però això no suposa que sempre ho sigui.”

Les autores també assenyalen una sèrie d’esdeveniments dins l’esport que sovint acaben en violència, insults, actituds de menyspreu a les persones contraris o a les figures arbitrals, en contactes físics no desitjats..., aquestes conductes fan confondre el terme *agressivitat*.

“[...] l’agressivitat a la competició també pot ser un factor positiu de l’esport. Tot esportista manifesta al màxim la seva energia, les seves capacitats, per tal de millorar i superar-se; d’aquesta manera l’agressivitat dóna força i empeny la moral de victòria dels esportistes per aconseguir l’objectiu de constant perfeccionament de les seves qualitats, tant personals com d’equip.”

L’activitat competitiva és inherent a l’esport, tanmateix se’ns fa present una característica d’ambivalència quant a la dualitat de valors positius però també negatius que això pot comportar. Monells, M. (1997:13) assenjala:

“[...] l’esport com a activitat competitiva sol comportar valors com l’esforç, la constància, l’obediència al líder, la companyonia, l’esperit de sacrifici, o pròpiament ‘l’esportivitat’. En aquesta línia, trobem els plantejaments de fomentar l’esportivitat, el joc net, el respecte a les regles, als companys i als àrbitres i la concepció de l’esport com a fair play. De vegades s’ha presentat l’esport com a camp d’entrenament de les conductes ètiques i l’esportista representant l’ideal ètic del que ha de ser una persona, però cal anar en compte amb aquests plantejaments, ja que l’esport també té moltes contradiccions i no és la ‘panacea’.”

Diversos autors assenyalen els perills d’enfocaments esportius que s’allunyen del vessant educatiu, Cruz, J. (i col.) (2001: 6-16) assenyalen com a causes rellevants del deteriorament del *fair play* les quatre següents:

- *“Augment de les recompenses econòmiques per l’èxit a l’esport infantil i juvenil.*
- *Valors, actituds i comportaments d’entrenadors dirigit a obtenir l’èxit a les competicions.*
- *Actituds i comportaments de pares i espectadors durant els partits.*
- *Sistemes de sancions d’alguns reglaments que beneficien l’infractor.”*

Per solucionar-ho, els mateixos autors proposen unes línies d'actuació que posin l'èmfasi en els aspectes següents:

- *“Desenvolupar la cooperació i fomentar entre els nens i nenes estratègies de raonament moral a les classes d'EF.*
- *Millorar la formació i l'assessorament d'entrenadors de nens i nenes en edat escolar.*
- *Formar i assessorar àrbitres i organitzadors de competicions infantils.*
- *La promoció de l'educació esportiva de la població mitjançant campanyes nacional i internacionals sobre el fair play.”*

També el psicòleg de l'esport Buceta, J.M. (1998) a Fraile, A. (2001:395) remarca aquesta doble possibilitat de les activitats competitives:

“La competició determina una sèrie de situacions estressants originant el desenvolupament d'uns valors /contravalors.”

Proposa a les persones educadores estar molt atentes per ensenyar a actuar davant situacions com:

- *“La transcendència i la incertesa del resultat.*
- *La dificultat de predir el propi rendiment.*
- *La possibilitat de no assolir el resultat desitjat.*
- *Les conseqüències negatives que poden derivar-se del fracàs.*
- *Competir en circumstàncies desfavorables.*
- *Realitzar un esforç per sobre les seves possibilitats.*
- *Les decisions adverses dels àrbitres.*
- *La conducta exigent de l'entrenador i de l'entorn familiar.”*

El debat seria sobre si s'ha d'ensenyar a superar aquests inconvenients assenyalats per Buceta, o bé els infants haurien de viure la competició sense la focalització del resultat, sensacions negatives de fracàs, de conductes exigents de l'entorn... És a dir, no tenir la necessitat de superar aquestes dificultats o que aquestes no tinguessin el valor que malauradament sovint tenen.

Aquest fet s'agreuja en esports on els èxits esportius s'obtenen en edats prematures; la pressió psicològica sobre els infants per a obtenir resultats a curt termini és un fet constatable en esports com per exemple la gimnàstica esportiva i la natació.

En aquest sentit també cal citar els exemples de futures figures del futbol en edats infantils, que són fitxades per clubs per quantitats considerables de diners, prioritzant els resultats esportius per damunt d'aspectes formatius i socioafectius.

La síntesi de tot el que s'ha comentat la tenim en les dues maneres d'entendre la competició expressades per Hahn, E. (1988) a Bernard, M. (1999:19). L'autor realitza una diferenciació entre la competició com a producte o com a procés. La primera només té en compte la finalitat de guanyar i la segona es planteja la participació en l'activitat, la pròpia superació i la percepció d'una activitat complaent.

Es fa palès la necessitat de lligar la competició infantil a uns objectius educatius que haurien d'estar enfocats cap a aquesta segona opció.

Cal al·ludir a campanyes que s'han realitzat entorn de l'esport escolar, referit més a l'esport que es fa fora de l'horari docent. La finalitat d'aquestes campanyes és que els objectius formatius estiguin per damunt d'entendre la competició enfocada cap al resultat final desconsiderant el procés. Dos exemples d'aquests intents els tenim en les campanyes següents:

“Compta fins a tres i...” (Ajuntament de Barcelona, 1998)*, on es realitzaven una sèrie de recomanacions a les famílies considerant les necessitats de l'esport escolar:

- *“Informeu-los i assessoreu-los en la tria de l'esport, promovent que siguin ells i elles el que tinguin la darrera paraula.*
- *Practiqueu algun tipus d'esport o d'activitat física, oferint un estil de vida actiu.*
- *Valoreu el desenvolupament físic i la salut dels programes esportius abans que el rendiment.*
- *Animeu i aplaudiu tant les bones jugades com l'esforç durant les competicions.*
- *Aplaudiu les jugades de l'equip contrari independentment del resultat.*
- *Doneu suport a la tasca de l'entrenador/a i no doneu instruccions tècniques que puguin contradir-lo.*
- *Respecteu les regles de l'esport i les decisions arbitrals encara que siguin equivocades.*
- *Promoveu el respecte i les bones relacions amb l'afició de l'equip contrari.*
- *Ensenyeu-los a tenir cura de les instal·lacions i material esportiu.*
- *Col·laboreu en les tasques de suport i organització de l'equip i l'entitat.”*

“Tranqui, vive deportivamente” (Instituto Navarro del Deporte), a Ramírez, B. (2000), que amb l'afany de promoure l'esportivitat en l'esport promouen, entre

* <http://www.comptafinsatres.com>.

d'altres activitats, una sèrie de recomanacions o principis en què ha d'estar basat l'esport:

1. *“Debemos manifestar respeto y consideración hacia el adversario.*
2. *En competición mostraremos un comportamiento ejemplar que sirva de modelo.*
3. *Por encima de los resultados, valoraremos las relaciones humanas de la competición.*
4. *Organizaremos las competiciones adaptadas a las características de los participantes.*
5. *Reconozcamos el buen hacer de los rivales y compañeros.*
6. *Tanto saber ganar como saber perder, son dos actitudes que debemos desarrollar.*
7. *Inculcar a los hijos la idea de disfrutar del juego por encima de otro interés.*
8. *Vivamos los encuentros con ánimo imparcial y disfrutando del espectáculo.*
9. *Informar, junto a los resultados, de las acciones positivas y humanas.*
10. *Debemos condenar el uso de la violencia física y verbal.*
11. *Aceptaremos las decisiones de los árbitros y jueces.*
12. *Demostremos comprensión con los errores de nuestros compañeros.”*

Tot i que aquests dos exemples citats de recomanacions en campanyes de promoció d'esport escolar anaven dirigits a l'esport extraescolar, pressuposen una determinada manera d'entendre la competició com a espai de convivència i formació, que evidentment poden ajudar a conscienciar els infants i tot el context social que els envolta, i que promouen comportaments que permeten el desenvolupament de valors positius que la competició esportiva pot aportar.

Una part important de la perspectiva psicològica de la competició esportiva la constitueix la seva relació amb el que en les darrers temps s'ha anomenat intel·ligència emocional. Salovey i Mayer (1990) a Arruza, J. (2002:59) la defineix com:

“La habilidad de dirigir los sentimientos y las emociones propias y las de los demás, y ser capaz de discriminarlos utilizando esta información para dirigir nuestros pensamientos y acciones.”

Cal distingir la diferenciació entre l'emoció i el sentiment, tot i que sovint s'utilitzen com a sinònims. Goleman 1999, a Devís, J. (1999:207) assenyala:

“L'emoció fa referència a un sentiment i als pensaments, als estats biològics, psicològics i als tipus de tendències i a l'acció que la caracteritzen.”

Però tal com indica Devís l'emoció és molt més que sentiment perquè aquest terme també implica desitjos, estats d'ànim, temperament i passions.

En aquest sentit Gurméndez, C. (1993), a Devís, J. (1999:207) expressa:

“Les emocions són íntimes com els sentiments, però es diferencien d’aquestes perquè són externes i passatgeres, mentre que els sentiments són com emocions però profundes i duradores.”

La importància d’aquestes emocions en l’educació des d’un vessant més genèric la recalca Darder, P. (1999:1)*:

“L’individu actua d’acord amb el que íntimament considera valuós. S’esforça per aconseguir allò que creu que és bo per a ell. Sovint, s’ha de fer notar, portat per un impuls afectiu, del qual ell mateix no sempre té un coneixement prou clar; i que, a voltes, provoca una contradicció entre el que reconeix com a valor i allò que fa realment.

D’aquí que es demani, com a base indispensable de l’actuació personal, el coneixement de les pròpies emocions o sentiments per entendre les reaccions davant de la realitat i de les altres persones.

Com a conseqüència d’això, es parla també d’exercir un control emocional, que en certes formulacions recorda més aviat la por dels sentiments. Pròpiament, s’hauria d’entendre com una conducció de la vida emocional, com una mirada i una actuació educativa sobre el conjunt de la pròpia afectivitat, que és font d’enriquiment i de felicitat. Seguint en aquesta línia formativa, és com s’hauria de configurar el paper de l’afectivitat entorn als valors.

La persona va construint els valors per mitjà de la reflexió sobre el contingut ètic rebut, sobre les situacions reals i les aspiracions de millora i satisfacció personal i social i per mitjà de la tonalitat afectiva que penetra tot individu.

A través de l’elaboració dels valors hem d’aconseguir sentir aquests valors racionalment acceptats. Paral·lelament al descobriment de les raons que porten a considerar que quelcom és valuós, hem de sentir satisfacció en l’elaboració i en l’acceptació final del valor considerat.”

Arruza, J. (2002:56) recalca de manera més específica la connexió de l’esport amb les emocions:

“Tanto la EF como las actividades deportivas son un marco adecuado para el desarrollo de esas habilidades emocionales, siempre y cuando constituyan un objetivo educativo en sí mismas.”

Seguint amb aquest lligam d’emocions i competició esportiva Velázquez, R. (2001: 86) expressa:

“[...] mediante la práctica competitiva es posible aprender a autocontrolar las emociones e impulsos agresivos que surgen en las situaciones conflictivas, a aceptar los propios límites y posibilidades como un rasgo que no implica menor calidad personal y humana, a valorar el propio esfuerzo y las mejoras obtenidas, a reconocerse en los adversarios y a respetarlos en las situaciones favorables y adversas, a compartir éxitos y derrotas sin buscar culpables, a rechazar y a

* Valors i afectivitat. 28 març 1999, <http://www.senderi.org>.

criticar las conductas amorales y la búsqueda desmedida de la victoria –tanto si se dan en adversarios como en compañeros de juego– sin dejarse arrastrar por los beneficios de tales conductas, a experimentar la sensación de vencer y de ser derrotado relativizando el valor del resultado y su carácter circunstancial...”

Tot i que aquest autor realitza una variada i extensa descripció dels beneficis de la competició, cal destacar el seu esment a l'autocontrol de les emocions, aspecte cabdal i no comentat per molts altres autors que parlen de la competició.

Així, Schutte i col. a Arruza, J. (2002:59-60) ens parlen d'una sèrie d'habilitats relacionades amb la intel·ligència emocional:

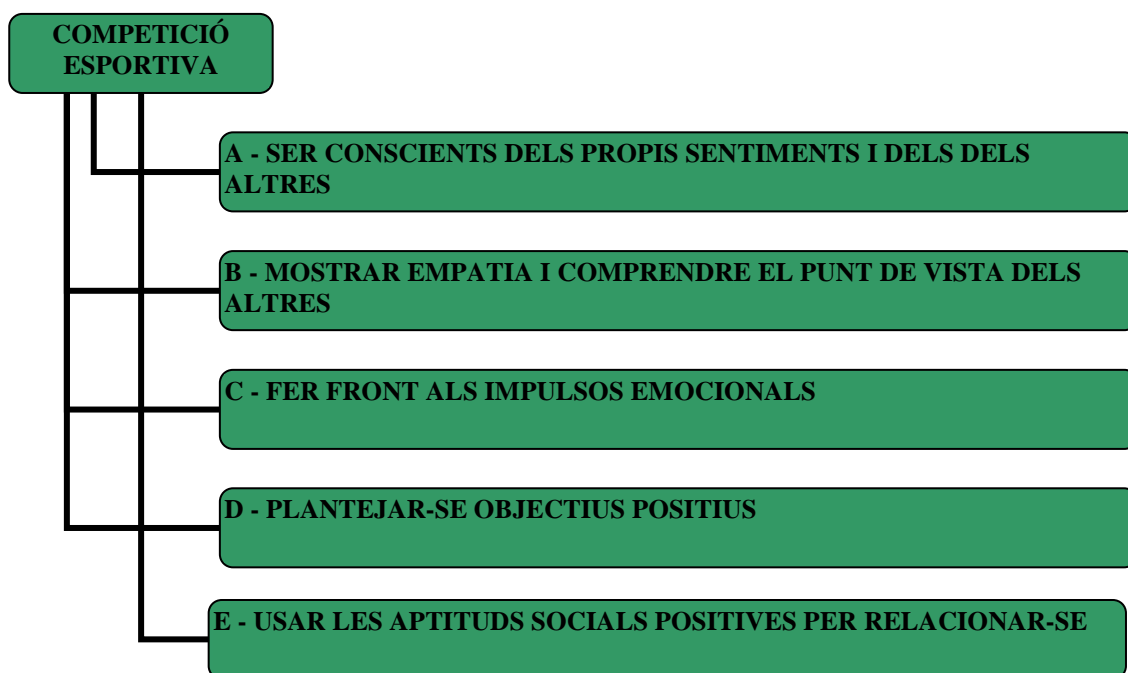
- *“Saber enfrentarnos a adversidades, recordando situaciones similares en las que las hayamos superado.*
- *Confiar en hacerlo bien.*
- *Hacer que la gente confíe en nosotros.*
- *Comprender los mensajes no verbales de los demás.*
- *Hacer perdurar las emociones positivas y eliminar las negativas.*
- *Saber alabar a los demás cuando se lo merecen.*
- *Controlar nuestras emociones.*
- *Reconocer las emociones de los demás sin que nos lo comuniquen oralmente.”*

Si reflexionem sobre les habilitats descrites, i fent un lligam amb les moltes i variades interaccions que ens apareixen en les competicions esportives, ens trobem que emergeix un clar potencial educatiu per a activar les habilitats emocionals. Posar-se a la pell de qui guanya i qui perd, el voler fer-ho bé o millor, les comunicacions no verbals de l'esport, les necessitats de suport emocional dels/de les companys/es... són només uns quants exemples dels reptes que poden representar per tal de millorar la gestió de les competicions esportives a l'escola.

Pensem que una bona manera de canalitzar la competició esportiva cap a un tractament educatiu seria tenir en compte cinc principis de la intel·ligència emocional, per tal d'extraure o posar en relleu tot el seu potencial de desenvolupament personal i social.

Els cinc principis bàsics* per assolir una educació emocionalment intel·ligent són els que es presenten en el quadre següent:

Quadre n. 1. Relació de la competició esportiva amb principis de la intel·ligència emocional

Seguidament es relacionen els principis proposats a l'anterior quadre amb una interpretació més personal referent a l'aportació de la competició esportiva a les classes d'EF com a mitjà per a desenvolupar-los:

A – Ser conscients dels propis sentiments i dels de les altres persones

Intentar descriure els propis sentiments en paraules és molt important, també és important per als infants. Si coneixem els nostres propis sentiments serà molt més senzill controlar-los. També si sabem la manera com se senten els/les nostres alumnes podrem i sabrem interactuar més fàcilment amb ells/es.

* Maurice J. Elias; Steven E. Tobias; Brian S. Fieldlander (2001): *Educar con inteligencia emocional*. Plaza & Janés.

És evident que en les diverses situacions de la competició esportiva se'ns presenta una inesgotable font d'experiències emocionals que ens poden servir per reflexionar i intentar comprendre aquesta consciència de sentiments. Per exemple: quan es guanya, quan es perd, quan el grup felicita un/a component, quan algú s'esforça i no aconsegueix resultats o èxits... poden ser moments significatius en la formació de l'autoconeixement i l'autoacceptació sentimental i també per a tenir més consciència dels sentiments de les altres persones.

B – Mostrar empatia i comprendre el punt de vista de les altres persones

L'empatia és la capacitat de comprendre i compartir els sentiments d'una altra persona. Això suposa un desenvolupament de sensibilitat envers les altres persones. Comprendre els punts de vista de les altres persones significa saber escoltar i també saber interpretar les pistes no verbals, molt presents en l'àmbit de l'activitat física. El clima de respecte que el/la mestre/a d'EF aconsegueixi en la competició esportiva serà un punt bàsic per a poder consolidar aquest principi.

És molt important per als nens i nenes l'aprenentatge de l'empatia com a aptitud social positiva, els ensenya a negociar, transigir i ser tolerants.

Podem dir que en les competicions esportives la necessitat d'utilitzar les habilitats empàtiques és constant, sobretot en els esports col·lectius. Els/les escolars que competeixen a les classes d'EF tenen en l'heterogeneïtat un denominador comú (de nivells, d'expectatives...) i aquesta característica és la que fonamenta el treball per a l'empatia.

C – Fer front als impulsos emocionals i de conducta de manera positiva i ser capaç de regular-los

Controlar les emocions, desenvolupar l'autocontrol, esperar per obtenir resultats millors, etc. són aspectes imprescindibles per afrontar problemes en la convivència. Les respostes instintives de conducta (ira, fugida, lluita...) davant un conflicte són sovint poc efectives quan ens enfrontem a un problema.

En les competicions esportives dels infants se'ns presenten multitud d'oportunitats per a millorar aquest vessant de la intel·ligència emocional.

Situacions en què, per exemple, en plena competició esportiva no s'està d'acord amb el que diu el/la mestre/a o el/la company/a, o no s'obtenen els resultats esperats i altres companys/es sí que ho aconsegueixen..., són freqüents i exigeixen constants processos d'autoregulació de les emocions.

D – Plantejar-se objectius positius i decidir la manera d'assolir-los

Aquest principi s'assolirà o millorarà a partir d'observar les pròpies reaccions. S'ha d'aconseguir que els infants siguin més reflexius. Els comportaments que en un moment donat apareixen en la competició esportiva han d'anar acompanyats de constants reflexions sobre el que hem intentat fer, dels resultats d'aquests intents i la manera com els podem millorar en el futur.

E – Usar les aptituds socials positives per relacionar-se amb les altres persones

La utilització de les competicions esportives ha de servir per a crear fòrums que permetin desenvolupar aptituds socials com, entre d'altres, saber escoltar, saber aportar respostes constructives i saber actuar com a grup, com per exemple actuar per torns, saber arribar a un acord, crear consens, declarar les pròpies idees clarament, etc.

2.6. – PERSPECTIVA PEDAGÒGICA

2.6.1. – Valors i competició esportiva

La sola presència dels valors en els currículums ja podria justificar el tractament educatiu de la competició esportiva a les escoles. Ens trobem davant un tema cabdal per a l'educació que és i ha estat controvertit.

La nostra societat és plural i diversa i aquest fet dificulta el fet de poder centrar i construir criteris per a la convivència. Malgrat això les persones que volen i busquen la justícia en el seu context sociocultural necessàriament han de ser solidàries, responsables i tolerants (Camps, V. 1990). És per això que l'educació en valors no ha de limitar-se a l'àmbit de la moral privada o individual, sinó que ha d'orientar-se també a tractar la moral col·lectiva o pública. Per tant, juntament amb el desenvolupament de l'autonomia personal, l'educació en valors pretén el desenvolupament de formes de raonament pràctic i de principis de valors comuns.

La idiosincràsia de l'esport amb el seu caràcter d'immediatesa vivencial possibilita la construcció d'aspectes importants en el creixement de la personalitat dels infants: l'autocontrol, la relació social, l'esforç, el respecte...

Tot seguit intentem perfilar el que entenem per educació en valors a l'escola des d'un vessant genèric a un vessant més específic de l'aplicació esportiva, per tal d'esbrinar elements que cal tenir en compte a l'hora de plantejar-se una recerca sobre la competició esportiva.

Per situar el concepte del que són els valors prenem com a referència Schwartz 1990 (seguint Rokeach, 1973) i citats a Gutiérrez, M. (1998:102):

“Els valors són conceptes o creences sobre estats finals o conductes desitjables que transcendeixen les situacions concretes, guien la selecció, l'avaluació de la conducta i els esdeveniments, i estan ordenats per la seva importància relativa.”

En aquesta definició s'observa que tenen una presència universal i, per tant, podríem dir que no són exclusius de l'activitat esportiva, tal com assenyala també Heinemann, K. (2001:17):

“L’esport no té valors en si mateix, sinó que els valors de l’esport són, o bé judicis subjectius i estimatius que emeten les persones que el practiquen sobre la base dels efectes (positius o negatius) que creuen obtenir, o bé els efectes que unes certes institucions (clubs, gimnasos, l’estat, les institucions educatives...) li atribueixen. Els valors de l’esport són, per tant, assignacions (de valor) secundàries i ‘casuals’ mitjançant persones o institucions.”

Els valors no comencen ni acaben en la pràctica esportiva, o en una determinada manera de realitzar esport, però és evident que aquesta pràctica pot ajudar a comprendre’ls i a assimilar-los. En aquest sentit Devís, J. (1996:24) assenyala:

“Los valores morales no están en la simple práctica o participación, sino en el conjunto de relaciones interpersonales del contexto social del deporte que es inseparable de la implicación práctica.”

En aquesta línia global del concepte dels valors, però que a la vegada pot determinar els comportaments més específics de les persones, Palos, J. (1998:1)* expressa:

“Els valors fan referència als interessos i les necessitats de les persones, però sobretot a les creences a partir de les quals donen importància als objectes, els fets o les situacions, i un sentit a les seves accions. Aquests valors estan mediatitzats pels valors socials dominants i pel context de les persones.”

Aquest autor situa la necessitat del diàleg intercultural per arribar a uns valors universals. Així mateix, des d’una perspectiva més íntima i possibilista de canvis, cita una dimensió personal que estaria fonamentada en l’educació.

El tema dels valors ens condueix a un ampli espectre d’àmbits on els nostres infants interactuen: social, familiar, amistats, escola...

Referent a l’aprenentatge de valors, Buxarrais, M. R. (2002:1)** assenyala:

“Les diferents interpretacions, perspectives i teories que expliquen el desenvolupament moral i els processos d’aprenentatge que conformen la personalitat moral afirmen que, com a éssers morals, ens formem, bé perquè aprenem valors i rebutgem contravalors, bé perquè construïm els nostres valors, o per les dues raons a la vegada. Des de la nostra perspectiva i d’acord amb el nostre model d’educació en valors (Buxarrais, Martínez, Puig i Trilla, 1995)

* Els valors universals, una idea per al diàleg. 1 de desembre de 1998, <http://www.senderi.org>.

** La influència dels mitjans de comunicació en la vida quotidiana dels nois i noies. 1 de desembre de 2002, <http://www.senderi.org>.

entenem que la persona aprèn efectivament en la cruïlla de valors i contravalors que ens envolten i, alhora, va construint una jerarquia de valors, una matriu, en la qual prioritza uns valors i n'identifica de nous. En aquest aprenentatge, l'observació de models, la identificació amb personatges de la vida real o del món virtual i les condicions que envolten els diferents espais de socialització i d'educació són factors que contribueixen a construir aquesta matriu de valors i que orienten el nostre desenvolupament moral.”

Cal destacar la importància que recalca l'autora d'adquirir en la infància una dinàmica d'evolució moral i la d'una certa vulnerabilitat a l'hora d'anar construint valors.

Darder, P. (1999:1)* destaca també la importància de les vivències emocionals en aquesta construcció de valors:

“La intensitat afectiva que acompanyi el procés farà que el contingut mateix del valor sigui més ric i les raons de l'acceptació més arrelades en el moll de l'os de la nostra personalitat.

En funció d'aquesta unitat interna en la construcció del valor, també creixerà la convicció per tal d'identificar-se amb el valor i de portar-lo a la pràctica. La coherència entre el que penso que he de fer i el que faig és una aspiració de comportament ètic i un motiu d'equilibri i satisfacció personals.”

A causa de l'alta significació que tenen tots els components de l'esport en els infants i que afecten les seves relacions personals, podem afirmar que és un àmbit molt propici per al desenvolupament i la transmissió de valors, tal com assenyala Duran, J. (2006:15). Aquesta potencialitat de l'esport destaca que és idònia per educar en valors, a causa del caràcter lúdic i atractiu que té per a molts infants, pel caràcter vivencial que comporten les moltes relacions interpersonals (afectivitat, sentiments i emocions), així com per les situacions conflictives que provoca, que tot i que a priori poden ser negatives, també poden suposar una eina per a realitzar reflexions morals.

Seguint amb el binomi d'esport i educació en valors, Amat, M.; Batalla, A. (2000:11) sintetitzen uns plantejaments de l'esport per incidir en l'educació en valors:

- *“Fomentar l'autoconeixement i millorar l'autoconcepte. Aprofitar que en el context de l'activitat física les persones es mostren de manera oberta i directa.*
- *Potenciar el diàleg com la millor manera de solucionar els conflictes que es presenten.*

* Valors i afectivitat. 28 març 1999, <http://www.senderi.org>.

- *La participació de tothom en l'anàlisi, la presa de decisions i el funcionament del grup.*
- *Potenciar l'autonomia personal.*
- *Aprofitar el 'fracàs' com a element educatiu.*
- *El respecte i l'acceptació de les diferències individuals.*
- *Potenciar l'activitat física com a escenari d'aprenentatge d'hàbits i de conductes."*

Gutiérrez, M. (1998:100-108) desglossa una sèrie de propostes pràctiques per a poder analitzar els valors des de diversos vessants:

- *"Estratègies d'autoconeixement i expressió.*
- *Estratègies per al desenvolupament del judici moral.*
- *Estratègies orientades al desenvolupament de competències autoreguladores.*
- *Estratègies per al desenvolupament social i l'empatia.*
- *Estratègies per a l'anàlisi de temes moralment rellevants."*

Els valors són reflexius i estan influenciats i sotmesos a canvis socials i històrics. Mestres i persones pedagogues tenim el deure de ser protagonistes en la seva anàlisi i possibilitar l'esport que l'escola necessita perquè l'esport es converteixi en generador de valors educatius.

2.6.2. – Competició esportiva dels infants en l'àmbit educatiu

Tal com hem vist en l'apartat de conceptualització, la competició esportiva ha sofert diverses interpretacions. Els diversos intents de situar el terme de competició dins l'esport també s'han traslladat a l'àmbit educatiu. Entre algunes aportacions, cal destacar les realitzades per Blázquez, D. (1995:29-33):

“La naturaleza y significado de la competición es una cuestión controvertida. Eso significa que lo que se entiende por el término competición proviene de sistemas de valores incompatibles. Cada uno realiza su interpretación de acuerdo con sus argumentos, pruebas u otras formas de justificación. Así, instituciones de gran responsabilidad en el deporte competición llegan a ensalzar los valores de la competición deportiva hasta convertirlos en un modelo donde compararse. Otros colectivos, en cambio, son más críticos y toman partido en sentido contrario rechazando la competición deportiva y excluyéndola de cualquier programa... la competición deportiva no es únicamente los campeonatos, los juegos escolares, las eliminaciones, las medallas que muy a menudo nos transmiten los medios de comunicación, con un excesivo culto al sensacionalismo y exaltación del mito del héroe deportivo. En ella radica también el deseo de mejorar, de probarse a uno mismo y frente a los demás, de enfrentarse a un adversario. Todos estos efectos exigen una cierta intensidad de acción, un nivel suficiente de dificultad y de riesgo (para vencer sin peligro...) de perseverancia, que permiten conseguir el dominio técnico y la cohesión de equipo.”

D'una banda Blázquez constata que el fet competitiu és controvertit, amb acceptacions i rebuigs segons qui se'l plantegi; d'altra banda critica l'estereotip que es fa sovint de la competició: eliminacions, medalles... També veu la possibilitat d'assolir objectius educatius en la competició esportiva.

Seguint amb una interpretació educativa de la competició esportiva Trepát, D. (1995:104) expressa:

“[...] durante los años de aprendizaje se tiene que considerar la competición como un medio y no como una finalidad, capacitando de esta manera a los alumnos para un máximo rendimiento deportivo en edades de madurez física y psíquica... La competición tiene que ser fomentada, pero no puede ser el único y más importante objetivo. Más que competir los alumnos en edad escolar deberían aprender a competir.”

En la línia de Blázquez, Trepát destaca la possibilitat d'utilitzar i per tant fomentar la competició com a mitjà d'aprenentatge. Introdueix un terme que és bàsic i cabdal en l'edat escolar que és la idea **d'aprendre a competir**. Aquest autor recalca la interpretació d'entendre la competició com un mitjà enfocat al procés educatiu.

El fet de realitzar competició esportiva no determina uns valors o uns aspectes positius o negatius determinats pel sol fet de fer-ne, cal analitzar el context i els molts factors que poden decantar-ne el valor educatiu. Parlebas, P. (1969) a Blázquez (2001:49):

“El deporte no posee ninguna virtud mágica, puede despertar el sentido de solidaridad y cooperación como engendrar un espíritu individualista... puede educar el respeto a la norma como fomentar el sentido de la trampa. Depende del educador y de la forma de enseñar, que se fomenten o no los valores educativos que indiscutiblemente posee el deporte.”

Amat, M.; Batalla, A. (2000:12) ens concreten dues premisses per a plantejar l'esport de manera educativa:

- *“Dar más valor al proceso que al producto, entendiendo que lo más importante no es dónde se ha llegado, sino el camino que se ha seguido para hacerlo.*
- *Tener una visión humanista del deporte, donde lo que tenga valor sea la persona, sus intereses y sus necesidades y donde todo el resto quede subordinado a esta premisa. Esto implica tener una visión formativa del deporte, que, estamos convencidos, no está reñida con la consecución de buenos resultados competitivos.”*

Aquests autors realitzen una interessant aportació quant a la convivència de la competició esportiva i l'educació, minimitzant la importància del resultat en comparació del conjunt de necessitats personals que l'esport pot oferir.

Esdevenen fonamentals el seguit d'actuacions i comportaments de les persones docents per apropar la competició esportiva als objectius que pot aportar a l'àmbit educatiu. La figura, el perfil de la persona que fa de docent en l'esport s'erigeix en un dels factors clau per canalitzar la competició esportiva cap a valors universals que tota societat vol assolir: responsabilitat, respecte, autoconeixement motor i emocional, entre molts d'altres. En aquest sentit Tinning, R. (1992:152) en recalca la importància:

“[...] el profesor debe ser sensible a los efectos negativos y debe esforzarse por averiguar cuál es la experiencia real para todos los niños. De lo contrario las actividades competitivas pueden formar parte de una mala educación que mina la confianza y refuerza una ideología de la victoria, que nos dice que vencer es la cosa más importante y que no hacerlo es fracasar.”

Seguint amb la importància de la persona responsable de dur a terme les competicions esportives, Martens, Rainer (1988) a Bernard, M. (1999:22) assenyalen:

“Els valors dels esports per a cada nen, depenen molt del sentit dels valors de l’entrenador (pedagog), el bon entrenador és aquell que transmet el valor del temps, l’èxit de la perseverança, el plaer de l’esforç, la dignitat de la humilitat, el valor del caràcter, el poder de la benevolència, la saviesa de l’honestedat, les virtuts de la paciència i l’alegria de la competició.”

A part de donar importància a la persona entrenadora (pedagoga) per a transmetre uns determinats valors que les activitats esportives poden aportar, aquests autors també introdueixen un terme, si més no interessant, quan parlen de “l’alegria de la competició”. Aquesta idea és contraposada a la tendència d’associar competició amb frustració, patiment, que tot sovint mostren altres autors.

Pensem que el terme *alegria de la competició* hauria de ser un indicador avaluatiu de la competició al món escolar. És a dir, quan l’alegria de passar-ho bé es converteix en angoixa, serietat, aflicció, mal humor... aquesta competició no ens interessa. Les preocupacions superficials i de curta durada que una competició pot provocar en algun cas han de ser superades sense que provoquin grans conflictes emocionals i han d’estar enfocades a millorar l’autoconeixement i les relacions interpersonals.

Sovint l’esport i la seva estructura organitzativa no se’ns presenten de manera que puguin canalitzar tota la seva potencialitat educativa, tal com assenyala Fraile, A. (2001:395-409)*:

“La competició en l’activitat esportiva escolar, com a pràctica que es recolza en el model federatiu tradicional, on es prioritza: els resultats, l’eficàcia, el rendiment... i de quina manera aquesta pràctica genera, entre els escolars, uns determinats valors/contravalors, ja sigui afavorint el desenvolupament d’una educació per a la igualtat d’oportunitats o situacions de discriminació / segregació.”

Sorgeix una certa controvèrsia quan des de l’escola es pretén atendre una educació en valors i a la societat hi són presents uns altres.

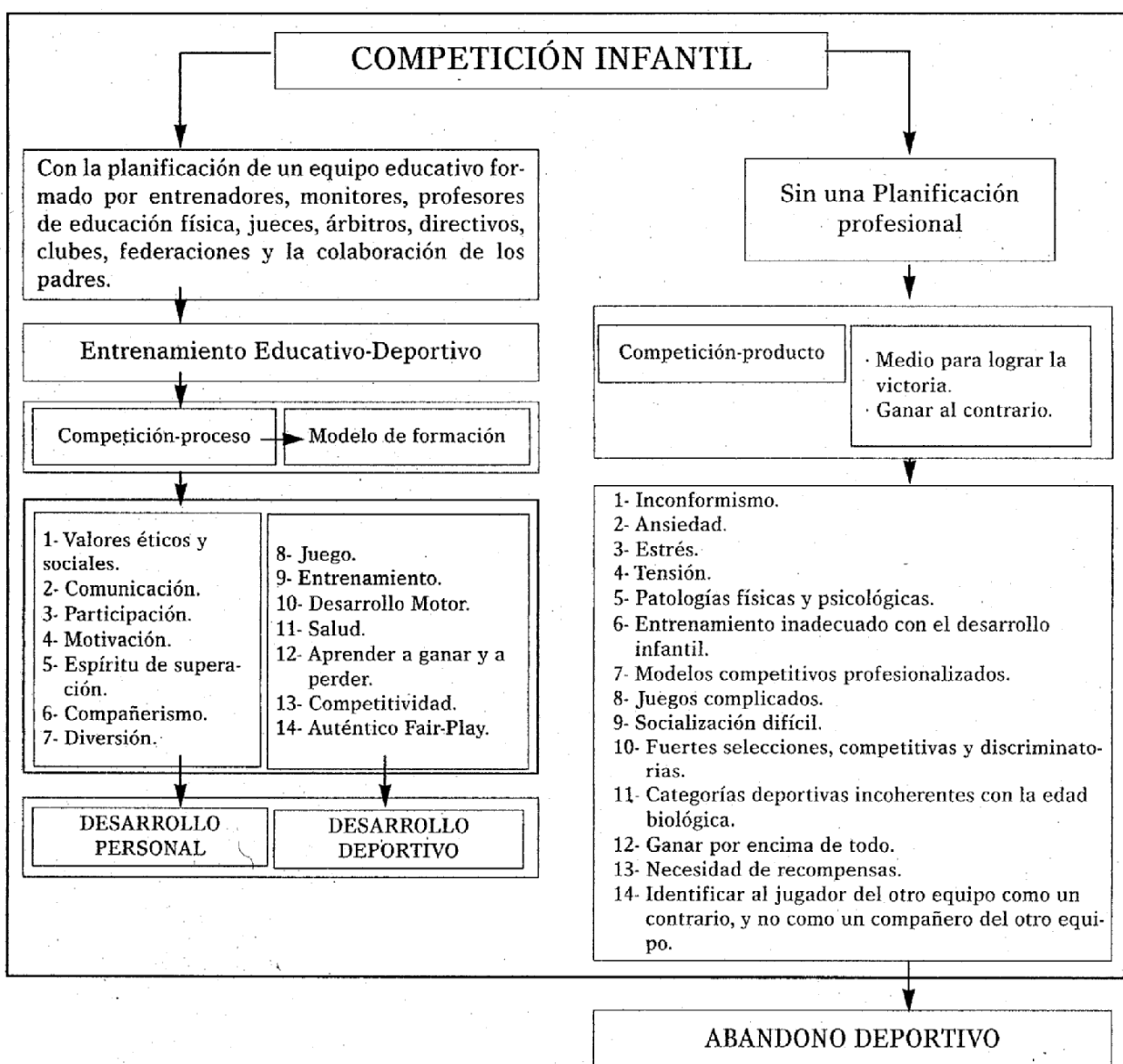
* La competición en el deporte escolar como factor segregador. *Congreso A.E.I.S.A.D.* Madrid.

Fraille realitza la descripció dels dos models que no sempre es manifesten de manera tan categòrica i antagònica però serveixen força per a exemplificar-ho:

“En l’esport escolar les administracions públiques pressionades per les federacions esportives, es transfereix un model de l’esport on el resultat, el guanyar, està per damunt de la participació... Els entrenadors utilitzen models d’ensenyament basats en aprenentatges mecànics dirigits a l’especialització, a diferència d’una pràctica escolar dins d’una perspectiva més pedagògica basada en el benestar i desenvolupament integral dels subjectes a nivell: cognitiu, motriu, emocional i social.”

Un exemple il·lustratiu de presentació dels dos models d’esport infantil el realitza Bernard, M. (1999:20):

Gràfic n. 1. Dos models d’esport infantil segons Bernard, M.

És evident que en diferents àmbits del món de l'esport es recalquen els aspectes tècnics esportius que tot sovint es prioritzen per damunt d'altres aspectes educatius, però cal que els estaments organitzatius de l'esport vetllin perquè les persones que hi intervenen (persones monitors, mestres, pares i mares...) adquireixin interès i compromís per desenvolupar els valors educatius que l'esport pot aportar.

Val a dir que en el context d'escola podem ser més optimistes per a plantejar-nos nous reptes, bàsicament per la raó que les competències professionals del personal que s'hi dedica han de passar per aquí, però no creiem que sigui així en l'esport que es fa fora del context d'escola en horari no lectiu. Ens podríem preguntar en quins altres àmbits de la formació que no sigui l'esport s'admet amb tanta naturalitat que persones no formades en educació dissenyin els objectius i portin a terme les directrius i estructures que té l'esport en edat escolar. Determinades maneres d'actuar en la competició esportiva no només influeixen en l'àmbit que s'aplica, sinó que poden derivar cap a comportaments no desitjables i resistències a l'hora d'aplicar una competició a les classes d'EF que van dirigides a tota la població escolar.

De la idea d'interrelació d'esport dins i fora de les classes d'EF es desprèn que els consells comarcals de l'esport i sobretot les federacions esportives que copen bona part de l'organització de l'activitat física en edat escolar haurien d'estar nodrides de persones (formades en pedagogia, psicologia, ciències de l'activitat física, mestres d'educació física, mestres d'educació especial...) que estiguessin capacitades per quelcom més que per veure solament l'evolució en els aprenentatges d'unes determinades tècniques esportives i/o la detecció de futures figures amb talent esportiu. No es tracta d'un luxe, tot el contrari, esdevé una primera necessitat per tal que les activitats físiques en general i l'esport en particular puguin desenvolupar tot el seu potencial educatiu.

Diversos autors ens comenten aspectes detallats per apropar la competició esportiva a un àmbit educatiu, per exemple Velázquez, R. (2001:89):

“Una educación para la competición –que no ha de oponerse a la igualmente necesaria educación para la cooperación y el trabajo de equipo– puede inscribirse en el marco de la idea de educación deportiva[...], y debe contribuir al desarrollo moral de los alumnos y las alumnas de manera que abarque no sólo lo que se refiere al sentido y forma de sus acciones y conductas durante la práctica

deportiva, sino también otros aspectos que tienen que ver con la misma, como puede ser la valoración relativa y circunstancial que se ha de hacer del resultado de la competición, la consideración y respeto que se debe a los adversarios y a los compañeros, y al aprecio del mérito que tiene el esfuerzo conjunto realizado por unos y otros, por poner algunos ejemplos.”

Un aspecte primordial de l'exposició de Velázquez en el seu discurs és la seva oposició a un pensament estès en l'àmbit de l'educació física que defensa un antagonisme entre la cooperació i la competició. Com a paradigma d'aquest pensament tenim Orlick, T. (1990). Creiem, igual que l'autor, en la necessitat d'integració dels dos models, i considerant els exemples que l'autor esgrimeix, que cooperació i competició puguin conviure dins el mateix àmbit educatiu.

Seguint amb diverses manifestacions sobre la competició esportiva en l'àmbit educatiu Castejón, F. J. (1997:26) expressa:

“La competición pot utilitzar-se sempre que es compleixin algunes premisses, entre elles i la més important, fugir de l'eliminació, en el sentit d'apartar una sèrie de persones a causa del seu nivell motriu o qualsevol altra característica. La competición en l'esport, per tal que tingui validesa tal com assenyala Arnold (1991), ha de mostrar una forma de rivalitat amistosa que suposi una cooperació. La competición aplicada amb la finalitat de la pròpia superació i per demostrar el propi grau de competència té utilitat, ja que permet que els alumnes manifestin els seus desigs de recalcar l'abast dels seus aprenentatges. És a dir, el tractament de la competición no ha de ser exclusivament una comparació social, també pot ser utilitzat com una comparació amb ell mateix, de manera que s'expressi una autopercepció de les competències (Watson, 1984).”

Pensem que Castejón, prenent de suport altres autors, realitza una adient aportació sobre el tema. A part de prendre partit per les possibilitats educatives de la competició, dibuixa línies sobre la manera com s'ha de realitzar, perquè la competició esportiva es plantegi ser integradora i no segregacionista. De tota manera aquest plantejament teòric introdueix l'aspecte que de ben segur serà el més difícil per als/a les mestres: la manera de trobar les activitats i metodologies adients per posar en pràctica una competició esportiva per a tothom.

Som en una societat que tot sovint confon èxit personal amb resultats finals i que oblidava el procés per a obtenir-los. Aquest fet pot allunyar i contaminar la competició en els seus diferents objectius educatius. Una de les principals finalitats de l'EF és posar l'activitat física al servei de tothom (en el nostre cas,

al dels infants). Per tant, emparant-nos en les anteriors cites, les activitats competitives poden ser una moneda de dues cares, d'una banda es poden convertir en activitats completament selectives al servei de l'alumnat amb més capacitats motrius i desmotivadores per a la majoria, però d'altra banda també poden estar al servei de la motivació, de la superació personal, de l'autoconeixement, de la coeducació... i d'altres aspectes que permetin que la totalitat de l'alumnat en gaudeixi.

Altres autors destacats que valoren i situen la competició en el procés d'aprenentatge de les habilitats esportives són Vázquez, J.C.; Viana, O. (2001:3,4)*:

“[...] entendiéndola como un medio para lograr progresiones en la adquisición de habilidades y no como un fin en sí mismo[...] la competición no presenta contraprestación alguna, siempre que se haga a la medida del niño, para ello pensamos que es necesaria la adecuación y por lo tanto la modificación de la estructura formal del deporte, pero sin que pierda su esencia. Sería absurdo presentar muros infranqueables que frenarían la adquisición de habilidades necesarias para el correcto desarrollo evolutivo de nuestros niños: balones, sticks, raquetas, que en un tamaño no adecuado suponen una dificultad a la hora de deber interactuar; igualmente nos ocurre con el espacio de juego cuyo tamaño no adaptado acaba infrautilizándose. El número excesivo de jugadores que no llegan a comunicarse entre sí o un tiempo de intervención continuada que no hace otra cosa que fatigar al niño en todos los sentidos.”

Aquests autors, a part de recalcar la importància de la competició com a mitjà d'aprenentatge, manifesten la necessitat de les adaptacions adients als infants a l'hora de realitzar pràctiques esportives competitives, els exemples exposats donen consistència a la idea d'adaptar els esports als nens i nenes i no que siguin els infants que s'hagin d'adaptar als esports.

Una aportació quant a les dues cares d'una mateixa moneda que poden representar les activitats esportives la presenten Saremba, P.; Baggio, A. (2002:1):

“Una simple y directa observación de la realidad, de un lado muestra que las intenciones declaradas en Educación Física y Deportes tienden a destacar confraternidad, respeto, placer, alegría, divertimento y educación como valores desarrollados y base de las relaciones entre los practicantes. De otro lado, las

* La competición como medio en el proceso de iniciación deportiva. <http://www.efdeporte.com>. Revista Digital - Buenos Aires - Año 7 - n. 38 - julio 2001.

acciones realizadas van casi siempre en sentido divergente. Ejemplos de esas situaciones pueden ser presenciados en las actividades que envuelven la práctica de deportes y competiciones en estadios y plazas en los cuales, generalmente, son transformados en verdaderos campos de batallas. El lenguaje es lo mismo utilizado en el vocabulario beligerante, tales como 'enemigo', 'derrota', 'destrucción', 'guerra', 'bombardeo', 'masacre', 'ataque', 'explosión', más allá del uso de palabras y expresiones de naturaleza discriminatoria, racista y excluyentes.

En la escuela, institución donde son más intensos los llamados a la formación humanista, tal vez en menor grado, es posible observar esta tendencia a la reproducción de tal postura.”

Els autors ens diferencien les intencions declarades en l'EF i els esports de les accions que recorden més a batalles i conflictes bèl·lics que no a trobades per a passar-ho bé. De tota manera, d'una banda es podria relativitzar el gradient pejoratiu d'algun mot emprat, i d'altra banda cal dir que a l'escola s'utilitza aquest tipus de vocabulari en menor grau. Malgrat tot, no és un tema banal el fet que les expressions emprades entorn de les competicions esportives poden ajudar-nos o allunyar-nos dels objectius educatius pretesos.

Per anar concretant alguns aspectes comentats referents a les característiques per enfocar l'esport en edats escolars, trobem una interessant proposta de consideracions sobre la competició en l'àmbit escolar realitzada per Sáenz-López (1997) a Aragón, C.H. (2003: 273,274):

- *“Ha d'estar a l'abast de tothom.*
- *Adaptada a les característiques de l'alumnat, a la seva mesura, però sense perdre l'essència de l'esport.*
- *Ha de tenir una gran variabilitat.*
- *Ha de ser utilitzada com a mitjà d'aprenentatge, no com a finalitat.*
- *Motivadora (reptes ni impossibles d'assolir ni massa fàcils).*
- *Tot l'alumnat ha de tenir la possibilitat d'assolir èxit.*
- *Ha d'afavorir la participació i la cooperació de la totalitat del grup.”*

També, seguint en la concreció de propostes enfocades al tractament de l'esport escolar, veiem que les responsabilitats de la persona docent perquè l'esport escolar tingui un rerefons educatiu són importants. En aquest sentit González Carballude, J. (1998) a Aragón, C.H. (2003) exposa els punts següents:

- *“Potenciar la idea que l'activitat física és un hàbit recomanable.*
- *Ajudar, sobretot els més petits, a resoldre la quotidiana contradicció entre la competició i la col·laboració.*

- *Procurar crear una atmosfera de tolerància que faciliti la comprensió de la igualtat entre gèneres.*
- *Aprofitar lliçons ocasionals que ajudin l'alumnat a interpretar més adequadament els esdeveniments esportius de major actualitat i transcendència.”*

Atesa aquesta part del marc referencial teòric, podríem parlar de la necessitat que els nostres infants aprenguin a competir. No hem de situar aquest aprenentatge tan sols en l'àmbit esportiu, ja que la seva transcendència, la de saber competir, també pot significar aprenentatge per a altres àmbits no esportius.

L'escola i els/les mestres tenen un paper protagonista perquè l'alumnat aprengui a competir com a necessitat formativa amb respecte, motivació, comprensió, alegria... Però serà molt difícil assolir aquests objectius sense comptar amb altres estaments socials, entre els quals hi hauria la família (els comportaments competitius dels pares i mares es transmeten als infants) i d'altres, com per exemple les estructures de l'esport realitzat fora de l'escola.

No s'ha de caure en el parany de confondre competició esportiva amb unes determinades pràctiques d'àmbits o formes de pràctica que res tenen a veure amb el que volem educativament per als nostres infants. El fals lligam de competició amb factors que sovint s'hi relacionen i es consideren falsament consubstancials, com per exemple la duresa, l'enveja, el guanyar a qualsevol preu i anular el contrincant, han de deixar lloc a estratègies i propostes educatives que permetin competir amb seguretat i amb naturalitat.

2.7. – DISSENY I DESENVOLUPAMENT CURRICULAR I COMPETICIÓ ESPORTIVA

2.7.1. – LOGSE i competició esportiva

La base de fonamentació teòrica en l'aplicació de la competició esportiva dels darrers anys es basa en un marc prescriptiu i referencial que deriva de la *Ley de Ordenación General del Sistema Educativo (LOGSE)**. L'apartat (i) de l'article 13 diu textualment:

“Utilizar la educación física y el deporte para favorecer el desarrollo personal.”

Les referències explícites a la competició esportiva en els dissenys curriculars que deriven de la LOGSE són escasses. Tot i això, el disseny curricular del territori depenent del MEC**, en el seu apartat introductori referent a l'àrea d'EF, assenjala la multifuncionalitat del moviment que ha d'assolir l'EF i la seva funció agonística. Cita textualment:

“El movimiento facilita que el sujeto pueda demostrar su destreza. Competir y superar dificultades como medio de afianzar su autoconcepto y demostrar sus límites.”

Seguint amb l'apartat introductori del disseny curricular MEC, exposa una sèrie de criteris perquè l'esport sigui un fet educatiu:

“Que los planteamientos que se efectúen no incidan fundamentalmente sobre el resultado de la actividad (ganar/perder), sino sobre las intenciones educativas que persiguen. Se trata de lograr una aproximación del alumno a lo que son las diferentes prácticas deportivas de manera que pueda escoger entre ellas las que más coinciden con sus intereses, capacidades y medios y que adquiera una conciencia crítica respecto a lo que significa la práctica deportiva en la sociedad actual en sus diferentes vertientes (deporte competición, deporte recreo).”

En un altre apartat d'objectius generals d'EF de l'etapa primària del disseny curricular del MEC, assenjala el següent:

* Ley 1/1990 de 3 de octubre (BOE de 4 de octubre de 1990).

** Ministerio de Educación y Ciencia (1991): *Diseño Curricular Base. Educación Primaria*. Ministerio de Educación y Ciencia, Madrid.

“Canalizar la necesidad de actividad física a través de su participación en diversos tipos de juegos con la independencia del nivel de destreza alcanzado en los mismos, aceptando las normas y el hecho de ganar y perder como elementos propios del mismo, cooperando cuando sea necesario, entendiendo la oposición como una dificultad para superar y evitando comportamientos agresivos y actitudes de rivalidad.”

El desenvolupament de la LOGSE recau en les comunitats autònomes que tenen transferides competències d'educació tal com assenyala la *Ley 1/1990 de 3 de octubre (BOE de 4 de octubre de 1990)* en la seva disposició final segona:

“Las Comunidades Autónomas que tengan reconocida competencia para ello en sus respectivos Estatutos de Autonomía o, en su caso, en las correspondientes leyes orgánicas de transferencias de competencias, podrán desarrollar la presente ley.”

Per tant, resulta pertinent que seguidament s'exposi el desenvolupament del Currículum d'Educació Física de Primària a Catalunya* des del seu vessant més genèric fins a arribar als continguts més específics que es relacionen amb la competició esportiva.

En el seu apartat introductori d'orientacions i organització general de l'etapa el Currículum expressa:

“Les finalitats bàsiques d'aquesta etapa educativa són proporcionar a l'alumnat un marc d'aprenentatges instrumentals per desenvolupar les capacitats de sociabilitat, de relació i de descoberta dins d'un àmbit físic i afectiu adequat a les seves característiques i a les seves experiències prèvies.”

En aquest apartat, on es descriuen les línies generals i no específiques a les diferents àrees, cal assenyalar d'una banda el desenvolupament de les capacitats de sociabilització i d'altra banda la importància de l'àmbit físic i afectiu. També hi trobem reflectida en la part final del text un principi d'adequació als infants. Tot i tractar-se d'unes orientacions genèriques, des d'aquests inicis curriculars resulta necessari relacionar-les amb aspectes que poden estar lligats estretament amb uns determinats tractaments de l'EF i la competició esportiva.

* Generalitat de Catalunya (1994): *Currículum d'Educació Primària*. Departament d'Ensenyament, Barcelona.

Referent a l'àrea d'EF, el Currículum destaca la seva importància en el desenvolupament integral de la persona (1994:64):

“L'educació física ha de contribuir a la millora de la qualitat de vida, possibilitant la pràctica de les activitats corporals per a tothom, sense distinció ni diferenciació de cap mena.”

En aquesta finalitat introductòria concreta a l'àrea d'EF cal destacar la clara referència a què *tothom* ha de gaudir de l'activitat física. Aquesta disposició, en principi general a tots els continguts, inclou evidentment la competició esportiva realitzada a les classes d'EF. Per tant, prescriu un enfocament d'acollida per a tots els infants en la pràctica de competició esportiva.

Els deu objectius generals de l'etapa de primària de l'àrea d'EF (1994:64) són els següents:

“En finalitzar l'etapa, l'alumne/a ha de ser capaç de:

- 1. Conèixer i acceptar el propi cos, com també les seves possibilitats de moviment.*
- 2. Prendre consciència de la pròpia situació motriu en l'espai i en el temps en relació amb les altres persones, amb els objectes i en medis diversos.*
- 3. Assolir un domini corporal i postural harmònic amb millora de la condició física de manera genèrica.*
- 4. Utilitzar les habilitats i les destreses bàsiques corresponents a l'acció motriu fent servir l'observació, l'anàlisi i la imaginació en la resolució de problemes motrius.*
- 5. Identificar i utilitzar formes de comunicació expressives corporals, tot desenvolupant el sentit estètic i creatiu.*
- 6. Conèixer, identificar i utilitzar les habilitats i les destreses específiques fonamentals de les activitats físiques proposades al llarg de l'etapa, les quals han d'incloure formes de desplaçament i de maneig d'objectes variades i diversificades.*
- 7. Valorar i fruit de l'activitat física, amb vista al benestar físic i mental, tot practicant hàbits d'higiene personal.*
- 8. Conèixer, identificar i experimentar diverses activitats físiques a la natura en medis diferents de l'habitual, demostrant respecte envers l'entorn.*
- 9. Accedir al comportament social que faciliti el creixement individual mitjançant la participació solidària, la responsabilitat i el respecte a les altres persones i, especialment, la utilització de les relacions de cooperació indispensables en una activitat física col·lectiva.*
- 10. Conèixer la realitat esportiva del seu territori i els recursos que li ofereix per a la pràctica de l'activitat física com una manera més d'utilitzar el temps lliure.”*

En aquesta visió d'objectius generals podem afirmar que les relacions i aportacions que la competició esportiva pot conferir a cadascun dels objectius són notòries. Podem comprovar que en la redacció dels deu objectius

apareixen, des d'un vessant pràctic o socioafectiu, una sèrie de termes que són elements clau en l'aplicació de la competició esportiva, com per exemple, entre d'altres, "acceptar el propi cos, assolir un domini corporal i postural, valorar i fruit de l'activitat física, accedir al comportament social, etc."

Tanmateix, cal destacar una possibilitat d'especial contribució de la competició esportiva a l'objectiu n. 10, en què esdevé fonamental el fet de connectar els infants amb el seu territori i cultura i possibilitar hàbits de pràctica. La importància d'aquesta connexió i hàbits van més enllà de l'etapa escolar. Pensem que la competició esportiva podria ser un camí especialment privilegiat per a la seva consecució.

Dins els objectius denominats com a terminals de l'àrea d'EF en l'etapa primària del Disseny Curricular (1994:65) s'assenyalen els següents:

- 19. Utilitzar l'estratègia individual i d'equip bàsica dels esports que es realitzin.*
- 20. Aplicar les regles fonamentals de les activitats físiques que es practiquin.*
- 21. Identificar els esports, les danses i els jocs com a elements socioculturals i lúdics.*
- 22. Respectar les regles i aplicar normes de joc."*

Un terme destacat en aquesta sèrie d'objectius dins del marc legislatiu prescriptiu és el de regles. Aquest és un altre element clau en el desenvolupament d'una dimensió educativa de la competició esportiva, ja que acompanya molts i variats aspectes socioafectius que es deriven del compliment de les normes en la pràctica esportiva.

El Disseny Curricular és molt clar en el fet de destacar les possibilitats educatives de l'activitat física i l'esport, però denota certa recança en la utilització del terme *competició* ja que quasi no apareix en el seu apartat d'orientacions didàctiques per a dissenyar activitats d'ensenyament-aprenentatge, (1994:66) assenyala:

*"[...] pel que fa a les activitats esportives, cal fugir de l'**estricta competitivitat** i cercar fórmules diverses d'actuació, que si bé inclouen la competició ho fan de manera no prioritzada i sempre vetllant perquè es donin les adequades condicions de respecte entre els companys i companyes."*

Tot i això, el Disseny Curricular en el seu desenvolupament de continguts d'execució d'habilitats coordinatives* quant al primer nivell de concreció i per tant el que és prescriptiu a tots els centres, cita explícitament la realització d'esports en el cicle mitjà i el cicle superior. Entenent que la competició és a l'esport un factor inherent, la seva presència a les classes d'EF ens sembla inqüestionable.

En l'apartat d'orientacions didàctiques per dissenyar activitats d'avaluació se cita (1994:66):

*“Valorar totes les actituds i aptituds positives, a fi que els alumnes vagin adquirint confiança i seguretat en ells mateixos. Això és fer, en certa manera, una avaluació formativa que detecta **progressos**, dificultats i bloqueigs que van marcant el procés d'aprenentatge.”*

En aquesta orientació avaluadora emergeixen dos aspectes clau més a tenir en compte per al desenvolupament de la competició esportiva a les classes d'EF. D'una banda, recalca la importància de no convertir el procés d'aprenentatge en solament procedimental i tenir molt en compte el vessant actitudinal que s'hi relaciona. D'altra banda, la importància dels progressos, que no sempre que es realitza competició esportiva es tenen en compte, ja que sovint aquest progrés queda diluït per la influència d'altres contextos d'aplicació esportiva amb pràctiques fonamentades exclusivament en el resultat final i la comparació.

Tot i que la competició és un tema present en l'activitat física a les escoles, el tractament que en fan els dissenys curriculars tant en l'àmbit català com estatal és en general escàs.

En el cas de Catalunya es manifesta certa por a la competició, com ho demostra l'expressió “cal fugir de la competitivitat”. Pensem que això és degut al fet que es té molt present el model d'esport competició imperant en la nostra societat, que pot contaminar un ideari educatiu d'un altre model d'esport que es pretén a l'escola; també apuntem com una altra possible raó d'allunyament del fet competitiu les influències de determinats paradigmes de l'EF que intenten diluir o negar components agonístics amb què compta l'esport.

* Pàgines 225 i 291 del *Currículum d'Educació Primària*. Departament d'Ensenyament, Barcelona, Generalitat de Catalunya (1994).

En canvi, el disseny curricular estatal aprofundeix i es pronuncia més sobre el tractament que la competició ha de tenir dins un model educatiu, tant en el seu apartat introductori, on recull que l'alumnat ha de poder escollir l'esport en un dels seus vessants de competició, com també en l'apartat d'objectius, on transmet naturalitat al fet de guanyar o perdre i entén l'oposició com a dificultat per a superar-se. El disseny estatal contempla una accepció més ampla i oberta del terme *competició* i a la vegada una major concreció orientant la competició cap a la superació personal.

Totes aquestes declaracions d'intencions que marca la legislació amb un alt component de treball de valors a l'escola no són fàcils de dur a terme. En aquest sentit, existeix el perill molt ben descrit en l'editorial de Senderi (1999:1)*:

“La LOGSE assenyala un camí interessant quan planteja la necessitat d'educar en «actituds, valors i normes» a la mera instrucció de continguts, però correm el perill, en absolut imaginari, que tal programa sigui seguit burocràticament, de manera que s'expliquin els valors, es descriguin les actituds, es memoritzin les normes, com si fossin els rius d'Espanya o el teorema de Pitàgores.”

L'educació per a la competició esportiva ha d'educar en valors, però pensem que precisament el repte és portar els treballs de valors a la pràctica. Josep M. Puig (1998) expressa aquesta problemàtica de manera excel·lent:

“És veritat que mai no havíem parlat tant com ara d'educació en valors, però alhora també és veritat que la seva posició real en el currículum és molt fràgil: hi és i no hi és. Per altra part, hi ha indicis que estem convertint l'educació en valors en una moda: una moda amb símptomes d'esgotament. Les coses passen a les revistes i publicacions, i passen ràpidament. També fa la impressió que ens hem abocat més a la producció de materials d'educació en valors que no a la seva aplicació. La qüestió ara és saber si aconseguirem que l'educació en valors sigui present al currículum escrit i al practicat, que no s'esfumi com una moda, i que els materials s'integrin i siguin usats, a més de publicats [...] d'un optimisme que ens ha d'animar a valorar la feina quotidiana que fem a les escoles i esplais com a imprescindible, encara que potser millorable. I, finalment, d'un optimisme que entén que l'ètica és útil i, fins i tot, rendible: que el futur depèn també dels valors. Si ho creiem així, tindrem el camí més fàcil per fer de les escoles i els esplais comunitats democràtiques on els valors inspirin formes de treball, convivència i animació.”

* Revista digital, 28 de març 1999, <http://www.senderi.org>.

Després de les seves advertències del perill d'una interpretació només teòrica del que ha estat la reforma educativa de la LOGSE, l'autor realitza una crida a l'optimisme, sempre que hi hagi un pilar imprescindible per avançar, que ha d'ésser que els i les professionals creguin en tot allò que volen assolir.

2.7.2. – LOCE i competició esportiva

El 24 de desembre de 2002 es promulga la LOCE (Llei orgànica de qualitat de l'educació). En el BOE del 2 de juliol de 2003 es desenvolupen els currículums de les àrees de l'etapa primària. En la part introductòria que es refereix a l'àrea d'EF s'esmenta la importància del desenvolupament integral de la persona i s'hi explicita el paper de l'esport (BOE del 2 de juliol de 2003:25453):

“Existe una demanda social de educación en el cuidado del cuerpo y de la salud, en la mejora de la imagen corporal y la forma física, así como en la utilización constructiva del ocio mediante actividades recreativas y deportivas.”

Seguint en la part introductòria, es fa esment de l'esport com a mitjà de desenvolupament personal i social (BOE núm. 157 del 2 de juliol de 2003:25454):

“Contribuye también a la consecución de aquellos objetivos que hacen referencia a las normas y valores de convivencia, respeto por los demás, desarrollo de hábitos de esfuerzo, desarrollo de la iniciativa individual y trabajo en equipo.”

Aquestes generalitzacions que aporta la LOCE en el seu apartat introductori resten explicitades en els objectius de l'àrea d'EF en l'etapa primària primer, segon i cinquè (BOE del 2 de juliol de 2003:25454):

“1. Conocer y valorar el propio cuerpo y sus posibilidades motrices realizando de forma autónoma actividades físico-deportivas que exijan un nivel de esfuerzo, habilidad o destreza acorde con ellas, poniendo el énfasis en el esfuerzo y el resultado.

2. Valorar el juego como un medio para realizar actividad física, como medio de disfrute, de relación y como recurso para aprovechar el tiempo libre.

5. Colaborar en juegos y actividades deportivas, desarrollando actitudes de tolerancia y respeto a las posibilidades y limitaciones de los demás, actitudes que favorecen la convivencia y que contribuyen a la resolución de conflictos de forma pacífica.”

Tot i que es podria relativitzar la referència a l'esport en el segon objectiu referent al joc, entenem que es fa (o s'hauria de fer) extensible a la pràctica esportiva.

Entenem que la competició està implícita en l'esport. Per tant, el marc legislatiu que prescriu els objectius de les activitats esportives també ens indica les orientacions que la competició esportiva ha de tenir: *respeto, convivencia, disfrute, relación, esfuerzo...*

Quant a la descripció de continguts curriculars, a diferència de la LOGSE, a la LOCE no apareixen compartimentats en conceptuals, procedimentals i de normes, valors i actituds.

Es proposen tres blocs de continguts: cos i salut; moviment i salut, i jocs, on es troben inclosos els continguts d'esport que apareixen seqüenciats a partir del segon cicle de l'etapa primària, amb un sol contingut d'esport (BOE del 2 de juliol de 2003:25455):

- “1. Tipos de juegos y de **actividades deportivas**.
2. Aplicación de las habilidades básicas en las situaciones de juego.
3. Comprensión de las normas del juego a través de la lectura.
4. Actitud de colaboración, tolerancia, **no discriminación** y **resolución de conflictos** de forma pacífica en la realización de los juegos.
5. Valoración del juego como desarrollo de la actividad física, como **medio de disfrute**, de **relación con los demás** y de empleo del tiempo libre.
6. Aceptación, dentro del equipo, del papel que le corresponde a uno como jugador y de la necesidad de intercambiar de papeles para que todos **experimenten diferentes responsabilidades**.”

En el primer contingut seqüenciat d'aquest segon cicle es barregen joc i activitats esportives que també han de tenir el seu component lúdic.

En la seqüenciació d'altres continguts, tot i que no s'efectua una relació directa amb l'esport, pensem que es fa referència a jocs i activitats esportives i, per tant, se segueixen perfilant característiques de l'esport i la competició com a components dels mateixos continguts que s'han de desenvolupar a l'escola: “esport per a gaudir i relacionar-se”, “variabilitat d'experiències motrius”, “no discriminatiu”...

En canvi, l'esport és marcadament més present o podríem també dir que les referències són més explícites en els continguts del tercer cicle (BOE del 2 de juliol de 2003:25456):

- “1. La iniciación al **deporte** adaptado al espacio, el tiempo y los recursos.
2. Habilidades básicas de iniciación **deportiva** en situaciones de juego.
3. Comprensión de las normas de los juegos **deportivos** a través de la lectura.

4. Uso de las tecnologías de la información y la comunicación como medio para recabar información y elaborar documentos relativos al área.
5. Respeto al reglamento de los juegos de iniciación **deportiva** y adaptados.
6. Aceptación del papel que corresponda desempeñar **como jugador dentro del equipo**, independientemente de su capacidad motriz.
7. Organización y participación en diferentes tipos de juegos y actividades recreativas o **deportivas**, en su tiempo libre.
8. Identificación de los valores fundamentales del juego: el esfuerzo personal, la relación con los demás y la aceptación de resultado.”

De l'anàlisi d'aquesta alta presència de l'esport en el tercer cicle deriven aspectes importants a tenir en compte:

- Un tractament pluridisciplinar de l'esport, per exemple a través de la lectura i les noves tecnologies de la informació.
- Un esport inclúsiu que no depengui de la capacitat motora per a poder practicar-lo.
- A més de característiques que l'esport ha de promoure, algunes ja anomenades en el segon cicle com esforç i relació social, hi apareix com a nou un aspecte cabdal en la competició, l'acceptació del resultat.

Aquest aspecte és fonamental en les pràctiques competitives esportives perquè se'n deriva aprendre a guanyar i perdre, que a la vegada serà una contribució educativa fonamental per a l'autoconeixement de les pròpies possibilitats i les de les altres persones.

Tot i la marcada presència de l'esport en el tercer cicle, Lizalde, M.; Salgado, J.A. (2005:86) han criticat la poca presència en general de l'esport que contempla el desenvolupament d'aquesta llei:

“Els continguts relatius a la iniciació esportiva només apareixen a 3r cicle. Tanmateix, els alumnes, el seu desenvolupament, les seves motivacions, la seva pràctica extraescolar actual i la demanda social exigeixen i inciten a la pràctica esportiva primerenca. Es manifesta així un escàs reflex de les noves tendències sobre els continguts significatius i l'ensenyament de l'educació física en el segle XXI (D. Blázquez Sánchez, 2002).”

Val a dir que la presència de l'esport en el segon cicle és menor, però no és nul·la com afirmen els autors. A banda, inicien un debat interessant amb el que suposa una confrontació d'arguments a favor de la significació de l'esport en

edats primerenques i la tendència criticada sovint pels/per les mestres d'EF vers l'especialització esportiva en edats cada vegada menors.

2.7.3. – LOE, nou marc educatiu competencial i competició esportiva

El maig de l'any 2006 surt publicada la “*Ley Organica de Educación*” LOE* amb la finalitat de millorar la qualitat educativa i regular les diferents etapes i tipus d'ensenyament. En l'etapa primària presenta uns objectius que permeten desenvolupar certes capacitats en els infants. Pensem que la competició esportiva pot tenir un paper preponderant en algunes d'elles, com per exemple (BOE del 4 de maig de 2006:17168):

“a) Conocer y apreciar los valores y las normas de convivencia, aprender a obrar de acuerdo con ellas, prepararse para el ejercicio activo de la ciudadanía y respetar los derechos humanos, así como el pluralismo propio de una sociedad democrática.

c) Adquirir habilidades para la prevención y para la resolución pacífica de conflictos, que les permitan desenvolverse con autonomía en el ámbito familiar y doméstico, así como en los grupos sociales con los que se relacionan.

k) Valorar la higiene y la salud, aceptar el propio cuerpo y el de los otros, respetar las diferencias y utilizar la educación física y el deporte como medios para favorecer el desarrollo personal y social.

m) Desarrollar sus capacidades afectivas en todos los ámbitos de la personalidad y en sus relaciones con los demás, así como una actitud contraria a la violencia, a los prejuicios de cualquier tipo y a los estereotipos sexistas.”

El desenvolupament de la LOE recau en les comunitats autònomes que tenen transferides les competències d'educació. Així, en el Decret 142/2007 del Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya (DOGC) apareix el Currículum d'Educació Primària. La principal diferència amb l'anterior currículum legislatat és que regula l'ensenyament i l'aprenentatge de l'EF en l'etapa primària fomentant-se en l'adquisició d'habilitats i competències.

Com a competència central de l'àrea d'EF aquest nou currículum cita el desenvolupament personal a través de la motricitat amb actituds i valors adequats a la gestió del cos i la conducta motora.

Altres consideracions importants de la presentació del nou currículum relacionades amb les possibilitats de desenvolupament de la competició esportiva són les següents (DOGC142/2007:2):

* Ley orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de educación. BOE núm. 106.

- Competència social centrada en les relacions interpersonals per mitjà de l'adquisició de valors com el respecte, l'acceptació o la cooperació, que seran transferits a l'activitat quotidiana (jocs, esports, activitats en la natura, entre d'altres).
- El coneixement d'un mateix i de les pròpies possibilitats i carències. L'autosuperació, la perseverança i l'actitud positiva i l'organització individual i col·lectiva contribueixen a la competència "aprendre a aprendre" i a l'autonomia i iniciativa personal.

El desenvolupament del currículum i, per tant, entre d'altres, dels seus continguts d'esports, ens portarà a contemplar un doble vessant (DOGC142/2007:3):

“Establir una prioritat de continguts en educació física requereix respectar la doble polarització entre continguts procedimentals i actitudinals. Els primers permetran a les nenes i nens sentir-se competents en el pla motor. Els segons els permetran afrontar, des d'una perspectiva ètica, les nombroses i complexes situacions que envolten l'activitat física i esportiva, així com les relatives a la cultura corporal.”

L'àrea d'EF en l'etapa de l'educació primària es planteja com a objectiu el desenvolupament de les capacitats següents (DOGC142/2007:3,4):

- 1. Conèixer, acceptar i valorar el propi cos i l'activitat física com a mitjà d'exploració per a l'elaboració de l'autoimatge, l'autoestima i l'autoconfiança.*
- 2. Apreciar els efectes beneficiosos envers la salut de l'exercici físic i de l'adquisició d'hàbits higiènics, alimentaris i posturals.*
- 3. Utilitzar el coneixement del propi cos, les capacitats físiques i les habilitats motrius per resoldre i adaptar el moviment a les necessitats o circumstàncies de cada situació.*
- 4. Seleccionar i aplicar de manera eficaç i autònoma, principis i regles per resoldre problemes motors en la pràctica d'activitats físiques.*
- 5. Participar en jocs com a element d'aproximació als altres, seleccionant les accions i controlant-ne l'execució, prèvia valoració de les pròpies possibilitats.*
- 6. Regular i dosificar l'esforç, assolint un nivell d'autoexigència d'acord amb les pròpies possibilitats i les característiques de la tasca.*
- 7. Explorar les possibilitats i recursos expressius del propi cos per comunicar sensacions, emocions i idees.*
- 8. Compartir i gaudir de l'exercici físic i de l'expressió i comunicació corporal en col·lectivitat mitjançant el joc, la dansa i qualsevol activitat física que comporti el desenvolupament de la persona.*
- 9. Participar en activitats físiques compartint projectes, establint relacions de cooperació per assolir objectius comuns sense discriminacions, per mitjà de la participació solidària, tolerant, responsable i respectuosa i resolent els*

conflictes mitjançant el diàleg.

*10. Conèixer i valorar la diversitat d'activitats físiques, lúdiques i **esportives** com elements culturals, propis i d'altres cultures, mostrant una actitud crítica tant des de la perspectiva de participant com d'espectador/a."*

En les deu capacitats de l'àrea s'intueixen un munt de relacions amb el què i el com s'hauria d'enfocar la competició esportiva: "adquirir hàbits, cooperar, resoldre conflictes, assolir autoexigència, gaudir de l'exercici físic", entre d'altres.

De les deu capacitats citades, la n. 10 té una relació molt directa amb l'esport i per tant amb la competició. En el desenvolupament d'aquesta capacitat és força interessant la doble perspectiva de persona participant i observadora del fenomen social de l'esport, ja que insisteix en la formació crítica de la ciutadania com a inevitable consumidora d'esport.

El desenvolupament de continguts del present Currículum es desglossa en cinc apartats: el cos; imatge i percepció; habilitats motrius i qualitats físiques bàsiques; activitat física i salut, i expressió corporal i el joc.

Tal com succeïa en currículums anteriors a aquest nou marc legal, l'esport apareix poc seqüenciat en el segon cicle i referma la seva presència en el cicle superior. Podríem dir que en aquest cicle i en el bloc de continguts d'habilitats motrius, la relació amb l'esport es realitza de manera indirecta (DOGC142/2007:11):

- "Adaptació de l'execució de les habilitats motrius a entorns de pràctica de complexitat creixent, amb eficiència i creativitat.*
- Adquisició d'un control motor i corporal previ a l'acció.*
- Execució d'activitats de condicionament físic orientades a la millora de les habilitats motrius.*
- Valoració individual i col·lectiva del treball des del punt de vista motriu.*
- Disposició a participar en activitats diverses, acceptant l'existència de diferències en el nivell de l'habilitat."*

En els esports les habilitats motrius són consubstancials i per tant estan inserides en els continguts esmentats, tot i que la relació de la competició amb aquests continguts s'estableix de manera indirecta.

La relació més directa amb els continguts de competició que interaccionen amb el tractament de l'esport, és a dir, on s'expressa la manera com s'han de desenvolupar, la trobem en el bloc del joc (DOGC142/2007:11):

- “Consolidació del joc com a fenomen social i cultural.
- Realització de jocs de diferents modalitats i de dificultat creixent.
- Pràctica **d’habilitats bàsiques d’iniciació esportiva** en situacions de joc.
- Promoció de l’ús adequat de les estratègies bàsiques del joc relacionades amb **la cooperació, l’oposició i la cooperació/oposició**.
- **Acceptació i respecte vers les normes, regles i persones** que participen en el joc.
- Elaboració i compliment d’un **codi de joc net**.
- Estimació de l’esforç personal i col·lectiu en els diferents tipus de joc al marge de les preferències i prejudicis.
- Valoració del joc com a **mitjà de relació, de divertiment i d’utilització satisfactori del temps de lleure**.
- Participació en la pràctica de jocs d’arreu del món.
- Incorporació d’elements creatius en els jocs.
- Participació en jocs cooperatius i per a la pau.”

El primer plantejament, considerant els continguts desglossats, és que l’aplicació de l’esport a l’EF de l’etapa primària s’entén com a joc. Sota aquesta premissa la relació de la competició esportiva i la manera com ha d’estar orientada es manifesta clarament: “d’habilitats bàsiques d’iniciació esportiva en situacions de joc, codi de joc net, estimació de l’esforç personal i col·lectiu...”. Tot i això, les àmplies possibilitats de desenvolupament de l’esport que s’intueixen en l’apartat introductori i en el d’objectius es veu limitat i empobrit en el desglossament de continguts, en què es troben poques referències directes a l’esport.

En síntesi podríem dir que segons el nou marc legislatiu descrit es pot realitzar una valoració positiva quant a les possibilitats d’imbricació i relació de la competició esportiva com a mitjà educatiu.

D’una banda, en comparació de les precedents lleis d’educació ens trobem amb una menor seqüenciació de continguts, tant en el seu desglossament com també en el seu volum. Però, d’altra banda, destaca la necessitat de realitzar un tractament de major interrelació de diversos continguts per assolir determinades competències.

Tot i trobar una manca de referències explícites relacionades amb el terme *competició*, creiem que des de l’anàlisi de les competències més genèriques per a l’alumnat de primària relacionades amb l’autoconeixement i la relació social fins al desenvolupament de les capacitats més específiques de l’àrea d’EF com per exemple “el saber compartir i gaudir de l’activitat física i l’esport,

la creació d'hàbits de pràctica esportiva saludable, la formació com a ciutadans/es crítics/ques amb el fenomen cultural de l'esport", entre d'altres capacitats, se'ns obre un ampli camí per a reflexionar, tractar aspectes i emprendre iniciatives sobre la manera com hem de vehicular l'esport a l'escola. No hi ha dubte que totes aquestes prescripcions legislatives ens demanen incloure el tractament de la competició esportiva com a mitjà per a educar.

Tot i això pensem que l'estructura del nou marc legal competencial de la LOE necessita una fase d'adaptació perquè les escoles ajustin el seu funcionament a la nova llei.

CAPÍTOL 3 – DISSENY I APLICACIÓ DE LA RECERCA

3.1. - JUSTIFICACIÓ METODOLÒGICA DEL DISSENY DE LA RECERCA.

3.2. - POBLACIÓ – MOSTRA

3.2.1. – Població i mostra del qüestionari a mestres

3.2.2. – Població i mostra del qüestionari a infants

3.2.3. – Mostra de les entrevistes a persones expertes

3.2.4. – Mostra dels grups de discussió amb mestres especialistes d'EF

3.3. – INSTRUMENTS DE RECOLLIDA D'INFORMACIÓ

3.3.1. – El qüestionari com a instrument de recerca

3.3.2. – Qüestionaris a mestres d'EF

3.3.3. – Qüestionaris a infants

3.3.4. – Entrevistes a persones expertes

3.3.5. – Grups de discussió de mestres especialistes en EF

3.4. – ESTRATÈGIES D'ANÀLISI D'INFORMACIÓ

3.4.1. – Tractament informàtic dels qüestionaris a mestres i infants

3.4.2. – Tractament de la informació extreta de les entrevistes a persones expertes

3.4.3. – Tractament de la informació extreta dels grups de discussió

3.5. – TEMPORALITZACIÓ DE LA RECERCA

3.1. - JUSTIFICACIÓ METODOLÒGICA DEL DISSENY DE LA RECERCA

L'elaboració del present capítol, en què es descriu la manera com s'ha dut a terme la recerca, es fonamenta en els objectius plantejats en la investigació.

La fonamentació teòrica, configurada a partir de la revisió d'estudis vinculats a la competició esportiva en l'educació física des de diferents paradigmes (bàsicament sociològic, psicològic i pedagògic), constata també l'alt grau d'interès de l'objecte de l'estudi per a la docència de l'esport, i més concretament del tractament educatiu de la competició a l'escola.

El fet que aquest marc teòric estigui basat en un recull d'opinions subjectives i tot sovint poc fonamentades en estudis empírics que contrastin dades dels principals agents participants en la competició esportiva en les classes d'EF com són els/les mestres i l'alumnat, argumenta també la necessitat d'emprendre un conjunt d'intervencions multiformes quant a les fonts d'informació i els instruments per a obtenir-les.

Així doncs la metodologia de la recerca està basada en la triangulació de fonts d'informació procedents de persones expertes en la matèria, mestres especialistes d'EF i alumnat de primària.

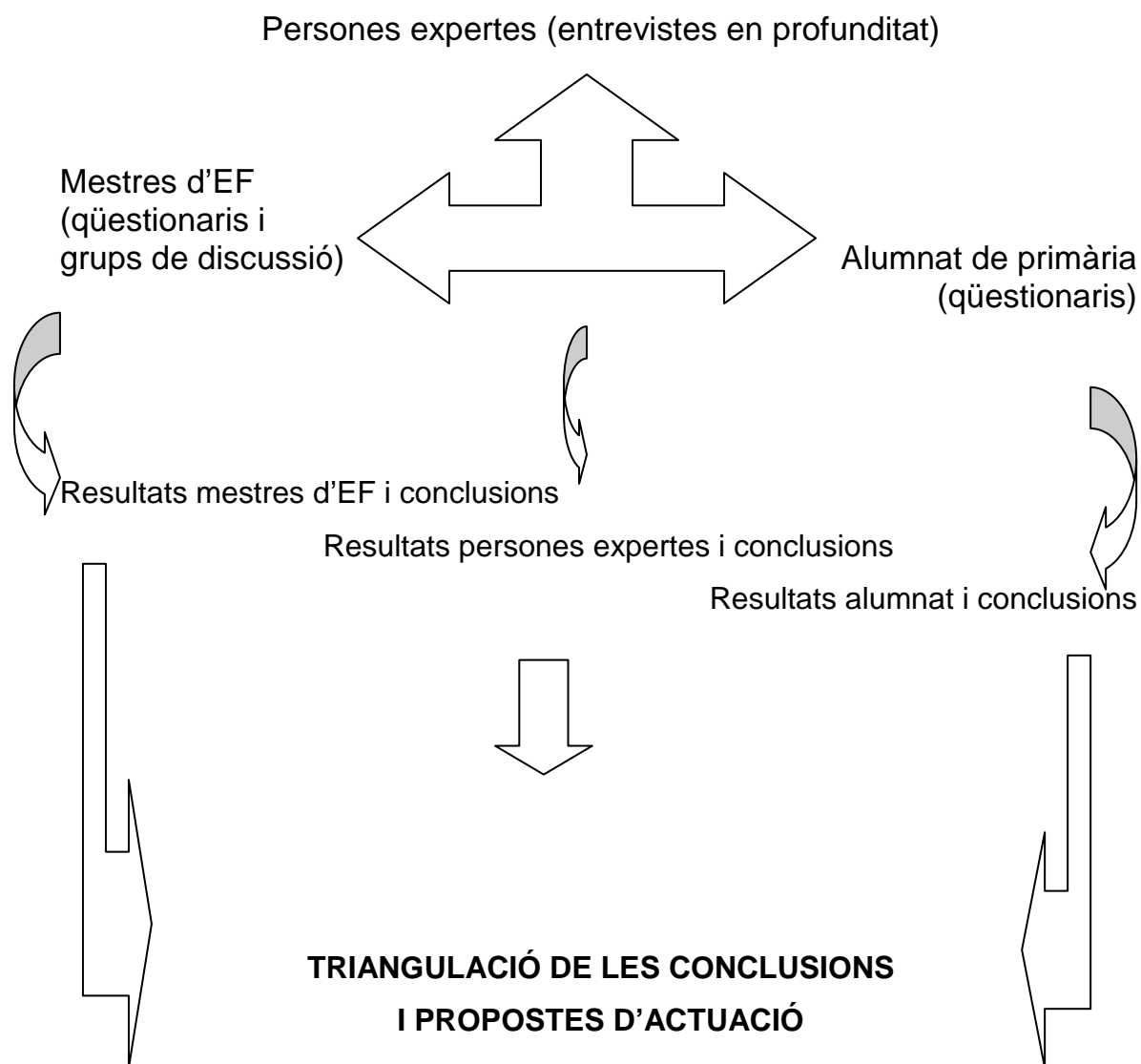
La triangulació s'ha constituït com una estratègia imprescindible en totes les investigacions qualitatives i s'ha arribat a considerar una mena d'element integrador, tant procedimental en la recollida de dades com indicador de qualitat de les esmentades investigacions, ja que incideix en el disseny de la investigació, en la selecció i aplicació d'instruments, en l'anàlisi de les dades, en la reflexió i fins i tot en l'elaboració de conclusions. És una mena de fórmula polivalent que garanteix tant la validesa com la fiabilitat, la veracitat, la presència de discrepàncies, l'autenticitat, la transparència, la contrastació, la credibilitat... Dóna confiança tant pel que fa a les estratègies metodològiques com a la fiabilitat de les conclusions.

La triangulació està caracteritzada pel fet de ser una aproximació de múltiples mètodes per a conèixer dades sobre un problema en oposició a usar-ne un de sol. Amb aquesta denominació, triangulació metodològica, s'integra la triangulació d'escenaris, d'investigadors, de nivells (Cohen, Manion 1990: 331-351).

Pensem que la riquesa de l'estudi no solament es fonamenta en la triangulació de les persones informants sinó també en la variabilitat quantitativa i qualitativa per a l'obtenció de dades.

En el quadre següent es pot observar un resum del disseny aplicat en la recerca:

Gràfic n. 2. Resum de l'aplicació dels instruments i de les fonts d'informació de la recerca

3.2. - POBLACIÓ – MOSTRA

3.2.1. – Població i mostra del qüestionari a mestres

La població objecte de l'estudi són mestres que imparteixen classes d'EF en centres d'ensenyament primari tant públics com privats.

Per raons d'accessibilitat, proximitat i operativitat, el marc d'actuació ha estat l'àmbit geogràfic de la província de Barcelona, tot i que pensem que els resultats es podrien extrapolar a d'altres territoris.

La quantitat total de mestres a la província de Barcelona que el curs 2000-2001* va realitzar EF va ser de 1.877, com a dades més actualitzades per a la realització d'aquest primer instrument aplicat en la recerca.

El nombre total de qüestionaris per realitzar el buidat va ser de **171****. És a dir, representen el 9,11% del total de la població de l'estudi

Per calcular el marge d'error de la mostra vàrem considerar el 7,5% i es va aplicar la fórmula proposada per Tejada, J. (1997:93) per a una població finita:

$$N = \frac{Np}{1 + \frac{(Np - 1)(error)^2}{Z^2 * p * q}} = \frac{1877}{1 + \frac{1876 \times 0,075 \times 0,075}{3,84 \times 0,5 \times 0,5}} = 157$$

N = mostra

Np = població total = 1.877 mestres d'EF

Z² = nivell de confiança – 95% = 3,84

(p, q) probabilitat en la població de la variable p = q = 0,5

Error = 7,5%

En l'aplicació de la fórmula anterior es pot comprovar que el nombre necessari de qüestionaris per a un marge d'error del 7,5% corresponia a 157.

* Dades aportades pel servei d'estadística del departament d'Ensenyament de la Generalitat.

** La caracterització de la mostra es pot veure en el capítol 4 de resultats de qüestionaris a mestres d'EF.

3.2.2. – Població i mostra del qüestionari a infants

En aquest apartat es presenten les dades generals de la mostra a qui es va dirigir el qüestionari.

La població consultada van ser nens i nenes que feien classes d'EF en centres d'ensenyament primari tant públics com privats. Es va optar pel cicle superior ja que d'una banda són els infants que realitzen més competició esportiva a les classes d'EF i d'altra banda l'alumnat més gran facilitava la transcripció d'informació escrita. Per raons d'accessibilitat, proximitat i operativitat, l'àmbit geogràfic de la mostra es va concentrar a la província de Barcelona, més concretament a diferents escoles de Badalona, Cerdanyola del Vallès, Cornellà, Ripollet, Rubí, Sabadell, Sant Boi de Llobregat, Terrassa i la ciutat de Barcelona (districtes de Gràcia i Eixample). El nombre total d'infants que van respondre el qüestionari va ser **1.149***.

Per calcular el marge d'error de la mostra vàrem considerar el 5% i es va aplicar la fórmula proposada per Tejada, J. (1997:93) per a una població infinita:

$$N = \frac{Z^2 \times p \times q}{error^2} = \frac{0,96}{0,0025} = 384$$

N = mostra

Z^2 = nivell de confiança – 95% = 3,84

(p, q) probabilitat en la proporció de la variable $p = q = 0,5$

Error = 5%

En l'aplicació de la fórmula anterior es pot comprovar que el número necessari de qüestionaris per un marge d'error del 5% corresponia a 384, però el fet de pretendre una alta variabilitat de grups classe i les possibilitats per a contactar amb infants ens va fer decidir ampliar-la, i es va arribar a 1.149 qüestionaris contestats.

* La caracterització de la mostra es pot veure en el capítol 5 de resultats de qüestionaris a infants.

3.2.3. – Mostra de les entrevistes a persones expertes

El perfil general de la mostra intencional de la selecció de persones expertes entrevistades* va ser el següent:

E1 – Persona experta de la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat de Barcelona. No està relacionada específicament amb l'àmbit de l'EF, però sí amb l'àmbit de la pedagogia. Té una dilatada experiència tant en recerca com en docència i ha realitzat nombroses publicacions sobre temes de moral i valors a l'escola.

E2 – Persona experta en l'àmbit de la Psicologia. No està relacionada específicament amb l'àmbit de l'EF, és especialista en temes d'educació de les emocions, ha publicat diversos llibres i ha estat assessora de nombroses escoles i associacions familiars.

E3 – Persona experta de la Universidad Complutense de Madrid. Té una llarga experiència en la docència universitària d'Iniciació Esportiva. Ha realitzat i dirigit nombroses publicacions i recerques sobre la Iniciació Esportiva, l'aprenentatge motor i l'avaluació de l'EF.

E4 – Persona experta de la Universidad Autonoma de Madrid. Té una llarga experiència en la docència universitària d'Iniciació Esportiva. Les seves publicacions són referents en tot l'estat espanyol com a bibliografia bàsica i d'aprofundiment de temes relacionats amb l'educació de l'esport.

E5 – Persona experta de la Universitat de València. Realitza docència en la formació de llicenciats/ades en CAFE i MEF. Les seves publicacions han estat pioneres i són referents en l'àmbit dels valors de l'activitat física i l'esport.

E6 – Persona experta de la Universitat de València. Ha realitzat i dirigit nombroses publicacions i recerques sobre educació i activitat física, ha

* Les persones expertes apareixen codificades amb la lletra E i un número que sempre (també en la redacció dels resultats del capítol 6 i en la documentació de l'annex en suport informàtic B.17.) fan referència a la mateixa persona.

estat una de les persones pioneres i més innovadores en propostes alternatives a un model d'esport tradicional.

E7 – Persona experta de la Facultat de Psicologia de la Universitat Autònoma de Barcelona. És una de les persones referencials i pionera en el desenvolupament de la psicologia de l'esport en tot l'estat espanyol i ha realitzat i dirigit nombroses publicacions i recerques en l'àmbit de la psicologia de l'activitat física i l'esport.

E8 – Persona experta de la Universitat Autònoma de Barcelona. Té una llarga experiència en la docència universitària en l'assignatura d'Iniciació Esportiva i dirigeix una col·lecció de llibres relacionats amb la pedagogia de l'activitat física i l'esport.

3.2.4. – Mostra dels grups de discussió amb mestres especialistes d'EF

La mostra intencional de la selecció de grups de mestres especialistes en EF per a realitzar debats sobre l'objecte de l'estudi va ser el següent:

- Grup de formació permanent de Cerdanyola, amb la participació d'11 mestres d'EF.
- Grup de formació permanent de Badalona, amb la participació d'11 mestres d'EF.
- Grup de formació permanent del districte de Gràcia de Barcelona, amb la participació d'11 mestres d'EF.
- Grup de formació permanent de Ripollet, amb la participació de 6 mestres d'EF.
- Grup del departament d'EF de l'escola Llor de Sant Boi de Llobregat, amb la participació de 4 mestres d'EF.
- Grup del departament d'EF de l'escola Lestonnac de l'Eixample de Barcelona, amb la participació de 4 mestres d'EF.

3.3. – INSTRUMENTS DE RECOLLIDA D'INFORMACIÓ

3.3.1. – El qüestionari com a instrument de recerca

En el disseny de la investigació, i més concretament el relacionat amb la valoració de diferents instruments de recollida d'informació, vam decidir la pertinença del qüestionari en el dispositiu de triangulació adoptat.

Cal realitzar algunes consideracions teòriques sobre l'esmentat instrument i descriure el procés de construcció desenvolupat.

El punt de partida ha estat comptar amb la potencialitat i virtualitats que té el qüestionari per a utilitzar-lo en el nostre estudi. Diverses referències així ho evidencien:

“El cuestionario es un recurso en el que se emplea lápiz y papel, mediante el cual el sujeto proporciona información acerca de sí mismo. El cuestionario se aplica normalmente en el trabajo en grupo. Resulta especialmente útil para obtener información de grupos de cierta magnitud, y muy económico cuando los miembros del grupo están separados geográficamente por grandes distancias[...] proporciona normalmente información que se interpreta con facilidad y se cuantifica cómodamente para el análisis.” Hayman, J. L. (1991).

“La encuesta es un método de investigación basado en una serie de preguntas dirigidas a sujetos que pueden constituir una muestra representativa de una población con el fin de describir y/o relacionar características personales y ciertos ámbitos de información necesarios para responder al problema de investigación, como pueden ser: intereses, motivaciones, creencias, actitudes, intenciones, deseos, percepciones, vivencias y conductas personales o de grupos. Esta información recogida suele referirse al mundo profesional, social o personal, y permite descubrir la frecuencia, la distribución estadística y buscar relaciones entre las variables implicadas, generalizando las conclusiones. Los datos recogidos son necesarios para el investigador y suelen ser analizados en función de otras variables como edad, sexo, nivel académico, clase social o profesión.” Latorre, A.; Del Rincón, D.; Arnal, J. (1996).

“El cuestionario ha sido la técnica de recogida de datos más utilizada en la investigación por encuesta. Con él se pretende conocer lo que hacen, opinan o piensan los encuestados mediante preguntas realizadas por escrito y que pueden ser respondidas sin la presencia del encuestador”. Buendía, L.; Colas, P.; Fuensanta, P. (1999).

Tot i que el qüestionari és un instrument complex i polivalent, Tejada, (1997:103) el considera com:

“un conjunt de preguntes o ítems sobre un problema determinat, que constitueix l'objecte de la investigació i les respostes del qual han de ser

contestades per escrit. La seva utilització és aconsellable sempre que es pretengui conservar l'anonimat de les fonts, obtenir un ampli ventall d'informació i confirmar i validar informacions."

Així doncs, l'elaboració dels qüestionaris intenta la recollida d'informació de caràcter general i de manera ràpida per posteriorment orientar i centrar el grup de discussió i les entrevistes que també es volen realitzar. A més a més, en la nostra recerca s'havia de possibilitar l'accés al major nombre de persones dins les possibilitats materials de la recerca.

Som també conscients de les limitacions i possibilitats del qüestionari, ja que com va argumentar Walker (1989):

"el qüestionari és una mena d'entrevista en sèrie i, com a tal, presenta algun dels problemes típics de la producció en massa, sobretot pel que fa a la falta d'oportunitats d'interpretació [...] ofereix nombrosos avantatges de cara a la seva administració, en presentar, almenys parcialment, un estímul idèntic a nombrosos subjectes de manera simultània, proporcionant a l'investigador, l'oportunitat d'augmentar dades amb (relativa) facilitat."

Aquestes limitacions i possibilitats alerten l'investigador sobre l'atenció que ha de prestar al contingut del qüestionari. Es recomana que els qüestionaris tinguin una extensió limitada i un model de resposta bastant estructurat per reduir el que hagin d'escriure les persones informadores; és convenient també que el material introductor sigui redactat de manera sincera i clara.

Tot i els avantatges del disseny i aplicació d'un qüestionari, també volem citar alguns dels inconvenients que la utilització d'aquest instrument podia ocasionar, com per exemple els derivats de possibles respostes irreflexives, de respostes que seguissin pautes socials més acceptades, la manca de sinceritat... Malgrat tot, vàrem intentar evitar tant com va ser possible aquests riscos amb una contrastada validació de l'instrument i una acurada informació prèvia dirigida a les persones que havien de respondre el qüestionari, per exemple explicant els seus objectius, recordant que era anònim, etc.

Així, es van seguir valorant molt positivament les possibilitats de la seva aplicació, ja que el qüestionari constituïa un primer instrument de recerca sobre l'objecte de l'estudi que ens podia proporcionar una informació sòlida, amb

possibilitats de contrastar la informació obtinguda amb l'aplicació de posteriors instruments de recerca.

3.3.2. – Qüestionaris a mestres d'EF

Aquest apartat explica el procés de desenvolupament del qüestionari a mestres, des dels plantejaments inicials fins la seva concreció final. Per facilitar la lectura, el seguiment i la comprensió de l'aplicació d'aquest instrument s'ha considerat oportú introduir en la part final de la tesi, en l'annex en format paper, el contingut del qüestionari definitiu.

OBJECTIUS EN L'ELABORACIÓ I APLICACIÓ DEL QÜESTIONARI A MESTRES

- Conèixer l'opinió que tenen els/les mestres d'EF sobre la utilització d'activitats competitives.
- Conèixer el tractament de la competició que realitzen els/les mestres a les classes d'EF.
- Analitzar la relació entre diverses característiques del professorat en relació amb el tractament i l'opinió de la competició.
- Conèixer els aspectes (positius i negatius) més valorats pel professorat a l'hora d'establir competició esportiva.
- Oferir resultats que possibilitin la reflexió crítica sobre els comportaments com a persones docents.
- Oferir resultats que possibilitin la comparació amb altres fonts d'informació de la recerca.
- Oferir resultats que possibilitin l'origen de nous treballs de recerca.

DISSENY DEL QÜESTIONARI ALS /A LES MESTRES D'EF

El procés de disseny del model de qüestionari que haurien de respondre els/les mestres va ser el següent:

El primer qüestionari experimental que es va realitzar estava desglossat en els següents apartats: dades personals, dades del centre, organització de l'esport i

opinió dels/de les mestres sobre la competició com a mitjà educatiu, amb un total de 43 preguntes*.

Aquest esbós inicial de qüestionari va ser exposat i comentat amb gent propera al meu entorn laboral: departament de Didàctica de l'Expressió Musical, Plàstica i Corporal de la UAB i el grup de recerca Valors en Joc, que realitza recerca sobre els valors de l'activitat física i l'esport.

Les diverses crítiques i consells rebuts sobre la confecció d'aquest primer qüestionari es podrien concretar en el fet que era massa llarg i que tenia possibilitats d'agrupar algunes preguntes. També que seria convenient realitzar el màxim de preguntes amb les mateixes possibilitats d'escala de respostes per facilitar el futur buidat i creuament de dades, així com observacions de caire més formal referents a la correcció del redactat.

Posteriorment es confeccionà un segon projecte de qüestionari** de 30 preguntes, que va estar sotmès a un procés de validació per part de persones jutges que seguidament es detalla.

VALIDACIÓ DEL QÜESTIONARI A MESTRES D'EF

Selecció de les persones jutges

Per validar el qüestionari es va contactar amb 13 persones expertes relacionades amb la recerca i/o la docència de l'educació física i l'esport perquè actuessin com a persones jutges.

En la selecció de persones jutges es considerà important la varietat en llur formació i àmbit laboral, que es concreta de la següent manera:

Docència de primària en EF

En formen part tres mestres, totes elles amb més de 10 anys d'experiència com a especialistes d'EF. Una d'elles també ha realitzat un doctorat en pedagogia.

* Vegeu el primer esborrany de qüestionari a mestres a l'annex en suport informàtic B.1.

** Vegeu el qüestionari a mestres abans de la validació a l'annex en suport informàtic B.3.

Docència universitària en EF

Integrat per dues persones que imparteixen docència en iniciació esportiva i dues persones que imparteixen continguts no esportius.

Àmbit de la recerca

En formen part tres persones en total, dues de les quals han dirigit nombroses tesis doctorals i projectes de recerca dels departaments de Pedagogia Aplicada i de la Facultat de Medicina. L'altra persona és llicenciada en EF i també en Història i té actualment dedicació plena a la recerca educativa.

Institucional i altres àmbits de docència

Integrat per una persona que ha impartit cursos de formació permanent d'EF i esports a l'ICE i que també imparteix docència com a professor numerari d'EF en un institut i a temps parcial a la universitat.

Un altre component d'aquest grup és un exjugador internacional de rugbi, seleccionador nacional de cadets del mateix esport i professor numerari d'EF en un institut.

La tercera persona seleccionada en aquest grup va ser rebutjada a causa del retard de la resposta al qüestionari lliurat.

Per tant, finalment el nombre total de persones que van participar com a persones jutges en la validació del qüestionari va ser de dotze.

El procediment utilitzat per contactar amb les persones jutges s'establí de manera personal, a través de converses telefòniques i per correu electrònic. Tot i això, en tots els casos se'ls adreçà una carta* on se'ls demanà que intervinguessin com a persones jutges per **validar** i modificar, si calia, el qüestionari.

La col·laboració requerida constava dels següents punts:

* Vegeu carta presentació a les persones jutges pel procés de validació del qüestionari a mestres d'EF en l'annex B.2.

- A. Determinar el grau d'**univocitat** de les preguntes (si són clares i no existeixen dobles interpretacions) responent *sí* o *no*.
- B. Valorar la **pertinència** de les preguntes (si aporten informació significativa a l'objecte de l'estudi), responent 0 – *gens pertinent*, 1 – *poc pertinent*, 2 – *bastant pertinent* i 3 – *molt pertinent*.
- C. **Observacions** específiques de les preguntes i/o observacions del qüestionari en general.

Univocitat i pertinència*

En el quadre següent apareixen els resultats de la univocitat i pertinència, on cada número correspon a les preguntes del qüestionari. També apareix el % en què les preguntes han estat considerades unívocues, i els resultats de la pertinència en les seves valoracions mitjanes (valorades de 0 a 3).

Quadre n. 2. Resultats d'univocitat i pertinència del qüestionari a mestres d'EF presentat a les persones jutges

PREGUNTES	UNIVOCITAT	PERTINÈNCIA
1	100%	2.83
2	100%	2.83
3	91%	2.58
4	100%	2.83
5	83%	2.58
6	100%	2.91
7	100%	2.66
8	75%	2.41
9	100%	2.58
10	83%	2.25
11	75%	2.54
12	72%	2.75
13	92%	2.81
14	83%	3
15	100%	2.91
16	100%	2.75
17	92%	3

* Vegeu resultats de cada persona jutge a l'annex en suport informàtic B.4.

18	92%	2.91
19	83%	3
20	100%	2.84
21	100%	2.41
22	81%	2.91
23	83%	2.75
24	92%	2.75
25	92%	2.75
26	83%	2.58
27	92%	2.50
28	66%	3
29	92%	2.83
30	83%	2.83

Observacions

El qüestionari va tenir una alta valoració per part de les persones jutges en univocitat i pertinència. Tot i això varen realitzar les aportacions i crítiques que suposaren els canvis següents*:

Pregunta 3

Es reberen diversos suggeriments per diferenciar la llicenciatura d'EF de les altres especialitats.

Pregunta 8

En comparació de la resta de preguntes va ser considerada la menys unívoca i pertinent. L'objectiu d'aquesta pregunta era conèixer quin seguiment d'esport mediàtic i quina assistència a partits tenen els/les mestres. Es jutjà com a massa genèrica per a la concreció sol·licitada en la resposta. La solució aportada va ser incrementar les opcions de resposta concretant el tipus de seguiment.

Pregunta 10

Aquesta pregunta, que fa referència al nombre de grups de l'etapa primària, a priori estava destinada a esbrinar si els centres amb més grups organitzen més

* Els comentaris realitzats fan referència a la numeració del qüestionari previ enviat a les persones jutges (annex en suport informàtic B.3.), no es tracta de la numeració del qüestionari definitiu enviat als/a les mestres (annex en suport paper A.1.).

activitats competitives. Considerant els comentaris realitzats per algunes persones jutges que avaluaren la pregunta de poc pertinent, vam decidir retirar-la.

Pregunta 11 i 12

En aquestes preguntes s'observaren diversos problemes. D'una banda no s'acabava de veure que el seu contingut referent a material i instal·lacions respectivament tingués connexió amb l'objecte de l'estudi. D'altra banda, obrien moltes possibilitats de resposta i confusió en la classificació de materials i instal·lacions. Es va decidir retirar les preguntes.

Pregunta 14

Va ser valorada unànimement com a molt pertinent. Quant als aspectes a tenir en compte per decidir els esports a fer, vam recollir i afegir altres aspectes per a valorar aportats per les persones jutges:

Que siguin els esports més adequats per a les instal·lacions de la teva escola.

Que siguin esports més relacionats amb la teva formació docent.

Que siguin esports que afavoreixin la composició mixta dels equips.

Pregunta 19

Referent a la valoració d'aspectes organitzatius d'activitats competitives es van recollir les aportacions següents:

Que permetin agrupacions reduïdes d'alumnat.

Que l'alumnat realitzi tasques d'arbitrar.

Pregunta 21

Com a aportació interessant d'una persona jutge, es va afegir l'aclariment de jocs esportius com a part del bloc de contingut de jocs.

Pregunta 23

Creà certa problemàtica pel seu redactat i també perquè es plantejaven només dues possibilitats de resposta (*sí* o *no*). La solució aportada va ser respecte al redactat, i es va canviar bàsicament el terme *creus* pel de *valora*. Quant a la resposta, es va obrir la possibilitat de ser valorada des de $0 = gens$ a $3 = molt$, de la mateixa manera que en moltes altres preguntes.

Pregunta 27

S'acceptà el suggeriment de no incloure els cursos d'etapa infantil (P3, P4, P5) ja que el qüestionari va dirigit a l'etapa de primària.

Pregunta 28

Originàriament aquesta pregunta es va confeccionar amb la idea de considerar diferencials semàntics relacionats amb aspectes que es manifesten en les activitats competitives. A causa de la dificultat per trobar antònims de tots els aspectes i també perquè podien resultar confusos, s'optà per realitzar una escala més simplificada de cara al fet que resultés més clara, en què cada ítem representés un sol aspecte i per tant valorar només si augmentava o disminuïa.

Altres aspectes generals valorats

Considerant les observacions més generals de les persones jutges es realitzaren modificacions d'aplicació global.

Es va observar que el redactat del qüestionari es feia algunes vegades en primera persona i d'altres en segona. A partir d'aquestes consideracions vam unificar-lo en segona persona.

Es va canviar l'ordre d'alguna pregunta per tal de millorar-ne la relació amb la precedent o posterior.

Es va intentar que el màxim nombre de preguntes tingués el mateix nombre de possibles respostes per tal de facilitar el buidat i els creuaments que es realitzarien a posteriori. Així mateix, es van introduir les mateixes possibilitats de valoració en l'apartat de les preguntes obertes que es recollien en l'apartat tancat.

El qüestionari definitiu passat als/a les mestres d'EF es pot consultar a l'annex en suport paper A1.

TRACTAMENT DE LA INFORMACIÓ DEL QÜESTIONARI A MESTRES

Procés de recollida de dades

Davant la possibilitat que els qüestionaris no fossin contestats o retornats, es va optar per diversificar procediments per a contactar amb els/les mestres per tal d'aconseguir una àmplia mostra. Les formes utilitzades varen ser les següents:

- A través de l'alumnat de pràctiques de 2n i 3r curs de Magisteri de l'especialitat d'EF de la UAB. Després d'explicar l'estudi, l'alumnat que voluntàriament va voler actuar de correu amb la seva escola per lliurar una carta de presentació i el qüestionari, i també per recollir-lo.
- A través de tots els Centres de Recursos Pedagògics (CRP) de la província de Barcelona (annex en suport informàtic B6). Amb una conversa telefònica prèvia amb tots/es ells/es per presentar-me i presentar l'estudi, es va enviar un correu electrònic amb un arxiu corresponent a la carta de presentació al/a la mestre/a i una altra amb el contingut del qüestionari perquè els reenviessin a tots els centres de la seva àrea d'influència*.
- A través de carta personal a exalumnes de Postgrau de l'Especialitat d'Educació Física (annex en suport informàtic B5). En la tramesa realitzada s'inclogueren sobres amb el corresponent segell i etiqueta amb l'adreça del responsable de la investigació, per tal de facilitar la tramesa del qüestionari omplert. També se'ls prevenia que la informació els podia haver arribat a través dels CRP.
- A través del professorat de la Facultat i d'altres col·legues que van actuar d'intermediaris amb diferents centres d'ensenyament. També mestres de fills/es d'amics i familiars.

Aquests procediments de distribució i recollida dels qüestionaris van donar el resultat d'un total de **171** qüestionaris contestats.

* Val a dir que tots els CRP van mostrar una bona disponibilitat per a realitzar aquest tràmit. Un CRP em va lliurar la relació de centres perquè fos jo qui realitzés la tramesa. També hi va haver alguns CRP que van trametre el qüestionari a seminaris de treball d'EF.

3.3.3. – Qüestionaris a infants

Aquest apartat explica el procés de desenvolupament del qüestionari a infants, des dels plantejaments inicials fins la seva concreció final.

OBJECTIUS EN L'ELABORACIÓ I APLICACIÓ DEL QÜESTIONARI A INFANTS

- Conèixer l'opinió que tenen els infants de l'etapa primària sobre la utilització d'activitats competitives a les classes d'EF.
- Analitzar la relació entre diverses variables dels infants (gènere, tipus d'escola, participació en esport extraescolar...) quant a l'opinió sobre la competició.
- Conèixer els aspectes més valorats pels infants respecte a les activitats esportives competitives.
- Oferir resultats que possibilitin la reflexió crítica sobre les decisions i els comportaments com a persones docents.
- Oferir resultats que possibilitin la comparació amb altres fonts d'informació i l'origen de nous treballs de recerca.

DISSENY DEL QÜESTIONARI ALS INFANTS

A continuació s'exposa breument el procés de realització del qüestionari adreçat a nens i nenes de primària, i es destaca la importància que van tenir els antecedents previs a la seva elaboració definitiva.

El procés per a l'elaboració del qüestionari a infants és rellevant a causa del temps, la reflexió i els dubtes que va suposar engegar aquesta part de la recerca. Després d'haver recollit molta informació sobre la competició a les classes d'EF a través d'una minuciosa indagació teòrica i d'un llarg qüestionari que ja havia realitzat a mestres, la decisió de confeccionar i passar un qüestionari a infants va ser presa tenint en compte una sèrie de factors que es creu necessari i oportú comentar.

En primer lloc, cal esmentar la insistència i els consells, tant per part del meu director de tesi com d'altres companys i companyes del meu departament de Didàctica de l'Expressió Musical, Corporal i Plàstica, quant a la importància que

podia tenir l'opinió dels infants en el desenvolupament de la recerca. Tanmateix, el fet de posar en marxa novament un procés de creació d'un qüestionari i intentar trobar una alta representativitat en la mostra suposava, a priori, una feina àrdua.

En segon lloc, l'elaboració del qüestionari a infants en el curs 2005-2006 partia d'una experiència prèvia realitzada al llarg del curs 2004-2005, durant el qual juntament amb l'alumnat (estudiants de 3r de Magisteri de l'especialitat d'EF de la UAB) del meu grup de pràctiques vàrem realitzar qüestionaris sobre la competició esportiva. Es tractava d'una temàtica que any rere any despertava molt d'interès i a la vegada dubtes en la manera de tractar-la. Tot i haver debatut i reflexionat sovint sobre la competició esportiva en les classes de formació de mestres especialistes en EF, es compartia la necessitat d'esbrinar també l'opinió de l'alumnat de primària sobre la competició a les classes d'EF, com ho vivien, com ho sentien, què pensaven... Per tant, es va realitzar algun projecte experimental sobre la manera de realitzar preguntes als infants i la manera de dur-les a terme. Aquestes pràctiques van suposar l'embrió del qüestionari definitiu, tot i que les característiques d'aquestes experiències prèvies no van estar sotmeses a cap procés de validació, rigor metodològic ni estadístic de recerca.

Posteriorment, les dificultats derivades de les primeres experiències anteriorment comentades van ser reflexionades i debatudes en el grup d'investigació de la UAB *Valors en Joc*. Les reflexions sobre la possible aplicació d'un qüestionari a infants feien referència bàsicament a la terminologia que es podia introduir en un qüestionari d'aquestes característiques a l'escola, les dificultats d'obtenir la informació esmentada en cursos anteriors al cicle superior, la informació als estudiants i mestres que haurien d'ajudar a passar-lo i les dificultats pel posterior procés de buidat i d'interpretació d'un apartat obert de resposta d'un qüestionari que pretenia tenir una gran mostra, entre d'altres aspectes.

Les experiències i opinions obtingudes en el curs 2004-2005, conjuntament amb els consells metodològics del director de tesi, van fer esvaïr els dubtes que es tenien a priori quant a les possibilitats d'obtenir dades significatives

mitjançant aquest instrument. Així doncs, després d'aquestes primeres experiències es va considerar i decidir la nova aplicació d'un qüestionari a infants, incorporant els punts forts i rebutjant els punts febles de les experiències prèvies i amb el rigor metodològic que pertocava. Per tant, alguns aspectes clau –com considerar que era difícil que l'alumnat de primer i segon cicle respongués un qüestionari escrit, introduir alguna variable i més escales valoratives, o no realitzar un qüestionari llarg, entre d'altres– es van derivar del procés descrit i van ser decidits abans d'engegar la validació del qüestionari definitiu.

VALIDACIÓ DEL QÜESTIONARI A INFANTS

Selecció de les persones jutges

Per validar el qüestionari es va contactar amb 8 persones expertes relacionades amb la recerca i/o amb la docència de l'educació física i l'esport perquè actuessin com a persones jutges.

En la selecció de persones jutges es considerà important la varietat en llur formació i àmbit laboral. Es podrien agrupar de la següent manera:

Docència de primària en EF

En formen part tres mestres amb més de 10 anys d'experiència com a especialistes d'EF. Una d'elles també ha realitzat un doctorat en pedagogia.

Docència universitària en EF

En formen part tres professors, dues persones que imparteixen docència en iniciació esportiva i una persona que imparteix continguts no esportius.

Àmbit de la recerca

En formen part dues persones, que estan presents en projectes de recerca de pedagogia i esport.

El procediment utilitzat per contactar amb les persones jutges ha estat personal, a través de converses telefòniques i per correu electrònic. Tot i això, en tots els casos se'ls adreçà una carta (annex en suport informàtic B10) on s'informava breuement de la recerca que es duia a terme i on se'ls demanà que intervinguessin com a persones jutges per **validar** i modificar, si calia, el qüestionari*.

La col·laboració requerida constava dels següents punts:

- Determinar el grau d'**univocitat** de les preguntes (si són clares i no existeixen dobles interpretacions) responent *sí* o *no*.
- Valorar la **pertinència** de les preguntes (si aporten informació significativa a l'objecte de l'estudi), responent *0 – gens pertinent, 1 – poc pertinent, 2 – bastant pertinent* i *3 – molt pertinent*.
- **Observacions** específiques de les preguntes i/o observacions del qüestionari en general.

La totalitat de les persones amb qui vaig contactar per a la validació van respondre, tot i que puntualment alguna persona jutge va deixar de respondre alguna pregunta o algun aspecte.

En el quadre següent apareixen els resultats generals sobre la univocitat i pertinència, on cada número correspon a les preguntes del qüestionari. La primera fila, sense número, correspon a la part de dades generals: nen/nena, curs... També apareix el % en què les preguntes han estat considerades unívocues (respostes de *sí*), i els resultats de la pertinència en les seves valoracions mitjanes (valorades de 0 a 3).

* Vegeu el qüestionari abans de la validació a l'annex en suport informàtic B.9.

Quadre n. 3. Resultats d'univocitat i pertinència del qüestionari a infants presentat a les persones jutges

PREGUNTES	UNIVOCITAT	PERTINÈNCIA
	100 %	2,85
1	100 %	3
2	50 %	2,71
3	75 %	2,25
4	50 %	2,37
5	50 %	2,5
6	75 %	2
7	50 %	3
7a	100 %	3
7b	12,5 %	2
7c	100 %	3
7d	100 %	3
7e	100 %	2,87
7f	100 %	2,62
7g	100 %	2,62
7h	87,5 %	2,62
7i	100 %	2,75
7j	100 %	2,62
7k	100 %	2,62
7l	100 %	2,87

Observacions

En general, la valoració del qüestionari per part de les persones jutges pel que fa a univocitat i pertinència va ser alta. Tot i això varen realitzar aportacions i crítiques que suposaren els canvis següents:

Pregunta 2

Dues persones jutges aconsellen afegir una possibilitat neutra de resposta referent a si agrada o no fer competicions esportives. Vam optar per afegir una altra possibilitat de resposta: si és indiferent (de fet, els motius per no considerar aquesta pregunta unívoca era per aquesta raó).

Pregunta 3

Es creu que amb les paraules *competicions esportives* l'alumnat pot entendre situacions diverses: uns només campionats, altres campionats i jocs, altres tot tipus d'activitat relacionada amb la competició... Es va tenir en compte que és difícil entendre la terminologia a aquestes edats, ja que depèn de l'escola,

del/de la mestre/a d'EF i de l'entorn. El més important era que entenguessin paraules clau com són *competició*, *esport* i *classes d'EF*. És evident que podien tenir en compte activitats esportives no realitzades de manera convencional, com per exemple quan feien equips encara que fossin en grups reduïts però en què també es competia, i sobretot que aquestes pràctiques estiguessin referides a les classes d'EF. Però a la vegada no volíem que el redactat del qüestionari dirigit a infants fos excessivament llarg.

Per tant, s'optà per no allargar el redactat, tot i que es van tenir molt en compte les observacions realitzades per algunes persones jutges a l'hora de preparar la informació que els/les mestres haurien de donar als infants abans de respondre el qüestionari mitjançant l'elaboració d'un protocol (annex en suport informàtic B16).

Pregunta 4

Alguna persona jutge no veu bé que es comenci a preguntar amb *sempre que fas...*, que la possibilitat de resposta en *sí* o *no* és massa categòrica, i aconsellen més opcions de resposta. Es va decidir canviar el redactat d'aquesta pregunta i començar el redactat amb *quan fas...* També es van donar més opcions (*mai*, *a vegades*, *sovint*, *sempre*) quant a les possibilitats temporals de resposta en què es presenta l'aspecte de comptar el resultat en aquesta pregunta.

Pregunta 5

Les persones jutges creuen majoritàriament que no és unívoca, ja que el redactat de *com prefereixes jugar?* pot tenir moltes interpretacions. Realitzem la pregunta novament recalcant i concretant l'orientació de com s'organitzen els grups i marcant clarament en les possibilitats de resposta la manera de fer-ho.

Pregunta 7

Abans d'entrar a validar els diferents aspectes, la part de redactat general de la pregunta només va ser contestada per quatre persones jutges, per això cal relativitzar el 50% d'univocitat d'aquesta part ja que si ens referíssim al nombre de persones jutges que van respondre, aquest percentatge passaria al 100%.

Exceptuant l'aspecte (b) de la pregunta 7, tots els aspectes van ser altament puntuats quant a univocitat i pertinença. Per tant, es va eliminar l'aspecte (b)

del qüestionari definitiu, que concretament deia: *que no em passin la pilota i no es vegi que en sé poc*. També hi va haver propostes d'altres aspectes a valorar, que van ser inclosos.

En una part final del qüestionari s'ofereix als infants la possibilitat d'escriure el que vulguin sobre la competició. En aquest apartat el 100% de les persones jutges (van respondre 6 del total de 8) consideren el redactat unívoc. Quant a la pertinença, de les cinc respostes rebudes quatre persones jutges van respondre que era molt pertinent i un que era bastant pertinent. Per tant, tot i tractar-se en general d'un instrument de caire més quantitatiu, vam optar per mantenir aquest apartat obert i més proper a un vessant més qualitatiu de l'objecte de l'estudi.

Altres aspectes generals valorats

Considerant observacions més generals de les persones jutges es realitzaren les modificacions d'aplicació global següents:

Es va observar que el redactat del qüestionari es feia algunes vegades en primera persona i d'altres en segona. A partir d'aquestes consideracions s'unificà en segona persona.

Es va canviar l'ordre d'alguna pregunta per tal de millorar-ne la relació amb la precedent o posterior.

Es va intentar que el màxim nombre de preguntes tingués el mateix nombre de possibles respostes per tal de facilitar el buidat i els creuaments que es realitzarien a posteriori. Així mateix, a la pregunta 7, referida a diversos aspectes relacionats amb la competició esportiva, es van introduir les mateixes possibilitats de valoració en l'apartat de les preguntes obertes que es recollien en l'apartat tancat.

El qüestionari definitiu passat als infants es pot consultar a l'annex en suport paper A2.

TRACTAMENT DE LA INFORMACIÓ DEL QÜESTIONARI A INFANTS

Procés de recollida de dades

Tenint en compte l'experiència prèvia d'haver realitzat un qüestionari a mestres i amb l'objectiu d'assolir una àmplia mostra que donés representativitat a la posterior anàlisi de resultats que també pretenia que fossin de contextos diferents (escola privada, pública, ciutat, poble...), s'optà per diversificar les maneres de contactar amb mestres que estiguessin disposats a passar el qüestionari al seu alumnat:

- A través de l'alumnat de pràctiques de 2n i 3r curs de l'especialitat d'EF de la UAB. Després d'explicar l'estudi, l'alumnat que voluntàriament va voler actuar de correu amb la seva escola per lliurar una carta de presentació als/a les mestres* d'EF i un petit redactat de protocol per tenir en compte en la seva aplicació. Aquest alumnat també va ajudar a la recollida un cop omplerts els qüestionaris. Amb una bona part dels/de les mestres també vaig mantenir converses telefòniques per a respondre dubtes i cercar dates per a l'aplicació de l'instrument.
- A través de mestres pertanyents a grups de formació permanent de mestres d'EF que es va poder contactar mitjançant la intervenció de l'ICE de la UAB. Paral·lelament a l'aplicació del qüestionari es van establir contactes amb mestres que formaven part de grups de discussió on debatíem sobre la competició esportiva a les classes d'EF. Una bona part dels/de les mestres d'aquests grups a qui vaig tenir l'oportunitat d'explicar la recerca també ens va ajudar en l'aplicació del qüestionari a les seves escoles.
- A través del professorat de la Facultat i d'altres col·legues que van actuar d'intermediaris amb diferents centres d'ensenyament. També mestres de fills/es d'amics i familiars.

Vam intentar equilibrar els qüestionaris perquè es responguessin tant en grups d'escola pública com concertada, a 5è i 6è de primària i a nens i nenes.

* Vegeu carta adreçada als/a les mestres i protocol a l'annex en suport informàtic B.14.

Val a dir que teníem molts més qüestionaris distribuïts dels que finalment vam recollir, però a causa de dificultats per a aconseguir el temps necessari per passar-los en algunes escoles, la lentitud en el retorn en altres i la necessitat de no allargar el procés per a realitzar el buidat, ens vàrem fixar una data màxima de lliurament, un cop assolit el nombre de 1.000 qüestionaris.

3.3.4. – Entrevistes a persones expertes

El procés de confecció del contingut de l'entrevista va estar determinat bàsicament per dos precedents.

D'una banda, per tota la revisió teòrica que fins la data s'havia realitzat. La tria i la relació de persones entrevistades va ser intencionada i responia bàsicament a autors i autores que en la seva trajectòria professional havien reflexionat, escrit i/o divulgat diferents aspectes relacionats amb l'esport i els valors en l'àmbit educatiu i, també en algun cas, a persones expertes en la temàtica de les emocions que estava també força relacionada amb l'àmbit de la competició esportiva. Val a dir que en aquesta intencionalitat selectiva de "persona informant clau" també hi va influir la percepció subjectiva del doctorand quant a la significació que havia suposat l'anàlisi de les lectures i xerrades de llurs autors.

Tot i que el tema central és l'EF, la competició, l'esport i també l'educació en valors, els perfils de les persones expertes pertanyen a diferents paradigmes: sociològic, psicològic, i un altre més específicament pedagògic de l'esport, per tal de completar l'aprofundiment sobre una temàtica que és clarament multifactorial i que a la vegada es relacionava amb la recerca teòrica que ja s'havia endegat.

A banda, un factor també decisiu en la construcció del disseny de l'entrevista va ser la informació obtinguda dels resultats del qüestionari a mestres, primer instrument de recerca que s'havia aplicat.

Aquests dos precedents van servir per ajudar a perfilar el guió de l'entrevista. Per tant, aquest instrument va ser dissenyat després d'haver realitzat els qüestionaris a mestres, que tot i tractar-se d'una part més quantitativa de la recerca, va tenir la seva influència en l'entrevista a persones expertes.

La necessitat i conveniència d'aprofundir i contrastar dades en una anàlisi de caire més qualitatiu també va estar determinada per les possibilitats del instrument de recerca que es volia aplicar.

Alguns referents valoratius sobre l'entrevista com a instrument de recerca els trobem en les cites següents:

En opinió de Denzin i Lincoln (1994:353) és l'eina predilecta de l'investigador

qualitatiu. Considera l'entrevista com:

“la tècnica que, des d'un marc interpretatiu, fa possible la recollida de dades per aprofundir en els aspectes desitjats, mitjançant la incorporació de matrius del context i del marc d'interpretació de l'entrevista. Es caracteritza per la seva flexibilitat, per aportar matisos a la informació (incorpora la comunicació no verbal), proporcionar una informació més completa (permet obtenir diversos enfocaments) i per la seva versatilitat...”

Tejada, 1997:105 afegeix:

“[...] ja que, en funció de les respostes es poden abordar nous aspectes del problema d'estudi.”

Per guiar les entrevistes es confeccionen guions que serviran de referent, no de guia mecànica, sobre el contingut que s'indagarà. Tenint en compte aquesta premissa es va construir el guió inicial d'entrevista molt basat en dimensions de l'objecte de l'estudi que ja s'havien tractat en el qüestionari a mestres.

OBJECTIUS DE LES ENTREVISTES A PERSONES EXPERTES

L'aplicació d'entrevistes a persones expertes té dues finalitats ben clares dins el context de la recerca. En primer lloc, aprofundir sobre el coneixement del que representa la competició esportiva en l'àmbit educatiu, i en segon lloc, poder comparar i relacionar els resultats obtinguts de les persones expertes amb d'altres corresponents a la resta de persones informants mitjançant la triangulació.

Per a concretar els objectius que es pretenen amb la realització de les entrevistes a persones expertes, cal assenyalar els següents:

- Aprofundir sobre diferents perspectives teòriques i analitzar opinions sobre la competició esportiva en l'EF.
- Conèixer els aspectes (positius i negatius) més destacats per les persones expertes respecte a l'aplicació d'activitats competitives.
- Extraure informacions significatives relacionades amb el paper de la competició com a mitjà educatiu.
- Conèixer orientacions pedagògiques adequades per al tractament de la competició com a mitjà educatiu.
- Establir resultats i conclusions per poder-los contrastar amb altres fonts d'informació de la recerca.

DISSENY DE GUIÓ D'ENTREVISTA (DESCRIPCIÓ DEL MODEL D'ENTREVISTA I DEL PROCÉS PER A LA SEVA ELABORACIÓ)

Absolutament totes les persones que vam voler entrevistar van mostrar des de bon començament un gran interès per col·laborar en la recerca, ja que segons expressaven trobaven molt adient l'objecte d'estudi. Això em va permetre dissipar una personal por inicial de tenir la sensació d'estar prenent temps a persones que tenien una agenda força atapeïda; al contrari, la disposició de les persones consultades va ser absoluta. Quatre persones expertes són de fora de Catalunya i em van donar les màximes facilitats per compatibilitzar horaris de viatges i entrevistes. Dues de les vuit persones expertes que no tenien una relació estreta amb el món de l'activitat física i l'esport van mostrar dubtes de l'entrevista a priori a causa de l'especificitat esportiva de la temàtica. Però durant l'entrevista i també un cop acabada van mostrar gran interès i entusiasme en els diferents aspectes tractats.

El procediment per coordinar la realització de les entrevistes va ser diferent segons els casos, ja que coneixia personalment algunes persones expertes abans de la realització de l'entrevista i d'altres no. Això va comportar que els registres per dirigir-se a aquestes persones fossin diversos. Normalment vaig realitzar el primer contacte via correu electrònic; posteriorment, per a concretar i ultimar detalls de l'entrevista, ho vaig fer mitjançant converses telefòniques, a excepció d'un company del meu departament de la UAB amb el qual compartim des de fa molts anys la docència de l'assignatura d'Iniciació Esportiva i que evidentment suposà un tracte més directe. Del total de les vuit persones, establir el contacte personal amb quatre d'elles va ser senzill per la proximitat geogràfica, i per a la resta vaig viatjar a Madrid i València a les respectives universitats on treballen.

Les entrevistes es van realitzar en els espais laborals de les persones entrevistades: despatx, seminari... Van ser enregistrades en veu amb un aparell d'MP3. Per tal d'establir un clima de confiança s'optà per oferir, opcionalment, un guió de l'entrevista* abans de ser realitzada. Amb tothom havia parlat

* Vegeu guió de l'entrevista a persones expertes en l'apartat de l'annex en suport paper A.3.

genèricament del context de la recerca i només una persona va voler conèixer prèviament el guió de l'entrevista, la resta no. El guió de l'entrevista pretenia ser un mitjà per assegurar l'entrada a les categories que interessaven, però no sempre se'n va fer un seguiment estricte. A excepció d'una entrevista que es va allargar més de dues hores, totes van tenir una durada de poc més d'una hora.

Abans d'entrar a exposar els aspectes desenvolupats a l'entrevista, cal comentar que en les converses mantingudes amb les persones expertes sovint es realitzaven preàmbuls introductoris a la temàtica. Aquests comentaris, tot i ser de caire general, no van deixar de ser interessants i significatius.

En tot moment i amb la intenció d'intentar aconseguir un clima de confiança es va defugir de seguir el guió d'una manera rígida per dur a terme l'entrevista, la qual cosa va comportar que no se seguís el mateix ordre cronològic en totes les entrevistes, ja que alguna vegada la persona entrevistada s'avançava en comentaris que teòricament havien de ser tractats més tard. Cal afegir que no en totes les entrevistes les persones entrevistades responien a totes les preguntes, ja que en alguna ocasió opinaven que pel seu perfil no podien respondre a temes molt específics de l'EF o simplement declaraven que desconeixien el que es preguntava. També en alguna ocasió era l'entrevistador qui saltava alguna pregunta específica. Això va provocar que a l'hora de realitzar el buidat del contingut de l'entrevista em trobés, en alguna ocasió, amb comentaris que ampliaven una resposta, la qual cosa em va servir d'anàlisi per a altres categories que es tractaven posteriorment.

Per tal d'obtenir informació sobre l'objecte de l'estudi s'ha desglossat en les tres dimensions següents:

- L'esport en les classes d'educació física (context general).
- La competició esportiva com a mitjà educatiu.
- Tractament de la competició esportiva en les classes d'educació física.

El quadre següent mostra les dimensions i categories per a desenvolupar en el buidatge de la informació.

Quadre n. 4. Dimensions i categories tractades en les entrevistes a persones expertes

L'esport en les classes d'educació física (context general)
– Importància de l'esport a l'escola.
– La competició com a component de l'esport.
– Esports a realitzar a l'escola.
La competició esportiva com a mitjà educatiu
– Aspectes positius de la competició esportiva.
– Aspectes negatius de la competició esportiva.
– Problemes per a l'aplicació pràctica de la competició en l'àmbit educatiu.
– Influències socials en la competició esportiva de l'escola.
– Diferències de comportaments competitius segons gènere, i infants que participen en esport extraescolar o no.
– Competició esportiva i aprenentatge d'habilitats coordinatives.
Tractament de la competició esportiva en les classes d'educació física
– Aportacions per a potenciar aspectes educatius en la realització d'activitats competitives.
– Paper dels/de les mestres en la competició com a mitjà educatiu: organització de les activitats, intervencions, actitud, comportaments...
– Tractament del resultat en la competició esportiva.
– Tractament pluridisciplinar de la competició.
– Tractament de les normatives en la competició esportiva a l'escola.
– Tractament dels conflictes derivats de la realització de competició esportiva.
– Competició com a mitjà educatiu i formació de mestres.

L'esport en les classes d'educació física (context general)

En aquesta dimensió ens interessava extraure l'opinió genèrica de les persones expertes en l'esport a l'escola segons el seu camp del saber, recollir la seva opinió sobre aquest fenomen social que és l'esport i que té una repercussió escolar. Una dada actual extreta del qüestionari a mestres d'EF que ja s'havia realitzat s'utilitzà per introduir la temàtica:

“el 100% dels mestres declaren que fan esport a les classes d'EF. Un 74,7% dels mestres declaren fer més d'un 40% d'esport (del total de continguts d'EF) en el cicle superior.”

Referent a aquesta dimensió ens interessava també obtenir informació sobre l'opinió de la simbiosi de competició i esport. Tot i tenir el guió a priori de l'entrevista, en el seu transcurs van sorgir altres preguntes com per exemple: “es pot fer esport sense competir?”, en els diferents nivells que se'ns presenta l'esport en edat escolar, “existeix sempre el ‘ser millor que’?”, “voler guanyar?”, entre d'altres.

Un altre aspecte important va ser conèixer la seva opinió sobre si s'inclinaven per unes propostes esportives en detriment d'altres esports, com per exemple els més coneguts, els menys coneguts, la variabilitat esportiva...

La competició esportiva com a mitjà educatiu

En aquesta dimensió convenia principalment extraure concrecions respecte a l'ambivalència que constantment surt en les indagacions del marc teòric a favor i en contra de la competició. D'una banda, la seva aportació a valors positius: esforç, salut, autonomia personal, educació emocional... i d'altra banda, els valors negatius que pot generar: violència, abandonament esportiu, manques de respecte... Es tractava d'esbrinar els orígens i les causes d'aquestes diferències en l'aplicació esportiva de la competició a les classes d'EF.

L'àmbit de l'EF no es pot aïllar de diverses influències socials i mediàtiques que en el tema de la competició esdevenen prou significatives. Evidentment, aquest havia de ser un aspecte també per a recollir informació.

El disseny d'altres categories pretén aprofundir en comentaris de caire qualitatiu per a confirmar o desestimar variables de comportaments segons grups de població escolar: nens/nenes i participació en activitats esportives extraescolars o no.

A banda de la possible aportació educativa global de la competició, també volíem conèixer l'opinió de les persones expertes respecte a l'aportació més concreta de la competició esportiva en els processos d'aprenentatge motor.

Tractament de la competició esportiva en les classes d'educació física

Aquesta dimensió pretenia entrar en els aspectes més pràctics i específics que té o ha de tenir l'aplicació de la competició esportiva a les classes d'EF. El fet de parlar d'EF no pretén establir un caràcter hermètic d'aquest àmbit ja que es fan presents aspectes que influeixen molt directament en aquestes classes i que també cal que siguin comentats, com per exemple les influències de normatives esportives fora de l'àmbit escolar, el tractament pluridisciplinar de la competició, les activitats esportives que realitzen els infants a l'hora del pati, entre d'altres.

Les categories desglossades pretenen copsar informació sobre la manera com la competició pot ajudar els/les mestres a millorar el coneixement del seu alumnat i també sobre la manera com pot proporcionar situacions per a la millora de l'autoconeixement (no tan sols en els aspectes referits a la motricitat, també en situacions afectives complexes i enriquidores). És important detallar tot allò que es fa a l'escola però també pensar en allò que no fem i que podríem fer o canviar. Per tant, en aquest apartat de les entrevistes s'entra a desglossar una bona part dels aspectes que directament es relacionen amb la gestió docent de les activitats competitives: organització, tractament del resultat, reflexions, normatives, formació dels/de les mestres... Bàsicament, en les diferents categories, s'analitzen variables relacionades amb el tractament de la competició esportiva com són les seves influències en la pràctica, les actuacions que cal realitzar, els problemes d'aplicació, etc., que indubtablement són significatives per als/a les nostres escolars, amb la finalitat que els resultats

obtinguts proporcionin coneixement i idees per millorar l'organització de les activitats competitives.

En la darrera part de l'entrevista vam introduir dues dades que cal comentar extretes del qüestionari realitzat a mestres. Un factor feia referència al fet que la competició esportiva a les classes d'EF incrementa la participació de l'alumnat amb més capacitat i disminueix la participació de l'alumnat amb menys capacitat. L'altre factor es relacionava amb l'aspecte positiu que creuen els/les mestres d'EF que pot aportar la competició en la part preactiva (quan es dissenyen les activitats), en comparació de l'aparent contradicció que la competició no aporta més avantatges que desavantatges en la part postactiva (quan es valora el que ha succeït).

3.3.5. – Grups de discussió de mestres especialistes en EF

La creació de grups de discussió de mestres d'EF per debatre la competició esportiva a les classes d'EF pretenia complementar amb informació de caire més qualitatiu la informació del qüestionari a 171 mestres d'EF.

Un cop realitzat l'esmentat qüestionari a mestres d'EF i l'entrevista en profunditat a persones expertes, es va confeccionar un instrument de recerca que permetés aprofundir en l'opinió i les pràctiques dels/de les mestres d'EF, amb la convicció, a priori, que s'estava tractant un tema controvertit i amb moltes possibilitats de crear debats entre els/les mateixos/es mestres que permetessin reafirmar, contrastar, ampliar i aprofundir dades de la recerca.

El grup de discussió és una tècnica qualitativa que recorre a l'entrevista realitzada a tot un grup de persones per recopilar informació rellevant sobre l'objecte d'avaluació. Per tant, el primer aspecte que s'evidencia en aquesta tècnica és el seu caràcter col·lectiu, que contrasta amb la singularitat personal de l'entrevista en profunditat.

Pot definir-se com una “discussió atentament dissenyada per obtenir informacions sobre una particular àrea d'interès” (Bisquerra, R. [2004:343]). Això també li ha atorgat el nom de *grup focal* almenys en dos sentits: en primer lloc perquè se centra en el tractament a fons d'un nombre molt concret de tòpics o dimensions d'estudi, i en segon lloc perquè la configuració del grup es fa a partir de la identificació d'alguna particularitat compartida per les persones participants del grup. La naturalesa d'aquesta homogeneïtat està determinada pels objectius de la investigació.

Aquesta tècnica qualitativa ja l'havia utilitzada personalment en docència però no de manera conscient en formats i finalitats de recerca. El fet de conèixer i haver utilitzat prèviament aquest instrument, sobretot en grups de postgrau de formació permanent, va representar un argument més a favor de la seva aplicació. Crec que aquestes experiències que havien estat reeixides em van ajudar a assolir més fàcilment el paper que com a moderador em pertocava. És a dir, dirigir les sessions de debat, observar-les, analitzar-les i extreure'n conclusions.

Vam elaborar aquest instrument de recerca paral·lelament al qüestionari a infants, per tant, ja s'havien realitzat i recollit resultats de dos instruments previs de la recerca: el qüestionari a mestres i les entrevistes a persones expertes. Aquests dos instruments anteriorment utilitzats també van tenir les seves influències a l'hora de decidir i intentar acotar la temàtica per a debatre en la preparació dels grups de discussió.

En els grups de discussió de mestres especialistes en EF es va entrar directament a tractar la dimensió de la competició com a mitjà educatiu, a diferència de les entrevistes en profunditat a persones expertes, en què prèviament s'havia tractat una dimensió menys específica de context general de l'esport a l'escola. El principal motiu per fer-ho així va ser el temps limitat que teníem per a reunir-nos un nombre considerable de persones i on tothom tingués l'oportunitat d'opinar. Per tant, el fet de tractar un context genèric de l'esport hauria suposat consumir temps per aprofundir en aspectes més concrets de l'aplicació de la competició a les classes. Així doncs, es va preferir abordar directament aspectes més concrets sobre la competició esportiva.

Les característiques pròpies d'aquest instrument de recerca, amb una estructura flexible, van provocar també que alguna categoria es tractés de manera profunda en alguns grups de discussió, i en canvi en d'altres es van tractar de manera més superficial en comparació de les entrevistes a persones expertes.

OBJECTIUS DELS GRUPS DE DISCUSSIÓ DE MESTRES D'EF

- Aprofundir en el coneixement del tractament de la competició que realitzen els/les mestres en les classes d'EF.
- Contrastar opinions sobre els aspectes (positius i negatius) més valorats pels/per les mestres d'EF a l'hora d'establir activitats competitives.
- Extraure informacions significatives relacionades amb el paper de la competició com a mitjà educatiu.
- Conèixer orientacions pedagògiques adequades per al tractament de la competició com a mitjà educatiu.

- Establir resultats i conclusions per poder-los contrastar amb altres fonts d'informació de la recerca.
- Oferir resultats que possibilitin l'origen de noves línies de recerca.

DISSENY DE GRUPS DE DISCUSSIÓ. DESCRIPCIÓ DEL PROCÉS PER A FORMAR ELS GRUPS DE DISCUSSIÓ

Per a formar grups de discussió ens vàrem posar en contacte amb l'ICE de la UAB, que ens va facilitar una llista de les persones coordinadores de grups consolidats de formació permanent de mestres d'EF de diferents indrets de la província de Barcelona i que realitzaven trobades regulars.

En el procés de contacte es va adreçar una carta* via correu electrònic dirigida a les persones coordinadores dels grups de formació. En aquesta primera crida es va rebre una sola resposta d'un total de vuit correus enviats. Aquesta manca de resposta va ser atribuïda a les dates, ja que es va fer poques setmanes abans de l'avaluació del primer trimestre de curs.

Posteriorment, es va intentar novament contactar amb aquests grups i finalment es va aconseguir el compromís de la participació de quatre grups de formació, que van ser els següents: grup de Cerdanyola, grup de Badalona, grup del districte de Gràcia de Barcelona i grup de Ripollet.

Posteriorment i a causa del fet que els grups de formació permanent de l'ICE estaven constituïts per un major percentatge de professorat de l'escola pública i en els resultats dels qüestionaris a mestres s'havien obtingut valoracions diferents quant a la competició esportiva segons el tipus d'escola, es va optar per contactar amb dues escoles privades concertades amb una marcada tradició esportiva que ens poguessin ampliar i enriquir la informació.

El fet d'haver desenvolupat tasques docents de pràcticum, en què existeix una estreta relació amb centres educatius, va facilitar la possibilitat de concertar la col·laboració de dos grups més de discussió constituïts pels/per les mestres

* La carta presentació adreçada a les persones coordinadores de grups de formació permanent de mestres d'EF de l'ICE de la UAB es pot veure a l'annex en suport informàtic B.19.

especialistes en EF que treballaven en aquestes escoles: grup de l'escola Llor de Sant Boi de Llobregat i grup de l'escola Lestonnac del districte de l'Eixample de Barcelona.

En total es van formar sis grups de discussió amb un nombre d'entre quatre persones en el grup més petit i onze en el grup més nombrós. Mitjançant les seves persones responsables tots els grups van mostrar gran interès i disposició horària per a poder realitzar els debats. Les trobades es van desenvolupar en els llocs habituals de reunió dels diversos grups.

Cal comentar un fet destacable per al bon funcionament dels debats. Es tractava de grups en què els/les seus/seves membres ja es coneixien, quatre grups consolidats de formació permanent de l'ICE de la UAB i dos grups pertanyents als/a les components del departament d'EF de dues escoles. Aquest coneixement va permetre obtenir un clima de confiança idoni des dels començaments dels debats perquè els/les participants expressessin ràpidament els seus pensaments sobre les diferents qüestions que plantejava. Inclús podríem dir que en ocasions la confiança es convertia en dificultat per redreçar emfàtiques discussions.

Quant a la durada de les sessions, s'intentava no allargar la sessió més de noranta minuts, la qual cosa es va aconseguir exceptuant un grup en què la discussió va durar 150 minuts.

En el quadre següent es poden observar les dimensions i categories desenvolupades:

Quadre n. 5. Dimensions i categories tractades en grups de discussió de mestres especialistes en EF

La competició esportiva com a mitjà educatiu
– Aspectes positius de la competició esportiva.
– Aspectes negatius de la competició esportiva.
– Problemes per a l'aplicació pràctica de la competició en l'àmbit educatiu.
– Influències socials en la competició esportiva de l'escola.
– Diferències de comportaments competitius segons gènere, i infants que participen en esport extraescolar o no.
Tractament de la competició esportiva en les classes d'educació física
– Paper dels/de les mestres en la competició com a mitjà educatiu: organització de les activitats, intervencions, actitud, comportaments...
– Tractament del resultat en la competició esportiva.
– Tractament de les normatives en la competició esportiva a l'escola.
– Tractament dels conflictes derivats de la realització de competició esportiva.
– Competició com a mitjà educatiu i formació de mestres.

3.4. – ESTRATÈGIES D'ANÀLISI DE LA INFORMACIÓ

3.4.1. – Tractament informàtic dels qüestionaris a mestres i infants

Totes les proves estadístiques pel que fa a la concreció de cada apartat dels qüestionaris a mestres i infants, així com els resultats referents a cada pregunta, es poden consultar en les carpetes de l'annex en suport informàtic B7 i B13.

Els programes per al tractament i l'anàlisi estadístics del qüestionari a mestres d'EF i a infants han estat els mateixos.

A continuació s'expliquen les proves estadístiques realitzades abans d'analitzar els resultats:

El buidat de totes les dades es va realitzar amb el programa SPSS.

En primer lloc es van analitzar les dades generals amb caràcter descriptiu, després es va realitzar una anàlisi inferencial. En aquest segon cas es va procedir a la realització de comparació i relació entre variables.

Per a l'estudi de la relació entre dues variables quantitatives (per exemple, les puntuacions d'una escala amb l'edat) es va utilitzar el Coeficient de Correlació de Pearson (CORRELATIONS de SPSS).

Per a comparar les mitjanes d'una puntuació (per exemple, una escala) en funció d'una variable amb dues categories (per exemple, gènere) es va utilitzar la prova T de Student (T-TEST GROUPS de SPSS). Per a variables de més de dues categories (per exemple, grups segons edat) es va utilitzar l'anàlisi de la variància d'una via (ONEWAY de SPSS). Tant en la prova T de Student com en l'anàlisi de la variància es va aplicar la prova d'homogeneïtat de variàncies de Levene per comprovar que es complien les condicions d'aplicació de la prova.

Per a l'estudi de la relació entre dues variables que tenen escala nominal es va utilitzar la prova de Chi-quadrat (CHI-SQUARE de SPSS).

En totes les proves estadístiques es va utilitzar el valor de $p < 0,05$, com a nivell de significació acceptat per a determinar si les diferències són estadísticament significatives.

3.4.2. – Tractament de la informació extreta de les entrevistes a persones expertes

Tots els enregistraments d'àudio es van realitzar mitjançant un aparell d'MP3 i posteriorment es van passar a text*. En l'anàlisi dels resultats de l'entrevista es va optar per no fer servir cap programa informàtic, ja que no hi havia ni gaire quantitat de persones expertes ni gaires dimensions i categories. Així mateix, la dificultat de realitzar unes entrevistes en català i d'altres en castellà va incrementar la problemàtica per a la transcripció mitjançant un programa informàtic.

En la posterior anàlisi dels resultats es va decidir mantenir totes les cites en el idioma que havien utilitzat les persones entrevistades.

* En l'apartat B.17. de l'annex en suport informàtic es troben els arxius d'àudio de les entrevistes a persones expertes. En l'apartat B.18. de l'annex en suport informàtic es troben les entrevistes transcrites.

3.4.3. – Tractament de la informació extreta dels grups de discussió

Totes les sessions dels grups de discussió van ser enregistrades en veu per un aparell d'MP3 i posteriorment transcrites a text*.

Per situar el debat es realitzava una introducció prèvia d'una durada màxima de deu minuts, en què s'explicaven genèricament els objectius de la recerca i, tot i que abans de la sessió de debat la persona coordinadora de cada grup ja havia facilitat alguna informació a la resta de persones components del grup sobre la sessió de treball, també s'introduïa alguna dada obtinguda amb d'altres instruments de recerca.

Es va intentar mantenir el mateix guió que s'havia confeccionat per a les entrevistes a persones expertes com a eix per a centrar el tema i anar introduint totes les categories. Tot i les dificultats d'aplicació a causa de les característiques d'aquest l'instrument de recerca, en què el fet que les persones informadores participin conjuntament pot provocar sovint que les discussions en els diferents grups derivin cap a vessants diferents d'un mateix tema tractat, existeixen moltes possibilitats d'aprofundir en les temàtiques tractades.

En les codificacions elaborades en el textos de l'annex i que també apareixen en els resultats dels grups de discussió (capítol 7), la lletra inicial correspon al grup (C= Cerdanyola, B= Badalona, etc.) i el número correspon a cada persona, atorgats segons l'ordre en què van començar a parlar. JE correspon al doctorand que va actuar com a moderador, i H o D correspon a si és home o dona la persona que parla. Així, per exemple, l'opinió de G10H correspon en totes les categories al mateix individu (home) del grup de Gràcia.

* En l'apartat B.20. de l'annex en suport informàtic es troben els arxius d'àudio dels grups de discussió de mestres d'EF. En l'apartat B.21. de l'annex en suport informàtic es troben les sessions de grups de discussió transcrites.

3.5. – TEMPORALITZACIÓ DE LA RECERCA

En el present apartat s'explica el procés temporitzat en la realització de la tesi. Els continguts de cada part assenyalada estan detallats en altres capítols, per tant, la finalitat d'aquesta temporització és entreveure un seguiment cronogràfic general en l'elaboració de cada part de la recerca des dels seus inicis l'any 2001 fins la seva finalització l'any 2008, així com també les seves dificultats d'aplicació.

El fet de relacionar un determinat disseny o anàlisi a un determinat període no exclou la possibilitat d'haver tingut en compte els treballs ja realitzats per a confeccionar-ne de nous en altres períodes.

El següent quadre mostra gràficament el que ha estat la construcció temporal de la recerca realitzada.

Quadre n. 6. Cronograma del desenvolupament de la tesi*

PROGRAMACIÓ	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Marc teòric: competició i EF								
Disseny i aplicació dels qüestionaris a mestres d'EF								
Disseny i aplicació qüestionaris a infants								
Disseny i aplicació entrevistes experts								
Disseny i aplicació grups de discussió								
Anàlisi resultats del qüestionari a mestres d'EF								
Anàlisi resultats del qüestionari als infants								
Anàlisi resultats entrevistes experts								
Anàlisi resultats grups de discussió								
Conclusions finals, correccions i preparació de materials								

* Les intensitats més clares de color corresponen a intensitats menors de treball.

Marc teòric: competició esportiva i EF

Tot i que la fonamentació teòrica com a marc referencial s'ha construït constantment al llarg de 8 anys de recerca, val a dir que els períodes més intensos en la seva elaboració han estat els plantejaments inicials l'any 2001 i també la part final pel fet de perfilar una tria dels referents més significatius.

Qüestionari a mestres d'EF

Ha estat el primer instrument emprat de recerca, ha significat un procés llarg principalment a causa dels motius següents:

- Realització d'un qüestionari de 43 preguntes que després de filtres i una acurada validació es va reduir a 28 preguntes.
- Diverses maneres de contactar amb mestres d'EF, centres de recursos pedagògics, pràcticums de la Facultat de Ciències de l'Educació de la UAB, personals... que significaren un procés llarg de recollida.
- La necessitat de tancar i concloure el treball com a presentació d'una tesina que va suposar la realització de 9 crèdits del doctorat.

Entrevistes a persones expertes

Ha estat el segon instrument de recerca endegat. Tot i que la confecció del guió no va ser dificultosa pel seu caràcter obert i les referències existents tant del marc teòric com del qüestionari ja realitzat, el fet d'haver de fixar un calendari de reunions i la posterior anàlisi qualitativa de les moltes idees aportades van dilatar el procés.

Qüestionari a infants

Ha estat l'instrument que ha necessitat més temps per a la seva elaboració, que ha estat extensa, tant de disseny com d'aplicació i d'anàlisi. Els motius que han provocat aquesta prolongació temporal han estat els següents:

- Execució d'experiències prèvies de qüestionaris abans de la confecció d'un qüestionari per a validar.
- Les moltes i variades maneres de contactar amb les escoles.

- L'alt volum de la mostra i la diversitat d'escoles va dificultar la tramesa i la recollida de qüestionaris omplerts.
- L'anàlisi de dades, no tan sols quantitatives amb l'aplicació del corresponent sistema informàtic, sinó també la necessitat d'una anàlisi qualitativa en l'apartat obert de preguntes.

Grups de discussió amb mestres d'EF

Va ser el darrer instrument aplicat tot i que la seva conclusió en l'anàlisi de resultats va finalitzar abans que els qüestionaris a infants.

Encara que es tractava de només sis grups de discussió, una dificultat remarcable va ser la de confeccionar un calendari de reunions. Aquest va ser el motiu principal perquè aquest instrument s'apliqués durant un període més llarg del que a priori volíem fixar. A banda, cal esmentar la dificultat de transcripció de discussions de vegades acalorades i complexes d'un elevat nombre de mestres.

CAPÍTOL 4 – RESULTATS DEL QÜESTIONARI AL PROFESSORAT D'EF

4.1. – CARACTERITZACIÓ DE LA MOSTRA

4.1.1. – Dades personals i professionals

4.1.2. – Dades del centre

4.2. – ORGANITZACIÓ DELS CONTINGUTS ESPORTIUS

4.2.1. – Aspectes per a la tria dels esports

4.2.2. – Activitats esportives realitzades en les classes d'EF

4.2.3. – Continguts esportius a les classes d'EF

4.3. – TRACTAMENT PEDAGÒGIC DE DIVERSOS ASPECTES COMPETITIVUS

4.3.1. – Aspectes per organitzar competicions esportives

4.3.2. – Actuacions davant el resultat de la competició esportiva

4.3.3. – Actuacions davant els conflictes

4.4. – OPINIÓ DELS/DE LES MESTRES SOBRE LA COMPETICIÓ COM A MITJÀ EDUCATIU

4.4.1. – Possibilitats de realitzar competició esportiva a les classes d'EF

4.4.2. – Comportaments competitius de l'alumnat i gènere

4.4.3. – Valoració de diferents aspectes en relació amb la utilització de la competició esportiva

4.5. – ANÀLISI DELS RESULTATS EN RELACIÓ AMB DIFERENTS GRUPS DE LA MOSTRA DE MESTRES

4.5.1. – Gènere

4.5.2. – Edat

4.5.3. – Seguiment mediàtic de l'esport competitiu

4.5.4. – Titularitat del centre

4.5.5. – Exercici d'entrenador/a

4.5.6. – Titulació federativa

En aquest capítol apareixen els resultats dels qüestionari que s'ha passat a mestres d'EF de l'etapa primària.

El procés d'elaboració del qüestionari d'on provenen els resultats ha estat descrit en el capítol 3 referent al disseny i l'aplicació dels instruments de la recerca.

El qüestionari definitiu lliurat als/a les mestres es troba en l'annex en format paper A1.

L'anàlisi de resultats es presenta en el mateix ordre en què es varen formular les diferents preguntes del qüestionari.

Tots els resultats de caire quantitatiu i el seu tractament estadístic es poden consultar a l'annex en suport informàtic B7.

4.1. – CARACTERITZACIÓ DE LA MOSTRA*

4.1.1. – Dades personals i professionals

Edat

L'edat mitjana de la població és de **37,1** anys, per la qual cosa podem considerar que es tracta d'un professorat jove des de l'òptica professional.

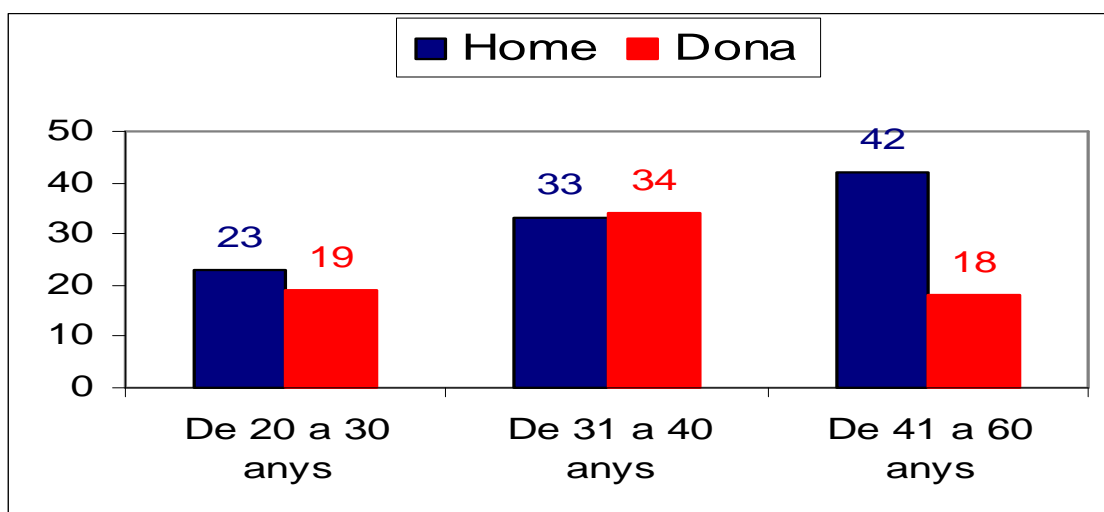
Hi ha dades que així ho constaten, per exemple: fins a 30 anys el percentatge acumulat de persones docents és del 24,9%, fins a 36 anys el percentatge és del 46,2% i **fins a 42 anys el percentatge acumulat de persones docents ja és del 76,9%**.

En primer lloc cal considerar que la creació de la diplomatura en l'especialitat d'EF data de fa relativament poc temps (curs 1992-1993). En segon lloc, les característiques específiques de les tasques docents de l'assignatura en relació amb l'activitat física contribueixen al fet que s'originin més afinitats entre gent jove.

Gènere

El grup de mestres d'EF de la mostra el formen **99** homes i **71** dones.

Gràfic n. 3. Diferents grups d'edats i gènere en relació amb la mostra de qüestionaris de mestres d'EF

* El qüestionari definitiu lliurat als/a les mestres es troba en l'annex en suport paper A.1.

S'observa que el grup més nombrós és el de mitjana edat. Cal assenyalar la diferència de presència d'homes i dones, 42 i 18 respectivament, en el grup de 41 a 60 anys. Pensem que és una dada significativa que està influenciada i respon a estereotips socials que han provocat (i provoquen) més presència masculina que femenina en diferents camps de l'activitat física i que fa uns anys aquesta diferència estava més accentuada.

Titulació

El **87,1%** dels/de les mestres que han contestat el qüestionari tenen la titulació de mestre especialista en EF (MEF), un 46,2% té titulació en altres especialitats, un 7% són llicenciats/ades en EF i un 9,9% són llicenciats/ades en altres especialitats.

Cal destacar, en comparació d'altres estudis que s'han realitzat, que la proporció de mestres amb la titulació de l'especialitat d'EF ha pujat força en els darrers anys*.

El percentatge de llicenciats/ades en EF és baix a causa del fet que no es necessita aquesta titulació per impartir docència a l'etapa primària. De tota manera, a l'escola privada és present la figura del/de la professor/a de secundària que imparteix algun curs de docència d'EF a primària.

Experiència docent

Els/les mestres d'EF tenen com a mitjana 6,3 anys d'experiència docent en l'especialitat, això representa un resultat menor comparat amb la mitjana de 12,9 anys d'experiència de mestre generalista o d'altres especialitats.

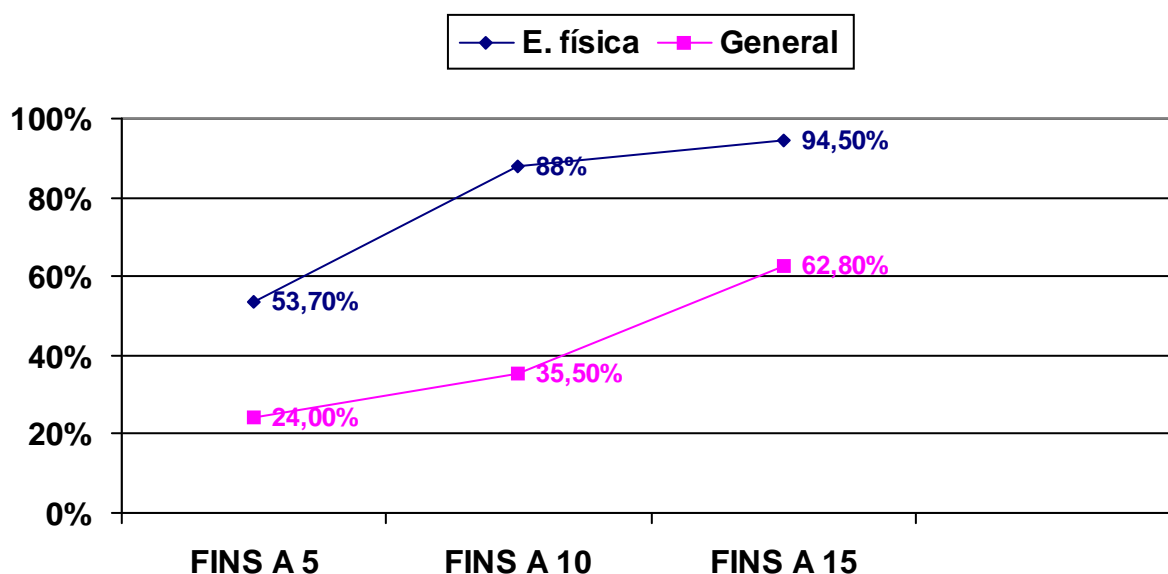
Com a exemple d'aquesta baixa experiència en l'especialitat, en els següents quadre i gràfic es pot observar la diferència del % de mestres que han acumulat experiència docent general o de l'especialitat d'EF en tres nivells acumulatius (fins a 5, 10 i 15 anys) de la mostra.

* El fet que s'hagin realitzat cursos de postgrau acreditatius a la titulació de mestre/a especialista en EF ha ajudat a elevar aquesta proporció.

Quadre n. 7. Anys d'experiència acumulada en EF en comparació de la de mestre/a generalista

Anys d'experiència acumulada	Percentatge de docència en EF	Percentatge de docència com a mestre generalista
5	53,7 %	24 %
10	87,8 %	35,5 %
15	94,5 %	62,8 %

Gràfic n. 4. Anys d'experiència acumulada en EF en comparació de la de mestre/a generalista

Podríem considerar que l'experiència en impartir classes d'EF en comparació d'un altre tipus de docència és baixa. El fet que el 50% de mestres d'EF tinguin 5 o menys anys d'experiència i que més del 90% no arribi als 15 anys d'experiència és a causa de la novetat que va suposar la formació específica per a EF ja comentada i també a la posterior creació de places en oposicions públiques per a especialistes d'EF.

Experiència com a entrenador/a

Dels/de les 171 mestres enquestats/ades n'hi ha 74 (43,3%) que han exercit d'entrenadors/es esportius/ives, fins i tot en més d'un esport.

En la taula següent es poden veure els esports* i les freqüències en les respostes en un primer, segon i tercer esport en els quals els/les mestres han entrenat.

Quadre n. 8. Quantitat de mestres d'EF que han exercit d'entrenadors/es en diferents esports

	1r ESPORT	2n ESPORT	3r ESPORT	TOTAL
ATLETISME	8	0	0	8
BÀSQUET	21	4	0	25
FUTBOL	16	6	1	23
FUTBOL SALA	6	5	0	11
HANDBOL	7	0	0	7
VOLEIBOL	3	2	1	6

S'observa en primer lloc que hi ha una relació quantitativa considerable entre la gent que realitza docència d'EF i l'entrenament esportiu, i en segon lloc que els/les mestres que han exercit d'entrenadors/es ho han fet majoritàriament en els esports més tradicionals del nostre entorn.

Esport practicat

A la pregunta “has practicat esport?”, 146 mestres (84,4%) responen afirmativament** a la pràctica d'un esport. Quan es fa referència a un segon i tercer esport el nombre de persones practicants es redueix al 51,5% i al 24,6% respectivament.

En el quadre i gràfic següents es poden observar les opcions esportives més practicades pels/per les mestres d'EF.

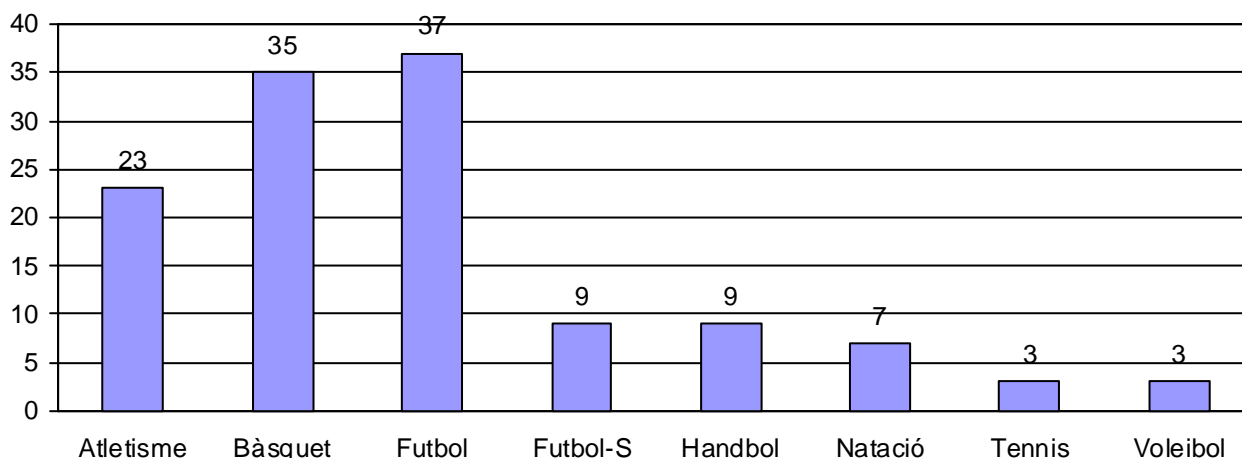
* Altres esports que s'han citat (tots ells amb una freqüència inferior a tres) són per exemple la gimnàstica, l'hoquei, el rugbi, el judo, el tennis, entre d'altres. Vegeu annex en suport informàtic B.7.

** Val a dir que algunes de les respostes (tot i que en nombre reduït) fan referència a activitats físiques, que podrien ser discutides conceptualment com a esports, com per exemple: ioga, senderisme, excursionisme...

Quadre n. 9. Esports més practicats pels/per les mestres d'EF

	1r ESPORT	2n ESPORT	3r ESPORT	TOTAL
ATLETISME	23 (13,5%)	6 (3,5%)	4 (2,3%)	33(18,3%)
BÀSQUET	35 (20,5%)	13 (7,6%)	4 (2,3%)	52(30,4%)
FUTBOL	37 (21,6%)	3 (1,8%)	2 (1,2%)	42(24,6%)
FUTBOL SALA	9 (5,3%)	12 (7%)	3 (1,8%)	24(14,1%)
HANDBOL	9 (5,3%)	10 (5,8%)	3 (1,8%)	22(12,9%)
NATACIÓ	7 (4,1%)	6 (3,5%)	3 (1,8%)	16(9,4%)
TENNIS	3 (1,8%)	10(5,8%)	3 (1,8%)	16(9,4%)
VOLEIBOL	3 (1,8%)	5 (2,9%)	1 (0,6%)	9(5,3%)

Gràfic n. 5. Esports més practicats com a primera opció pels/per les mestres d'EF

En els valors de les freqüències assenyalades (no correspon al %), s'observa que la pràctica esportiva en els/les mestres és generalitzada però molt poc polivalent. La majoria practiquen un o dos esports com a màxim. Els esports que més es practiquen són els tradicionals, el futbol i el bàsquet en són el màxim exponent*. Aquest fet suposa a priori una diferenciació de la seva pràctica sobre el que realitzen en les tasques docents quant a tenir molt present la poliesportivitat en l'oferta esportiva de les classes d'EF.

* Les dades estadístiques d'activitats esportives practicades responen a quinze especialitats més però totes elles amb una freqüència màxima de tres. Vegeu annex en suport informàtic B.7.

La pràctica esportiva realitzada pels/per les mestres ha estat majoritàriament situada en un nivell de persona practicant de lleure, en un 59,1% del total de mestres enquestats/ades; però també es constata una alta participació en el cas de persones practicants federatius en lligues provincials o regionals, en un 50,3% del total de mestres enquestats/ades. És a dir, un/a de cada dos mestres enquestat/ada ha realitzat esport federat.

Quan la pràctica esportiva es refereix a campionats universitaris o d'àmbit nacional, el % baixa a un 15,2 i un 11,1 respectivament.

Seguiment de l'esport de competició

En el següent quadre es pot observar la quantitat de mestres que han respost al tipus de seguiment mediàtic que fan de l'esport i el percentatge de mestres segons el nombre d'hores que hi dediquen a la setmana. S'ha considerat el % sobre el total de respostes obtingudes en cada tipus de mitjà de comunicació.

Quadre n. 10. Seguiment mediàtic de l'esport de competició dels mestres d'EF

Tipus i quantitat de respostes	Menys de 1/2 hora	De 1/2 hora a 2 hores	De 2 hores a 4 hores	+ de 4 hores
TV (160)	29,4 %	36,9 %	20 %	13,8 %
Ràdio (123)	56,1 %	30,9 %	4,1 %	8,9 %
Diaris (147)	44,2 %	42,2 %	11,6 %	2 %
Assistència (138)	36,2 %	39,1 %	15,2 %	9,4 %

En primer lloc cal comentar que la freqüència total de respostes ha estat diferent segons el tipus de seguiment. L'explicació d'aquest fet està en què en alguns casos han considerat el zero o el que seria el mateix, el no seguiment d'un determinat tipus, en la no resposta, tot i que també podrien correspondre a casos perduts. Així, tindríem que quantitativament en nombre de persones la televisió és el mitjà més utilitzat pels/per les mestres per seguir l'esport competitiu, i la ràdio el que menys.

Si sumem el % de mestres que no han respost els diferents paràmetres al % de mestres que dediquen menys nombre d'hores al seguiment competitiu, ens surt un resultat del 33,9% de mestres que ho fan a través de la TV, per un 68,5%

que el segueixen a través de la ràdio, que es podria catalogar com el % de mestres que en realitzen un seguiment reduït. En canvi, si agrupem les dues franges corresponents a més de dues hores de seguiment ens surt un 31,6% del professorat que en fa un seguiment televisiu, un 19,9% assisteix a competicions, un 11,7% llegeixen informació escrita i un 9,3% realitza seguiment esportiu radiofònic.

Ara bé, en les dades relatives als resultats obtinguts sobre les preguntes contestades en les franges horàries majors, s'evidencia també que la TV és el mitjà més utilitzat. Destaca el resultat de 13,8%, que correspon a 22 persones de 160 que segueixen esport televisiu més de 4 hores a la setmana. El resultat s'incrementa fins a un 33,8%, o, el que és el mateix, 54 persones, quan ens referim al seguiment de més de 2 hores setmanals.

L'esport* com a fenomen social és present en la vida de les persones docents, ja que segons les respostes obtingudes es fa evident que majoritàriament els/les mestres d'EF segueixen l'esport competitiu.

Globalment també es pot afirmar que **la TV és el mitjà més utilitzat per a seguir l'esport competitiu**. Tot i desconèixer si aquests resultats són diferents al seguiment que en fa la resta de la població, les dades indiquen que els/les mestres no són aliens/es a les influències que aquest aparell de la nostra societat pot tenir en l'àmbit de l'esport.

* Podríem afirmar que es tracta de l'esport competitiu d'elit, ja que és l'únic tipus d'esport present a nivell mediàtic, tot i que l'assistència a competicions esportives podrien considerar-se també les d'àmbit escolar.

4.1.2. – Dades del centre

Del nombre total de 171 qüestionaris contestats, que representen el 9,11% del total de la població de l'estudi (1.877), 131 corresponen a professorat de l'escola pública i 40 corresponen a professorat de l'escola privada.

Esports més practicats per l'alumnat de l'escola

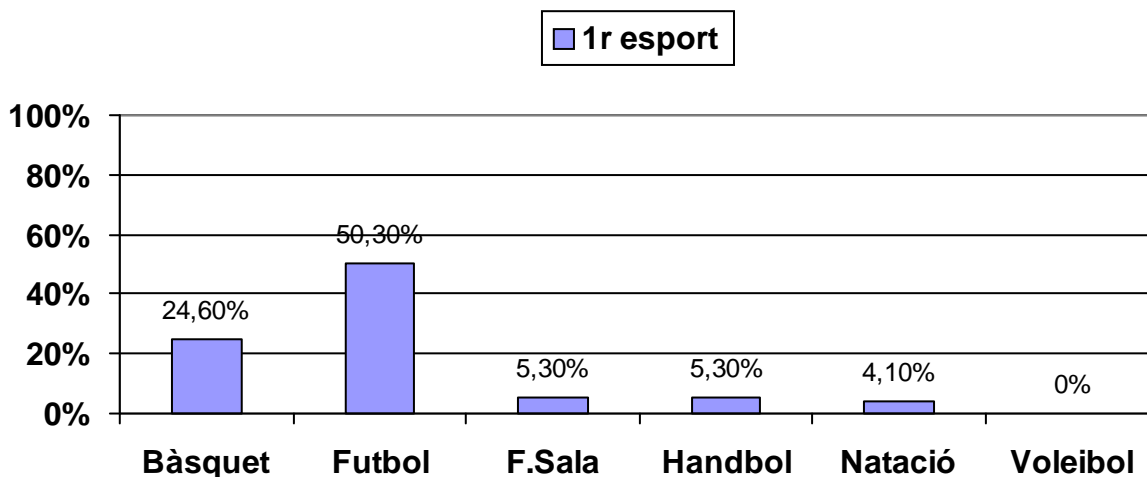
Aquesta pregunta fa referència als esports que els/les mestres d'EF creuen que són més practicats per l'alumnat de l'escola en horari extraescolar, ja sigui a l'escola o fora de l'escola (clubs, associacions...).

El següent quadre correspon als esports més practicats en primer, segon i tercer lloc i en total (en qualsevol dels tres llocs). El quadre reflecteix els resultats dels sis esports que han obtingut més freqüències de respostes. La resta d'esports es poden consultar en l'annex en suport informàtic B7.

Quadre n. 11. Esports més practicats pels/per les alumnes a criteri dels/de les mestres d'EF

	1r ESPORT	2n ESPORT	3r ESPORT	TOTAL
BÀSQUET	24,6 %	36,9 %	12,9 %	74,4 %
FUTBOL	50,3 %	18,7 %	7,6 %	76,6 %
FUTBOL SALA	5,3 %	4,7 %	1,8 %	11,8 %
HANDBOL	5,3 %	7,6 %	4,7 %	18,1 %
NATACIÓ	4,1 %	7 %	14 %	25,1 %
VOLEIBOL	0	6,4 %	3,5 %	9,9 %

Gràfic n. 6. Esports a més practicats com a primera opció per l'alumnat criteri dels/de les mestres d'EF

S'observa un predomini del futbol com a esport més practicat en el 50,3% dels centres. L'esport més practicat en segon lloc és el bàsquet. Hi ha una diferència notable entre la pràctica d'aquests dos esports i la resta. Tot i que en la pràctica esportiva en l'àmbit lectiu existeix un principi de promoure la poliesportivitat, no es tradueix en els percentatges de presència en diferents esports. En tres de cada quatre centres, el futbol i el bàsquet són els esports més practicats per l'alumnat.

Es fa evident el paral·lelisme entre els esports més difosos a nivell mediàtic i els que són més practicats per l'alumnat en horari extraescolar.

4.2. – ORGANITZACIÓ DELS CONTINGUTS ESPORTIUS

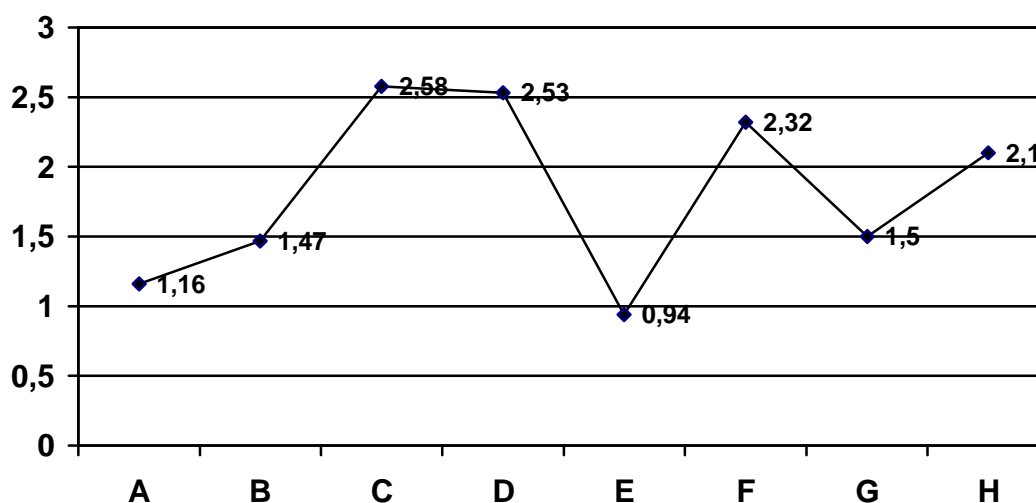
4.2.1. – Aspectes per a la tria dels esports

Sobre un total de 165 respostes obtingudes, els resultats de les mitjanes sobre diversos aspectes que cal tenir en compte per a decidir els esports que s'han de realitzar a les classes d'EF (on gens important era = 0 i molt important = 3) van ser els següents:

Quadre n. 12. Aspectes valorats per la tria dels esports

ASPECTES	MITJANES
A. Esports que més es conequin.	1,16
B. Esports que menys es conequin.	1,47
C. Esports que puguin aportar més riquesa motriu (coordinativa i condicional).	2,58
D. Esports que segons el teu criteri puguin aportar més riquesa actitudinal (esforç, tolerància, respecte...).	2,53
E. Esports que facilitin l'organització d'activitats competitives.	0,94
F. Esports més adequats per a les instal·lacions de la teva escola.	2,32
G. Esports més relacionats amb la teva formació docent.	1,50
H. Esports que afavoreixin la composició mixta dels equips.	2,10

Gràfic n. 7. Aspectes valorats per la tria dels esports

El 63,1% i el 61,8% de mestres valoren amb un 3 (*molt important*) els aspectes que aportin riquesa als *continguts físics* i *actitudinals* respectivament. És destacable també el criteri valoratiu en l'aspecte d'afavorir la composició mixta, el 80,1% dels/de les mestres li adjudiquen un valor de 2 o 3.

Un altre aspecte molt valorat és l'adequació de les instal·lacions de l'escola. Un 88% dels/de les mestres li adjudiquen el valor de 2 o 3. Cal comentar la supeditació que això suposa a unes instal·lacions tot sovint construïdes de manera convencional i força estandarditzada en la majoria de centres i que per tant beneficien el desenvolupament d'uns esports en detriment d'altres.

Fent referència als aspectes menys considerats a l'hora de triar esports, destaca la poca valoració atorgada al fet que es coneguin els esports o no, a la qual cosa només un 33,3% dels/de les mestres dóna el valor del 2 o 3 als esports coneguts. Lleugerament superiors són els resultats referents al fet que siguin esports desconeguts, als quals un 46,1% del professorat atorga les puntuacions més altes de 2 o 3. Així mateix, l'aspecte més relacionat amb l'objecte de l'estudi, el fet de triar esports que facilitin l'organització d'activitats competitives, és el menys valorat pel conjunt de mestres.

Els resultats demostren que els/les mestres declaren no considerar la divulgació esportiva com a aspecte prioritari. En canvi valoren altament l'aportació que l'esport pot proporcionar a la millora procedimental i actitudinal de l'alumnat. Aquest fet podria tenir una interpretació que demostra una contradicció en el fet de no considerar suficientment important que l'alumnat conegui diferents possibilitats esportives, de cara al fet que en un futur tingui una oferta més variada i pugui consolidar hàbits per a l'activitat física fora de l'escola.

En un apartat obert de respostes perquè els/les mestres d'EF enquestats/ades citessin altres aspectes per a tenir en compte per a decidir els esports col·lectius, van aparèixer els resultats i les freqüències assenyalats en el següent quadre:

Quadre n. 13. Altres aspectes valorats per la tria dels esports

N. DE RESPOSTES	ALTRES ASPECTES
6	Tenir en compte els suggeriments del grup-classe.
3	Esports amb tradició a la localitat.
3	Poder aconseguir recursos per a realitzar-lo.
3	Que siguin esports variables i diversos en el seu conjunt (individuals/col·lectius, coneguts/desconeguts...).
3	Tenir en compte la motivació de l'alumnat vers els diferents esports.
2	Promocionar esports que es realitzen més a nivell extraescolar.
2	Adequats al material.
2	Necessitats del grup-classe.
1	Edat.
1	Que el resultat depengui el mínim possible de la condició física.
1	Esports que fomentin més la participació.
1	Esports que proporcionin menys diferències de nivell entre l'alumnat.
1	Aprofitar esdeveniments mediàtics per promocionar l'esport.
1	Estació de l'any (aspectes climàtics).
1	Esports que com a mestre/a domini.
1	Esports que tenen menys possibilitats de jugar-se fora de l'escola.
1	Esports que impliquin més seguretat física.

D'una banda destaca la variabilitat de raons i arguments que poden decidir la selecció d'una oferta esportiva determinada. D'altra banda cal considerar la importància de la necessitat de conèixer les preferències de l'alumnat.

Tot i les valoracions personals esmentades també destaca un factor general que assenyala la importància del context de l'escola com a determinant per a decidir els esports a realitzar a les classes d'EF.

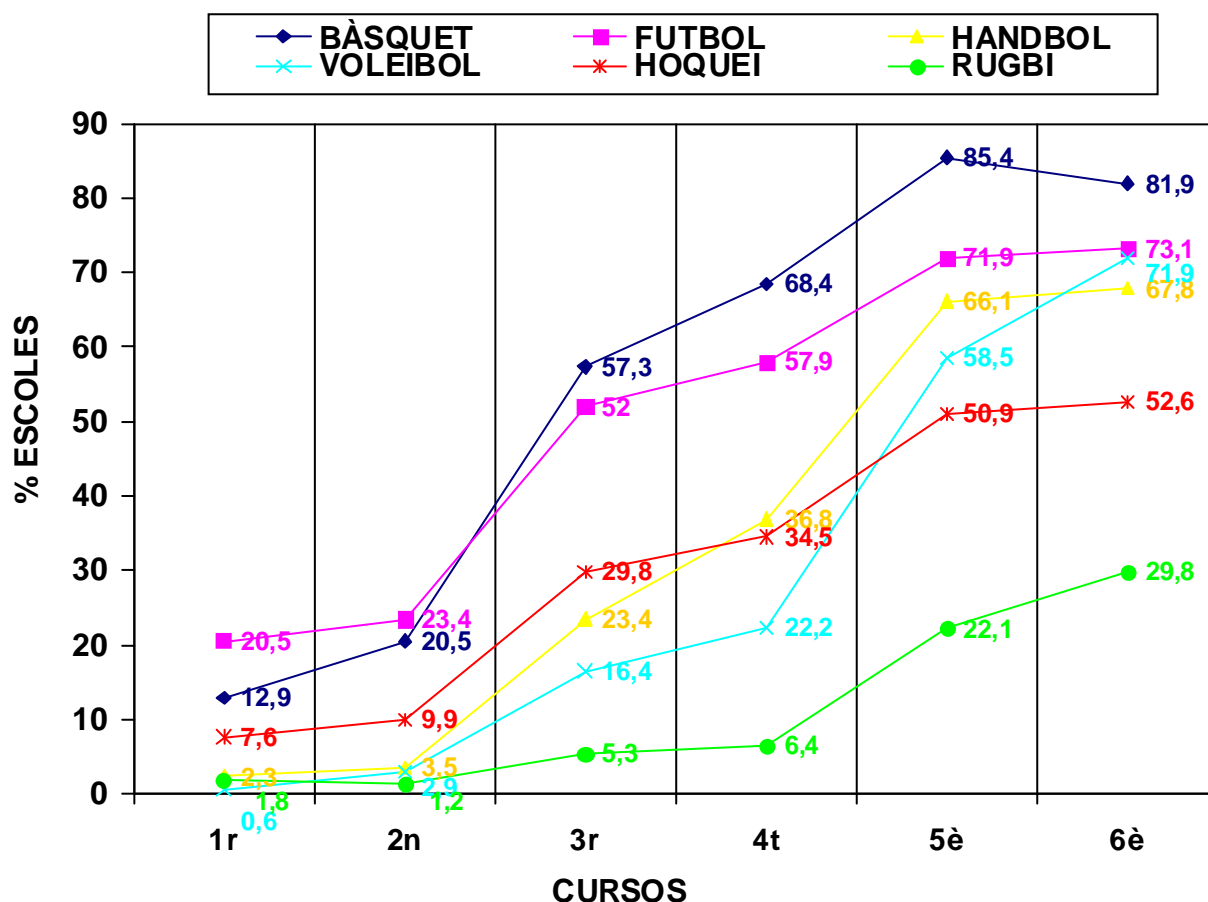
4.2.2. – Activitats esportives realitzades en les classes d'EF

Els següents quadre i gràfic ens mostra en quin % dels centres i també en quins cursos de primària es realitzen diverses modalitats esportives a les classes d'EF.

Quadre n. 14. Activitats esportives realitzades en les classes d'EF

ESPORTS	1r	2n	3r	4t	5è	6è
BÀSQUET	12,9%	20,5%	57,3%	68,4%	85,4%	81,9%
FUTBOL	20,5%	23,4%	52%	57,9%	71,9%	73,1%
HANDBOL	2,3%	3,5%	23,4%	36,8%	66,1%	67,8%
VOLEIBOL	0,6%	2,9%	16,4%	22,2%	58,5%	71,9%
HOQUEI	7,6%	9,9%	29,8%	34,5%	50,9%	52,6%
RUGBI	1,8%	1,2%	5,3%	6,4%	22,1%	29,8%

Gràfic n. 8. Activitats esportives realitzades en les classes d'EF

Els resultats ens mostren que l'esport que es realitza a més escoles durant l'horari lectiu és el bàsquet, seguit del futbol. El voleibol, l'handbol i l'hoquei, depenent del curs, són els esports més practicats en tercer lloc. Així, tenim que l'hoquei en el cicle mitjà és més practicat en comparació del voleibol i l'handbol, fet que no succeeix en el cicle superior. L'esport que més es realitza en el cicle inicial és el futbol, seguit del bàsquet; en canvi la resta d'esports són poc presents en aquest cicle.

El fet que el bàsquet i el futbol siguin els esports més practicats a més escoles en els programes d'EF en horari lectiu no difereix gaire del que es fa en horari extraescolar, on la diferència principal és que el bàsquet estaria en segon lloc. Però les dades demostren que segueix existint una desigualtat quantitativa entre la pràctica d'aquests dos esports i la resta d'esports col·lectius. Malgrat això, en horari lectiu en el cicle superior els esports com l'handbol, l'hoquei i el voleibol són practicats en més del 50% dels centres. Per tant, també creiem que cal destacar com a indicador positiu la major poliesportivitat en l'horari lectiu en comparació de la realitzada en horari extraescolar.

Un resultat destacat és la presència esportiva, sobretot del bàsquet i del futbol, que declaren que practiquen els/les mestres en el cicle inicial, on el disseny curricular no contempla la realització de continguts esportius com a components de les habilitats i destreses específiques. Val a dir que aquesta dada, tot i que és important, s'ha de relativitzar, ja que hi podria contribuir la diversitat de nomenclatures existents en l'àmbit de l'esport i de l'EF i el fet que activitats i jocs que podrien tenir algun component d'esport, però a la vegada estar allunyats d'uns estereotips o tècniques d'esport, s'haurien pogut considerar com a esportives.

4.2.3. – Continguts esportius a les classes d'EF

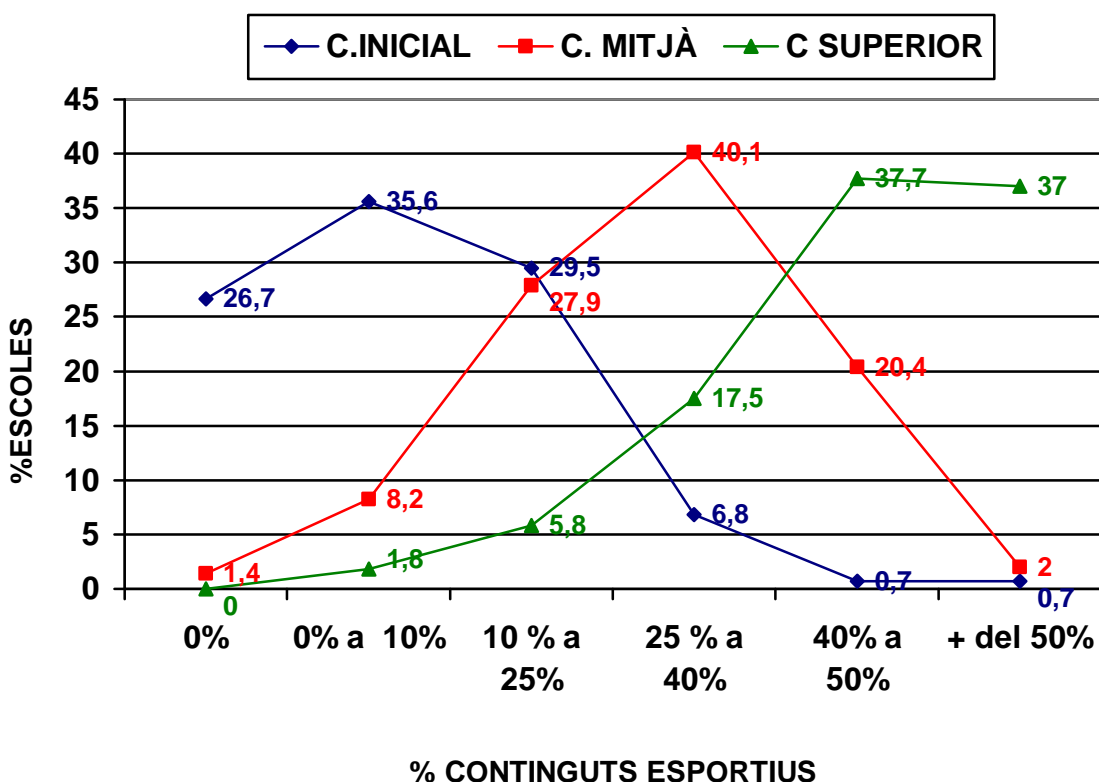
En els següents quadre i gràfic es poden observar diferents franges de % de continguts esportius en relació amb el total de continguts d'EF del centre i també segons cada cicle de primària.

Quadre n. 15. Continguts esportius a les classes d'EF

Continguts esportius: 0% 0% a 10% 10% a 25% 25% a 40% 40% a 50% + del 50%

C. inicial	26,7%	35,6%	29,5%	6,8%	0,7%	0,7%
C. mitjà	1,4%	8,2%	27,9%	40,1%	20,4%	2%
C. superior	0%	1,8%	5,8%	17,5%	37,7%	37%

Gràfic n. 9. Continguts esportius a les classes d'EF

En general es pot considerar que **els continguts esportius són altament treballats en la docència de l'educació física a l'etapa primària**, tenint en compte que hi ha cinc blocs de continguts. Malgrat això, s'ha de tenir en

compte que existeix la possibilitat d'utilitzar l'esport com a mitjà per desenvolupar altres blocs de continguts.

Cal destacar que **no hi ha ningú que admeti no fer esport. El 74,7 % (37,7% + 37%) dels/de les mestres realitzen més d'un 40% de continguts esportius en el cicle superior.** També cal posar en relleu que hi ha un 73% dels/de les mestres que realitzen esport en el cicle inicial, tot i que el currículum de primària no contempla la utilització de les habilitats motrius específiques en aquest cicle (encara que un 92% d'aquest professorat ho fa en un volum inferior al 25 % del total).

La dinàmica general quant a presència esportiva és la de realitzar més esport en els cursos més alts, o el que seria el mateix, consolidar habilitats coordinatives específiques en les edats superiors de primària.

A la pregunta referida a si a l'escola es realitza un tractament diferenciat de l'esport convencional, la **totalitat dels/de les mestres** declaren elaborar en major o menor freqüència **modificacions en els reglaments esportius** que regulen la pràctica de l'esport de persona adulta.

Davant quatre possibilitats de resposta, un 38,9% dels/de les mestres indiquen fer-ho sempre, un 41,3% sovint, un 19,1% a vegades i ningú diu que no ho faci mai. Aquests resultats demostren que la totalitat del professorat creu que les normes s'han d'adaptar en major o menor grau a les característiques dels infants.

4.3. – TRACTAMENT PEDAGÒGIC DE DIVERSOS ASPECTES COMPETITIVIUS

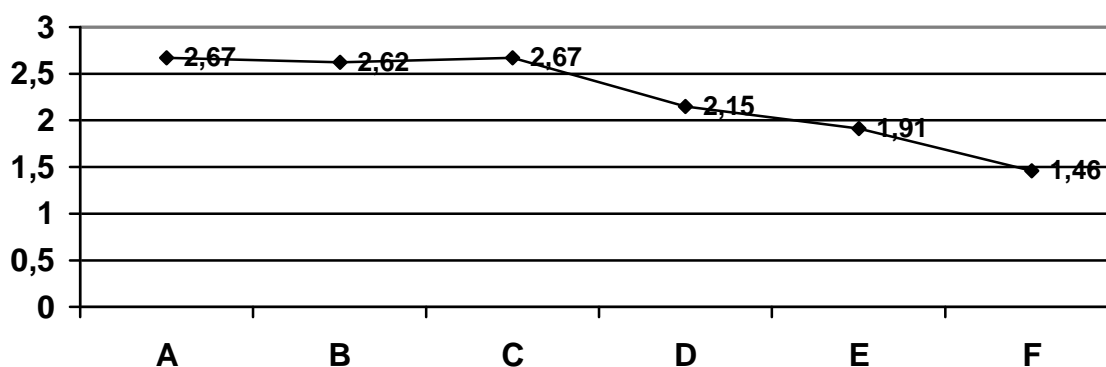
4.3.1. – Aspectes per organitzar competicions esportives

Davant diferents possibilitats de valorar aspectes organitzatius de la competició esportiva, el valor de les mitjanes atorgades a cada aspecte va ser el que s'observa en el quadre i gràfica següents. Cal tenir en compte que hi havia quatre possibilitats valoratives (cap valor = 0, molt valor = 3):

Quadre n. 16. Aspectes organitzatius de la competició esportiva

ASPECTES	MITJANES
A. Que siguin variades i aplicables a moltes tasques motrius.	2,67
B. Que hi hagi nenes i nens en tots els equips.	2,62
C. Que hi hagi alumnat de diferents nivells de joc en tots els equips.	2,67
D. Introduir normes on no només sigui èxit assolir "punt" o "gol"(que comptin o puntuïn altres objectius).	2,15
E. Que permetin agrupacions reduïdes d'alumnat.	1,91
F. Que l'alumnat realitzi tasques d'arbitrar.	1,46

Gràfic n. 10. Aspectes organitzatius de la competició esportiva

Com es pot observar, sense cap mena de dubte els/les mestres donen una gran importància i es decanten a favor de **la polivalència de les activitats esportives i la formació de grups heterogenis, tant de nivell com de gènere**. Aquests són clarament els aspectes més valorats, un 70% aproximadament del professorat s'adhereix a la possibilitat de resposta de màxim valor (3).

Destaca certa contradicció en les altes valoracions quant a que siguin activitats variades i aplicables a moltes tasques motrius, en comparació dels resultats en què els/les mestres declaren en relació amb la pràctica d'esports a les classes, on el bàsquet i el futbol tenen una presència més destacada que la resta dels esports.

En un apartat obert de respostes on els/les mestres d'EF enquestats/ades podien esmentar altres aspectes per a organitzar les activitats competitives a les classes, van aparèixer els resultats assenyalats en el següent quadre:

Quadre n. 17. Altres aspectes organitzatius valorats de la competició esportiva

N. DE RESPOSTES	ALTRES ASPECTES
3	Que siguin activitats no perilloses.
3	Que siguin activitats variades.
2	Variar els/les components dels equips en cada partit.
1	Que gaudeixin amb la competició ("no es fantàstic guanyar i no es horrorós perdre").
1	Que tinguin respecte i compreguin les normes establertes.
1	Que s'adaptin als objectius marcats.
1	Que es puguin organitzar competicions entre diferents classes.
1	Que es pugui realitzar l'activitat amb poca intervenció del/de la mestre/a.
1	Que siguin activitats que s'assemblin poc a les més conegudes socialment amb connotacions de rivalitat.
1	Que serveixin per a reflexionar sobre aspectes d'estratègia.
1	Exigir l'obligada participació de tot l'equip.
1	Que els equips els formin els/les mateixos/es alumnes.
1	Que l'alumnat pugui variar les normes.
1	Organitzar grups reduïts per prevenir situacions de passivitat i espera.

Apareixen aspectes que tenen un denominador comú per anticipar-se a la resolució de conflictes que la competició pot comportar, tot i que per la poca freqüència de respostes no es pot considerar una dada quantitativament important.

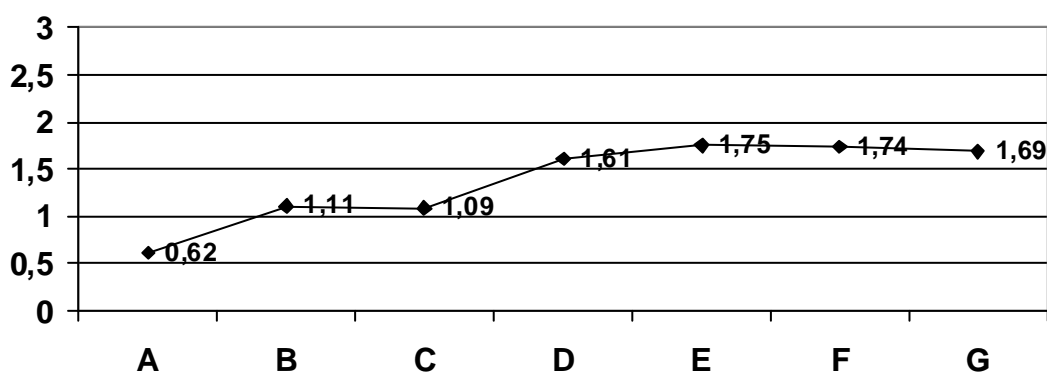
4.3.2. – Actuacions davant el resultat de la competició esportiva

Una pregunta del qüestionari a mestres d'EF feia referència a les actuacions davant el resultat. Delimitava quatre possibilitats de resposta relacionada amb la freqüència d'aquestes actuacions (0 = mai, 1 = a vegades 2 = sovint, 3 = sempre). Els valors de les mitjanes de les diferents actuacions van ser els que reflecteixen el quadre i gràfic següent:

Quadre n. 18. Actuacions davant el resultat de la competició esportiva

ACTUACIONS	MITJANES
A. Anotar i portar un control dels equips que guanyen.	0,62
B. Preguntar pel resultat algun cop mentre juguen.	1,11
C. Preguntar pel resultat al final del partit.	1,09
D. No preguntar ni demostrar cap importància pel resultat.	1,61
E. Intentar inhibir els comentaris de l'alumnat sobre el resultat.	1,75
F. Fer reflexions durant l'activitat sobre les raons del perquè un equip guanya i l'altre perd.	1,74
G. Fer reflexions al final de l'activitat sobre les raons del perquè un equip ha guanyat i l'altre ha perdut.	1,69

Gràfic n. 11. Actuacions davant el resultat de la competició esportiva

No s'observa cap actuació clarament predominant. La mitjana en totes les actuacions és inferior a 2 (sovint). Destaca la poca importància que es dona al control del resultat, és l'actuació menys valorada. Contrasta en general la poca freqüència d'actuacions referides a preguntar sobre el resultat, en comparació de les realitzades sobre fer reflexions.

El conjunt de valoracions sobre el resultat demostren que a l'escola les activitats competitives tenen un caire diferent al d'altres àmbits esportius competius, on el resultat i la classificació s'erigeix en el centre d'interès de les activitats.

En un apartat obert de respostes perquè els/les mestres d'EF enquestats/ades citessin altres actuacions, van aparèixer les respostes assenyalades en el següent quadre:

Quadre n. 19. Altres actuacions davant el resultat de la competició esportiva

N. DE RESPOSTES	ALTRES ACTUACIONS
13	Recalcar que l'objectiu principal és que tothom s'ho passi bé, independentment del resultat (factor circumstancial i no important).
7	Valorar les actituds (col·laboració, esforç i dedicació...) que s'han produït per sobre del resultat (fet anecdòtic).
5	Induir l'alumnat a l'anàlisi de situacions de joc per millorar-les.
3	Parlar al final de les actituds que s'han produït en funció del resultat.
2	Que serveixi per fomentar un clima de pertinença a un grup on tothom és important.
2	Canviar algun/a jugador/a d'equip durant l'activitat per igualar el resultat.
2	Fomentar l'hàbit de donar-se les mans després d'una competició, saludar-se.
1	Fer d'àrbitre/a i sancionar o no determinats punts de les regles.
1	Reflexions quant a què l'equip que millor juga no és sempre el que guanya i aprèn.
1	En comptes de comptar només el resultat (punts o gols) que també comptin les jugades adequades o penalitzin les actituds no adequades.
1	Recalcar la importància de les tasques defensives pel resultat.
1	Destacar les intervencions de l'alumnat amb menys capacitats.

En aquest apartat obert segueix destacant la insistència dels/de les mestres d'EF en relativitzar i treure protagonisme al resultat i que aquest no sigui tractat com a eix central de les competicions a les classes d'EF. També es manifesta un intent de conscienciar l'alumnat de què determinades actituds siguin les

protagonistes en les competicions esportives. Els comentaris referents al resultat com indicador per la millora tècnica i/o tàctica de l'esport són escassos.

Considerant les valoracions i comentaris de la pregunta referent al resultat, s'intueix una escassa utilització d'aquest en les classes d'EF. Un dels motius podria ser la gran dimensió que agafa fora de l'escola, la seva influència en els infants i les dificultats que pot ocasionar la seva gestió.

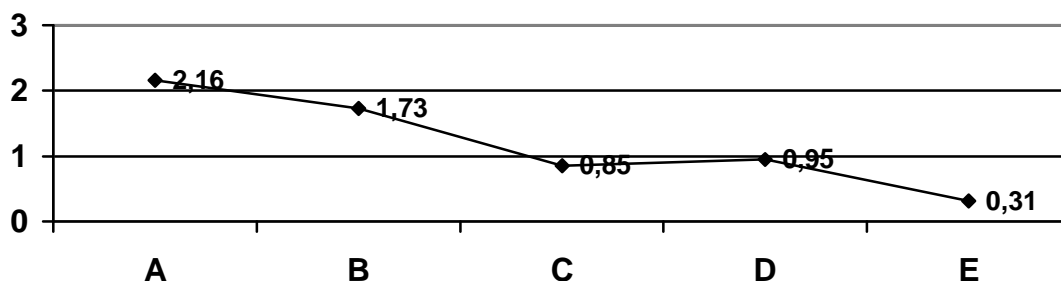
4.3.3. – Actuacions davant els conflictes

En relació amb les actuacions del professorat davant els conflictes derivats de la competició esportiva es va demanar sobre la freqüència (0 = mai, 1 = a vegades 2 = sovint, 3 = sempre) en què el professorat d'EF realitzava diferents actuacions. Les mitjanes obtingudes van ser les del quadre i gràfic següents:

Quadre n. 20. Actuacions davant els conflictes

ACTUACIONS	MITJANES
A. Apartar els/les infractors/es de l'activitat i parlar amb ells/es sobre el que ha succeït.	2,16
B. Aturar l'activitat de tot el grup i reflexionar immediatament sobre el fet.	1,73
C. Deixar seguir l'activitat i reflexionar sobre el fet al final de la sessió.	0,85
D. Deixar que l'alumnat resolgui el conflicte.	0,95
E. Fer veure que no ho has vist.	0,31

Gràfic n. 12. Actuacions davant els conflictes

L'actuació que amb més freqüència realitza el professorat és la d'apartar els/les infractors/es de l'activitat, valorada amb un 2 o 3 per un 82% dels/de les mestres. La segona actuació més freqüent és la d'aturar l'activitat, valorada amb un 2 o 3 per un 61% del professorat. Es fa evident una diferència important entre les dues actuacions comentades i la resta, per exemple "deixar seguir l'activitat..." només és valorada amb un 2 o 3 per un 13,9%. Per tant, es pot afirmar que **"les actuacions immediates als conflictes són les que s'expressen com a més usuals"**, davant d'altres actuacions més tardanes o també podríem anomenar-les més passives.

En un apartat obert de respostes perquè els/les mestres d'EF enquestats/ades citessin altres actuacions relacionades amb els conflictes, van aparèixer els resultats assenyalats en el següent quadre:

Quadre n. 21. Altres actuacions davant els conflictes

N. DE RESPOSTES	ALTRES ACTUACIONS
6	Utilitzar càstigs davant certes infraccions. Normalment període de temps sense jugar.
2	Realitzar actuacions diferents segons l'alumne/a que produeix el conflicte.
1	Deixar que l'alumnat resolgui el conflicte i al final de la sessió reflexionar sobre les conductes observades.
1	Deixar que l'alumnat exposi el conflicte per posteriorment reflexionar-hi per pactar solucions.
1	Motivar i lloar clarament les actituds de joc net.
1	Fer exclusions de 2 minuts (com a handbol) en totes les activitats.
1	Intentar que l'/la infractor/a se senti molt observat/ada perquè tingui l'oportunitat de reconduir el seu comportament.

En aquest apartat obert s'observa, malgrat la poca freqüència de respostes, la repetició de l'ítem anteriorment més valorat, el d'apartar temporalment de l'activitat qui provoca el conflicte.

4.4. – OPINIÓ DELS/DE LES MESTRES SOBRE LA COMPETICIÓ COM A MITJÀ EDUCATIU

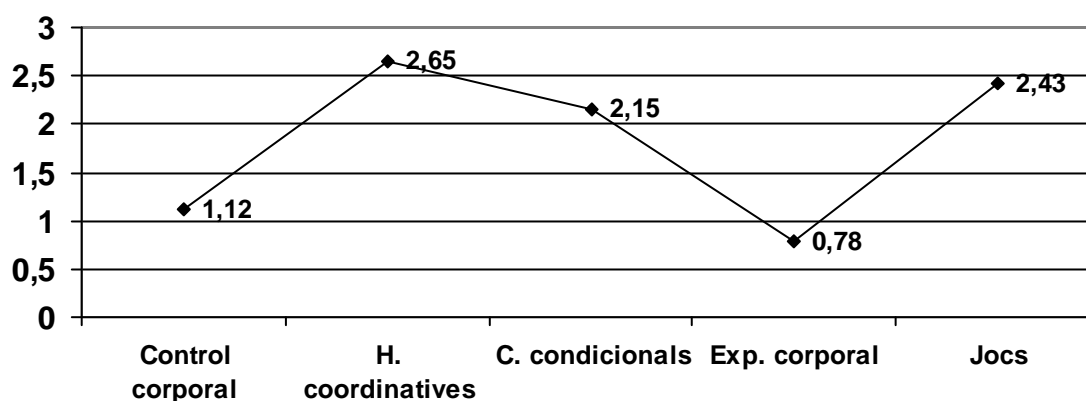
4.4.1. – Possibilitats de realitzar competició esportiva a les classes d'EF

En relació amb els continguts d'EF el professorat valorava les possibilitats de realitzar competició esportiva en els cinc blocs de continguts d'EF del Currículum de l'Etapa Primària. Les mitjanes de les valoracions (gens = 0, molt = 3) van ser les del quadre i gràfic següents:

Quadre n. 22. Possibilitats de realitzar competició segons els blocs de continguts

BLOCS DE CONTINGUTS	MITJANES
Control i consciència corporal	1,12
Execució d'habilitats coordinatives (esports)	2,65
Utilització de les capacitats condicionals	2,15
Expressió corporal i dramatització	0,78
Realització de jocs (jocs esportius)	2,43

Gràfic n. 13. Possibilitats de realitzar competició segons els blocs de continguts

Destaca que un 70,2% dels/de les mestres (que representen en nombre 118) valoren amb 3 (molt) les possibilitats de realitzar activitats competitives en les habilitats coordinatives, en què hi està inserit l'esport. Aquesta dada contrasta per exemple amb les només sis persones que valoren amb un 3 les possibilitats de l'expressió corporal i dramatització per a realitzar activitats competitives.

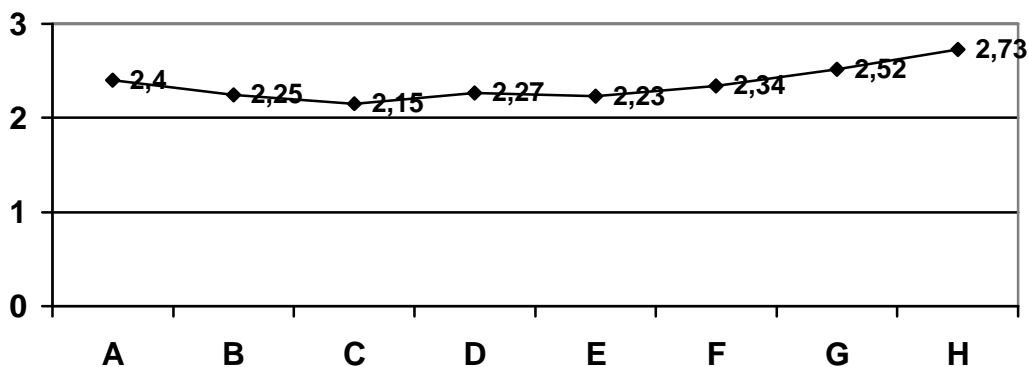
En relació amb les possibilitats de la competició esportiva per poder assolir objectius terminals de l'àrea d'EF reflectits en el Disseny Curricular de Primària de Catalunya, les mitjanes dels valors (gens = 0, molt = 3) atorgats a diferents objectius es poden observar en el quadre i gràfic següents:

Quadre n. 23. Possibilitats de la competició esportiva per a millorar objectius curriculars

OBJECTIUS **MITJANES**

A. Autoreflexionar sobre el propis comportaments.	2,40
B. Habituar-se a modificar, quan calgui, la pròpia actuació.	2,25
C. Valorar el propi progrés.	2,15
D. Adquirir l'hàbit de discutir i debatre en clima de diàleg i mantenir una actitud de respecte i de comprensió envers les altres persones.	2,27
E. Mostrar tolerància vers la diversitat d'opinions.	2,23
F. Acceptar i respectar la diversitat física, d'opinió i d'acció.	2,34
G. Ser responsable en el compliment de les normes bàsiques de convivència.	2,52
H. Respectar les normes de joc.	2,73

Gràfic n. 14. Possibilitats de la competició esportiva per a millorar objectius curriculars

Tot i que s'observa una alta valoració en diferents objectius de caràcter transversal, els apartats més valorats són els que fan referència al respecte i al compliment de les normes.

Atès que en el conjunt de les respostes es pot comprovar una alta valoració, es pot afirmar que el professorat considera molt important tenir en compte el potencial de la competició esportiva en relació amb els objectius actitudinals.

Així també, tenint en compte opinions ja comentades sobre el resultat dels partits, es perfila un model d'esport competitiu que el professorat pretén desenvolupar a l'escola que difereix del que és més present en altres àmbits socials.

Respecte a les possibilitats de desenvolupar altres objectius d'EF, que tot i no estar prescrits en el Disseny Curricular podrien estar en programacions d'EF habituals en les nostres escoles, els resultats de les mitjanes (gens = 0, molt = 3) que es van produir van ser els del quadre següent:

Quadre n. 24. Possibilitats de la competició esportiva per a millorar objectius d'EF

OBJECTIUS

MITJANES

Respectar les persones adversàries.	2,50
Tolerar les errades dels/de les companys/es del grup.	2,36
Afavorir la companyonia entre els/les membres d'un grup.	2,23
Reconèixer les errades que es realitzen.	2,20
Conformar-se amb els plantejaments d'un equip, per damunt de postures individuals.	2,17
Conèixer els límits que cadascú/una té.	2,09
Aprendre de les persones que tenen més habilitat.	1,88
Admetre la superioritat d'habilitat de les persones que han demostrat ser millors.	1,76

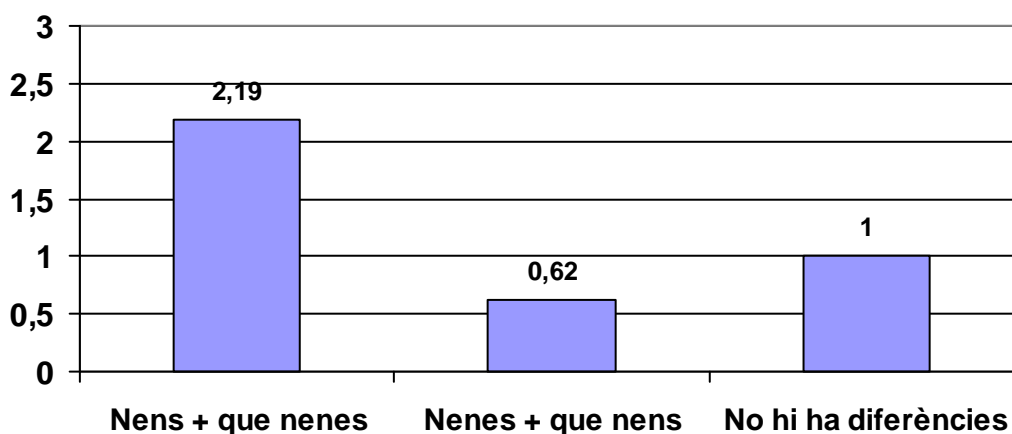
Els objectius de respectar les persones adversàries i de tolerar les errades dels/de les companys/es del grup han estat valorats per un 57,7 % i 51,2 % respectivament amb un 3 (molt).

En referència a una pregunta sobre l'opinió del professorat quant a si l'alumnat que practica esport fora de les classes es mostra més competitiu que la resta quan realitza esport a les classes d'EF, cal dir que **el 83,1 % del professorat creu que l'alumnat que practica activitats esportives a nivell extraescolar és més competitiu que la resta d'alumnat.**

4.4.2. – Comportaments competitius de l'alumnat i gènere

En aquest apartat es varen realitzar tres afirmacions i els/les mestres havien de respondre segons el seu grau d'acord (desacord = 0, totalment d'acord = 3) amb cadascuna d'elles. Els resultats es poden veure en les mitjanes del gràfic següent:

Gràfic n. 15. Comportaments competitius de l'alumnat i gènere

L'afirmació **“els nens són més competitius que les nenes”** és la més acceptada. Surt una mitjana de 2,19, un 44,4 % dels/de les mestres puntuen la pregunta amb un 3 i un 38,9 % amb un 2.

Els anteriors resultats contrasten amb els referits a l'afirmació **“les nenes són més competitives que els nens”**, on la mitjana de les puntuacions és un 0,62, un 46,6 % dels/de les mestres puntuen l'afirmació amb un = 0 i un 46 % amb un 1. També contrasten amb l'afirmació **“en general no hi ha diferències de gènere en els comportaments competitius”**, on la mitjana de les puntuacions és un 1, només un 7,9 % dels/de les mestres (13 persones) hi estan totalment d'acord i en canvi un 36 % (59 persones) hi està en total desacord.

Tal com mostra el gràfic anterior, s'observa doncs clarament que existeix una opinió majoritària dels/de les mestres a l'hora d'afirmar que a l'escola **“el gènere masculí és més competitiu que el femení”**.

També es demanava al professorat l'opinió respecte a la importància de diversos factors que influeixen en les diferències de gènere quant als

comportaments competitius. Els valors (gens = 0, molt = 3) de les mitjanes dels diferents factors són les assenyalades en el quadre següent:

Quadre n. 25. Importància de diferents factors en la diferència de comportaments competitius per gènere

FACTORS	MITJANES
Genètics	1,32
Familiars	2,25
Mediàtics (radio, TV...)	2,42
Amistats	1,92

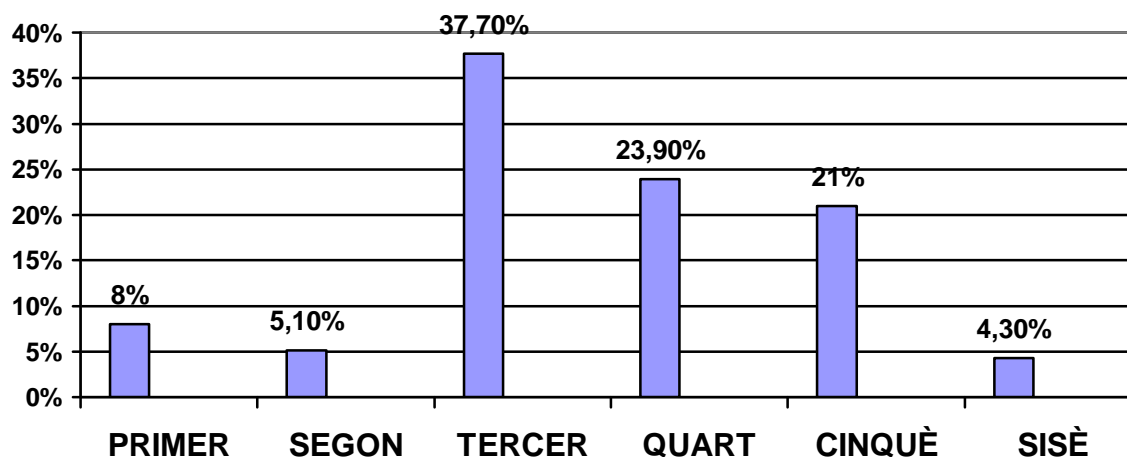
El factor més important és el mediàtic, puntuat per un 54,4% dels/de les mestres enquestats/ades amb un 3 i per un 35,4% amb un 2. També els factors familiars són molt importants, un 38,1% i un 49,7% dels/de les mestres els puntuen amb un 3 i un 2 respectivament.

El factor a què s'ha donat més importància en tercer lloc són les influències de les amistats, que el 21,7% i el 52,2% dels/de les mestres puntuen amb un 3 i 2 respectivament. Aquests elevats resultats referents als factors acabats de citar contrasten amb els resultats obtinguts en relació amb la influència de factors genètics, a la qual només un 15,3% dels/de les mestres dóna una puntuació de 3.

Els resultats evidencien que el professorat opina que les diferències en el comportament competitiu són degudes més a factors exògens que no pas als endògens. Per tant, són factors modificables i que poden canviar. Un altre assumpte serà les possibilitats que tenen les persones docents d'influir i educar aquests factors que per tradicions molt arrelades, com per exemple el paral·lelisme entre masculinitat i competició, poden generar dificultats a l'hora de cercar activitats coeducatives.

En relació amb l'opinió dels/de les mestres referent a quin curs de primària apareixen les diferències de gènere en els comportament competitius, s'han obtingut els resultats que es poden observar en el gràfic següent:

Gràfic n. 16. Diferències de gènere i curs en els comportaments competitius de l'alumnat

Cal dir que aquesta pregunta del qüestionari no va ser contestada pel 16,9% dels/de les mestres que pensaven que no hi ha diferències en els comportaments competitius entre nens i nenes (28 persones), com tampoc per 5 persones més que no varen contestar. Per tant, els resultats responen a un total de 138 persones.

Majoritàriament, **un 61,6%** dels/de les mestres creuen (sobre el total de mestres que consideren que hi ha diferències) que **les diferències de gènere en el comportament competitiu es mostren a partir del segon cicle** (cursos de tercer i quart de primària).

Una interpretació d'aquests resultats seria considerar l'alumnat de cicle mitjà (8-10 anys) com a molt influenciable pels diversos factors comentats anteriorment (TV, família...). Per tant, es podria considerar el cicle mitjà (segons l'opinió del professorat) com a molt sensible per a la realització d'activitats competitives coeducatives.

4.4.3. – Valoració de diferents aspectes en relació amb la utilització de la competició esportiva

Per fer la valoració de diferents aspectes en relació amb la utilització de la competició esportiva, els/les mestres respongueren a una escala valorativa on havien de marcar un número del 10 al 0, on el 10 representava el màxim valor positiu, el 5 era el valor neutre i el 0 era el màxim valor negatiu.

Els resultats de les valoracions mitjanes de cada aspecte es mostren en el quadre i gràfic següents:

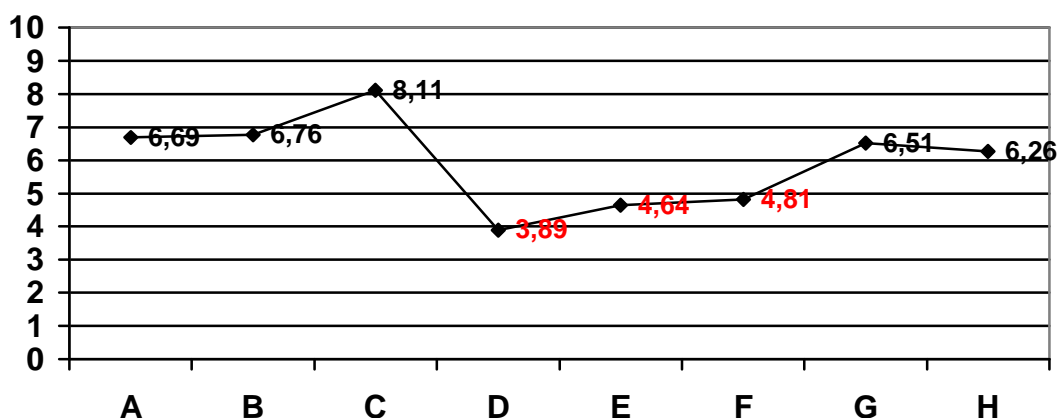
Quadre n. 26. Valoració de diferents aspectes en relació amb la utilització de la competició esportiva

ASPECTES

MITJANES

A. Crea satisfaccions / no en crea.	6,69
B. Augmenta la participació general del grup / la disminueix.	6,76
C. Augmenta la participació d'alumnat amb més capacitats / la disminueix.	8,11
D. Augmenta la participació d'alumnat amb menys capacitats / la disminueix.	3,89
E. Afavoreix el clima de cordialitat del grup / el perjudica.	4,64
F. Incrementa l'actitud de tolerància vers les altres persones / la disminueix.	4,81
G. Augmenta els comportaments de respecte a les normes de joc / els disminueix.	6,51
H. Augmenta els comportaments de cooperació / els disminueix.	6,26

Gràfic n. 17. Valoració de diferents aspectes en relació amb la utilització de la competició esportiva

La valoració positiva més alta és la que pertany a l'augment de participació del grup d'alumnat més capacitat. Les valoracions màximes en aquest aspecte de 8, 9 i 10 varen ser contestades per un 21%, un 27,5% i un 21% dels/de les mestres respectivament. Aquests resultats contrasten amb les respostes sobre la participació de l'alumnat amb menys capacitats, on el percentatge acumulat de mestres que en fan una valoració negativa (de 1 a 4) és del 53,9% i un 20,4% dels/de les mestres en fan una valoració neutra. Seguint amb l'aspecte de la participació, cal esmentar que quan aquesta fa referència al grup en general és valorada positivament, el 67,7% dels/de les mestres se situa entre les puntuacions 6 i 9, ambdues incloses.

També destaquen les valoracions mitjanes negatives (encara que el seu valor sigui molt proper al neutre) referents al clima de cordialitat i tolerància. Aquests resultats contrasten amb els obtinguts en les valoracions positives d'objectius actitudinals a partir de la realització d'activitats competitives. Aquesta aparent contradicció no fa res més que argumentar la diferència amb el que podria ser a priori el plantejament d'un programa o declaració d'intencions i el que passa, o creuen que passa, en la realitat o aplicació.

Sobre d'altres aspectes no comentats fins ara com el fet de crear satisfaccions o respectar normes de joc i comportaments de cooperació, cal fer esment a la tendència de realitzar valoracions positives encara que són moderades. Per exemple, en relació amb aquests aspectes citats, el 60,9%, el 52,8% i el 53% dels/de les mestres se situen en les puntuacions 6, 7 i 8 respectivament.

En un apartat obert de respostes perquè els/les mestres d'EF enquestats/ades citessin altres valoracions de diferents aspectes en relació amb la utilització d'activitats competitives que no havia recollit la pregunta anterior, els/les mestres van expressar opinions molt diverses, tot i que en aquest apartat obert del qüestionari la quantitat d'aportacions va ser baixa.

Les aportacions referents a altres aspectes relacionats amb la competició es poden observar en el quadre següent:

Quadre n. 27. Altres aspectes en l'apartat obert del qüestionari, en relació amb la utilització de la competició esportiva

N. DE RESPOSTES	ALTRES ASPECTES
7	És un estímul per a esforçar-se.
4	Augmenta la motivació per l'assignatura.
4	Augmenten els comportaments agressius.
3	Augmenten els conflictes en el grup-classe.
3	Afavoreix la responsabilitat individual i millora la presa de decisions.
3	Facilita la relació social (cultures, edat, maneres de ser...), ajuda al treball per la diversitat.
2	Millora l'autoconeixement de les pròpies capacitats.
2	Crea diferències entre persones bones i dolentes.
2	Crea hàbits de pràctica per a poder gaudir del temps del lleure.
2	Millora el treball en equip i la col·laboració.
2	Afavoreix el treball pel respecte a les altres persones.
2	Afavoreix el treball per la coeducació.
2	Afavoreix el treball per l'acceptació de la derrota i de la victòria.
1	Es relaciona amb un valor social imperant que és la competitivitat.
1	S'observen amb més claredat les persones líders d'un grup.
1	Pot ser d'utilitat per la sociabilització amb altres cursos de l'escola o amb altres centres.

S'observa una major presència de comentaris positius que de negatius vers la competició esportiva a les classes d'EF, sobretot relacionats amb dos factors: l'esforç i la motivació. Però també apareixen, en menor presència, dubtes per a la seva aplicació, com l'agressivitat i els conflictes que la competició esportiva pot originar.

Per intentar sintetitzar els resultats del qüestionari es van formular dues darreres preguntes amb l'objectiu de recollir l'opinió genèrica i concloent sobre la utilització de les activitats competitives. Els/les mestres havien d'optar per una posició a favor, en contra o neutra sobre cada pregunta.

Les dues darreres preguntes i els seus resultats van ser els següents:

“La competició en les classes d'educació física aporta més avantatges o desavantatges?”

N. respostes (% mostra)

Més avantatges que desavantatges	55 (33%)
Més desavantatges que avantatges	38 (22%)
En general, tants avantatges com desavantatges	73 (44%)

“Introduir a les classes d'educació física activitats competitives pot”:

N. respostes (% mostra)

Facilitar el treball de continguts actitudinals	104 (66%)
Dificultar el treball de continguts actitudinals	30 (19%)
No condicionar el treball de continguts actitudinals	23 (14%)

Els resultats expressen certa contradicció. La majoria dels/de les mestres, exactament un 66%, creuen que les activitats competitives poden facilitar el treball actitudinal, i aquesta mateixa quantitat correspon també al professorat que no creu que la competició aportí més avantatges que desavantatges (suma dels dos altres grups: més desavantatges que avantatges i tants avantatges com desavantatges).

En tot cas, hi ha diferències notables entre el que han estat les respostes a preguntes específiques del qüestionari amb resultats clarament favorables a objectius i aspectes positius que la competició ens pot aportar, i les respostes a les dues darreres preguntes amb resultats més propers a posicionaments de neutralitat.

Pensem que aquesta aparent contradicció demostra el potencial que es dona a la competició esportiva com a eina per a desenvolupar objectius educatius, però a la vegada també retrata les dificultats i els dubtes que el professorat hi relaciona amb la seva aplicació.

Es va establir un apartat final del qüestionari per a observacions generals per tal que el professorat d'EF enquestat tingués la possibilitat d'expressar tot allò que considerés oportú respecte a la utilització d'activitats competitives a les classes d'EF i que les preguntes del qüestionari no havien recollit.

Tenint en compte el volum de la mostra, es pot considerar que les aportacions per a fer observacions generals del qüestionari són reduïdes. Tot i això, van aparèixer comentaris interessants.

En el següent quadre es poden veure les observacions realitzades i la seva freqüència:

Quadre n. 28. Observacions generals respecte el qüestionari i la competició esportiva

N. DE RESPOSTES	OBSERVACIONS GENERALS
5	Importància de l'actitud i actuacions de les persones docents davant el fet competitiu.
4	Gran dificultat per a treballar i relativitzar el fet de guanyar i perdre ja que és un factor molt arrelat en el comportament dels nens i nenes.
4	Destacar les activitats competitives com una immillorable eina per a treballar els conflictes ("aprendre a guanyar i perdre").
2	Contraposar la gran motivació i el fet de ser un bon mitjà per a treballar actituds amb les dificultats del seu tractament.
2	Justificar la seva presència pel sol fet de contribuir a un principi de variabilitat de propostes d'activitat física que ha de tenir l'EF.
2	La competició no pot ser tractada unilateralment per una sola assignatura, esdevé fonamental el treball interdisciplinar.
2	Importància d'un coneixement previ (sobretot normatiu) abans de realitzar activitats competitives, estalvia conflictes.
2	Tendir a realitzar grups homogenis.
1	El món competitiu està muntat des dels homes i pels homes
1	En el qüestionari manca relació i comparació entre activitats competitives i no competitives.
1	La competició pot enfonsar l'alumne/a que mai tingui èxit.
1	El sector d'alumnat que realitza esport federatiu i extraescolar és una resistència per a canalitzar l'esport per a tothom.

Tot i la baixa participació en aquest apartat obert, es fan presents de manera majoritària les opinions favorables a utilitzar la competició com a mitjà educatiu per la significació que té per als infants.

Cal destacar que l'aspecte general comentat amb més freqüència ha estat la importància que es dóna al comportament de la persona docent. Aquest és un element que el qüestionari no recollia i que s'interpreta com una crítica indirecta a la seva confecció.

Per tant, d'aquesta anàlisi es desprèn que l'actitud del professorat és un aspecte fonamental en l'aplicació de competicions esportives a les classes d'EF.

4.5. – ANÀLISI DELS RESULTATS EN RELACIÓ AMB DIFERENTS GRUPS DE LA MOSTRA DE MESTRES

Un cop descrits els resultats més generals, en el present apartat s'exposen les dades més rellevants relatives a la diferenciació de resultats entre diferents grups de la mostra (utilitzant el valor de significació estadística $S < 0,05$), segons gènere, edat, titularitat de l'escola i seguiment mediàtic de la competició, si han exercit d'entrenador/a i si tenen titulació federativa.

4.5.1. – Gènere

Les diferències més significatives entre mestres dones i homes en el tractament i les opinions de la competició en les activitats esportives són les següents:

Referent als esports per a realitzar en el programa de l'assignatura cal dir que, tot i que en general en els resultats no es manifesten diferències notables en les mitjanes entre homes i dones, hi ha dos aspectes clarament més valorats pels homes (on gens important = 0, molt important = 3):

	* H	D	S
Que siguin els esports que més es conequin.	1,31	0,97	0,008
Que siguin els esports més adequats per a les instal·lacions de la teva escola.	2,42	2,20	0,042

També apareix alguna diferència en altres aspectes més valorats per les dones que pels homes, encara que amb resultats estadístics no significatius, com per exemple:

	H	D	S
Que siguin esports que segons el teu criteri puguin aportar més riquesa motriu (coordinativa i condicional).	2,47	2,62	
Que siguin els esports més relacionats amb la teva formació docent.	1,43	1,62	
Que siguin esports que afavoreixin la composició mixta dels equips.	2,04	2,19	

* H = homes; D = dones; S = significació.

Quant a aspectes referents a organitzar els esports (on cap valor = 0, molt valor = 3) s'observen diferències valoratives en les mitjanes dels següents aspectes (dos dels quals amb una alta significació):

	H	D	S
Que hi hagi alumnat de diferents nivells de joc en tots els equips.	2,57	2,82	0,007
Introduir normes en què no només sigui èxit assolir punt o gol (que comptin o puntuïn altres objectius).	2,10	2,24	
Que permetin agrupacions reduïdes d'alumnat.	2,05	1,72	0,008
Que l'alumnat realitzi tasques d'arbitratge.	1,41	1,56	

En canvi en altres aspectes altament valorats com “que siguin variades i aplicables a moltes tasques motrius” i “que hi hagi nenes i nens en tots els equips”, només s'observa una no significativa diferència de 0,06 i 0,05 respectivament en les valoracions mitjanes entre homes i dones.

Quant a les actuacions que realitzen en relació amb el resultat de les activitats competitives (on mai = 0, a vegades = 1, sovint = 2, sempre = 3), no hi ha diferències en la majoria d'actuacions, a excepció d'“intentar inhibir els comentaris de l'alumnat sobre el resultat”, on la valoració mitjana dels homes és de 1,95 i la de les dones és de 1,48 (amb una alta significació del 0,003).

La postura d'intentar evitar comentaris de l'alumnat és clarament més present en els homes que en les dones.

L'actuació més freqüent davant un conflicte (joc brut, violació voluntària de les normes...), “apartar els/les infractors/es de l'activitat i parlar amb ells/es sobre el que ha succeït”, és valorada exactament igual pels homes que per les dones en un 2,17 de mitjana.

En d'altres actuacions com “deixar seguir l'activitat i reflexionar sobre el fet al final de la sessió” i “deixar que l'alumnat resolgui el conflicte” s'observa una freqüència més alta del comportament en les dones, però amb baixa significació estadística.

Quant als objectius d'EF en relació amb les possibilitats que tenen de ser treballats a partir d'activitats competitives (on gens = 0, molt = 3), s'observen diferències valoratives i significatives en les mitjanes dels següents aspectes:

	H	D	S
Afavorir la companyonia entre els/les membres d'un grup.	2,35	2,07	0,024
Aprendre de les persones que tenen més habilitat.	1,99	1,74	,0037

Quant a factors que influeixen en les diferències de gènere en els comportaments competius, no hi ha diferències considerables ni significatives entre homes i dones.

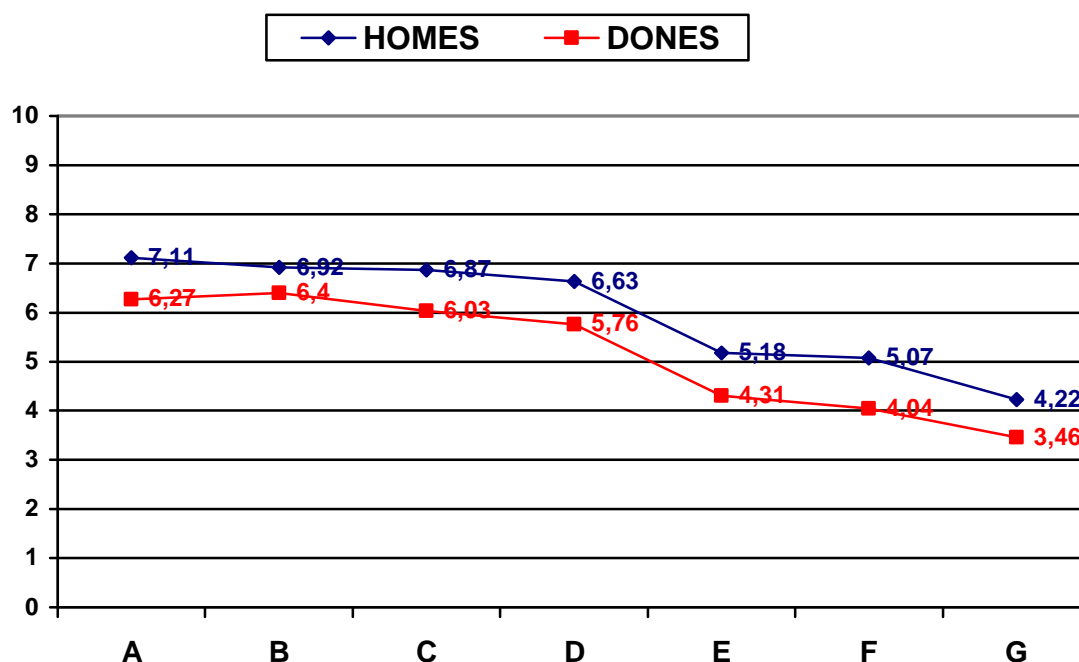
En canvi, **“les mestres creuen que les diferències de gènere en el comportament competitiu es manifesten abans del que ho creuen els mestres”** (diferència de 0,48 de mitjana, considerant els sis cursos de primària amb una significació = 0,024).

En diferents aspectes relacionats amb la utilització de les activitats competitives, es poden observar els resultats d'homes i dones i la significació de les seves diferències valoratives en el següent quadre:

Quadre n. 29. Diferències valoratives de gènere en relació amb diferents aspectes en la utilització de la competició esportiva

	H	D	S
A. Augmenta la participació general del grup / la disminueix.	7,11	6,27	0,006
B. Crea satisfaccions / no en crea.	6,92	6,40	
C. Augmenta els comportaments de respecte a les normes de joc / els disminueix.	6,87	6,03	0,013
D. Augmenta els comportaments de cooperació / els disminueix.	6,63	5,76	0,009
E. Incrementa l'actitud de tolerància vers les altres persones / la disminueix.	5,18	4,31	0,020
F. Afavoreix el clima de cordialitat del grup / el perjudica.	5,07	4,04	0,006
G. Augmenta la participació d'alumnat amb menys capacitats / la disminueix.	4,22	3,46	0,045

Gràfic n. 18. Diferències valoratives de gènere en relació amb diferents aspectes en la utilització de la competició esportiva

Val a dir que en l'anterior quadre no apareix un factor, "augmenta la participació d'alumnat amb més capacitats", que va tenir el mateix alt valor de mitjana (8,11) en homes que en dones. En tota la resta d'aspectes es poden observar valoracions (la majoria significatives) més baixes en les dones. Per tant, es pot afirmar que en general, **les dones valoren menys que els homes la utilització de les activitats competitives esportives.**

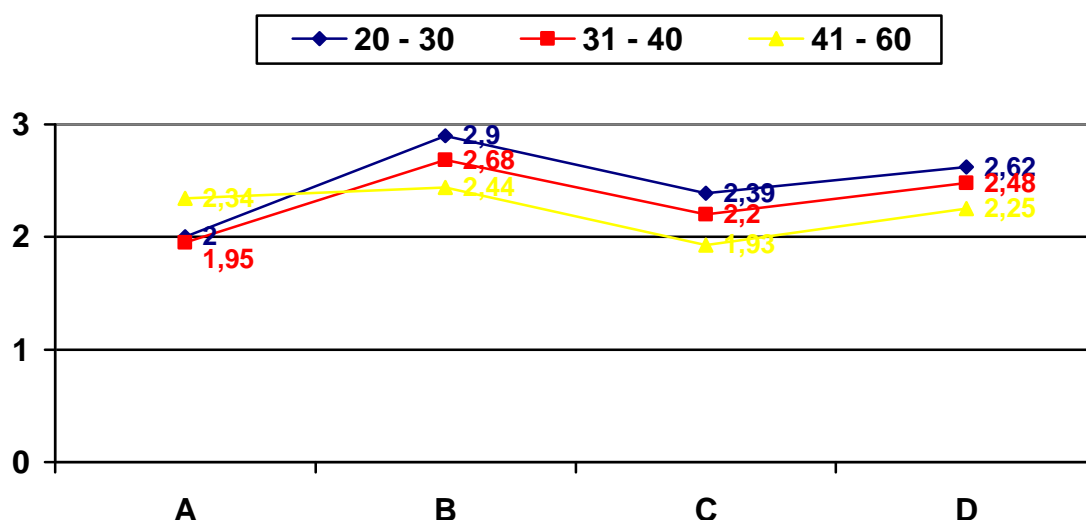
4.5.2. – Edat

Es va dividir la mostra en tres grups segons l'edat: de 21 a 30 anys, de 31 a 40 anys i de 41 a 60 anys. Les diferències més destacades en les valoracions mitjanes dels grups d'edat han estat les que assenyalen el quadre següent:

Quadre n. 30. Diferències valoratives segons l'edat dels/de les mestres en relació amb diferents aspectes en la utilització de la competició esportiva

ASPECTES	20 - 30	31- 40	41- 60	S*
A. Que siguin esports que afavoreixin la composició mixta dels equips.	2,00	1,95	2,34	0,030
B. Valorar les habilitats coordinatives en relació amb les possibilitats de realitzar activitats competitives.	2,90	2,68	2,44	0,000
C. Valorar les capacitats condicionals en relació amb les possibilitats de realitzar activitats competitives.	2,39	2,20	1,93	0,011
D. Valorar la realització de jocs, en relació amb les possibilitats de realitzar activitats competitives.	2,62	2,48	2,25	0,024

Gràfic n. 19. Diferències valoratives segons l'edat dels/de les mestres en relació amb diferents aspectes en la utilització de la competició esportiva

* Es tracta de la significació estadística combinada (intergrups) per dades sobre la significació de cada grup (intragrup). Vegeu annex apartat en suport informàtic B.7.

El grup de mestres de més edat valoren més els esports que afavoreixen la composició mixta, en canvi el grup més jove valora més els altres aspectes sobre les possibilitats de realitzar activitats competitives dels diferents blocs de continguts.

Tenint en compte que aquestes han estat les úniques diferències significatives que s'han trobat en la variable edat en tot el qüestionari i considerant també que s'han analitzat les 28 preguntes realitzades amb els diferents aspectes corresponents a cada pregunta, es pot afirmar que en general, **“la variable edat del professorat no suposa opinions i tractaments diferenciats en la competició esportiva”**.

4.5.3. – Seguiment mediàtic de l'esport competitiu

Una pregunta que ens fèiem prèviament a la construcció del qüestionari era si el grup de mestres amb un seguiment més exhaustiu de l'esport competitiu tenia comportaments i opinions diferents de la resta respecte a la realització d'activitats competitives a les seves classes.

Tot seguit es detallen alguns resultats entre dos grups de la mostra, el sector de professorat que segueix més l'esport competitiu en comparació del sector que no ho fa tant. S'assenyalen els resultats en què s'han produït diferències significatives (o molt properes a la significació) en les seves valoracions mitjanes, que corresponen en quasi totes les preguntes a un valor mínim de 0 i a un màxim de 3 en cada ítem.

Tot i que la mostra es va dividir en quatre grups segons diferents franges de temps dedicades als diferents mitjans, per a realitzar l'anàlisi es van separar en dues franges horàries per sumar un major nombre de persones en només dos subgrups de la mostra. Així, en seguiment televisiu, es va formar un grup de fins a dues hores i un grup de més de dues hores, i en canvi amb la resta de formes de seguiment es va formar un grup de fins a mitja hora i un altre de més de mitja hora.

Televisió

En la pregunta referent a aspectes a tenir en compte per escollir esports per a realitzar en el programa d'EF, es manifesten les diferències següents:

ASPECTES	Fins 2 h	+ de 2 h	S
Que siguin els esports que més es coneguin.	1,06	1,44	0,005
Que facilitin l'organització d'activitats competitives.	0,87	1,15	0,051

Aquestes dues diferències a l'hora d'escollir esports (de + 0,38 i + 0,28 a favor del grup que veu més televisió) són indicatives de la influència mediàtica.

Un resultat que també cal comentar és la valoració més baixa del grup que mira més la TV sobre les influències que els mitjans de comunicació tenen sobre les diferències de gènere en els comportaments competitiu dels infants (- 0,21 de

mitjana, malgrat que la significació no sigui estadísticament rellevant, $S = 0,112$).

En l'apartat de valorar aspectes relacionats amb la utilització d'activitats competitives es poden observar els següents resultats*:

Quadre n. 31. Diferències valoratives del professorat d'EF segons el grau de seguiment de competició esportiva per TV, en relació amb diferents aspectes en la utilització de la competició esportiva

ASPECTES

Fins 2 h + de 2 h S

Crea satisfaccions / no en crea.	6,75	6,85	
Augmenta la participació general del grup / la disminueix.	6,86	6,94	
Augmenta la participació d'alumnat amb més capacitats / la disminueix.	8,03	8,36	
Augmenta la participació d'alumnat amb menys capacitats / la disminueix.	3,90	3,98	
Afavoreix el clima de cordialitat del grup / el perjudica.	4,63	5,06	
Incrementa l'actitud de tolerància vers les altres persones / la disminueix.	4,86	5,11	
Augmenta els comportaments de respecte a les normes de joc / els disminueix.	6,49	6,75	
Augmenta els comportaments de cooperació / els disminueix.	6,25	6,60	

Malgrat que en els resultats no s'observen diferències significatives, es pot observar que la totalitat de les mitjanes són superiors en el grup de més seguiment televisiu.

Ràdio

En la pregunta d'aspectes a tenir en compte per escollir esports per a realitzar en el programa d'EF, en l'ítem "que siguin els esports que més es coneguin" hi ha una valoració mitjana superior (+ 0,32, $S = 0,038$) a favor del grup que escolta més la ràdio.

* En aquest apartat les puntuacions van del 0 = mínim valor i el 10 = màxim valor, a diferència de la resta (de 0 a 3).

Quant a les actuacions davant conflictes relacionats amb la pràctica competitiva també es donen aquestes diferències significatives en els resultats:

ACTUACIONS

Fins 1/2 h + de 1/2 h S

Anotar i portar un control a les classes dels equips que guanyen.	0,45	0,85	0,004
Apartar els/les infractors/es de l'activitat quan es produeix un conflicte.	1,99	2,30	0,035

Diaris i revistes esportives

Cal destacar que dos dels ítems en què hi havia diferències significatives en els grups de seguiment de TV i ràdio coincideixen també amb el grup de seguiment de l'esport competició a través de la informació escrita:

ASPECTE / ACTUACIÓ

Fins 1/2 h + de 1/2 h S

Escollir esports que més es coneguin per a realitzar en el programa d'EF.	1,03	1,35	0,017
Anotar i portar un control a les classes dels equips que guanyen.	0,44	0,85	0,003

Segueix la tendència de com més seguiment mediàtic, més valoració dels esports coneguts i més consideració en els resultats de la competició.

Un resultat destacat és que el grup que realitza més lectura esportiva dona un valor més baix a les influències que els mitjans de comunicació tenen sobre les diferències de gènere en els comportaments competitius dels infants (- 0,36 de mitjana, S = 0,003). Aquest fet també succeïa en el grup de major seguiment televisiu.

Assistència a competicions esportives

Els resultats més destacats en les diferències d'aquests dos grups han estat els següents:

ASPECTES / ACTUACIONS

Fins 1/2 h + de 1/2 h S

Escollir esports en el programa d'EF que facilitin l'organització de les activitats competitives.	0,84	1,14	0,035
Anotar i portar un control a les classes dels equips que guanyen.	0,45	0,77	0,023
Estimació sobre la valoració del propi progrés a partir d'activitats competitives.	1,92	2,33	0,002

El grup de professorat amb més assistència a competicions dóna un valor més alt als aspectes avaluatius que poden aportar les activitats competitives.

En aquest apartat cal posar també de relleu que el grup que més assisteix a competicions dóna menys valor a l'actuació docent de deixar seguir l'activitat quan es produeix un conflicte en la pràctica esportiva, amb una diferència de - 0,33 de mitjana, ($S = 0,010$). Podria semblar que les persones que assisteixen més a competicions tenen més costum de presenciar conflictes, però en canvi aquest grup es declara més partidari de la intervenció.

En els resultats generals s'observa en el grup de mestres que realitzen més seguiment a través de televisió, ràdio, diaris esportius i assistència a competicions esportives una tendència a puntuar més alt les opinions i tractaments favorables a la pràctica de la competició a l'escola. Malgrat això, cal afirmar que dins el rigor estadístic aquestes diferències en la majoria de casos no es poden considerar significatives ja que els resultats en aquest apartat estan per damunt de $S < 0,05$, que és el que exigeix aquest paràmetre. Per tant, atès l'estudi no es pot afirmar amb rotunditat la hipòtesi que a priori ens fèiem que el professorat amb un major seguiment mediàtic tindria opinions i comportaments diferenciats de la resta.

4.5.4. – Titularitat del centre

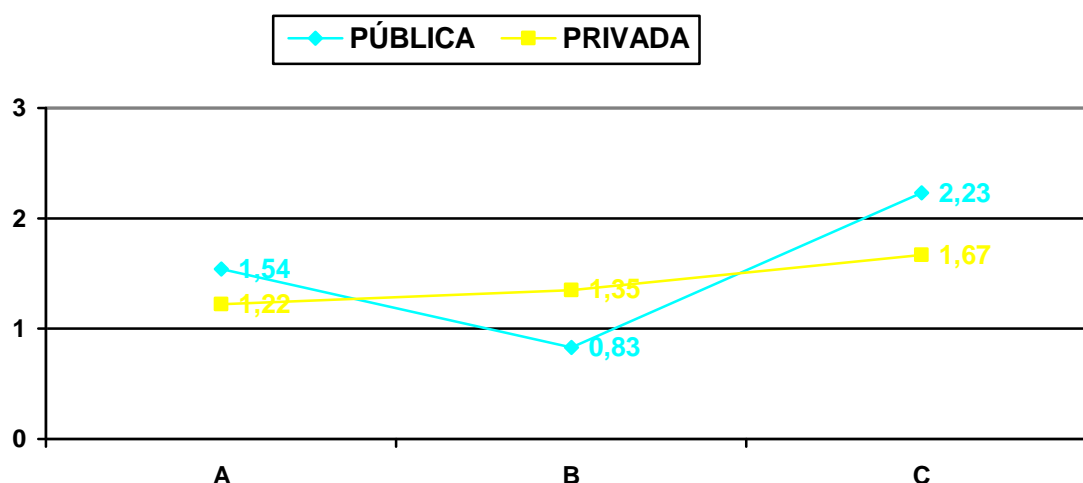
En aquest apartat es desglossen dos grups de la mostra: mestres que treballen a l'escola pública i mestres que treballen a l'escola privada o concertada*. Cal recordar que en la majoria de preguntes el valor mínim és = 0 i el valor màxim = 3, menys en un cas en què els valors són de 0 a 10.

Respecte a la decisió sobre els esports col·lectius que s'han de realitzar en el programa d'EF, les diferències més destacades han estat les assenyalades en el quadre i gràfic següents:

Quadre n. 32. Diferències valoratives segons la titularitat del centre en relació amb la tria d'esports per a realitzar en el centre

ASPECTE / ACTUACIONS	Pública	Priv/Con.	S
A. Escollir esports que menys es coneixin per a realitzar en el programa d'EF.	1,54	1,22	0,041
B. Escollir esports en el programa d'EF que facilitin l'organització de les activitats competitives.	0,83	1,35	0,001
C. Que siguin esports que afavoreixin la composició mixta dels equips.	2,23	1,67	0,000

Gràfic n. 20. Diferències valoratives segons la titularitat del centre en relació amb la tria d'esports per a realitzar en el centre

* Atès que el grup de respostes de l'escola privada sense concertar va ser solament de tres persones, vam realitzar una nova agrupació sumant privada i privada concertada.

En la comparació dels dos grups s'observa clarament que el professorat de la pública dóna més valor als esports menys coneguts i que faciliten equips mixtes. En canvi el professorat de la privada valora més els esports que faciliten l'organització d'activitats competitives. Es pot interpretar que a l'escola privada existeix una major tradició esportiva que pot provocar més resistències a la introducció de noves activitats esportives.

Els resultats reflecteixen més costum de separar l'activitat dels nens i de les nenes a l'escola privada. Aquesta afirmació també es confirma amb els resultats obtinguts a la pregunta sobre valoració d'aspectes organitzatius, on l'ítem "que hi hagi nens i nenes en tots els equips" és més valorat pel grup de professorat de la pública (0,21 de mitjana, $S = 0,044$).

En la pregunta referida a actuacions del professorat davant dels conflictes s'han produït també diferències notables, com ho demostren les valoracions de les actuacions següents:

ACTUACIONS

Pública Priv/Con. S

	Pública	Priv/Con.	S
Apartar els/les infractors/es de l'activitat quan es produeix un conflicte.	2,08	2,44	0,013
Deixar seguir l'activitat i reflexionar sobre el fet al final de la sessió.	0,94	0,64	0,026

Es pot afirmar que l'actuació del grup de mestres de l'escola privada és més diligent davant els conflictes. Pensem que aquestes diferències podrien estar produïdes per unes necessitats formals superiors en un model d'escola davant de l'altre.

Una altra pregunta amb resultats diferenciats remarcables és la que fa referència a valorar l'objectiu "admetre la superioritat d'habilitat de les persones que han demostrat ser millors", que el grup de l'escola privada puntua per sobre (0,40 de mitjana, $S = 0,018$) del de l'escola pública.

Respecte a la influència de la diferència de gènere en els comportaments competitiu de l'alumnat, el grup de l'escola privada puntua la genètica per sobre del que ho fa el grup de l'escola pública (0,57 de mitjana, $S = 0,005$). El

grup de professorat de l'escola privada dona un valor més alt a factors endògens (característiques físiques, caràcter...) i per tant als que podrien significar per a les persones docents una major dificultat de modificar.

En l'apartat de valorar aspectes relacionats amb la utilització d'activitats competitives es poden observar les diferències mitjanes* en el quadre i gràfic següents:

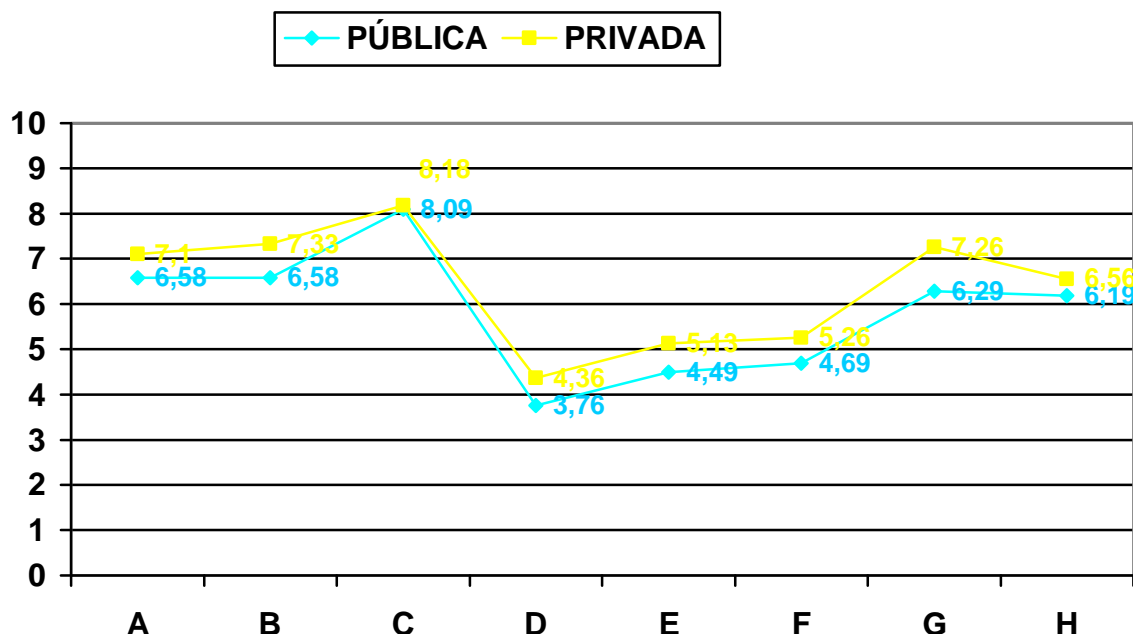
Quadre n. 33. Diferències valoratives segons la titularitat del centre en relació amb diferents aspectes en la utilització de la competició esportiva

ASPECTES / ACTUACIONS **Pública** **Priv/Con.** **S**

A. Crea satisfaccions / no en crea.	6,58	7,10	
B. Augmenta la participació general del grup / la disminueix.	6,58	7,33	0,037
C. Augmenta la participació d'alumnat amb més capacitats / la disminueix.	8,09	8,18	
D. Augmenta la participació d'alumnat amb menys capacitats / la disminueix.	3,76	4,36	
E. Afavoreix el clima de cordialitat del grup / el perjudica.	4,49	5,13	
F. Incrementa l'actitud de tolerància vers les altres persones / la disminueix.	4,69	5,26	
G. Augmenta els comportaments de respecte a les normes de joc / els disminueix.	6,29	7,26	0,015
H. Augmenta els comportaments de cooperació / els disminueix.	6,19	6,56	

* En aquesta pregunta les puntuacions van del 0 = mínim valor i el 10 = màxim valor, a diferència de la resta de preguntes (de 0 a 3).

Gràfic n. 21. Diferències valoratives segons la titularitat del centre en relació amb diferents aspectes en la utilització de la competició esportiva

Tots els ítems expressen mitjanes més altes en el grup de l'escola privada, encara que només en dos casos el resultat es pot considerar estadísticament significatiu.

En relació amb els resultats generals d'aquesta variable, es pot afirmar que **el professorat de l'escola privada tendeix a valorar més que el de la pública la utilització de les activitats competitives.**

Cal assenyalar que comparativament amb anteriors creuaments realitzats en diferents grups de la mostra (gènere, edat, seguiment mediàtic, etc.), la variable d'escola pública i privada és la que ofereix diferències més destacades.

Pensem que aquestes diferències perfilen dos models generals d'escola quant al tractament esportiu. Les competicions esportives duen més temps imbricades en les dinàmiques escolars en l'escola privada i per tant es fa present una major necessitat de tenir aspectes organitzatius i formals controlats.

4.5.5. – Exercici d'entrenador/a

Dels 171 qüestionaris, 97 (56,7%) persones responen que han exercit d'entrenador/a, mentre que 74 (43,3%) no ho han estat mai. Les diferències més significatives quant a les seves opinions i comportaments han estat les següents:

En l'apartat per a decidir i organitzar els esports del programa d'EF s'han observat les diferències següents:

ENTRENADOR/A	(NO)	(SÍ)	
	MITJANES		S*
Que siguin els esports que més es coneguin.	1,01	1,38	0,004
Que siguin esports que facilitin l'organització d'activitats competitives.	0,77	1,17	0,001
Que hi hagi alumnat de diferents nivells de joc en tots els equips.	2,76	2,56	0,033

La diferència de valoracions és significativa en pocs aspectes. Les persones amb experiència d'entrenador/a tenen més presents els esports coneguts i els que faciliten l'organització d'activitats competitives; en canvi, aquest sector de professorat dóna menys valor al component d'heterogeneïtat de nivell de joc dels equips. Tot i que el valor de les mitjanes és baix en els dos primers ítems assenyalats en l'anterior quadre, es poden interpretar influències de les activitats esportives que es realitzen fora de l'escola, ja que la manera més generalitzada de practicar esport en horari extraescolar és competitiva. Així també, cal considerar que existeix una valoració més alta per part del professorat que ha exercit d'entrenador/a en els esports que tenen més presència mediàtica.

Una altra interpretació que es deriva del resultat relacionat amb la formació heterogènia dels equips és el major costum de les persones entrenadores de realitzar un esport amb estructures formals més rígides com les federatives, en què els equips s'estableixen de manera més estable i permanent que a les

* Valor de significació < 0,05.

classes d'EF i per tant no solen realitzar canvis dels seus elements per igualar el nivell dels dos equips que disputen un partit.

En les actuacions que més es realitzen davant l'aparició de conflictes també s'aprecien algunes diferències:

ENTRENADOR/A	(NO)	(SÍ)	
	MITJANES		S
Deixar seguir l'activitat i reflexionar sobre el fet al final de la sessió.	0,98	0,73	0,025
Deixar que l'alumnat resolgui el conflicte.	1,07	0,81	0,011

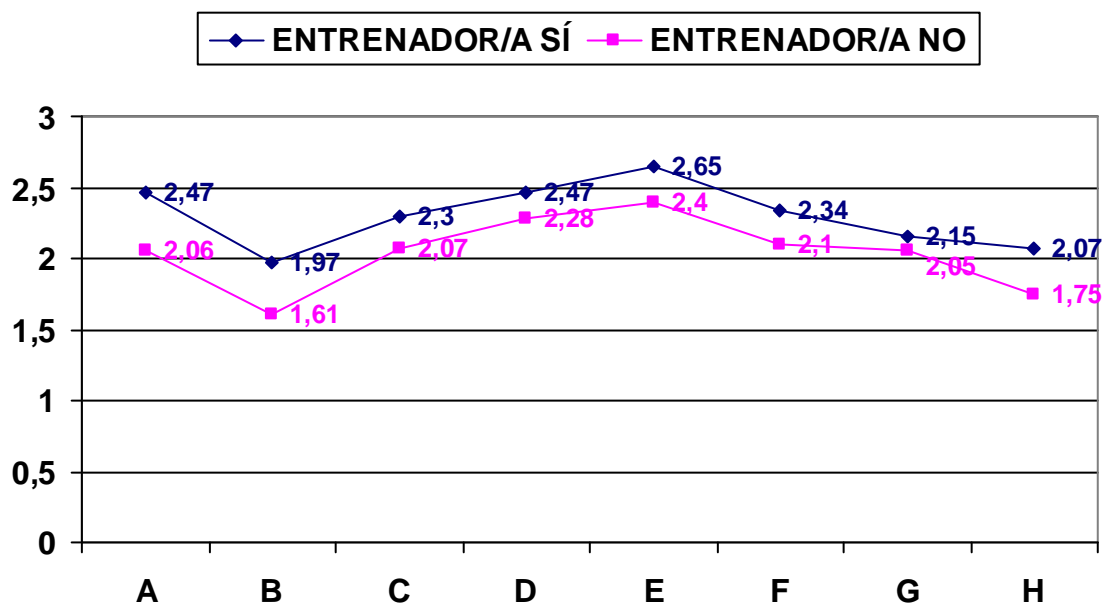
Tot i que, en general, aquestes actuacions són poc valorades, resulta significativa la diferència de major permissivitat i passivitat davant els conflictes en el grup de mestres que han desenvolupat tasques d'entrenadors/es. Una interpretació davant aquesta diferència es podria atribuir al fet que aquest grup de professorat està més habituat a contemplar situacions de conflictes que també es produeixen fora de l'àmbit docent.

En relació amb les possibilitats que tenen els objectius d'EF de ser treballats a partir d'activitats competitives, també han estat més valorades pel grup de professorat que ha exercit d'entrenador/a, tal com s'assenya el quadre següent:

Quadre n. 34. Diferències valoratives segons haver exercit d'entrenador/a en relació amb la utilització de la competició esportiva per a assolir objectius d'EF

ENTRENADOR/A	(NO)	(SÍ)	
	MITJANES		SIG
A. Afavorir la companyonia entre els/les membres d'un grup.	2,06	2,47	0,001
B. Admetre la superioritat d'habilitat de les persones que han demostrat ser millors.	1,61	1,97	0,011
C. Conformar-se amb els plantejaments d'un equip, per damunt de postures individuals.	2,07	2,30	0,046
D. Tolerar les errades dels/de les companys/es del grup.	2,28	2,47	
E. Respectar les persones adversàries.	2,40	2,65	0,009
F. Reconèixer les errades que es realitzen.	2,10	2,34	0,037
G. Conèixer els límits que cadascú/una té.	2,05	2,15	
H. Aprendre de les persones que tenen més habilitat.	1,75	2,07	0,008

Gràfic n. 22. Diferències valoratives segons haver exercit d'entrenador/a en relació amb la utilització de la competició esportiva per a assolir objectius d'EF

Tot i que en dos ítems les diferències no són significatives, es pot constatar la tendència de més valoració (significativa en sis objectius) per part del professorat que ha realitzat d'entrenador/a.

Encara que les estructures i maneres d'actuar de l'esport extraescolar difereixen de les realitzades en horari escolar*, existeix una relació directa en una major valoració dels aspectes educatius que pot aportar la competició i la variable d'haver estat entrenador/a.

Quant a l'opinió de diferents comportaments per raó de gènere, el professorat amb experiència d'entrenador/a valora més l'afirmació "els nens són més competitius que les nenes" (amb una diferència de + 0,29 i S = 0,039).

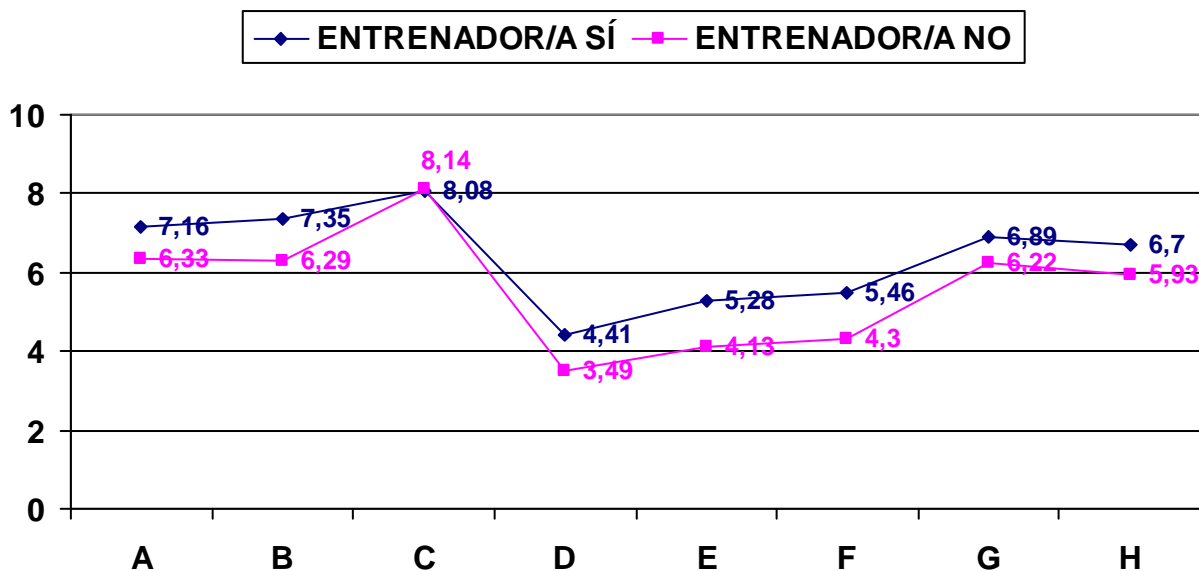
En relació amb el fet de valorar diferents aspectes derivats de la utilització d'activitats competitives, els resultats apareguts es mostren en el quadre i gràfic següents:

* Com per exemple contemplar més en les classes d'EF la poliesportivitat, la modificació de les normes, valorar menys el resultat... expressades en els resultats generals del qüestionari a mestres.

Quadre n. 35. Diferències valoratives segons haver exercit d'entrenador/a en relació amb diferents aspectes en la utilització de la competició esportiva

ENTRENADOR/A	(NO)	(SÍ)	SIG
	MITJANES		
A. Crea satisfaccions / no en crea.	6,33	7,16	0,006
B. Augmenta la participació general del grup / la disminueix.	6,29	7,35	0,000
C. Augmenta la participació d'alumnat amb més capacitats / la disminueix.	8,14	8,08	
D. Augmenta la participació d'alumnat amb menys capacitats / la disminueix.	3,49	4,41	0,015
E. Afavoreix el clima de cordialitat del grup / el perjudica.	4,13	5,28	0,002
F. Incrementa l'actitud de tolerància vers les altres persones / la disminueix.	4,30	5,46	0,002
G. Augmenta els comportaments de respecte a les normes de joc / els disminueix.	6,22	6,89	0,045
H. Augmenta els comportaments de cooperació / els disminueix.	5,93	6,70	0,020

Gràfic n. 23. Diferències valoratives segons haver exercit d'entrenador/a en relació amb diferents aspectes en la utilització de la competició esportiva

Tots els aspectes esmentats en l'anterior quadre (amb excepció del que fa referència a l'augment de la participació d'alumnat amb més capacitat) són significativament més valorats per les persones que han realitzat tasques d'entrenador/a.

Una primera observació general permet constatar la diferència d'aquests dos grups de la mostra quant a donar més valor i per tant una major consideració a les possibilitats educatives de la competició en relació amb la variable d'haver exercit d'entrenador/a.

Una segona observació és que el grup amb experiència d'entrenador/a situa totes les valoracions mitjanes* per damunt del cinc, exceptuant l'aspecte relacionat amb l'augment de participació d'alumnat amb menys capacitats.

En tercer lloc es destaquen notables diferències (per sobre d'un punt) en les valoracions mitjanes dels aspectes "afavorir la participació general del grup", "afavorir el clima de cordialitat" i "incrementar l'actitud de tolerància" per part del grup de mestres que han realitzat tasques d'entrenador/a.

* on 10 = màxim valor positiu, 5 = valor neutre i 0 = màxim valor negatiu.

4.5.6. – Titulació federativa

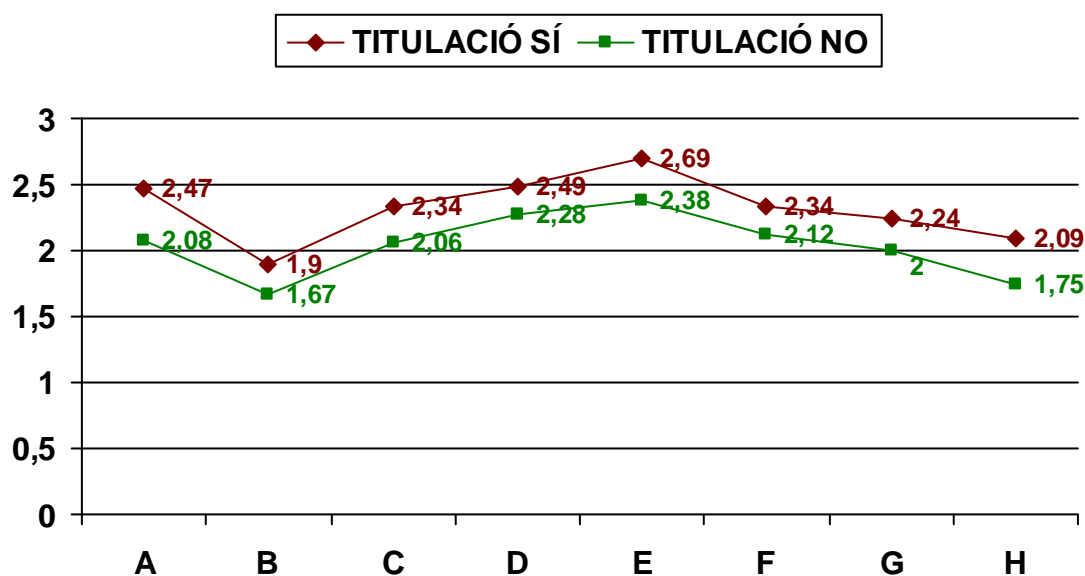
En aquesta variable referent a posseir llicència federativa d'esport o no s'han observat algunes diferències.

Quant a objectius d'EF en relació amb les activitats competitives, els resultats apareguts es mostren en el quadre i gràfic següents:

Quadre n. 36. Diferències valoratives segons posseir titulació federativa o no en relació amb la utilització de la competició esportiva per a assolir objectius d'EF

TITULACIÓ FEDERATIVA	(NO)	(SÍ)	SIG
	MITJANES		
A. Afavorir la companyonia entre els/les membres d'un grup.	2,08	2,47	0,002
B. Admetre la superioritat d'habilitat de les persones que han demostrat ser millors.	1,67	1,90	
C. Conformar-se amb els plantejaments d'un equip, per damunt de postures individuals.	2,06	2,34	0,015
D. Tolerar les errades dels/de les companys/es del grup.	2,28	2,49	
E. Respectar les persones adversàries.	2,38	2,69	0,002
F. Reconèixer les errades que es realitzen.	2,12	2,34	
G. Conèixer els límits que cadascú/una té.	2,00	2,24	0,046
H. Aprendre de les persones que tenen més habilitat.	1,75	2,09	0,005

Gràfic n. 24. Diferències valoratives segons posseir titulació federativa o no en relació amb la utilització de la competició esportiva per a assolir objectius d'EF

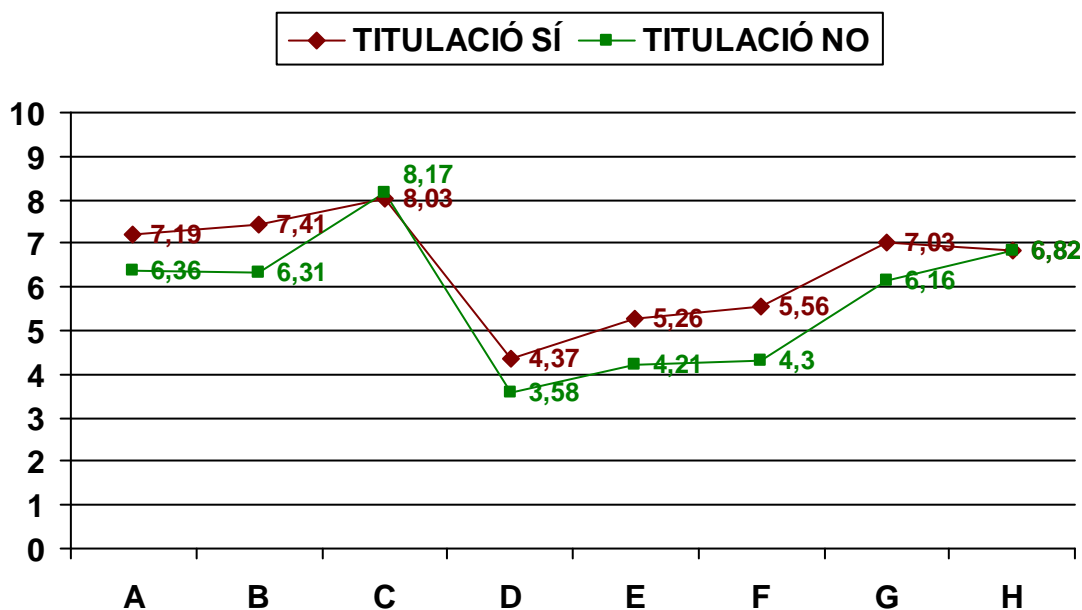

Quant a diferents aspectes treballats en la utilització d'activitats competitives, els resultats apareguts es mostren en el quadre i gràfic següents:

Quadre n. 37. Diferències valoratives segons posseir titulació federativa o no en relació amb diferents aspectes en la utilització de la competició esportiva

TITULACIÓ FEDERATIVA	(NO)	(SÍ)	SIG
	MITJANES		
A. Crea satisfaccions / no en crea.	6,36	7,19	0,006
B. Augmenta la participació general del grup / la disminueix.	6,31	7,41	0,000
C. Augmenta la participació d'alumnat amb més capacitats / la disminueix.	8,17	8,03	
D. Augmenta la participació d'alumnat amb menys capacitats / la disminueix.	3,58	4,37	0,037
E. Afavoreix el clima de cordialitat del grup / el perjudica.	4,21	5,26	0,005
F. Incrementa l'actitud de tolerància vers les altres persones / la disminueix.	4,30	5,56	0,001
G. Augmenta els comportaments de respecte a les normes de joc / els disminueix.	6,16	7,03	0,011
H. Augmenta els comportaments de cooperació / els disminueix.	5,89	6,82	0,006

Gràfic n. 25. Diferències valoratives segons posseir titulació federativa o no en relació amb diferents aspectes en la utilització de la competició esportiva

En els anteriors quadres es poden observar les poques diferències existents en relació amb les comparacions realitzades entre mestres que han exercit o no d'entrenador/a. De fet, hi ha una quasi total coincidència entre les persones que tenen titulació federativa i les que tenen experiències d'entrenador/a. Per tant, les opinions recollides en l'anterior apartat segons la variable d'haver exercit d'entrenador/a són coincidents amb la variable de tenir tenir titulació esportiva federativa o no.

CAPÍTOL 5 – RESULTATS DEL QÜESTIONARI ALS INFANTS

5.1. – CARACTERITZACIÓ DE LA MOSTRA

5.2. – OPINIÓ I VALORACIÓ DE LA COMPETICIÓ ESPORTIVA A LES
CLASSES D'EF

5.3. – VALORACIÓ DE L'APARTAT OBERT DEL QÜESTIONARI

5.3.1. – Altres aspectes valorats de la competició esportiva

5.3.2. – Manifestacions dels infants sobre la competició esportiva

5.4. – ANÀLISI DELS RESULTATS EN RELACIÓ AMB DIFERENTS GRUPS
DE LA MOSTRA D'INFANTS

5.4.1. – Gènere

5.4.2. – Titularitat del centre

5.4.3. – En funció del curs (5è-6è de primària)

5.4.4. – En funció de participar en competicions esportives extraescolars o no

En aquest capítol apareixen els resultats generals del qüestionari que s'ha passat a nens i nenes de 5è i 6è de primària i que ja ha estat descrit en el capítol 3 de disseny i aplicació dels instruments de recerca. El qüestionari definitiu lliurat als infants es troba en l'annex en suport paper A2.

L'anàlisi de resultats es presenta en el mateix ordre en què es varen formular les diferents preguntes del qüestionari.

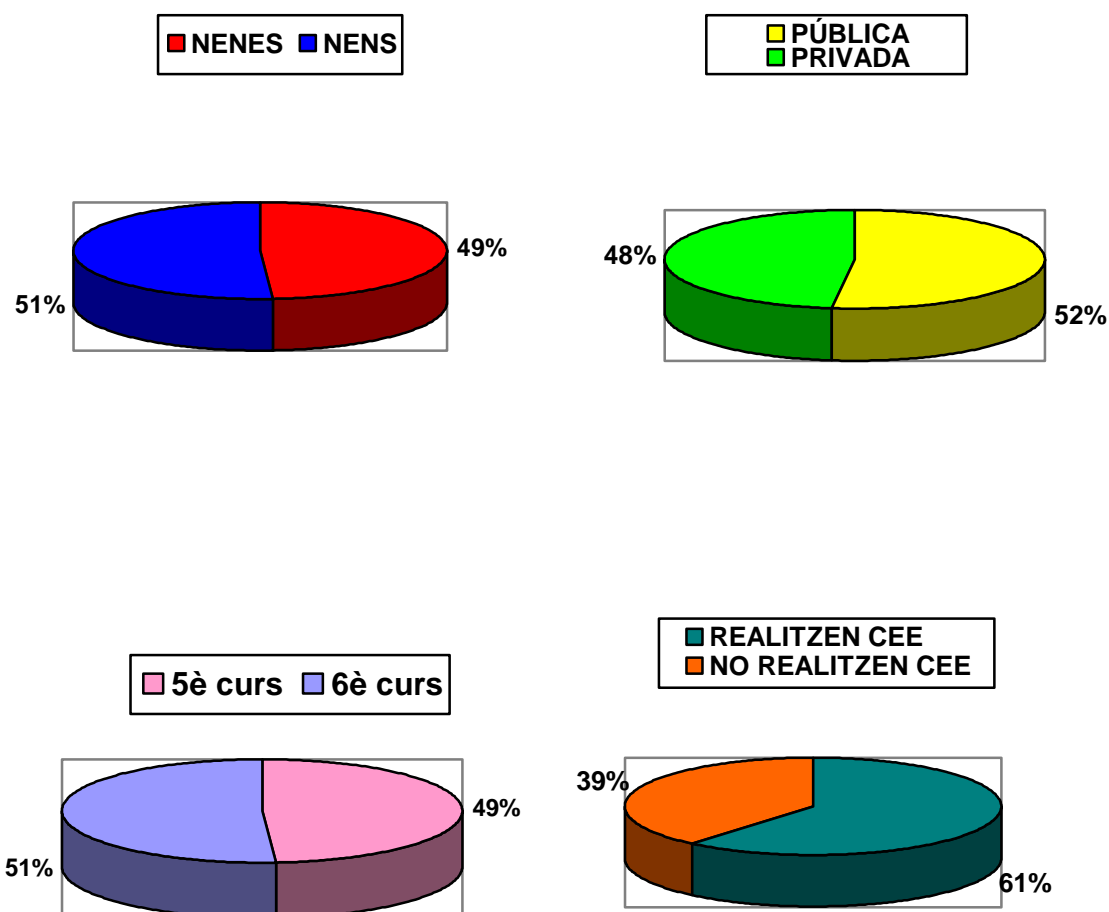
Tots els resultats de caire quantitatiu i el seu tractament estadístic es poden consultar a l'annex en suport informàtic B13.

Totes les manifestacions expressades pels infants en els apartats oberts del qüestionari es poden consultar a l'annex en suport informàtic B11 i B12.

5.1. – CARACTERITZACIÓ DE LA MOSTRA

Han respost el qüestionari **1.149** infants, amb un percentatge del 51% de nens i del 49% de nenes. Un 52% pertanyen a infants de l'escola pública i un 48% a l'escola privada concertada. Respecte al curs, un 49% dels infants pertanyen a cinquè curs i un 51% a sisè curs de l'etapa primària. Hi ha una majoria d'infants, un 61,4%, que declaren fer competicions esportives extraescolars (CEE) enfront d'un 38,6% que diuen no fer-ne.

Gràfic n. 26. Caracterització de la mostra del qüestionari a infants

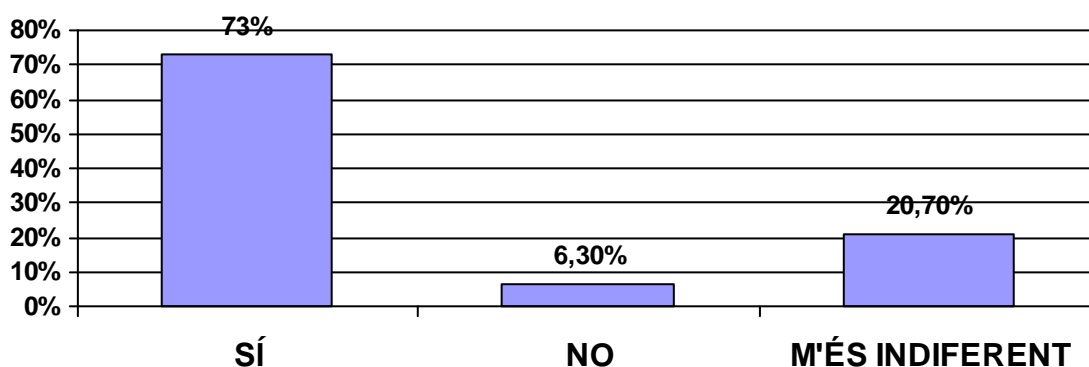

5.2. – OPINIÓ I VALORACIÓ DE LA COMPETICIÓ ESPORTIVA A LES CLASSES D'EF

T'agrada fer competicions esportives a les classes d'educació física?

Davant aquesta pregunta la majoria d'infants, exactament un 73%, responen que sí enfront d'un 6,3% que declaren que no els agrada i un 20,7% que diuen que els és indiferent.

Gràfic n. 27. Percentatge d'alumnat procliu a la competició esportiva

Es pot afirmar que **realitzar competicions esportives a la classe d'EF agrada a la major part de l'alumnat**. Tot i la contundència dels resultats que és majoritària respecte al nombre d'infants a qui agrada realitzar competicions, cal considerar l'EF com a activitat dirigida a tothom, i que per tant també s'ha de tenir molt en compte el grup d'escolars que no es mostren proclius vers la competició. Així mateix, és evident que la competició esportiva té uns components engrescadors i motivadors per a molts nens i nenes, però val a dir també que això és un factor traslladable a molts d'altres aspectes de l'EF.

Quan faries competició esportiva a les classes d'educació física?

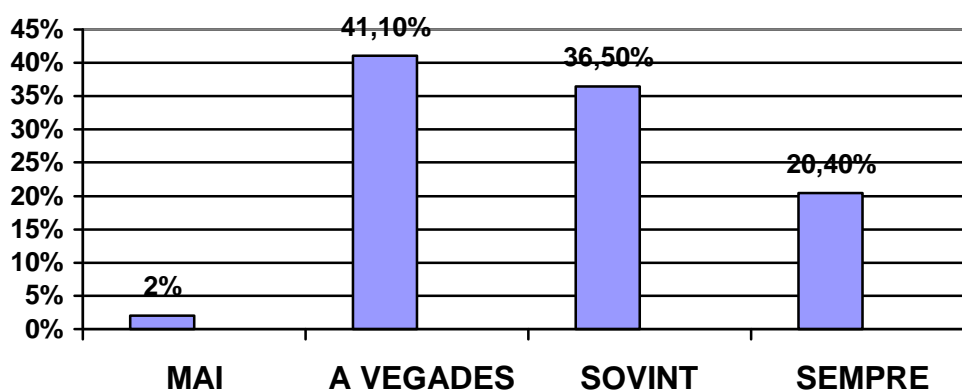
En les respostes a aquesta pregunta se segueix demostrant l'acceptació general de l'alumnat de fer competicions esportives a les classes d'EF.

La quantitat d'alumnes que mai no farien competicions esportives se situa en un 2% (23 alumnes de 1.140 respostes), que contrasta amb la quantitat d'alumnes que voldrien estar sempre competint 20,4% (233 alumnes de 1.140 respostes). El percentatge més alt de l'alumnat se situa en unes franges de

respostes més moderades, **on un 36,5% és partidari de realitzar sovint competicions i un 41,1% ho faria a vegades.**

Com a dada significativa, tot i tractar-se d'un sector reduït d'alumnat, cal considerar la diferència entre el % d'infants que en la pregunta anterior declaraven que no els agradava competir (6,3 %) però que no es posicionarien en contra de competir, ja que aquest percentatge equival només a un 2% del total d'infants.

Gràfic n. 28. Percentatge d'alumnat segons les preferències temporals per realitzar competició esportiva

Les dades assenyalades segueixen demostrant una tendència general d'acceptació per part de l'alumnat de la competició esportiva en les classes d'EF. Però davant la possibilitat de posicionar-se de manera extrema, "mai" o "sempre", tot i la dada significativa del 20% que estaria sempre competint, la majoria d'alumnat advoca per posicionaments més moderats.

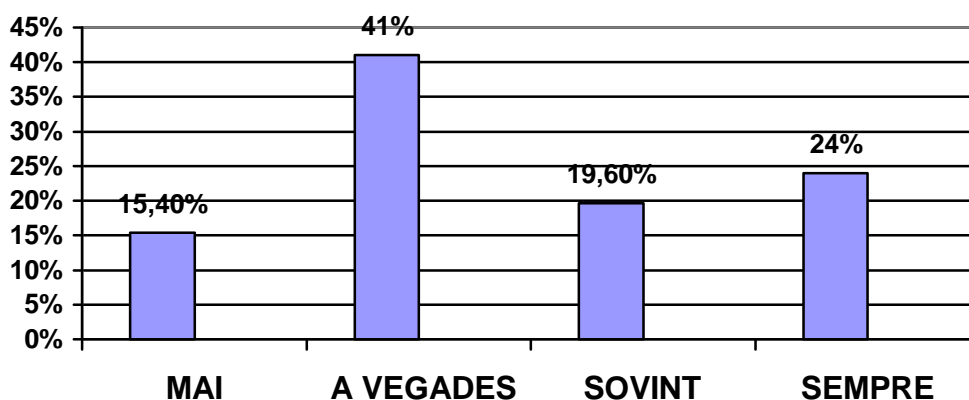
Quan fas partits a les classes, comptes el resultat?

En general, **l'alumnat declara tenir interès pel resultat** de la competició. Resulta difícil establir si es pot qualificar de moderat o extrem, ja que la lectura dels percentatges corresponents als resultats es pot realitzar des de diversos punts de vista.

D'una banda tenim un percentatge d'un 24% d'alumnat que declara comptar sempre que fa partits. Aquest percentatge, sumat a un 19,6% d'alumnat que declara comptar sovint, ens situa davant un considerable sector que declara voler saber constantment qui guanya i qui perd.

D'altra banda, ens apareix un 41% de l'alumnat que només s'interessa pel resultat de vegades, que sumat al 15,4% que diu que no compta mai, relativitzaria l'interès general assenyalat per l'altre sector d'alumnat.

Gràfic n. 29. Percentatge d'alumnat segons les preferències per comptar el resultat de la competició esportiva

Es fa evident una bipolarització vers el resultat. A diferència de l'esport que es realitza fora de l'escola on s'emfatitza la importància del resultat en les competicions esportives, no es pot afirmar, però sí considerar, que la moderació declarada a comptar el resultat per una part de l'alumnat sigui fruit de la tasca del professorat de relativitzar-ne la importància i d'oferir sovint propostes esportives amb estratègies i metodologies diferenciades de les més conegudes fora de l'àmbit educatiu, on el resultat s'erigeix en el factor més important.

Tenint en compte els percentatges acumulats, una altra lectura seria que un 85% de l'alumnat vol saber el resultat quan realitza competició esportiva, tot i que en diferents graus de periodicitat. Estem sens dubte davant d'un dels temes controvertits i difícils en la gestió de la competició esportiva del professorat, ja que el resultat pot ser, d'una banda, un dels indicadors per

avaluar millores i generar motivació, però també es pot convertir, d'altra banda, en el fenomen que acapari tot el protagonisme de les competicions.

Com prefereixes organitzar els equips per fer competicions?:

– Nenes i nens separats o nenes i nens barrejats?

Un 23,2% dels infants prefereixen fer competicions esportives separats enfront d'un **76,8% que ho prefereixen fer barrejats**. Tot i que en una primera anàlisi s'evidencia l'alta proporció d'infants que prefereix barrejar-se entre gèneres, no s'ha de treure importància a l'altra dada que posa de manifest el fet que, després d'anys en què la coeducació de gènere ha estat un aspecte educatiu important a tenir en compte a les nostres escoles, encara ara un de cada quatre infants prefereixi fer competicions esportives separant-se per gènere.

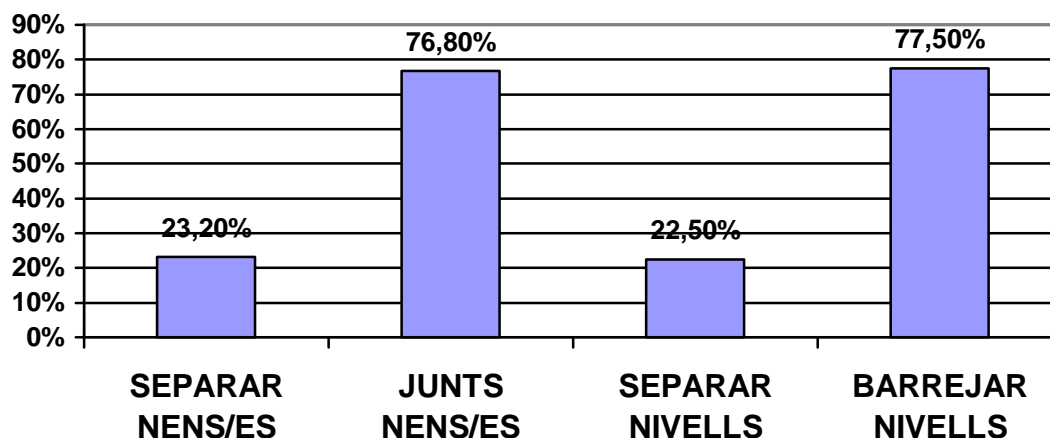
– Separar les nenes i nens que en saben més dels que no en saben tant o jugar les nenes i nens que en saben més i els que no en saben tant barrejats?

Cal esmentar que en aquesta pregunta les respostes perdudes pel sistema (no contestades) han estat un nombre força alt, un 20,5% dels qüestionaris. L'explicació es pot trobar en el fet que part de les persones enquestades pensessin que un cop realitzada la resposta de la primera part de la pregunta referent a gènere ja havien finalitzat.

Considerant els 914 infants que van respondre aquesta pregunta, la tendència majoritària és la de **realitzar equips de manera heterogènia i barrejar els nens i nenes de diferents nivell de joc per realitzar esport**, això ho considera un 77,5%, davant el 22,5% que preferirien separar-se per nivells de competència.

El gràfic següent reflecteix els percentatges en els dos aspectes comentats de preferències d'agrupació segons gènere i nivell:

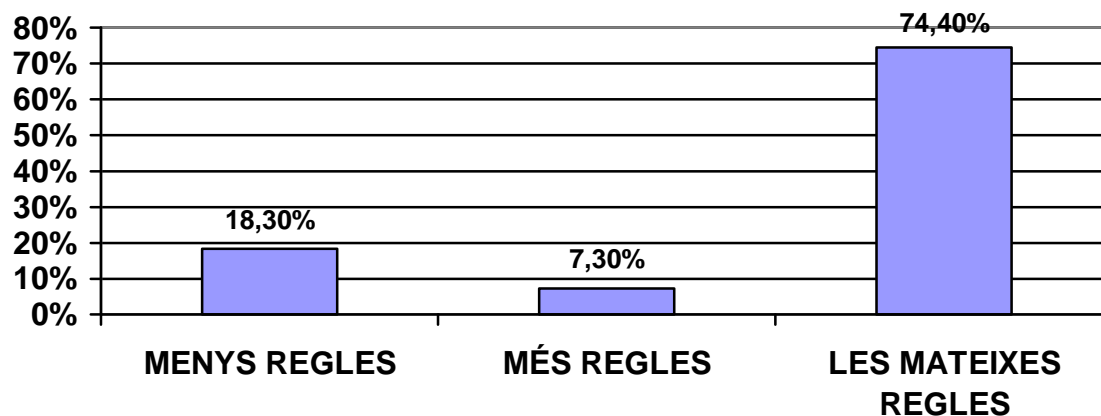
Gràfic n. 30. Percentatge d'alumnat segons les preferències per formar equips

Quan practiques esport a l'escola t'agradaria que hi hagués menys regles, més regles o les mateixes regles d'ara?

El resultat general indica que un 74,4%, o el que seria el mateix, **tres de cada quatre alumnes, s'estimen més jugar amb les mateixes regles que realitzen normalment.**

Gràfic n. 31. Preferència de l'alumnat quant a la quantitat de regles en l'esport que es realitza a les classes d'EF

Tot i que la quantitat i tipus de regles que es fan servir a les diverses escoles poden ser molt divergents, la pregunta pretenia esbrinar el grau de conformisme que té l'alumnat en relació amb les propostes de normatives que se li presenten. Cal considerar la diversitat d'alumnes, de diferents graus de competència; d'esports que es realitzen, coneguts i desconeguts, etc. Per tant, els motius per respondre poden provenir de diferenciades raons.

Aquest resultat demostra, en tot cas, un alt grau de satisfacció de l'alumnat davant la presentació de normatives de l'esport a les classes d'EF. Inclús la major part d'alumnat que prefereix no jugar amb les mateixes normes ho preferiria fer encara amb menys normes (un 18,3% del 25,6 % restant). Aquest resultat s'ha de comparar amb les propostes d'activitats esportives extraescolars, en què a nivell general es realitza un esport molt més reglamentat que en les classes d'EF. Per tant, podríem afirmar que els infants no reclamen o troben a faltar la major estructura normativa de l'esport que es realitza fora de les classes d'EF o, en tot cas, saben diferenciar en general, o bé conformar-se, amb els dos àmbits d'aplicació esportiva.

Quan fas competició esportiva a les classes d'educació física, quina importància dónes als aspectes següents?

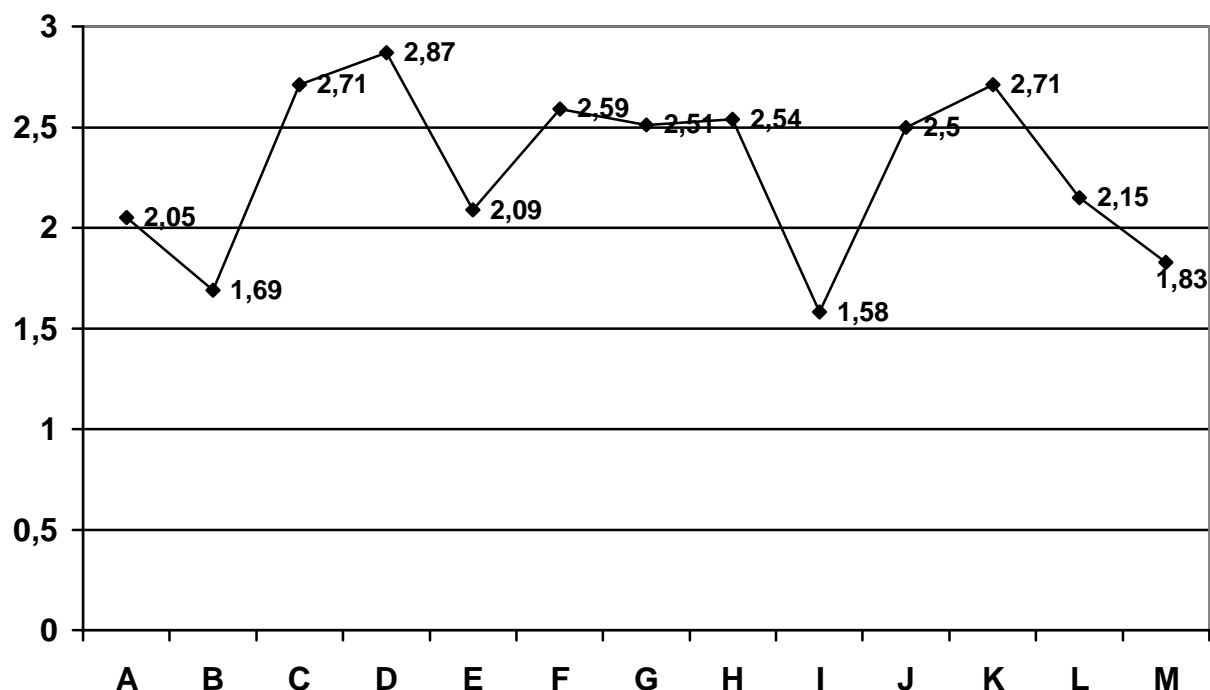
Aquesta era la darrera pregunta del qüestionari, que pretenia copsar el grau d'interès i valor que l'alumnat atorga a aspectes diversos referits principalment a actituds i valors però també relacionats amb diferents factors motivacionals. La tria de quatre gradients valoratius que corresponen a quatre números (*gens* = 0, *poc* = 1, *bastant* = 2, *molt* = 3) té la intenció que l'alumne/a no se situï en una còmoda posició neutra.

En els següents quadre i gràfic es poden observar el valor de les mitjanes referents als diversos aspectes preguntats.

Quadre n. 38. Resultat de les mitjanes corresponents a diferents aspectes relacionats amb la competició esportiva

ASPECTES	MITJANES
A. Anar al mateix equip que els meus amics/amigues.	2,05
B. Guanyar.	1,69
C. Participar.	2,71
D. Passar-ho bé.	2,87
E. Poder demostrar el meu nivell de joc.	2,09
F. Respectar totes les persones que juguen.	2,59
G. Que no ens barallem.	2,51
H. Respectar les regles.	2,54
I. Que hi hagi algú que arbitri.	1,58
J. Que el meu equip jugui amb esportivitat.	2,50
K. Aprendre i millorar.	2,71
L. Comentaris que em fa el/la mestre/a.	2,15
M. Comentaris que em fan els/les companys/es de classe.	1,83

Gràfic n. 32. Valoració de diferents aspectes relacionats amb la competició esportiva

Tot seguit es realitzen comentaris i interpretacions corresponents als resultats obtinguts de cada aspecte valorat per l'alumnat:

Anar al mateix equip que els meus amics/amigues

La mitjana obtinguda de les respostes és de 2,05, que correspon a una valoració de *bastant*. Val a dir que un 38,2% (433 alumnes de 1.134 respostes obtingudes), donen el valor màxim (3) al fet de poder fer equips amb els amics o amigues.

Encara que des d'un vessant pedagògic es pot considerar que l'alumnat aprengui i s'acostumi també a agrupar-se de manera diversa, l'alumnat declara majoritàriament una preferència de la manera de fer-ho. Aquesta dada pot semblar una obvietat, però el fet de constatar-ho és un resultat a considerar pels/per les mestres, tant per si es volen respectar les preferències o es volen canalitzar cap a majors habilitats socials.

Guanyar

L'anàlisi del valor de la mitjana d'aquest factor (1,69) estaria situat entre *poc* i *bastant* important. Però si s'analitzen els resultats per grups de respostes podríem afirmar que els infants tenen en consideració el fet de guanyar. A un 24,1% (275 alumnes de 1.142 respostes obtingudes) els importa molt i a un 32,7% (374 alumnes de 1.142 respostes obtingudes) els importa bastant.

El discurs dels/de les mestres sovint gira al voltant de relativitzar i minimitzar la circumstància temporal de guanyar i perdre, però no s'ha d'oblidar que es parteix d'un considerable interès emocional de l'alumnat per guanyar. Els resultats demostren que aquest és un factor cabdal que pot dificultar el discurs dels/de les mestres i emfatitza la importància dels plantejaments metodològics que cal realitzar sobre aquest aspecte.

Participar

El valor de la mitjana d'aquest aspecte ha estat de 2,71, i un 78,3% (889 alumnes de 1.136 respostes obtingudes) de l'alumnat li atorga la màxima puntuació (3).

Aquest és un resultat que mostra una percepció de l'alumnat que el professorat hauria de tenir molt en compte per tal de motivar cap a la participació, i que la coneguda dita "l'important és participar" no caigui en un tòpic i sigui molt present en l'ideari i les pretensions de les persones docents i l'alumnat.

Passar-ho bé

El valor de la mitjana d'aquest aspecte ha estat de 2,87, i un 89,8% (1.017 alumnes de 1.133 respostes obtingudes) de l'alumnat atorga la màxima puntuació a aquest factor (3).

Tot i que el resultat dels dos anteriors aspectes preguntats respon a tòpics que es fan servir per enfocar i recalcar aspectes clau de l'esport educatiu quant al fet que participar i passar-ho bé ha de ser el més important, els resultats obtinguts demostren que aquest discurs qualla, almenys pel que fa referència al capítol de les declaracions dels infants. Si es comparen les mitjanes amb els altres aspectes valorats fins ara es pot comprovar que els resultats d'aquests dos aspectes són notablement més alts que els altres aspectes valorats.

Aquestes altes puntuacions en "participar i passar-ho bé" són tota una declaració d'intencions del que vol sobretot l'alumnat quan realitza competició esportiva en les classes d'EF.

Poder demostrar el meu nivell de joc

El valor de la mitjana en aquest aspecte ha estat de 2,09. Si en aquesta pregunta sumem les respostes d'infants que l'han valorat amb *gens* = 0 i *poc* = 1 obtenim un total de només un 25,1% d'infants (287 alumnes de 1.140 respostes obtingudes) que no consideren que demostrar la capacitat sigui important. En canvi la resta, és a dir, tres de cada quatre infants entrevistats/ades, valoren amb *bastant* = 2 i *molt* = 3 el fet de poder demostrar el seu nivell de joc.

Es fa palès la relació amb la gestió d'estratègies i motivació que les persones docents de l'EF han de saber transferir per donar satisfacció a aquesta declarada necessitat agonística dels infants quan practiquen esport.

Respectar totes les persones que juguen

Encara que un 66,2% de l'alumnat (753 de 1.137 respostes obtingudes) pensa que és molt important fer-ho, és significativa la dada que ens indica que per a una quantitat considerable d'alumnes no ho és. És a dir, per un 33,8% de l'alumnat (384 de 1.137 respostes obtingudes), **no és molt important respectar totes les persones que juguen.**

L'esport en l'àmbit educatiu ha de partir d'uns principis incondicionals i, evidentment, un de primordial és el respecte a tothom que hi participa. Pensem que aquesta dada no es pot analitzar com a satisfactòria ja que apunta cap a la necessitat d'estendre i d'incidir en un valor molt present en l'esport com és el respecte a les altres persones. El fet d'incrementar la proporció d'infants que considerin el respecte dins l'esport com a bàsic i absolutament molt important ha de ser un repte en el plantejament del treball de valors a l'escola.

Que no ens barallem i Respectar les regles

Aquests dos aspectes valorats responen a maneres concretes de manifestar el respecte per les altres persones.

Els resultats de les respostes són també molt alts, amb unes valoracions de les mitjanes per damunt del 2,5 (tenint en compte un valor màxim de 3 = molt important). Novament cal considerar els percentatges acumulats d'alumnes que no consideren aquests ítems com a molt importants. En el cas de no barallar-se, un 29,7%, i en el cas de respectar les regles, un 36,4%.

Tanmateix, entenent que estem davant valors morals en què de l'acceptació d'aquests dos aspectes se'n podria fer una consideració categòrica, dels resultats també s'extreu una dada força significativa i no tant positiva relacionada amb el percentatge acumulat d'un 13% de l'alumnat (147 infants) que consideren el fet de no barallar-se com a *gens o poc important*, que relativitza l'alta valoració de les mitjanes. Per tant, aquesta dada es podria interpretar com a indicativa de la importància que ha de tenir la gestió de conflictes dins l'esport.

Que hi hagi algú que arbitri

La quantitat de nens i nenes que li donen *gens = 0* o *poca = 1* importància al fet que algú arbitri és d'un considerable 46,3% del total. Tot i que en les classes d'EF pot ser freqüent el fet de realitzar esport sense figura arbitral, també és notori que existeixen influències de l'esport extraescolar més reglamentat i on quasi sempre és present la figura arbitral. Per tant, no deixa de ser una dada curiosa que aproximadament **un de cada dos infants declari la seva indiferència davant la possibilitat de practicar esport sense figura arbitral.**

Aquesta dada també obre una reflexió quant a les possibilitats d'incidir en l'autonomia per a la pràctica esportiva de l'alumnat a les classes d'EF, tot i entendre que posteriorment a la seva etapa educativa es podran acollir i adaptar a diversos àmbits esportius formals o no formals.

Que el meu equip jugui amb esportivitat

L'esportivitat és un terme que pot manifestar-se en comportaments i interpretacions diferenciades. Denominacions que ens arriben com a sinònimes serien el joc net o el *fair play*.

En els resultats d'aquesta pregunta ens apareix que el 29,6% dels infants la valora com a bastant important (= 2) i un 61,5% com a molt important (= 3). Per tant, la suma d'aquests dos resultats implica la declaració d'un 90% de nens i nenes que fan esport a les classes d'EF majoritàriament sensible a la importància de l'esportivitat.

Aquestes dades han de ser valuoses per al professorat d'EF a l'hora de poder plantejar situacions pràctiques i reflexives sobre els molts comportaments en què es manifesta l'esportivitat. En aquest punt rau part de l'èxit que els/les mestres poden obtenir en el treball de valors mitjançant l'esport.

Comentaris que em fa el/la mestre/a i Comentaris que em fan els/les companys/es de classe

La mitjana obtinguda de les respostes és de 2,15 en relació amb la importància que es dóna als comentaris del/de la mestre/a i de 1,85 en relació amb els comentaris dels/de les companys/es.

Els resultats de la suma d'aquestes preguntes demostren que els infants tenen en compte els comentaris dels/de les seus/seves companys/es i de la persona docent. Això implica que determinades actituds, discursos, ànims, retrets... de les persones presents quan un infant practica esport a la classe d'EF poden ajudar o condicionar el futur d'aquella pràctica.

S'estableix una diferència entre els resultats de la importància que es dóna als comentaris del/de la mestre/a, on apareix un percentatge acumulat dels dos valors més alts (*bastant* = 2 i *molt* = 3) d'un 81,1%, en comparació dels comentaris dels/de les companys/es, on aquest percentatge és del 65,3%, considerablement inferior.

5.3. – VALORACIÓ DE L'APARTAT OBERT DEL QÜESTIONARI

5.3.1. – Altres aspectes valorats de la competició esportiva

La part final de la pregunta del qüestionari referida al fet de valorar diferents aspectes sobre la competició oferia un apartat obert on els infants podien anotar altres aspectes relacionats amb la competició esportiva a la classe d'EF, a part dels que ja havien valorat prèviament*.

Abans d'analitzar els resultats obtinguts cal assenyalar que en alguns casos es repeteixen aspectes ja valorats en l'apartat tancat de la pregunta. També en alguna ocasió detallen aquests aspectes dins una altra pregunta del qüestionari, on podien expressar lliurement qualsevol comentari sobre la competició.

El percentatge d'infants que responen l'apartat obert és baix, però no deixa de ser interessant la seva anàlisi. Els comentaris són molt diversos i responen a diferents tipologies d'expressions: organitzatives, reivindicatives o per millorar el *fair play*, entre d'altres.

L'aspecte que quantitativament han destacat més els infants és la importància de la participació de tothom, amb un total de 58 respostes distribuïdes en els aspectes següents** : “jugar en equip” (30), “passar la pilota” (17), “que tots juguin” (11).

Un altre tipus d'aspectes més destacats per nombre de respostes han estat els que fan referència a la manera de fer els equips: “fer equips equilibrats” (14), “fer els equips nosaltres mateixos” (14), “jugar al que a mi/nosaltres ens agrada” (11). Relacionat amb la manera d'organitzar els equips també han aparegut respostes com: “anar amb els amics” (3), “jugar amb algú que no sigui amic” (4), o inclús un element que reclamava que es valorés un aspecte original de repte com el ser capaç de “jugar amb algú que t'odia”.

* Tots els resultats es poden veure a l'annex en suport informàtic B.11.

** Entre parèntesi es mostra la freqüència en què ha aparegut cada resposta.

Altres aspectes destacats en les valoracions dels infants de diferents escoles han estat els que fan referència als comportaments, bé perquè es valorin les persones bones o perquè se sancionin els mals comportaments o actituds. Com a exemples d'aquestes manifestacions no desitjables tenim les següents: “no burlar-se dels/de les companys/es” (18), “no fer trapes” (15), “no insultar” (9), “que no hi hagi nens/es rabiosos/es i/o que es facin el/la xulo/a” (8), entre d'altres. També hi va haver respostes d'aquesta índole menys representatives, però que resulten curioses, com per exemple: “no enfadar-te quan perds” (5), “no jugar com animals”..., entre d'altres.

Com a bons aspectes destacats han sorgit: “esforçar-se / jugar amb ganes” (9), “respectar la figura arbitral” (6), “saludar/donar la mà” (5), “ajudar els que no en saben” (5), “jugar amb esportivitat” (4), “animar” (3). També n'hi ha d'altres a títol individual tan curioses com per exemple: “no tirar fort”, “quan fas falta algú, aixecar-lo del terra”..., entre d'altres.

Un altre tipus d'aspectes assenyalats pels infants són els de caràcter reivindicatiu. Dins aquest grup els quantitativament més importants han estat: “fer més esports” (10), “fer esports d'equip” (6), “fer futbol” (6), “fer bàsquet” (5), “jugar amb una altra escola” (5), “fer hoquei” (4), “fer handbol” (2), “no posar-se de porter” (2), “jugar nens i nenes” (2), “jugar més que parlar”...

Una altra tipologia de respostes fa emergir indicadors d'aspectes significatius per als infants, com són els que expliciten la cerca de protagonisme, l'exemple més assenyalat el trobem en: “marcar/ficar molt gols/punts” (8). Però també n'hi ha d'altres com: “ser titular”, “ser el capità”, “manar els altres”, “no ser suplent”, “anar amb els bons”...

Hi ha hagut també alguna valoració referent als/a les mestres, encara que anecdòtica, com per exemple: “respectar el/la mestre/a”, “si el professor és simpàtic o antipàtic”, “que el profe no expliqui tant”..., entre d'altres.

5.3.2. – Manifestacions dels infants sobre la competició esportiva

En la darrera pregunta del qüestionari a infants se'ls oferia la possibilitat d'expressar qualsevol comentari sobre la competició. Prèviament a la realització del qüestionari, el professorat havia demanat explícitament seguint un protocol que les manifestacions fossin lliures i no responguessin el que pensaven que quedava bé. Crec que en general aquesta fita es va assolir. Tot i això, una nena avisava expressant:

“Crec que està ben pensat (el qüestionari) encara que molts nens no posaran la veritat.”

Cal admetre una possibilitat de manca de sinceritat en respostes puntuals que no restaria rellevància a la globalitat dels resultats.

En la transcripció dels resultats, tot i que es va realitzar alguna correcció ortogràfica, es va mantenir la manera d'expressar-se dels infants.

En un nombre de 286 infants, que equival aproximadament a un 25% del total de qüestionaris, van realitzar algun comentari*. Seguidament s'analitzen els resultats d'aquesta pregunta** :

Els comentaris que més s'han prodigat han estat els que estan a favor de la competició. L'expressió més usual en les manifestacions ha estat la que començava amb un “m'agrada...”, però també ha resultat molt present el relativitzar aquest *m'agrada* amb altres comentaris referents a comportaments i sentiments relacionats amb la competició que no els satisfà. El conflicte, la baralla, les trampes, l'excessiva necessitat de guanyar per damunt de passar-ho bé..., són alguns dels exemples d'aquests problemes que constantment manifesten els infants en les seves expressions de retrets dirigits al mal comportament de les altres persones.

També apareix freqüentment el discurs de relacionar la competició amb termes com *passar-ho bé, aprendre, superar-se, l'important és participar...* En aquest

* Tots els comentaris expressats es poden veure a l'annex en suport informàtic B.12.

** El número que acompanya el comentari correspon a l'individu en el mateix ordre en què es va realitzar el buidat anònim, si és nen apareix seguit al número (n) i si és nena (a).

sentit els infants realitzen frases fetes que podríem catalogar com a “políticament correctes” però que es fan molt presents en les seves declaracions. Una interpretació d'això és que aquestes declaracions també reflecteixen les observacions i reflexions de les persones docents en l'esport que es realitza a l'escola.

En el següent quadre apareixen alguns exemples significatius i concrets de diversos tipus d'expressions que en aquest sentit van realitzar els infants:

Quadre n. 39. Exemples de manifestacions sobre “m'agrada competir”

88 n – “Quan faig competicions estic emocionat, o bé si marco gol o faig punts.”
157 n – “La competició és bona en poques dosis.”
367 a – “M'agrada molt competir, no m'agrada que sempre guanyin els mateixos. M'encanta que es jugui en equip encara que els companys no siguin els bons. L'equip que guanya que no es burli de l'equip que va perdent. L'important és divertir-se.”
454 a – “La competició hauria de ser més habitual perquè fa que el joc sigui més divertit i interessant.”
463 a – “M'agrada sempre que no ens enfadem, trobo que pots aprendre competint.”
541 n – “M'agrada perquè és divertit i té emoció.”
861 a – “M'agrada compartir amb els meus companys d'equip el que sento.”
903 a – “Em sembla que va bé, sobretot per desintoxicar-nos dels estudis quotidians i l'estrès que ens perjudica la classe.”
915 n – “Està molt bé perquè ajuda a millorar la teva autoestima quan guanyes.”
970 n – “M'agrada competir perquè així em puc superar.”
1112 n – “M'agrada competir amb gent que no conec, a més m'omple d'emoció, però també està allò de quedar en ridícul.”

L'expressió “no m'agrada...” també és present en els comentaris dels infants, encara que en un nombre quantitativament menor que l'expressió “m'agrada...”. Els motius i les reflexions que acompanyen aquesta darrera afirmació són diversos. Cal apuntar que aquests comentaris han estat clarament més nombrosos en nenes que en nens. També expressions de comparar comportaments per gènere (com per exemple que els nens són molt competitius) les realitzen més les nenes, a nivell quantitatiu els nens quasi no

es manifesten en expressions de “no m’agrada competir”. Alguns exemples diversos d’aquests comentaris són els que mostren el següent quadre:

Quadre n. 40. Exemples de manifestacions sobre “no m’agrada competir”

- 124 a – “A mi el que no m’agrada de la competició és que la gent es baralli. Molts nens i nenes es barallen perquè perden.”
- 321 n – “M’agrada poc la competició, és qüestió de guanyar i perdre i a ningú li agrada perdre.”
- 349 a – “No m’agrada molt la competició perquè el que guanya sempre es posa a ‘rastrear’ als altres que ha guanyat. Però si no diguessin això sí que m’agradaria.”
- 420 a – “La competició no m’agrada gens en els jocs perquè t’enfades amb els teus amics. Però quan vaig a una competició de ball m’agrada molt guanyar.”
- 719 a – “M’agrada les competicions extraescolars, som tot nenes i juguem contra nenes. Però a la classe d’EF no m’agrada perquè som nens i nenes i alguns nens són molt masculistes.”
- 866 n – “No m’agrada gaire perquè no sóc ràpid ni defenso bé.”
- 932 a – “No m’agrada perquè em poso nerviosa i no ho faig tan bé com quan no competeixo i a part, no m’agrada perdre.”
- 999 a – “No m’agrada gens, sempre ens barallem i m’insulten.”

En tercer lloc, i seguint un ordre en l’anàlisi de més a menys nombre d’expressions, s’ha fet present una altra tipologia de comentaris, que tot i ser diversos tenen el denominador comú de ser reflexions molt personals i autovaloracions.

En alguns dels comentaris es detecta la influència del model competitiu, parlant per exemple de “classificacions”, de “donar-ho tot”, “de figures arbitrals”, que en algun cas es podrien comparar als extrems d’alguna entrevista de l’esport d’elit. També en alguna manifestació es contraposa el joc i la competició com si fossin conceptes antagònics. Per tant, s’observa una mentalitat selectiva de l’esport que en l’àmbit educatiu s’hauria d’intentar canviar. Cal destacar la sinceritat en algunes respostes, confessant diverses sensacions i sentiments que responen a una certa intimitat. Alguns exemples d’això es poden veure en el següent quadre:

Quadre n. 41. Exemples de reflexions personals sobre la competició esportiva

- 95 n – “Sóc un nen que mai m’ha agradat perdre, ni a l’escola ni en el futbol extraescolar... M’agrada jugar amb els amics sense trampes ni baralles.”
- 325 n – “Hi ha d’haver competicions però no moltes. Les competicions són jocs on la gent intenta guanyar i a part d’això tindrien de divertir-se. M’agrada fer competicions de tota mena sempre que hi hagi esportivitat i es respectin les regles.”
- 365 a – “... sóc molt dolenta i no me la passen, menys els meus amics que són molt bons.”
- 404 n – “M’agrada moltíssim perquè és lo meu, com el meu do. L’important és participar però a mi m’agrada molt guanyar i també passar-m’ho bé.”
- 413 n – “M’agrada jugar en grup perquè no et carreguen les culpes, si vas sol et carregues a tu mateix la culpa.”
- 421 n – “De vegades faig alguna trampeta, però quasi mai.”
- 544 a – “... no és que sigui competitiva però m’agrada molt guanyar.”
- 1111 n – “El que m’agrada és fer-me destacar però jugant net.”
- 1114 a – “M’agrada, així aprenc a ser forta, participar i passar-ho bé. Demostro el que he après en aquest curs.”

Una altra tipologia de manifestacions que han realitzat els infants tenen un caire reivindicatiu i van molt lligades a un context concret i d’immediatesa del que han estat les vivències personals. Alguns exemples es poden veure en el següent quadre:

Quadre n. 42. Exemples d’expressions dels infants sobre el propi context de competició esportiva

- 59 n – “Jo vull jugar a bàsquet i no córrer voltes.”
- 242 a – “Que no triïn els nens.”
- 339 n – “A mi m’agradaria que féssim més jocs de competir, com futbol, bàsquet i ‘pichi’.”
- 540 n – “Que hi ha molta pena que no passa la bola, que és molt avariciosa.”
- 666 n – “No s’haurien de fer competicions perquè ens barallem.”
- 975 a – “És millor no fer-ne perquè hi ha companys que s’enfaden.”

5.4. – ANÀLISI DELS RESULTATS EN RELACIÓ AMB DIFERENTS GRUPS DE LA MOSTRA D'INFANTS

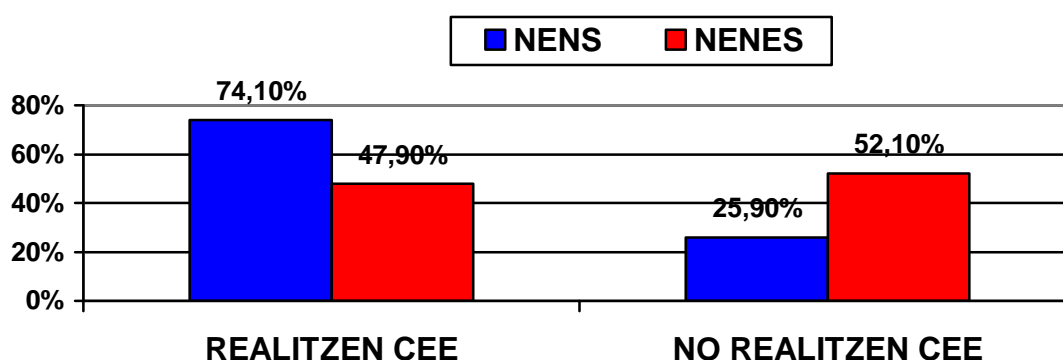
5.4.1. – Gènere

Participació en competicions esportives extraescolars (CEE)

Quant a les diferències de participació en l'esport analitzant la variable gènere, es fa evident **una participació esportiva marcadament més baixa de les nenes en l'esport que es realitza fora de l'horari escolar**. Aquestes diferències han tingut una significació estadística màxima ($,000$)*. Tot i que aquesta dada té una pretensió quantitativa i evidencia la participació femenina més baixa, estaria bé també conèixer, tot i que s'escapa de les pretensions d'aquesta recerca, quines són les diferències i raons d'aquesta menor participació. En el gràfic següent es poden observar les diferències de participació en CEE:

Gràfic n. 33. Diferències de gènere en la participació en competicions esportives extraescolars (CEE)

	NENS	NENES	TOTAL
REALITZEN CEE	427 (74,1%)	268 (47,9%)	695 (61,2%)
NO REALITZEN CEE	149 (25,9%)	291 (52,1%)	440 (38,8%)

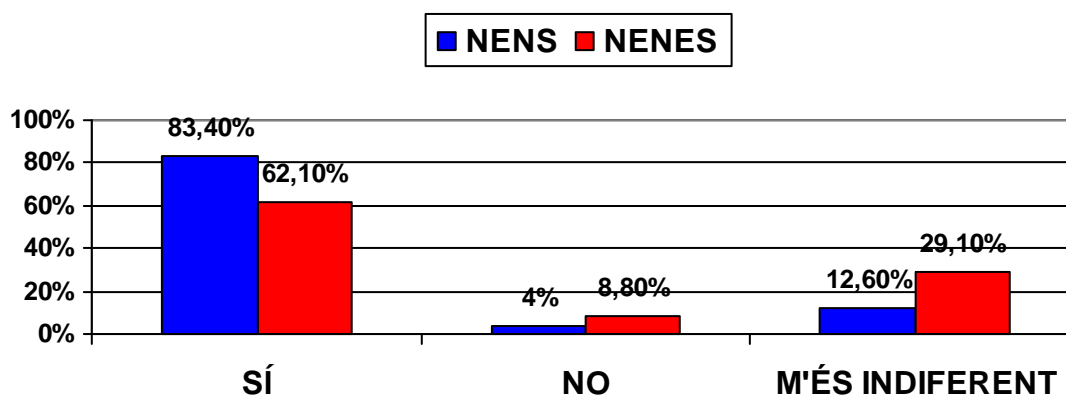
* S'han realitzat les proves de "chi-cuadrado". Vegeu resultats a l'annex en suport informàtic B.13.

T'agrada fer competicions esportives a les classes d'EF?

Les preferències per realitzar competicions esportives a les classes d'EF són superiors en els nens que en les nenes. En el següent gràfic es poden observar els resultats obtinguts:

Gràfic n. 34. Diferències de gènere en les preferències per realitzar competició esportiva a les classes d'EF

T'AGRADA FER COMPETICIONS?	NENS	NENES	TOTAL
SÍ	484 (83,4%)	348 (62,1%)	832 (73%)
NO	23 (4%)	49 (8,8%)	72 (6,3%)
INDIFERENT	73 (12,6%)	163 (29,1%)	236 (20,7%)

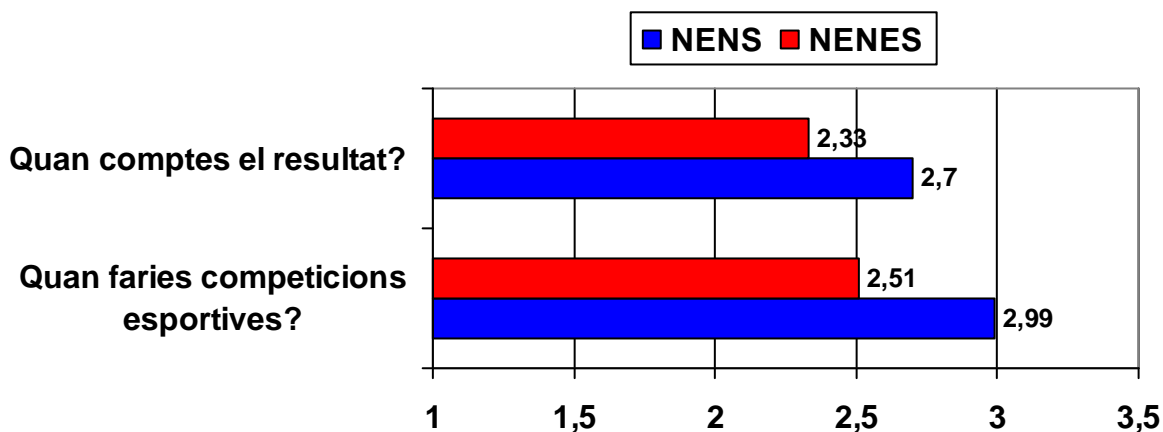
Es pot observar que el % de nens que responen afirmativament és notablement superior al de les nenes. També el % de nenes que responen negativament és més del doble que el % dels nens. Cal assenyalar que aquestes diferències han tingut una significació estadística màxima (,000). Per tant, **l'afirmació d'una major preferència masculina per a la competició esportiva en les classes d'EF es pot emetre amb tota rotunditat.**

Quan faries competicions esportives a les classes d'EF? i Quan fas partits comptes els resultats?

Les respostes a aquestes dues preguntes tenen quatre possibilitats de freqüència (mai, a vegades, sovint i sempre). Per veure d'una manera clara i

ràpida les diferències vam atorgar a cada possible resposta un número (mai = 1, a vegades = 2, sovint = 3 i sempre = 4). Les diferències en les respectives mitjanes* van tenir una significació estadística bilateral màxima (,000 en els dos aspectes).

Gràfic n. 35. Diferències de gènere en la preferència per la freqüència per realitzar competició esportiva i per comptar el resultat

Els resultats de les mitjanes mostrats en el quadre segueixen demostrant **una major acceptació de les competicions esportives, com també una necessitat major de comptar el resultat, per part dels nens.**

Com prefereixes organitzar els equips per fer competicions?

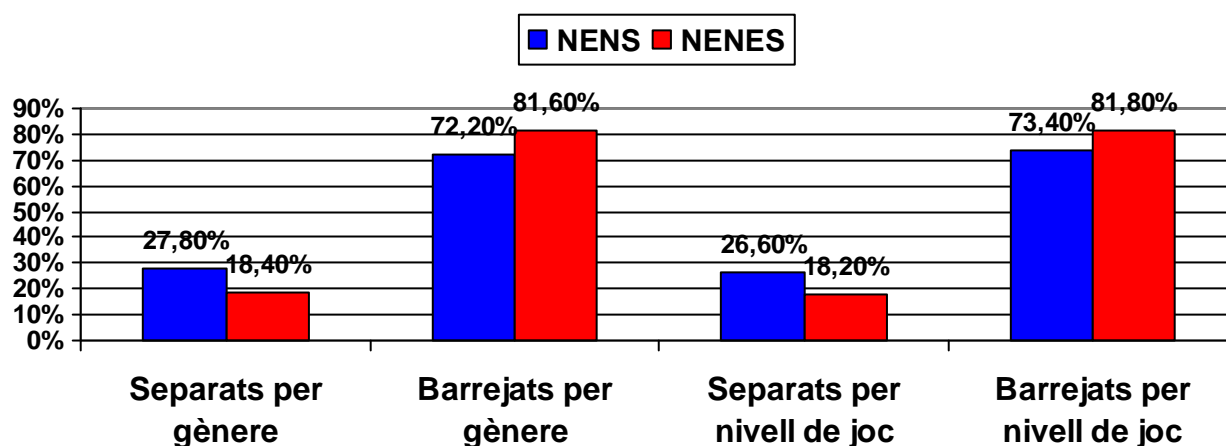
Aquesta pregunta fa referència a dues preferències a l'hora de realitzar agrupacions. D'una banda, separar o barrejar nens i nenes quan es realitzen competicions i de l'altra barrejar o separar la gent que en sap de la que no en sap. Les diferències en els resultats entre nens i nenes en aquests dos aspectes han seguit sent altament significatius (,000 i ,002 respectivament).

En el següent gràfic es poden observar els resultats obtinguts:

* S'ha realitzat la prova T per la igualtat de mitjanes. Vegeu resultats a l'annex en suport informàtic B.13.

Gràfic n. 36. Diferències de gènere en la preferència per la formació d'equips en la competició esportiva

	NENS	NENES
Separats per gènere	27,8%	18,4%
Barrejats per gènere	72,2%	81,6%
Separats per nivell de joc	26,6%	18,2%
Barrejats per nivell de joc	73,4%	81,8%

Les preferències de les nenes per formar grups heterogenis de gènere i de nivell de joc són superiors a les dels nens.

En la pregunta referida a realitzar competicions esportives amb més o menys regles no s'han obtingut diferències significatives per raó de gènere.

Quan fas competició esportiva a les classes d'EF, quina importància dónes als aspectes següents:

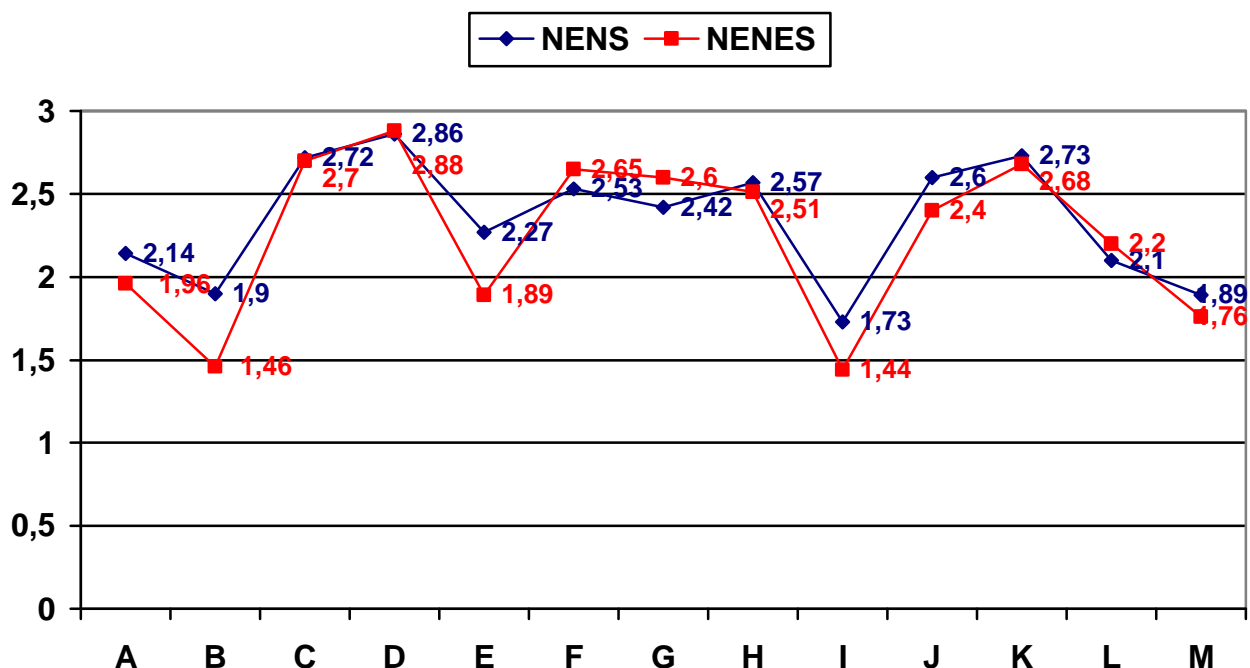
En aquesta pregunta es proposaven quatre gradients valoratius corresponents a quatre números (gens = 0, poc = 1, bastant = 2 i molt = 3), segons la importància atorgada a diversos aspectes.

En els següents quadre i gràfic es poden observar els valors obtinguts de les mitjanes:

Quadre n. 43. Diferències de gènere en la valoració de les mitjanes corresponents a diferents aspectes relacionats amb la competició esportiva

ASPECTES	MITJANES		
	NENS	NENES	S*
A. Anar al mateix equip que els meus amics/amigues.	2,14	1,96	,001
B. Guanyar.	1,90	1,46	,000
C. Participar.	2,72	2,70	
D. Passar-ho bé.	2,86	2,88	
E. Poder demostrar el meu nivell de joc.	2,27	1,89	,000
F. Respectar totes les persones que juguen.	2,53	2,65	,002
G. Que no ens barallem.	2,42	2,60	,011
H. Respectar les regles.	2,57	2,51	
I. Que hi hagi algú que arbitri.	1,73	1,44	,000
J. Que el meu equip jugui amb esportivitat.	2,60	2,40	,000
K. Aprendre i millorar.	2,73	2,68	
L. Comentaris que em fa el/la mestre/a.	2,10	2,20	,034
M. Comentaris que em fan els/les companys/es de classe.	1,89	1,76	,025

Gràfic n. 37. Diferències de gènere en la valoració de les mitjanes corresponents a diferents aspectes relacionats amb la competició esportiva

* S'ha realitzat la prova T per la igualtat de mitjanes en la significació bilateral. Vegeu resultats a l'annex en suport informàtic B.13.

Els resultats ens mostren diferències de valoració segons gènere en els aspectes següents:

“Anar al mateix equip que els meus amics/amigues”. S’han obtingut diferències significatives ($,001$), en què el resultat de la mitjana dels nens és de 2,14 i la de les nenes, d’1,96. Aquestes valoracions contradueixen, com a mínim a nivell general, una errònia creença o tòpic existent en l’àmbit de l’EF que consisteix a creure que les nenes prefereixen jugar més que els nens amb les seves amistats quan fan pràctiques esportives.

“Guanyar”. En aquest aspecte existeix una marcada diferència de valor de la mitjana dels nens, 1,90, per una mitjana de 1,46 per part de les nenes, amb unes diferències significatives màximes ($,000$). Per tant es pot afirmar que **els nens li donen més importància al fet de guanyar**.

“Poder demostrar el meu nivell de joc”. Els nens valoren més aquest aspecte, amb una mitjana obtinguda de 2,27 davant un 1,89 per part de les nenes, amb unes diferències significatives màximes ($,000$). Aquest fet té una anàlisi complexa i difícil. Les raons poden ser uns determinats models esportius socials, familiars... però el fet de tenir un sector de l’alumnat amb més necessitat que l’altre de mostrar la seva capacitat és una dada important constatada per a la reflexió de les persones docents de l’EF, per intentar incrementar el coneixement que es té de l’alumnat i millorar les estratègies de motivació.

“Respectar totes les persones que juguen” i “Que no ens barallem”. En els dos aspectes les nenes han tingut unes valoracions mitjanes més altes que els nens, amb unes significacions estadístiques bilaterals altes ($,002$ i $,001$ respectivament).

Els resultats podrien demostrar, en part, que el model esportiu social força masculinitzat, en què comportaments indesitjables apareixen tot sovint com a normalitzats, té la seva influència en l’opinió de l’esport escolar.

“Que hi hagi algú que arbitri”. En aquest aspecte existeix una major valoració per part dels nens, amb una mitjana d’1,73 davant un 1,44 per part de les

nenes, amb unes diferències significatives màximes ($,000$). Els nens valoren més un aspecte clau de l'esport convencional. La seva major participació en l'esport extraescolar, que en bona part es desenvolupa en presència de la figura arbitral, pot tenir influència en aquest resultat.

“Que el meu equip jugui amb esportivitat”. El resultat de la mitjana dels nens és de 2,60 i la de les nenes és de 2,40, amb unes diferències significatives màximes ($,000$). Aquestes valoracions contradiuen les puntuacions en aspectes anteriors més concrets que formen part de l'esportivitat, com són la de respectar les altres persones i no barallar-se, en què hi ha hagut una marcada puntuació femenina més alta. Es fa difícil interpretar dos resultats que es contradiuen, però pensem que la paraula *esportivitat*, a part d'implicar significats diversos en l'alumnat, és una paraula molt sentida, ens podem atrevir a dir gastada. Per tant, pot sonar important a l'alumnat, però evidentment a més de sentir-la molt, caldria anar assumint les actituds i comportaments que aquesta paraula suposa.

“Comentaris que em fa el/la mestre/a” i “Comentaris que em fan els/les companys/es de classe”. En l'anàlisi dels resultats d'aquests aspectes, en què s'han obtingut dades significatives, destaca el contrast del fet que les nenes obtinguin valoracions més altes en la importància dels comentaris del/de la mestre/a i més baixos en relació amb els comentaris que realitzen els/les companys/es.

No s'aprecien diferències valoratives per raó de gènere en els aspectes de “Participar”, “Passar-ho bé”, “Respectar les regles” i “Aprendre i millorar”.

5.4.2. – Titularitat del centre

En la comparació de dades en relació amb la procedència dels tipus de centre dels nens i nenes no van aparèixer diferències quant a la participació en competicions fora de l'escola, ni en el grau de preferències en la periodicitat per a realitzar activitats competitives a les classes d'EF, ni en el grau d'acceptació a l'hora d'aplicar regles quan es realitza.

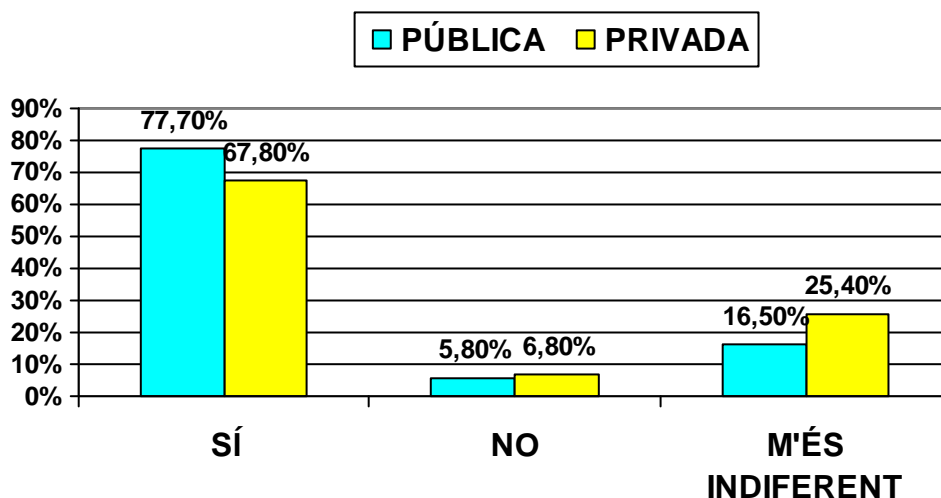
En canvi, s'aprecien diferències en les respostes a les preguntes següents:

T'agrada fer competicions esportives a les classes d'EF?

Les preferències per realitzar competicions esportives a les classes d'EF són superiors en els nens i nenes de l'escola pública que en els de la privada.

Aquestes diferències han tingut una significació estadística màxima ($,000$)*. En el següent gràfic es poden observar els % de resultats obtinguts en cada resposta:

Gràfic n. 38. Diferències segons la titularitat de l'escola en les preferències per realitzar competició esportiva a les classes d'EF

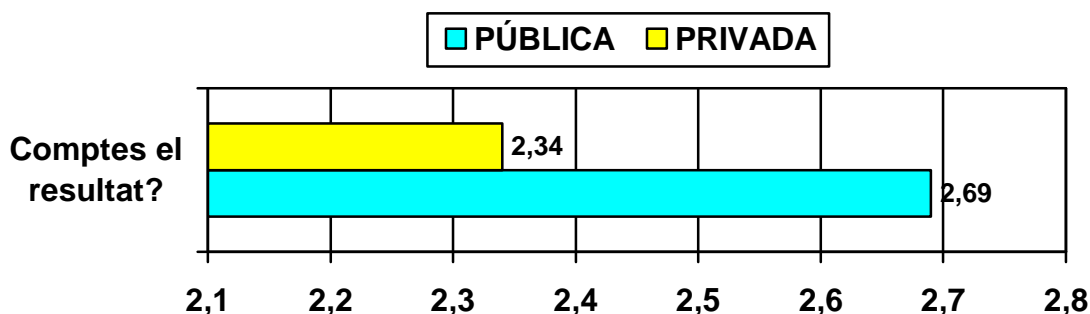

* S'han realitzat les proves de "chi-cuadrado". Vegeu resultats a l'annex en suport informàtic B.13.

Quan fas partits comptes els resultats?

La resposta a aquesta pregunta té quatre possibilitats temporals (mai, a vegades, sovint i sempre). Per veure d'una manera clara i ràpida les diferències vam atorgar a cada possible resposta un número (mai = 1, a vegades = 2, sovint = 3 i sempre = 4). Les diferències de les respostes en la mitjana* segons procedència de l'escola pública o privada va tenir una significació estadística bilateral màxima (,000).

Gràfic n. 39. Diferències segons la titularitat de l'escola en les preferències per comptar el resultat de la competició esportiva

Els resultats de les mitjanes mostrats en l'anterior quadre demostren **una tendència major a comptar el resultat per part de l'escola pública**. Resulta complex realitzar una interpretació a un fet que pot estar provocat per una pluralitat de raons. Però una d'elles podria ser una major necessitat de reafirmar-se mitjançant el coneixement del resultat per part de l'alumnat de l'escola pública.

Com prefereixes organitzar els equips per fer competicions?

Aquesta pregunta fa referència a dues preferències a l'hora de realitzar agrupacions. D'una banda, separar o barrejar nens i nenes quan es realitzen competicions i, de l'altra, barrejar o separar la gent que en sap de la que no en sap. Les diferències en els resultats entre procedència d'escola pública o privada en aquests dos aspectes han estat estadísticament significatius (,040 i

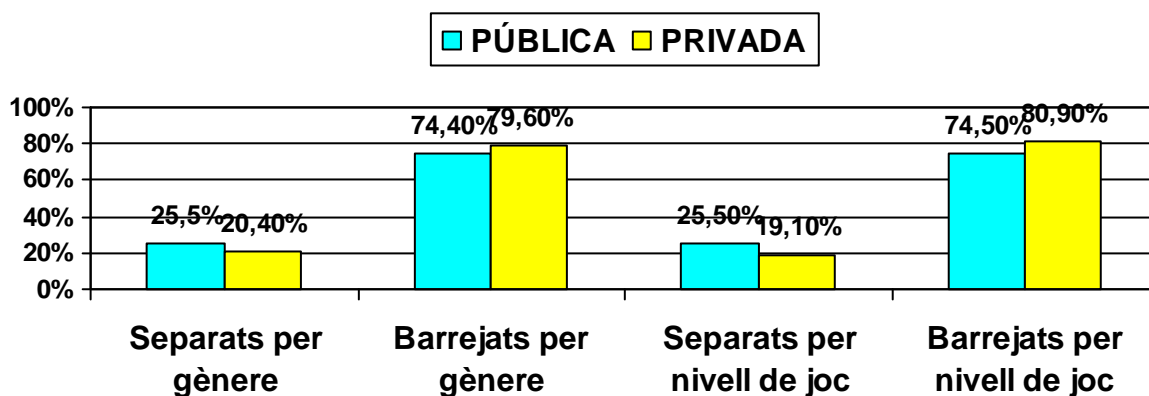
* S'ha realitzat la prova T per la igualtat de mitjanes. Vegeu resultats a l'annex en suport informàtic B.13.

,022 respectivament). Les preferències generals dels infants de l'escola privada per formar grups heterogenis de gènere i de nivell de joc és superior a la dels de l'escola pública.

En el següent gràfic es poden observar els resultats obtinguts:

Gràfic n. 40. Diferències segons la titularitat de l'escola per la formació d'equips en la competició esportiva

	PÚBLICA	PRIVADA
Separats per gènere	25,5%	20,4%
Barrejats per gènere	74,4%	79,6%
Separats per nivell de joc	25,5%	19,1%
Barrejats per nivell de joc	74,5%	80,9%

Quan fas competició esportiva a les classes d'educació física, quina importància dónes als aspectes següents:

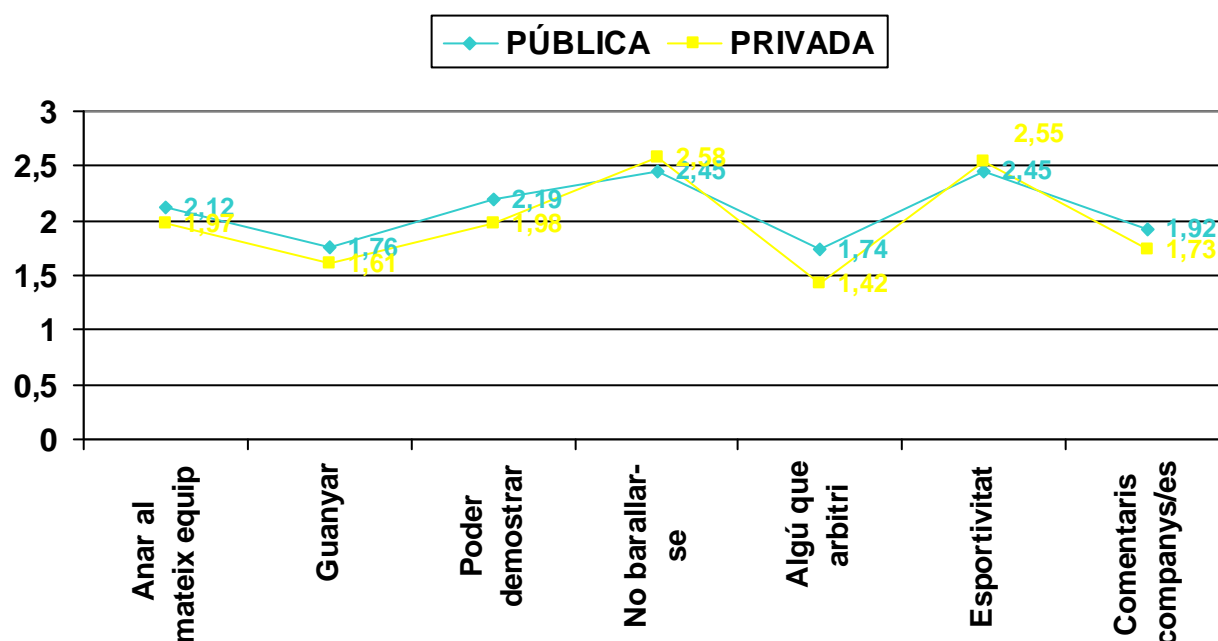
En aquesta pregunta es proposaven quatre gradients valoratius corresponents a quatre números (gens = 0, poc = 1, bastant = 2 i molt = 3) segons la importància atorgada a diversos aspectes.

En els següents quadre i gràfic es poden observar les diferències valoratives obtingudes entre escola pública i privada:

Quadre n. 44. Diferències segons la titularitat de l'escola de les mitjanes corresponents a diferents aspectes relacionats amb la competició esportiva

ASPECTES	MITJANES		
	PÚBLICA	PRIVADA	S*
Anar al mateix equip que els meus amics/amigues.	2,12	1,97	,005
Guanyar.	1,76	1,61	,009
Poder demostrar el meu nivell de joc.	2,19	1,98	,000
Que no ens barallem.	2,45	2,58	,010
Que hi hagi algú que arbitri.	1,74	1,42	,000
Que el meu equip jugui amb esportivitat.	2,45	2,55	,032
Comentaris que em fan els/les companys/es de classe.	1,92	1,73	,001

Gràfic n. 41. Diferències segons la titularitat de l'escola en la valoració de les mitjanes corresponents a diferents aspectes relacionats amb la competició esportiva

Els resultats ens mostren diferències de valoració segons la titularitat del centre en els aspectes assenyalats anteriorment, que ens porten a concloure que l'alumnat de l'escola pública afirma que té unes necessitats agonístiques

* S'ha realitzat la prova T per la igualtat de mitjanes en la significació bilateral. Vegeu resultats a l'annex en suport informàtic B.13.

majors que l'alumnat de la privada ja que donen més valor al fet de guanyar i poder demostrar el nivell de joc, entre d'altres. També és altament significativa la major importància que dóna l'alumnat de l'escola pública al fet que hi hagi figura arbitral. La interpretació d'aquest fet resulta complexa, ja que les causes podrien ser molt diverses i difícils d'interpretar. Possibles raons podrien ser les següents: normatives més flexibles, mecanisme de defensa de l'alumnat amb un nivell de conflictivitat més alt quan es fa esport, influències mediàtiques més grans segons una determinada tipologia de centre... Evidentment esbrinar i poder afirmar aquestes raons seria fruit d'altres estudis, però pensem que és interessant constatar que la diferència segons el tipus d'escola existeix.

Segons la variable de tipus d'escola (pública-privada) no s'han trobat diferències estadísticament significatives en els resultats dels següents aspectes valorats: "Participar", "Passar-ho bé", "Respectar totes les persones que juguen", "Respectar les regles", "Aprendre i millorar" i "Comentaris que em fa el/la mestre/a".

5.4.3. – En funció del curs (5è-6è de primària)

En la comparació de dades en relació amb el curs, **les diferències des del punt de significació estadística han estat inexistents en totes les preguntes.**

Només en la darrera pregunta referent a valorar la importància (gens = 0, poc = 1, bastant = 2 i molt = 3) que es dóna a aspectes diversos quan es fa competició esportiva a les classes d'EF, s'han observat les diferències de les valoracions mitjanes amb significació estadística que apareixen en el següent quadre:

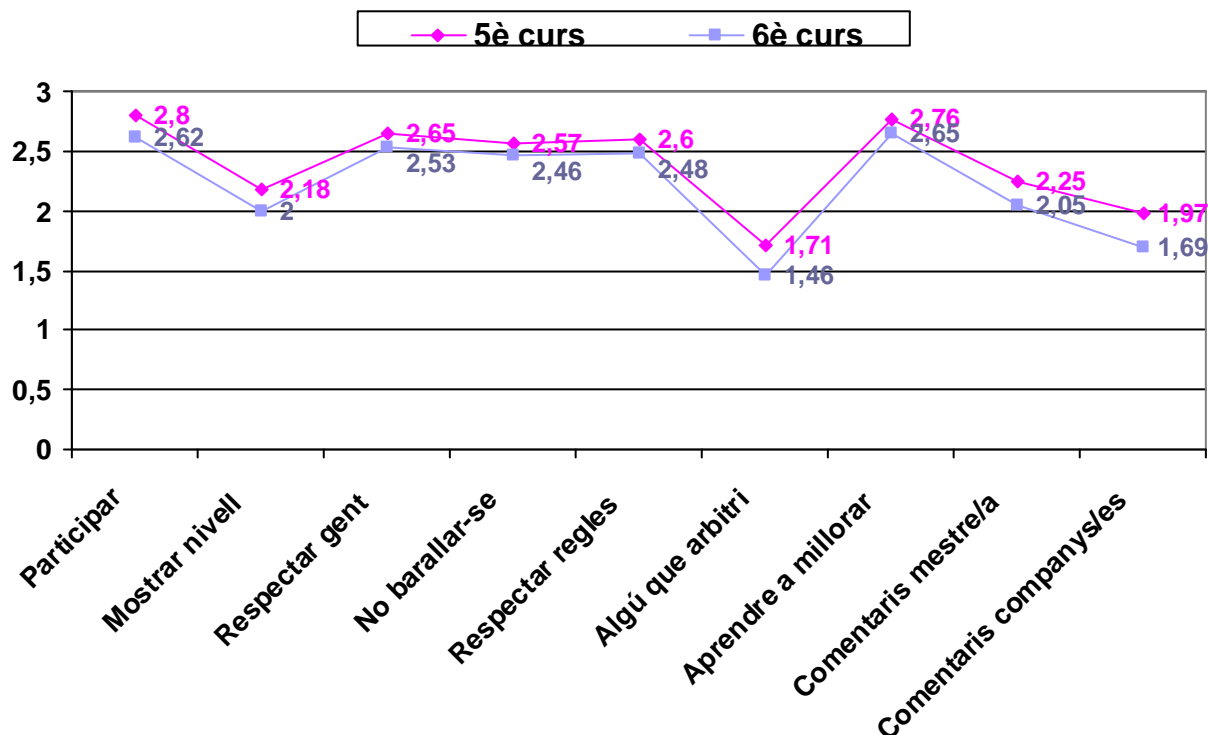
Quadre n. 45. Diferències en funció del curs en la valoració de les mitjanes corresponents a diferents aspectes relacionats amb la competició esportiva

ASPECTES

MITJANES

	5è	6è	S
Participar.	2,80	2,62	,000
Poder demostrar el meu nivell de joc.	2,18	2	,001
Respectar totes les persones que juguen.	2,65	2,53	,002
Que no ens barallem.	2,57	2,46	,032
Respectar les regles.	2,60	2,48	,002
Que hi hagi algú que arbitri.	1,71	1,46	,000
Aprendre i millorar.	2,76	2,65	,001
Comentaris que em fa el/la mestre/a.	2,25	2,05	,008
Comentaris que em fan els/les companys/es de classe.	1,97	1,69	,009

Gràfic n. 42. Diferències en funció del curs en la valoració de les mitjanes corresponents a diferents aspectes relacionats amb la competició esportiva

En general l'alumnat de 5è dóna valors més alts als diferents aspectes relacionats amb la competició esportiva a les classes d'EF.

Cal destacar que en els aspectes en què s'han establert més diferències han estat, d'una banda, la necessitat que algú arbitri, és a dir, tenen una major necessitat que algú controli l'activitat competitiva, i per tant, aprecien un menor grau d'autonomia en comparació dels/de les companys/es de 6è i, d'altra banda, l'alumnat de 5è declara ser més perceptiu als comentaris que fan els/les companys/es i mestres. És a dir, els importa més els comentaris que pugui fer l'altra gent quan practiquen activitat competitiva a les classes d'EF. Aquest fet argumentaria una declaració de major grau de vulnerabilitat en l'alumnat més jove.

5.4.4. – En funció de participar en competicions esportives extraescolars (CEE) o no

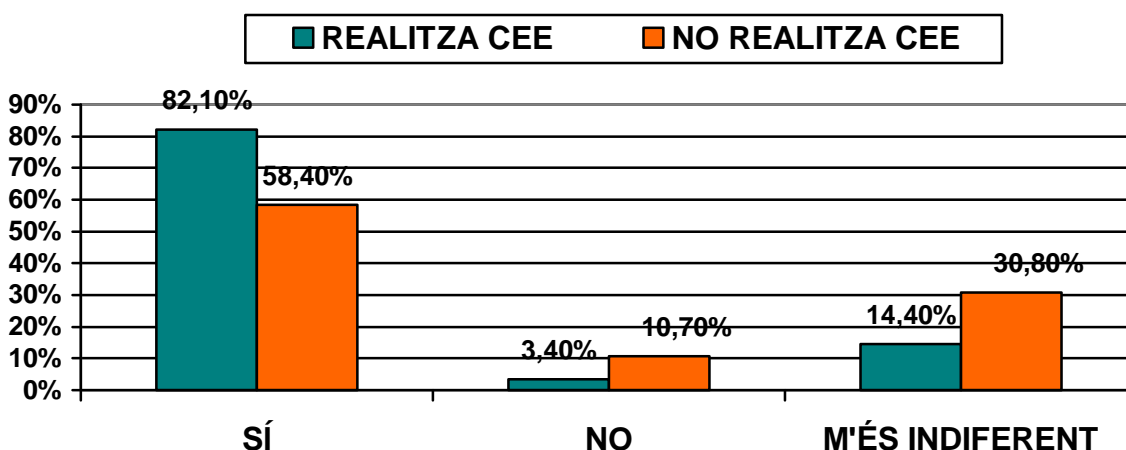
En aquesta variable dels infants que fan esport fora de l’escola en comparació dels que no en fan és, conjuntament amb la variable gènere, on apareix una major quantitat i significació en les diferències valoratives.

T’agrada fer competicions esportives a les classes d’EF?

Les preferències per realitzar competicions esportives a les classes d’EF són superiors en els infants que realitzen competició esportiva escolar fora de l’horari escolar (CEE) davant els que no en realitzen. Aquestes diferències han tingut una significació estadística màxima ($,000$)*. En el següent gràfic es poden observar els resultats obtinguts:

Gràfic n. 43. Diferències segons realitzar CEE o no en les preferències per realitzar competició esportiva a les classes d’EF

T’AGRADA FER COMPETICIONS?	REALITZA CEE	NO REALITZA CEE	TOTAL
SÍ	575 (82,1%)	256 (58,4%)	831 (73%)
NO	24 (3,4%)	47 (10,7%)	71 (6,%)
INDIFERENT	101 (14,4%)	135 (30,8%)	236 (20,7%)

* S'han realitzat les proves de “chi-cuadrado”. Vegeu resultats a l’annex en suport informàtic B.13.

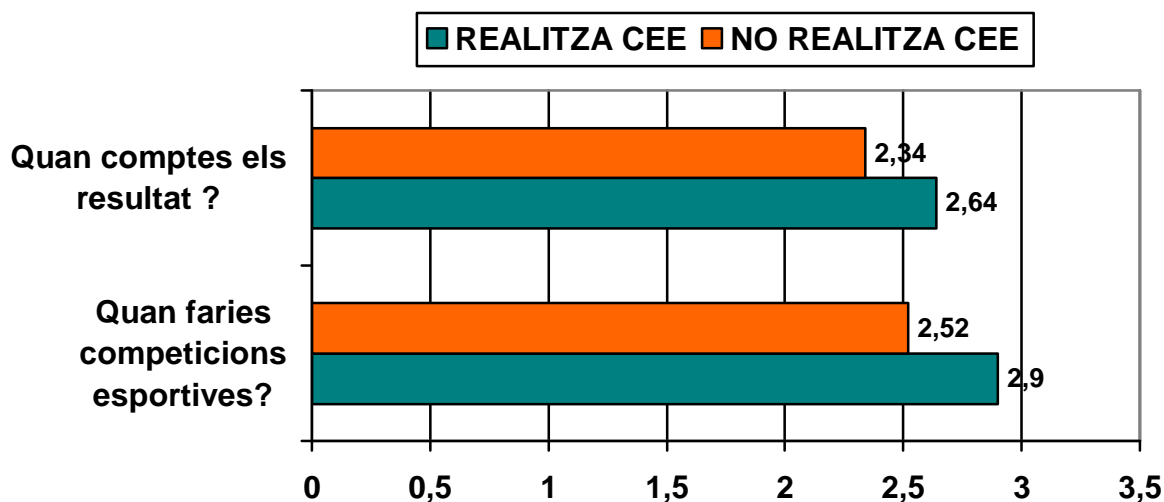
Cal destacar que tot i que molts infants que realitzen esport escolar fora de l'escola (CEE) declaren que els agrada la competició esportiva en les classes d'EF, a quasi un 60% dels infants que no fan esport fora de l'escola també els agrada competir en les classes d'EF.

En contraposició, resulta interessant la dada d'un petit sector d'alumnes a qui tot i practicar CEE, no agrada o els és indiferent fer competicions a les classes d'EF (17,8% sumant els dos resultats).

Quan faries competicions esportives a les classes d'EF? i Quan fas partits comptes els resultats?

Les respostes a aquestes dues preguntes tenen quatre possibilitats de freqüència (mai, a vegades, sovint i sempre). Per veure d'una manera clara i ràpida les diferències vam atorgar a cada possible resposta un número (mai = 1, a vegades = 2, sovint = 3 i sempre = 4). Les diferències en les respectives mitjanes van tenir una significació estadística bilateral màxima (,000 en els dos aspectes).

Gràfic n. 44. Diferències segons realitzar CEE o no en la preferència per realitzar competició esportiva i per comptar el resultat

Els resultats de les mitjanes mostrats en el gràfic anterior segueixen demostrant una major acceptació de les competicions esportives, com també una necessitat major de comptar el resultat, per part dels infants que realitzen CEE.

Com prefereixes organitzar els equips per fer competicions?

Aquesta pregunta fa referència a dues preferències a l'hora de realitzar agrupacions. D'una banda, separar o barrejar nens i nenes quan es realitzen competicions i, de l'altra, barrejar o separar la gent que en sap de la que no en sap.

Cal destacar que en aquest aspecte no s'han produït diferències estadísticament significatives, a diferència dels creuaments de gènere i de procedència d'escola pública o privada, en què s'observaven preferències diferenciades a l'hora de fer equips. El fet de realitzar CEE o no, no suposa una relació determinada.

Quan fas competició esportiva a les classes d'EF, quina importància dónes als aspectes següents:

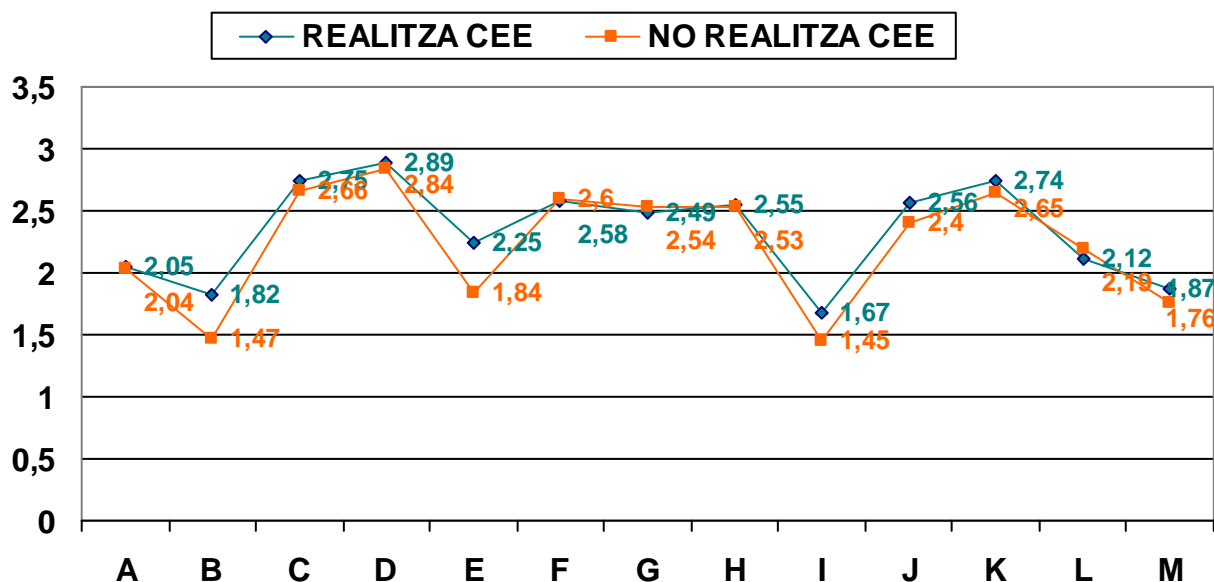
En aquesta pregunta es proposaven quatre gradients valoratius corresponents a quatre números (gens = 0, poc = 1, bastant = 2 i molt = 3) segons la importància atorgada a diversos aspectes.

En el quadre i gràfic següents es poden observar els resultats de les diferències obtingudes:

Quadre n. 46. Diferències segons realitzar CEE o no en la valoració de les mitjanes corresponents a diferents aspectes relacionats amb la competició esportiva

ASPECTES	MITJANES		
	SÍ CEE	NO CEE	S*
A. Anar al mateix equip que els meus amics/amigues.	2,05	2,04	
B. Guanyar.	1,82	1,47	,000
C. Participar.	2,75	2,66	,017
D. Passar-ho bé.	2,89	2,84	,035
E. Poder demostrar el meu nivell de joc.	2,25	1,84	,000
F. Respectar totes les persones que juguen.	2,60	1,58	
G. Que no ens barallem.	2,49	2,54	
H. Respectar les regles.	2,55	2,53	
I. Que hi hagi algú que arbitri.	1,67	1,45	,001
J. Que el meu equip jugui amb esportivitat.	2,56	2,40	,000
K. Aprendre i millorar.	2,74	2,65	,010
L. Comentaris que em fa el/la mestre/a.	2,12	2,19	
M. Comentaris que em fan els/les companys/es de classe.	1,87	1,76	

Gràfic n. 45. Diferències segons realitzar CEE o no en la valoració de les mitjanes corresponents a diferents aspectes relacionats amb la competició esportiva

* S'ha realitzat la prova T per la igualtat de mitjanes en la significació bilateral. Vegeu resultats a l'annex en suport informàtic B.13.

Els resultats ens mostren diferències de valoració segons es realitzi CEE o no en els aspectes següents:

“Guanyar”. En aquest aspecte existeix una marcada diferència de valor de la mitjana de l'alumnat que realitza CEE, 1,82, per una mitjana de 1,47 per part del que no en realitza, amb unes diferències significatives màximes (,000). Per tant, davant aquesta gran diferència, s'ha d'establir una relació de les influències en aquest sector d'alumnat d'un determinat tipus d'esport que dóna molta més importància al fet de guanyar del que es dóna en les classes d'EF.

“Participar” i “Passar-ho bé”. Aquests dos aspectes són més valorats també pels infants que realitzen CEE. Tot i que les diferències no resulten notables existeixen unes diferències significatives en les valoracions mitjanes (,017 i ,035 respectivament). Sovint és present un discurs crític dirigit a les activitats esportives extraescolars en relació amb la valoració excessiva i transcendental que es projecta sobre el resultat. Aquesta dada mostra una valoració més gran d'aquest sector d'alumnat que participa en CEE, en relació amb aquests dos aspectes que se'ns presenten com a contraposats a l'excessiva valoració del resultat.

“Que hi hagi algú que arbitri”. En aquest aspecte existeix una major valoració per part de l'alumnat que realitza CEE, amb una mitjana de 1,67, davant un 1,45 per part del que no en realitza, amb unes diferències significatives màximes (,000). Aquest fet podria respondre a un model més proper, en el qual estan acostumats a una tipologia d'esport més dirigit.

“Que el meu equip jugui amb esportivitat”. El resultat de la mitjana de l'alumnat que realitza CEE és més alta, amb una mitjana de 2,56, davant un 2,40 per part del que no en realitza, amb unes diferències significatives màximes (,000). Aquesta puntuació més alta desdiu, en part, el que se'ns presenta sovint com un tòpic en contraposar el fet de guanyar (en què els infants que realitzen CEE han atorgat una valoració més alta) amb esportivitat.

“Aprendre i millorar”. L'alumnat que realitza CEE valora més aquest aspecte, amb una mitjana de 2,74, davant un 2,65 per part del que no en realitza, amb

unes diferències significatives ($,010$) que podrien respondre, entre altres factors, a una major motivació cap a l'activitat esportiva.

No s'aprecien diferències valoratives pel fet de practicar CEE o no en els aspectes següents: "Anar al mateix equip que els meus amics/amigues", "Poder demostrar el meu nivell de joc", "Respectar totes les persones que juguen", "Que no ens barallem", "Respectar les regles", "Comentaris que em fa el/la mestre/a", "Comentaris que em fan els/les companys/es de classe".

CAPÍTOL 6 – RESULTATS DE LES ENTREVISTES A PERSONES EXPERTES

6.1. – L'ESPORT EN LES CLASSES D'EDUCACIÓ FÍSICA (CONTEXT GENERAL)

- 6.1.1. – Importància de l'esport a l'escola
- 6.1.2. – La competició com a component de l'esport
- 6.1.3. – Esports per a realitzar a l'escola

6.2. – LA COMPETICIÓ ESPORTIVA COM A MITJÀ EDUCATIU

- 6.2.1. – Aspectes positius
- 6.2.2. – Aspectes negatius
- 6.2.3. – Problemes per a l'aplicació pràctica de la competició en l'àmbit educatiu
- 6.2.4. – Influències socials
- 6.2.5. – Diferències de comportaments competitiu segons gènere i infants que participen en esport extraescolar
- 6.2.6. – Competició esportiva i aprenentatge d'habilitats coordinatives

6.3. – TRACTAMENT DE LA COMPETICIÓ ESPORTIVA EN LES CLASSES D'EDUCACIÓ FÍSICA

- 6.3.1. – Aportacions per a potenciar aspectes educatiu
- 6.3.2. – Paper dels/de les mestres en la competició com a mitjà educatiu
- 6.3.3. – Tractament del resultat
- 6.3.4. – Tractament pluridisciplinar de la competició
- 6.3.5. – Tractament de les normatives
- 6.3.6. – Tractament dels conflictes
- 6.3.7. – La competició com a mitjà educatiu i la formació de mestres

En el present capítol es presenten els resultats que són fruit de les entrevistes en profunditat que es van realitzar a vuit persones expertes d'educació i/o d'esport escolar de diferents indrets de l'estat espanyol*.

Per tal d'obtenir informació sobre l'objecte de l'estudi, s'ha desglossat en les tres dimensions** següents:

- L'esport en les classes d'educació física (context general)
- La competició esportiva com a mitjà educatiu
- Tractament de la competició esportiva en les classes d'educació física

Cada dimensió ha estat desglossada en diverses categories. Així, la informació extreta de totes les persones expertes s'ha agrupat i es mostra barrejada en cada una de les categories. Totes les informacions aportades per les persones expertes estan precedides per un codi (E) i un número, que sempre respon a la mateixa persona experta. Les aportacions de les persones expertes es transcriuen en el mateix idioma (català o castellà) en què van estar expressades.

També, i posteriorment a diverses interpretacions sobre la informació recollida de resultats, es presenten quadres on apareixen els indicadors sostrets de les diferents categories.

* Totes les entrevistes es poden consultar a la carpeta d'arxius d'àudio B.17. de l'annex en suport informàtic i la informació transcrita a l'annex B.18.

** Vegeu quadre n. 4 del capítol 3 del disseny i aplicació de la recerca sobre dimensions i categories desenvolupades en les entrevistes a persones expertes.

6.1. – L'ESPORT EN LES CLASSES D'EDUCACIÓ FÍSICA (CONTEXT GENERAL)

6.1.1. – Importància de l'esport a l'escola

La majoria de les persones expertes assenyalen que la presència de l'esport és imprescindible dins l'escola:

E4 – “No tengo ninguna duda de que **el deporte debe estar en el currículum en EF y por motivos fundamentales**: porque es un hecho cultural de primera magnitud local, nacional, por intereses políticos económicos... Como objeto cultural ya justifica su presencia, si no estuviera en la escuela ésta perdería un objetivo importante de su socialización.”

E3 – “El contenido deporte es **el contenido estrella** a nivel social.”

E7 – “En moltes activitats, des de jocs a activitats més estructurades de l'esport, aquest **és intrínsecament motivant**.”

E6 – “**Inevitable la seva presència** a l'escola perquè social i culturalment hi és.”

La importància social de l'esport ha arribat a un extrem que les confusions terminològiques no són estranyes. Un exemple significatiu dels continuats paral·lelismes que es fan entre activitat física i esport com si fossin dos termes sinònims és el comentat en una de les entrevistes:

E3 – “De hecho mucha gente, **incluso dentro de nuestra profesión, entiende que EF y deporte es una especie de sinónimo** y sabemos que hay diferencias... Por ejemplo, vas al médico y te dice que hagas deporte y lo que quiere decir es que hagas cualquier actividad física. Va ligado al conocimiento vulgar.”

Un altre aspecte seria la importància que aquest esport ha de tenir, ja que la seva presència social i escolar es percep excessiva:

E4 – “La presencia **del deporte en las clases de EF tiene un volumen excesivo** [...] tendrían que conocer que hay otras formas de actividad física tan interesantes como el deporte.”

E1 – “La introducció **d'aquesta quantitat d'esport ja crea uns estereotips** dins l'EF que marquen els valors.”

E5 – “La lógica sería que **desde la EF irradian filosofías que hiciesen más**

educativas tanto el deporte escolar como el deporte profesional.”

E2 – “L’esport és interessant, però em sembla que **en els darrers anys s’ha institucionalitzat massa**. Si es pogués fer d’una manera més adaptada a l’edat i capacitat de les criatures seria una eina extraordinària.”

Que el volum d’esport que es realitza com a contingut d’EF sigui excessiu no li treu la seva importància i el seu potencial educatiu. Aquest esport realitzat a la classe, que ha de regular i contrarestar les influències i diferències del fenomen social, té el repte d’invertir papers. És a dir, que l’esport extraescolar, l’esport federatiu, l’esport de persones adultes... s’impregni d’algunes característiques sorgides des de l’EF.

També s’han apuntat característiques que l’esport hauria de tenir i que cal destacar; així mateix s’ha insistit a diferenciar-ne el desenvolupament del que es realitza fora de la classe d’EF.

E5 – “Por las clases de EF pasan el 100% de niños de nuestra sociedad, es importante que el deporte tenga una determinada presencia, evidentemente realizado de forma diferente a las ligas nacionales, **con un significado en la diversidad, participación de todos, indistintamente de las capacidades.**”

E7 – “**A l’EF, l’esport té més possibilitats d’estar canalitzat més educativament que si la iniciació es realitza des d’altres àmbits de voluntarisme** (pares i/o mares, persones monitores menys preparades).”

E2 – “Tal com jo veig que es fan **algunes activitats extraescolars, penso que porta més inconvenients que avantatges.**”

Hom parla d’esport, però quan es parla d’esport es té més present l’esport que es mira i les competicions que es fan després de l’horari escolar. Però, quina quantitat d’infants són protagonistes actius d’aquest esport? Evidentment una minoria comparada amb el 100 % de l’alumnat que realitza el seu currículum obligatori d’EF. Per tant, l’esforç per incidir en un model d’esport educatiu que arribi a tothom hauria de tenir la seva gènesi en aquest àmbit d’EF.

6.1.2. – La competició com a component de l'esport

En general, les persones expertes veuen la competició com un component inherent a l'esport, lligat a la seva pràctica. De fet, l'única persona que parlava de poder realitzar esport sense competir estava utilitzant el concepte *esport* com a sinònim d'activitat física (tal com ha estat comentat amb anterioritat).

Alguns exemples d'aquesta afirmació categòrica que han mostrat les persones expertes són els següents:

E3 – “Creo que uno de los **elementos que define el deporte es la competición**. No creo que el deporte pueda plantearse sin competición. Quizás esto sería otra cosa. Es como el que quiere hacer una mayonesa sin huevos. La competición es claramente **inherente al deporte**.”

E6 – “**Una de les característiques de l'esport és que és una activitat competitiva on es pot dir qui guanya i qui perd**. No entenc les persones que diuen que l'esport no és competitiu.”

E8 – “Esport és una part de l'EF, que conforma un conjunt d'activitats que s'han d'incloure en l'EF escolar, i **la competició és un dels elements que defineixen l'esport**.”

E7 – “**Sempre que hi ha esport hi haurà competició**.”

L'opinió que la competició és inherent a l'esport es fa majoritària i categòrica. Això no treu que s'accepti com un terme controvertit i que despertí també reticències.

E4 – “Hay **visiones de colegas opuestas a la competición** como por ejemplo el famoso libro de juego cooperativo de Orlick, pero creo que esta visión es ingenua, ya que la competición forma parte de la naturaleza humana presente en cualquier circunstancia de la vida de confrontación por un mismo objetivo, **de lo que se trata es de analizar el contexto**.”

E6 – “[...] una altra cosa és **què es fa, com s'utilitza i quina transcendència se li dóna a aquesta competició**”.

E7 – “Hi ha molta bibliografia sobre la competició a favor i en contra, però pocs estudis empírics en situacions concretes, **calen estudis en situacions concretes per a saber els seus avantatges i inconvenients**.”

En analitzar la competició dins l'esport, les declaracions de les persones expertes també emanen una acceptació del concepte com a lluita amb un mateix i un lligam amb altres aspectes de la vida quotidiana.

E4 – “Hay autores que defienden que el deporte es competición, pero por ejemplo un señor o señora en una pista de esquí ante un reto de bajar por una pista negra, no compite contra nadie. Otro ejemplo, con una plancha de surf, esperando mucho viento para pelarse con determinadas olas, no se compite contra nadie y para algunos autores no serían prácticas deportivas. A mi no me cabe ninguna duda, ir tres veces al gimnasio a la semana, si preguntas a la gente seguro (de hecho dispongo de estudios empíricos) que la mayoría de la gente te diría que esto es deporte.”

E4 – “A un amigo yo le defendía que la asistencia al gimnasio no era deporte y él me contestaba que le era muy difícil algunos días a las 20 h irse al gimnasio y para él resultaba un reto. No va a batir records pero tratar de mantenerse en forma y el esfuerzo del hábito para él le representaba una competición.”

E4 – “El deporte es un barco muy interesante para darle sentido a la competición como medio educativo.”

E5 – “La competición, citando a Sánchez Bañuelos, puede ser elemento favorecedor del conocimiento de sí mismo.”

E5 – “Si la competición es bien entendida puede ser completamente formativa, según algunos psicólogos incluso necesaria. **El ser humano tiene una necesidad de buscar la comparación social y de sus capacidades.**”

6.1.3. – Esports per a realitzar a l'escola

Aquesta categoria pretenia contextualitzar la visió de les persones expertes sobre la tipologia d'esports que s'ha de fer a l'escola. No es tractava tant d'entrar a definir esports concrets, sinó més aviat aspectes genèrics per a tenir en compte.

El context i la seva importància és una característica que sovint s'esmenta:

E4 – “En cuanto **a la diversidad de los deportes te daría una respuesta de contexto**. En cada ciudad autonómica hay deportes muy propios de cada zona y esta realidad debe reflejarse en el currículum como deportes tradicionales.”

E3 – “Quería decir varias cosas. Por una parte tenemos la presencia social, por ejemplo en Catalunya es muy normal el hockey patines y en Madrid sería más difícil considerarlo normal.”

E8 – “Si m'he de pronunciar per prioritzar **ho faria pels esports més coneguts (convencionals) perquè impliquen integració social, altres vies de relació social, i també de pràctica futura**. Però evidentment **tampoc crec que ens hàgim de quedar amb aquests esports convencionals** ja que donaríem una visió molt estreta.”

E6 – “Els esports han de tenir una **aproximació diversa molt depenent de contextos particulars, de connexió amb la comunitat**, que no vol dir fer-ho de la mateixa manera, incidint en l'aspecte educatiu.”

E3 – “Estoy convencido de las influencias del deporte extraescolar en las clases de EF, por ejemplo en Madrid en el Ramiro de Maeztu, en Barcelona será la Salle o en Badalona, si no haces baloncesto serás el “bicho raro”. **¿Esta presión social cómo la puedes eliminar?**”

Un aspecte que cal recalcar en l'oferiment esportiu que fa l'escola és també la variabilitat d'esports coneguts i desconeguts, però fent especial incidència en la funció divulgativa esportiva de l'escola. La majoria de pronunciaments van ser en aquest sentit:

E3 – “**El profesor debería poseer este comodín divulgativo**, pero las condiciones lo impiden en algunos casos. Es difícil decantarse por una de las dos opciones de deportes conocidos o menos conocidos, porque no se puede estar al margen de la sociedad. **Cuando los alumnos te piden y presionan por un determinado tipo de deportes, el profesor no siempre lo tiene fácil para decidir.**”

E6 – “Una variable podría ser aquesta, **fer pràctiques dominants i no dominants.**”

E6 – “Però sobretot canviar i no centrar-ho en un tipus de pràctica **atenent contextos particulars i ampliar un ventall**. Per exemple no fer bàsquet per crear més jugadors, el puc fer perquè hi ha alguna significació i **puc canviar el model de fora,**

reinterpretant-lo a l'escola sense valorar tant la tècnica i tàctica."

E8 – "[...] s'ha de buscar quins són adients en cada moment i context, ja que els àmbits canvien i la gent viatja. **Seria bo obrir els ulls a altres realitats que també han d'estar presents, com el món de la ciència, de la música o l'art."**

E7 – "**Educació poliesportiva, oferir un ventall ampli.** Si no sempre es practicarien els més coneguts. Ensenyar en primer lloc una gamma àmplia i no especialitzada. **Tenir més possibilitats de trobar el que al/a la nen/a l'interessi per a un futur."**

E1 – "Jo equilibraria els dos vessants, ja que **els dos tenen la seva gràcia, el que se sap i també fer un ventall d'esport desconeguts."**

Un aspecte que no va ser gaire comentat però considerem d'una importància cabdal és que els esports possibilitin un aprenentatge ràpid per poder passar-ho bé.

E4 – "La importancia que tiene la selección de deporte en cuanto a los que tienen más posibilidad de ser aprendidos. **Hay deportes que en menos tiempo posibilitan el disfrutar de este deporte,** otros son muy complejos y llevan más tiempo de poder disfrutar."

E6 – "[...] **que sigui més assequible a tothom, no ha de ser una pràctica esportiva limitant,** fer-ho perquè tothom el pugui practicar. **En funció de l'habilitat, condició física, integració de cultures..."**

Hi ha factors condicionants com són l'especialització docent o les infraestructures i materials tradicionals que ja es troben a l'escola.

E3 – "[...] también **un aspecto es el dominio del profesor** que padece una influencia exhaustiva [...] **las instalaciones de que disponen los maestros** en su escuela. Hay canastas y puedes hacer baloncesto, hay redes y haces voleibol."

També es prioritzen els esports d'equip per raons de sociabilització, que a la vegada impliquen una millor progressió per aprendre a guanyar i perdre.

E2 – "Sobretot, penso que s'ha de **prioritzar els esports de grup."**

E2 – "S'ha d'aprendre a guanyar i perdre, i per tant, **són important els esports d'equip,** totes les aportacions esportives són importants, però per aprendre a guanyar i perdre amb altra gent és més fàcil. **Quan tot el pes de perdre recau sobre un mateix és molt més dur."**

Quadre n. 47. Resum dels resultats de persones expertes sobre l'esport en les classes d'educació física

L'ESPORT EN LES CLASSES D'EDUCACIÓ FÍSICA

Importància de l'esport a l'escola	La competició com a component de l'esport	Esports per a realitzar l'escola
<ul style="list-style-type: none"> - Inevitable la seva presència. - Imprescindible. - Contingut estel·lar. - Intrínsecament motivant. - Dirigit al 100% de la població escolar. 	<ul style="list-style-type: none"> - L'ésser humà té la necessitat de cercar la comparació social i les seves capacitats. - Inherent a l'esport. - Element que defineix l'esport. - Es pot dir qui guanya i qui perd. - Acceptació del concepte com a lluita amb un mateix. - Lligam amb altres aspectes de la vida quotidiana. 	<ul style="list-style-type: none"> - Importància del context. - Esports més coneguts (convencionals) perquè impliquen integració social. - Variabilitat d'esports. - Funció divulgativa esportiva de l'escola. - Possibilitar un aprenentatge ràpid i mínim per poder passar-ho bé. - Tothom l'ha de poder practicar. - Prioritzar els esports de grup.
Problemes i condicionants		
<ul style="list-style-type: none"> - Volum excessiu. - Crea estereotips. - Influències externes. - Dificultat de tractament. 	<ul style="list-style-type: none"> - Calen estudis en situacions concretes per a conèixer-ne els avantatges i inconvenients. 	<ul style="list-style-type: none"> - L'especialització esportiva del/de la mestre/a. - Les infraestructures i els materials tradicionals que la persona docent ja es troba a l'escola. - Pressió social d'alguns determinats esports.

Què es fa? Com s'utilitza? Quina és la seva transcendència?

Irradiar filosofies educatives cap a l'esport escolar i l'esport professional.

6.2. – LA COMPETICIÓ ESPORTIVA COM A MITJÀ EDUCATIU

Estem davant un tema que no és fàcil d'entomar, la competició desperta en l'àmbit educatiu polèmiques, antagonismes, dificultats de gestió, etc., però és un tema que de ben segur no es pot ignorar. En totes les converses mantingudes en les entrevistes, també en les realitzades fora de micròfon, vaig tenir la sensació d'estar analitzant un tema difícil, amb ombres i pors a causa del caire que agafen certs comportaments que es relacionen amb l'objecte de l'estudi. És a dir, la temàtica es trasllada amb certa facilitat a altres àmbits de la competició esportiva socialment molt presents i que també tenen la seva influència a l'escola. Però a la vegada també existeix una imminent necessitat de tractar el tema.

Abans d'entrar a analitzar i destacar l'opinió d'aspectes concrets referits a les diverses categories, es considera oportú esmentar alguns comentaris introductoris a la temàtica.

E8 – “Probablement és un dels temes més polèmics, que més dubtes i que més interessos desperten en estudiants d'EF. **La competició suggereix una gran incomoditat perquè és difícil com agafar el tema.** El meu punt de vista és que en tot es pot trobar aspectes positius i negatius, vull dir que tot no és bo absolutament. Una competició pot ser molt positiva per uns estudiants i tenir aspectes negatius en un altre sector.”

E1 – “**A grans trets, s'ha d'educar en la competició i educar per competir bé, i per tant, hi ha d'haver competició en un marc que serveixi per ensenyar. Si ignoro la competició, com puc ensenyar el *fair play*?** Per exemple, penso que el tercer temps en rugbi té gràcia perquè és un esport dur. Aprendre a competir implica un treball de valors enorme, això no vol dir que no sigui també partidari d'activitats físiques no competitives. **Menys copes, menys classificacions, apaivagar però per treballar els valors de la competició s'ha de fer en un clima competitiu.**”

E2 – “La gràcia de la competició és sortir-ne il·lès tant si es guanya com si es perd. **És un aprenentatge necessari per a la vida perquè ens passem la vida competint.** Hem de conviure socialment amb gent amb capacitats diferents d'una manera solidària, i això s'ha d'aprendre i pel què jo conec **sovint es fa esport però no es fa educació.**”

Una concepció errònia de l'esport, i per tant també de la competició com a part constitutiva d'aquest esport, és la d'un tòpic social acceptat que l'esport és bo o és dolent en si mateix, sense analitzar-ne la praxi. Aquesta idea l'explica molt bé una de les persones entrevistades:

E4 – “Va siendo hora de que los que nos ocupamos de la enseñanza del deporte se defiendan al hablar de los valores de deporte. El deporte será contexto e intención del que lo enseña, todavía **hay gente que cree que por el hecho de hacer deporte ya está educando.**

El deporte **puede transformar a la persona que se desarrolla como insolidaria, agresiva, egoísta e intolerante según lo que se esté transmitiendo.**

Hace dos años una ministra de Cultura hablaba del deporte como escuela de vida. Para que el deporte tenga dimensión educativa hay que dársela y tiene que venir alguien que lo provoque. En otras modalidades del deporte como en el rendimiento, ocio-salud, las personas que lo practican saben muy bien lo que quieren: ponerse en forma, batir récords, etc.”

Una altra idea és la importància del context històric, que d'una manera exagerada però clarificadora retrata la cita següent:

E3 – “Creo que la competición siempre aporta valores, otra cosa es si estamos de acuerdo con este tipo de valores en la cultura o sociedad en que nos movemos. A mis alumnos siempre les pongo el ejemplo de “las justas” de la Edad Media, donde la gente moría de esta forma de entrenamiento, donde se asumía de forma normal que alguien se hiriese practicando lanzamientos de lanzas. Hoy en día pensar que la gente se mate en la competición está fuera de lugar. **Quien enfatiza los valores de la competición es la sociedad de cada momento.**”

Un concepte previ, no menys important, és que no es pot analitzar la competició des d'una “bombolla”. Què passa abans i després de l'activitat esportiva dels nostres infants? Evidentment, aquest aspecte es converteix en el principal argument per a justificar la importància de realitzar una anàlisi social de la competició esportiva. Per tant, un indicador clau en aquesta categoria d'opinió de la competició que analitzarem més endavant seran les influències socials que reben els nostres infants fora de l'àmbit de les classes d'EF.

E8 – “Els practicants no són elements aïllats en una situació de laboratori dins uns paràmetres que no té a veure amb el que vindrà després i/o abans. **La persona és integrat i tot el que fa forma part del que viu i viurà** i aquest moment d'esport competitiu és part de la seva vida i es manifesta tal com és ella sempre, i aquesta és la visió del que visc de l'esport es manifesta la persona que és i serà.

Per això la competició en la seva integritat, d'aquí el valor substancial d'aquest fenomen, té també **transcendència que no es pot limitar a l'estona de pràctica.**”

6.2.1. – Aspectes positius

El fet de poder desenvolupar valors en un marc com l'esportiu ja és un factor positiu. És constatable la significació que té l'activitat física en els infants i poder aprofitar aquest fet ja es pot considerar un punt fort de la competició.

E8 – “Els valors que estan presents en la competició són d'un gran potencial i segurament **en la competició es veuen reflectits els valors que són presents en altres aspectes de la vida humana. En la pràctica esportiva es reflecteixen de manera exponencial** i per tant és un àmbit que ofereix grans possibilitats de ser tractat.”

Els aspectes positius concrets de la competició que més es destaquen són l'esforç, l'autoconeixement i la superació. Aquest darrer aspecte també representa el punt on ha d'estar focalitzada la competició. És a dir, més en la superació d'un mateix que no en la comparació.

E3 – “Esta parte de **superación y conocimiento personal** sería su mayor aportación.”

E5 – “He apuntado el cómo pudiera aportar una faceta de **autoconocimiento** para la configuración de su personalidad. Luego entender unos valores sería entender la competición de forma adecuada, cualquier valor de amistad, control, autoconocimiento, podría estar en la competición.”

E5 – “**La autosuperación** es un valor necesario para que la sociedad progrese. En la actividad física deportiva se encuentran muchas posibilidades para realizar esta **autosuperación**. No quedarse satisfecho con la primera ejecución, **conductas de respeto al medio como a las otras personas, persistencia, continuidad, aclimatarse a normas**, entre otros aspectos.”

E8 – “Valors com: disciplina, **autoconeixement del cos**. Referides també a la seva capacitat global com **esforç**, capacitat de **respectar normes, convivència, relació social**... són també importants perquè tenen una repercussió en la resta de la seva vida.”

E7 – “El valor de la **perseverança i l'esforç** agafa més importància. Un altre és que **contràriament a una societat on tot és immediat, l'esport ensenya a demorar la recompensa**.”

Sembla interessant el punt de vista de la competició com a esforç, amb beneficis a mitjà o llarg termini, contrari a la recompensa socialment molt present que hom espera obtenir d'immediat.

El fet de destacar els aspectes que més figuren en les entrevistes no vol dir deixar de considerar molts altres aspectes positius que també hi apareixen i que pot aportar la competició esportiva, tot i que també poden estar molt presents en qualsevol activitat física. Sovint es manifesta una relació estreta amb la disciplina, el respecte a les normes, amb totes les variables que representen el *fair play* (joc net). El principal avantatge de la competició estaria en el fet que situa els infants en una situació “límit” d’esforç físic i emocional.

E1 – “**El tema del *fair play* i de l’esforç té un potencial enorme**, que només es pot fer quan competeixes. També et pots divertir molt sense, però **aquestes aportacions creixen en un règim de competició.**”

E1 – “Aprendre a guanyar **en dignitat (sense supèrbia, sense fer-se el “xulo”, sense fer el “capullo”)**, també aprendre a perdre, **no és fàcil**. Aprendre a oblidar ràpidament que has guanyat.”

6.2.2. – Aspectes negatius

L'orientació que ha de tenir la competició esportiva en l'àmbit educatiu com a superació personal, en lloc de l'obsessiva focalització en les persones contràries, suposa un dels aspectes bàsics de partida per fer prevaldre els aspectes positius per damunt dels negatius.

E3 – “**Si la competició es con el afán de destruir al otro no es un valor aprovechable.**”

E6 – “**No limitar-se a un sistema de comparació amb altres.** La competició ha de ser un sistema de comparació amb un mateix i un sistema de motivació. Veure en què s'ha d'incidir, si no s'analitza acabarà produint el model social i cultural en què vivim.”

Les situacions més extremes de control que es donen en la competició esportiva posen l'alumnat davant una necessitat de resultats que no sempre sap digerir.

E5 – “El problema, y diversos sociólogos han escrito, que más que el control lo que se da es **la falta de control. La agresión surge de la frustración.**”

Seguint amb el mateix argument, molts dels aspectes negatius de la competició es relacionen amb el saber guanyar i perdre; així com el fet que el resultat, que hauria de ser circumstancial, s'erigeix en el centre que malauradament focalitza i fa funcionar l'activitat. Aquest fet es tradueix en molts comportaments no desitjables.

E2 – “**Negatiu seria que un aprenqui que val tot per guanyar;** a trepitjar, maltractar. De vegades, fa feredat el que diuen els pares en competicions de nens. **Un altre perill és donar tant de valor al resultat** que quan no s'obté l'infant s'enfonsi.”

E5 – “[...] **no saber asumir victoria y/o derrota, no saber respetar el medio y a los otros,** que se vuelvan vanagloriosos, etc.”

E8 – “**L'agressivitat, l'individualisme, l'egoisme, la violència, la intolerància, saltar-se normes, l'engany, la trampa.**”

Quadre n. 48. Resum dels resultats de persones expertes sobre aspectes positius i negatius de la competició esportiva com a mitjà educatiu

LA COMPETICIÓ ESPORTIVA COM A MITJÀ EDUCATIU

OPINIONS DIVERSES DE PERSONES EXPERTES
<ul style="list-style-type: none"> – Suggereix una gran incomoditat. – Implica un treball de valors enorme. – Aprenentatge necessari, viure implica competir. – Si s'ignora la competició, com es pot ensenyar el <i>fair play</i>? – Un/a docent ha de donar-li una dimensió educativa. – Transcendència (va més enllà de l'estona de pràctica).

↓
PROVOCA

ASPECTES POSITIUS	ASPECTES NEGATIUS
<ul style="list-style-type: none"> – Valors reflectits de manera exponencial. – Esforç. – Autoconeixement. – Superació (d'un mateix més que en la comparació). – Perseverança (beneficis a mitjà o llarg termini, contrari a la recompensa socialment molt present que hom espera obtenir d'immediat). – Aprendre a guanyar i a perdre. – Respecte a les normes (amb totes les variables que representa el <i>fair play</i>). – Situació "límit" (d'esforç físic i emocional). 	<ul style="list-style-type: none"> – Limitar-se a un sistema de comparació amb altres. – Falta de control ("l'agressió sorgeix de la frustració"). – El resultat s'erigeix en el centre i aquesta necessitat no sempre se sap digerir. – No saber assumir victòria i/o derrota. – No saber respectar el medi. – No saber respectar les altres persones. <div style="text-align: center;"> <p>↓</p> <p>Agressivitat</p> <p>Egoisme</p> <p>Violència</p> <p>Intolerància</p> <p>Saltar-se normes</p> <p>Engany</p> <p>Trampa</p> </div>

6.2.3. – Problemes per a l'aplicació pràctica de la competició en l'àmbit educatiu

Una possible solució als aspectes negatius de la competició esportiva estaria en la manera de portar-la a terme. S'hauria de desdramatitzar la intensitat i les maneres en què es viuen les competicions prioritzant-ne el component lúdic.

E2 – “L'EF i l'esport té molta incidència en la formació de la persona en positiu i negatiu. Si es treballés bé, **seria posar en un camp lúdic les condicions de vida, un aprenentatge. El problema és que fa de l'esport un mite d'extremada transcendència.**”

E6 – “És evident que hauria de **dominar més la idea de gaudir que la de guanyar.** No és un problema perquè el desig de jugar pot més que el resultat que es produirà, per arribar a això s'han de canviar coses. **S'ha d'estar sempre modificant per extreure més valor educatiu.**”

E2 – “Jo crec que la competició no és ni bona ni dolenta, sinó **com es porta a la pràctica.**”

La superació dels problemes d'aplicació pràctica es fa mitjançant el canvi de l'orientació de la competició esportiva. Caldria centrar les activitats competitives com a mitjà per millorar i progressar, més que per comparar-se amb les altres persones.

E3 – “En nuestro ámbito como punto muy importante están las referencias, **cuando a un sujeto le dices que tú tienes que ser mejor que el otro y ésta es la meta, puede venir la frustración, cuando te das cuenta de que no puedes conseguirlo.** Pero si a ti te dicen que, por ejemplo, “escribes mal y tienes que escribir mejor” no te están diciendo que tienes que escribir mejor que alguien, sino mejor de lo que lo haces ahora. Si por ejemplo, te dicen que tienes que tocar el balón mejor no hay problema, el problema existe cuando te dicen, tienes que botarlo como tal persona. **Es ahí donde empiezan los problemas de la competición.**”

E7 – “Introduir la competició de manera que cada nen/a millori respecte a un mateix. **Des d'un punt de vista psicològic són molt importants els missatges que donen els mestres. Per exemple, acaba un partit de bàsquet i un professor pregunta si han guanyat/han perdut i prou i un altre docent mirarà altres aspectes com rebots, llançaments, assistències.** És a dir, introduir la competició com a instrument de millora ens trobarem que sempre hi haurà el nen/a que serà guanyador/a, però és més probable veure el progrés en molts altres aspectes del joc.”

Un altre aspecte important que cal afegir és el context d'aquesta pràctica, com el món que envolta l'alumnat, que ajudarà que la competició eduqui o no. Dins aquest context hi juga un paper fonamental la professionalització de la persona educadora.

E7 – “**Depèn molt de l’entorn. Tornant al sistema obert on hi entren a part dels mestres, els pares i els mitjans**, pots aprendre a jugar cap al *fair play* o anar a guanyar a qualsevol preu, depèn de l’entorn immediat. I aquesta és la clau de si és educatiu o no. **Importància que els professionals d’EF s’identifiquin amb l’esport que es fa a l’escola**, d’alguna manera el que en bona mesura farà que es decanti cap a un tipus o un altre serà **la presència de gent preparada.**”

6.2.4. – Influències socials

El fenomen social de l'esport i sobretot el model competitiu que es realitza fora de l'escola és vist com un factor decisiu que influeix de manera absoluta en l'àmbit esportiu i educatiu escolar. Aquesta influència no es reflecteix solament en la part física i tècnica, té moltes influències en comportaments com per exemple el consum de roba esportiva i orientacions cap a unes determinades pràctiques. En general la presència dels mitjans de comunicació, sobretot la televisió, ha esdevingut l'eix principal d'aquesta influència social. L'escola té moltes dificultats per poder contrarestar qualsevol icona mediàtica. Les competicions esportives que transmeten uns determinats tipus d'esports tenen altes audiències i sovint suposen referències negatives.

E3 – “Muy difícil de conseguir, no lo llamaría “guerra perdida”. Hay una gran influencia política, económica y social, no sé si la escuela ha de abandonar esta pelea. Es evidente que **en el deporte existe un control económico absoluto**. Estamos convencidos de que los deportes mayoritarios son cada vez menos deporte y más espectáculo producto de este control económico. Por ejemplo, las prendas deportivas. Hace años te comprabas una prenda cualquiera, ahora, puedes comprarte unas Nike, Reebok, Adidas, etc. Es una élite de la élite, no hay clase media en la prenda deportiva. Las prendas que se venden más barato son imitación de las de élite. Lo que tenemos que intentar es que nuestros alumnos sean capaces de reflexionar y si aquello que se les propone, pueden plantearse el porqué. Y si tienen que hacer lo que les dice este poder económico, ¿por qué tienen que decidirse por los deportes que más salen por televisión? Pero **evitar este control económico que hay detrás del deporte es extremadamente difícil.**”

E5 – “En el preámbulo te decía que sería bueno que la EF irradiara aspectos positivos, por ejemplo en los espectadores del deporte profesional. La realidad actual es otra, es **el deporte profesional que irradia aspectos negativos a la EF y el deporte escolar**. Es lo que tenemos hasta debajo de la alfombra. Evidentemente es un problema, también porque no hay filtro o frenos a estas influencias negativas sobre los modelos de deporte infantil y juvenil.

Yo soy optimista y como educador que soy desde hace tiempo tengo que creer que esto es posible pero tengo que conocer la cruda realidad. **Los profesores de EF tienen una mínima importancia en comparación a la que pueda tener alguna de las figuras del deporte espectáculo**. Ojala pudiéramos influir. A veces ni como padres podemos influir sobre nuestros hijos como los ídolos deportivos. La televisión tiene una máxima capacidad de influencia, ahora bien, optimismo tengo.”

E3 – “Veo muy pocas posibilidades de hacerlo, **el valor del ámbito competitivo mediático es muy superior al contexto educativo**. Es imprescindible un trabajo colectivo de profesores, padres y los propios alumnos (hacer equipo). **Cuando en un deporte muy conocido un ídolo se comporta de manera negativa, la gente lo toma como ejemplo asumido y es muy difícil contrarrestarlo**.

Por ejemplo: si no escupieran tanto, si se diesen más veces la mano, si tuvieran en general más acciones de *fair play*.”

E2 – “Els mitjans de comunicació tenen un poder que és difícil de contrarestar.”

E1 – **“En la TV tenim un constant exemple de l'excés i les males maneres de la competició.”**

Aquests influències negatives que han comentat totes les persones expertes s'identifiquen constantment amb l'esport del futbol.

E3 – “No se tiene que bajar la guardia, y el planteamiento a transmitir al alumnado ha de ser **que no existe sólo el fútbol** y que se puede hacer balonmano, natación o patinaje.”

E5 – “Los niños repiten inmediatamente las conductas de los profesionales, también al hablar de **deporte profesional no quiere decir que todos sean iguales pero se nos viene a la cabeza el fútbol.**”

E4 – “Individualmente, **sobre todo los identificados en el fútbol que tiene más influjo influirán**, las actitudes se moldearían por imitación y no creo que ésta sea la forma más apropiada desde el punto de vista educativo. El proceso de asumir comportamientos y valores ha de ser de interiorización, de haberlo analizado, para consolidar estas actitudes no por la mera imitación que puede cambiar de un día para otro.”

E6 – **“Jo abans era de la idea que no s'havia de fer futbol, però si això és interessant per molta gent també em serveix per canviar la manera d'entendre'l.”**

Especialment interessant sembla la darrera cita, que retrata un antagonisme existent a l'escola referent a l'esport més conegut en el nostre entorn. D'una banda trobem els/les professionals que estan cansats/ades de l'alta presència del futbol i que tendeixen a ignorar-lo, també perquè entenen que és l'esport que més conflictes pràctics comporta. D'altra banda existeix la visió que la seva significació pot ser una oportunitat per a reflexionar i ser crítics amb allò que no ens agrada i intentar canviar els aspectes negatius del model mediàtic.

Un altre aspecte molt influent que es fa força present en les entrevistes és tot el que envolta l'esport escolar fora de les hores lectives, el que es coneix com a activitats extraescolars. Aquest àmbit esportiu inclou activitats federatives que es realitzen a nivell de club i també d'altres, algunes de les quals es fan a l'escola. En aquestes activitats, en general, sovint es valoren més aspectes propers al model de l'esport televisiu centrats en l'únic objectiu del resultat, que

no pas aspectes lúdics i afectius més centrats en el procés educatiu. Els pares i mares que participen com a espectadors/es en aquestes activitats a vegades tampoc són el millor exemple per a col·laborar en els aspectes positius que hauria de tenir la competició esportiva en edats escolars. Aquest és un tema que ha aparegut en apartats anteriors i torna a aparèixer com a influència social distorsionadora per a promoure un model educatiu de l'esport.

E1 – **“El comportament de determinades famílies en els partits extraescolars és també un problema.”**

E2 – **“Des de les escoles hi ha un treball a fer amb els pares, a part de la formació de tota la gent que fa tasques d'EF i esport. Seria important parlar amb les famílies del model de comportament familiar envers això. Els pares tenen moltíssima influència també i crec que més que els mitjans audiovisuals, “allò que és viu i es mama queda molt impregnat en la construcció de la personalitat”. Per tant, important el tracte que tenen els pares en les competicions amb els rivals.** De tota manera en els darrers anys, observo un cert canvi en les famílies en el tractament de l'esport, hi ha més comprensió en el fet que l'important és el treball que es realitzi.”

E7 – **“El que determina que infants es decantin cap a la competició només centrada en el resultat està provocat pels que l'envolten. Pares, entrenadors, es preocupen només pel guanyar i perdre. Quant has quedat? Com a pregunta més important i repetitiva.”**

Tot i que s'està força d'acord amb el fet que hi ha dificultats per poder contrarestar les influències socials de l'esport competició que no sempre són un bon model per a l'esport educatiu, també trobem opinions fonamentades en la importància de ser perseverants i no deixar de treballar els aspectes positius que la competició esportiva pot tenir a l'escola.

A banda, l'esport televisiu de més presència social hauria de fer un esforç i ser conscient de la influència dels seus comportaments vers els infants; això sens dubte ajudaria al fet que millorés substancialment l'aplicació pràctica de l'esport a l'escola.

E1 – **“Una manera seria que poguéssim accedir als models televisius per augmentar la consciència de la funció social que desenvolupen, si es pogués parlar amb ells potser els agradaria i tot.”**

E7 – **“Complicat i difícil, els ídols són ídols i els nens imiten el bo i el dolent. A l'esport professional, si no per convenciment, sí econòmicament, l'interessa que el**

model sigui el més positiu possible. **Hi ha comunicació entre models d'esport i el poder que té l'ídol és superior. S'han de fer raonaments morals per convèncer que el que fa el model mediàtic no és positiu, però és complex.**"

E1 – **"No és fàcil que canviïn els comportaments, però és possible. Si els jugadors que surten per TV tinguessin més consciència de la transcendència dels seus comportaments, igual que estan fent alguna actuació contra el racisme, es podrien reproduir en altres aspectes. Cal també que s'entengui que tenir un bon comportament també és més rendible de cara als resultats a llarg termini, poden estar més centrats, en el món de l'empresa està molt demostrat."**

Un aspecte important de reflexió i que també cal destacar és l'orientació prematura d'utilitzar el fet de guanyar i/o perdre des d'edats en què els infants no n'han entès el significat. Això ho comentava de manera anecdòtica una de les persones expertes, però cal reflexionar-hi.

E6 – **"Quan un xiquet/a té 4/5anys, ho farà tot amb entusiasme, li diguis si guanya o no. I per tant, s'ha fet servir per motivar sense necessitar-ho. Moltes vegades en edats primerenques no se sap què vol dir la competició i els mestres/pares ja estan donant la idea de guanyar i perdre. A mi com a pare se m' ha escapat "a veure qui acaba primer de menjar", el germà gran diu "he guanyat" i el petit diu "jo també he guanyat", i dius "clar que sí, tu també has guanyat". És a dir, que penso que des de ben petits estem "machacant" erròniament que guanyar és molt important quan en aquestes edats no té importància. Estem en una societat que acompanya això però hauríem de frenar-ho."**

6.2.5. – Diferències de comportaments competitiu segons gènere i infants que participen en esport extraescolar

Respecte a les diferències entre nens i nenes quant als seus comportaments competitiu, existeix la sensació general (no la seguretat) que els nens tenen més comportaments competitiu. Però aquesta sensació no eximeix de complexitat l'anàlisi de la temàtica, bàsicament a causa de dos fonaments: la dificultat per a desglossar el que forma la genètica i el que ha estat adquirit en el desenvolupament de cada nen i nena. La cultura social és un factor determinant, les diferències dels comportaments que s'esperen i es motiven identificant uns rols socials a cada sexe, i més concretament, la cultura esportiva d'una tradicional major masculinitat, amb més presència social de l'esport de competició, amb més participants extraescolars, federats...

E4 – “Respecto a la afirmación que el género masculino es más competitivo que el femenino, hasta hace poco hubiera suscrito esta afirmación, ahora tengo más dudas en cuanto a lo genético y lo que pertenece a la cultura. El ejemplo lo tenemos en el deporte de alto rendimiento, me inclino a pensar que no es una cuestión que depende del sexo. En realidad, **quizás pueda observar más conductas competitivas en los niños, lo que me cuestiono es su origen.**”

E3 – “Con respecto al género creo que la competición es educable. Creo que todo el mundo tiene el espíritu competitivo de supervivencia. Pero **influye la educación**, cuando un padre/madre dice de un niño “mira qué fuerte”, “mira cómo salta”, estás dando una educación diferente a “mira qué niña más guapa”, “qué modosita”. Es decir, **hay unos valores sociales arraigados**. Cuando una niña destaca por su capacidad física, “mira la cabra loca”, “marimacho”, y al niño pasivo se le cataloga de afeminado. Por lo tanto, **sí que creo que son diferentes los comportamientos pero básicamente por motivos culturales.**”

E5 – “Yo, como psicólogo lo miro desde fuera. Sí que he observado, pero no lo he vivido como profesor de EF ya que no lo soy. **Principalmente hay una cultura que ha ido creando estas diferencias de género.**”

E8 – “L'espècie humana està constituïda per dos sexes i **crec que hi ha comportaments, interessos o tendències diferenciades entre nens i nenes**. Les raons són potser filogenètiques de l'espècie que ha generat aquestes diferències; l'home era caçador, la dona es quedava amb els fills a la cova. Per tant, la dona tenia menys activitat, un paper més sedentari. Penso que aquesta herència filogenètica porta la dona a una posició més serena en la pràctica esportiva, tot i que hi ha nenes molt competitiu i dinàmiques. També penso que **en general les nenes són més reflexives, suporten millor la derrota i saben guanyar millor**. Això no vol dir que no hi hagi moltes matisacions a fer però que és un punt de partida que condiciona per a la pràctica esportiva futura.”

E7 – “En la variable gènere hi poden haver diferències però són difícils de determinar i de vegades també la pràctica és diferent. De vegades, l’entorn és de menys pressió mediàtica. **L’entorn dona més importància a l’esport dels nois que de noies**, i per tant, es reben menys pressions. Ara bé, triar quines diferències és difícil.”

E1 – “**La meua experiència quant a la diferència de comportaments competitiu per gènere és que els nens ho eren més, hi havia també algun problema d’acceptació de les noies per a jugar.**”

E2 – “Els models socials influeixen en el fet que els nens siguin més competitiu que les nenes. **Però les nenes s’ho passen malament si perden. La competició es fa a nivells diferents. I potser les nenes en altres àmbits que no són el físic competeixen tant o més. També en jocs on tradicionalment són més femenins, cordes, per exemple, també hi veus competitivitat.**”

Aquestes diferències estan més marcades a mesura que avancen els cursos de primària. En tot cas existeix força acord a afirmar que en les primeres edats de l’etapa primària no hi ha unes marcades diferències de comportaments competitiu.

E8 – “**Sobretot les diferències es presenten en la pre i adolescència i menys en l’etapa infantil, potser hi ha una relació hormonal.**”

E8 – “**Darrers cursos primària per a mi és quan hi ha diferències altament significatives.**”

E1 – “**A partir de 4t curs és quan les diferències entre noi i noia relacionades amb la competició es desapareixen.**”

Es manifesten altres diferències respecte a la mainada que fa esport extraescolar. Les influències de l’esport mediàtic s’incrementen en les activitats que no sempre estan dirigides i neutralitzades per persones formades en Pedagogia de l’Activitat Física i l’Esport. Aquestes maneres de desenvolupar unes variables organitzatives més properes, per exemple a l’esport televisiu, també poden arribar a ser problemàtiques i suposar resistències per a realitzar altres fórmules organitzatives competitiu a les classes d’EF.

E1 – “La diferència de comportament **en el cas de l’extraescolar està claríssim** i és un problema per a les classes de primària. En la meva darrera estada seguint grups de primària, els **nens que entrenaven fora de l’escola tenien una mentalitat exageradament competitiva i complicaven la vida del grup.**”

E2 – “Referent a les diferències dels infants que fan esport extraescolar crec que és molt dependent de com es porten aquestes activitats. Segons com es duguin a terme pot ser que beneficiïn o perjudiquin aquest excés de competitivitat. Si t’he de ser sincera, segons la meva experiència normalment incentivem la rivalitat a excepció d’una escola que conec que és l’excepció.”

E7 – “Les diferències entre nens i nenes que practiquen extraescolar són clares perquè el model federat i selectiu és més present en les activitats extraescolars. L’esport hauria de ser més participatiu i gens selectiu ja que s’aconseguiria incrementar la gent amb estils de vida saludable. De vegades, l’abandonament de l’esport federat porta a no fer cap més tipus d’activitat. Per tant, és evident que el model influeix en aquests infants quan la pràctica la fan a l’escola.”

6.2.6. – Competició esportiva i aprenentatge d'habilitats coordinatives

La temàtica de la competició en la recerca tracta de saber quina és la seva aportació educativa quant a la formació psicològica, afectiva, social, en valors... També es va considerar oportú introduir una categoria per esbrinar l'opinió de les persones expertes sobre un possible potencial de la competició esportiva com a mitjà per a la millora motriu. El fet que en altres àmbits que no són l'EF la competició s'hagi utilitzat com a factor més important i de vegades únic per obtenir rendiment motor, no ha de ser un impediment per poder valorar-ne la contribució en l'assoliment o la consolidació d'aprenentatges en el context de l'EF. Respecte a aquesta qüestió hi ha un posicionament afirmatiu majoritari per part de les persones expertes sobre la seva validesa, sobretot perquè situa l'alumnat davant una situació més elevada de repte en el seu vessant motriu, però sense oblidar els factors psicoafectius.

E4 – “Sin duda, **la competición deportiva singulariza la simbiosis de inteligencia y movimiento**. Cuando los alumnos resuelven problemas se oponen a otra inteligencia y deben adaptarse a nuevas interacciones que les provoca el deporte, en otros contenidos de la actividad física esto no ocurre, a excepción de los juegos motores.”

E3 – “Creo que **la competición puede situar al alumno en un desarrollo más alto de la habilidad**.”

E8 – “La competició és un factor d'elevada potència formativa i d'aprenentatge. No només ensenya aspectes específics sinó que forma. En la competència es manifesten els aprenentatges adquirits. Si no hi hagués dificultats, reptes... de ben segur arribaríem a nivells inferiors dels que aconseguiríem amb la competició. **Representa estímul per anar més enllà, ja que consolida aprenentatges i situa en la posició per a aprendre més**, ja que és un estímul de superació.”

Quadre n. 49. Resum dels resultats de persones expertes sobre condicionants de la competició esportiva a les classes d'educació física

CONDICIONANTS DE LA COMPETICIÓ ESPORTIVA A LES CLASSES D'EF

PROBLEMES PER A L'APLICACIÓ PRÀCTICA DE LA COMPETICIÓ EN L'ÀMBIT EDUCATIU	
QUÈ PASSA SOVINT	QUÈ HAURIA DE PASSAR
<ul style="list-style-type: none"> – L'esport, un mite d'extremada transcendència. → – Ser millor que l'altra persona és l'objectiu. → – Guanyar a qualsevol preu. → – Manca de professionalització de l'educador/a. → 	<ul style="list-style-type: none"> – Posar en un camp lúdic les condicions esportives, dominar més la idea de gaudir que la de guanyar. – Prioritzar l'objectiu que cada nen/a millori respecte a si mateix/a. – Jugar cap al <i>fair play</i>. – Millorar-la.
INFLUÈNCIES SOCIALS EN LA COMPETICIÓ ESPORTIVA DE L'ESCOLA	
QUÈ PASSA SOVINT	RECONDUIR CAP A:
<ul style="list-style-type: none"> – Mitjans de comunicació sovint suposen referències negatives. → – Existeix només el futbol. → – Activitats extraescolars: influència social distorsionadora, comportaments de les famílies. → – Importància de l'esport professional i del seu control econòmic. → – Realitzar competicions amb precocitat. → 	<ul style="list-style-type: none"> – Accedir-hi per augmentar la consciència de la funció social i educativa de l'esport. – Tendència a la poliesportivitat. – Fer més present un model educatiu. Incrementar la presència i la importància del professorat d'EF. – Convèncer que èticament i econòmicament interessa que el model sigui el més educatiu possible. – Utilitzar el fet de guanyar i/o perdre en edats en què els infants han entès el seu significat.

6.3. – TRACTAMENT DE LA COMPETICIÓ ESPORTIVA EN LES CLASSES D'EDUCACIÓ FÍSICA

6.3.1. – Aportacions per a potenciar aspectes educatius

Com en d'altres continguts de l'EF, un principi fonamental per potenciar els aspectes educatius en la competició és focalitzar la importància del procés, no només del resultat. Una característica de la competició és saber qui guanya i qui perd, però no ha de ser-ne l'eix central. Hem vist en capítols anteriors que les influències d'altres àmbits aliens a l'EF són nombroses i persistents. Però una de les bases per realitzar una competició educativa ha de ser aprendre a relativitzar-la i gaudir de totes les seves variables, que no s'han de centrar només en el resultat de guanyar i/o perdre que tant focalitzen aquests altres àmbits.

E6 – “Ja he apuntat algunes coses. Però sobretot que el mestre no doni tanta importància al fet de guanyar/perdre com a altres coses, fins i tot, no fer-ne cas. Els nens poden comentar el resultat, anem 3 a 4, però no entrar-hi el mestre, **derivar cap a: com heu jugat?, com ha anat?, com us ho heu passat?**”

E8 – “Comentat abans, avui la competència em serveix com a recurs, factor estimulador per a l'aprenentatge, per la diversió, la relació social, situar davant experiències molt riques. La competició no ha de ser l'únic ni el factor més important per educar en l'àmbit de l'EF. **La competició tampoc ha de ser la finalitat, que potser és el principal error quan s'aplica, i per tant, valorar molt més el procés d'aprenentatge on la competició pot ser un recurs, un objectiu, o un procediment més de gran importància.** Per tant, no situar-la com a objectiu principal.”

E2 – “Si es treballés bé, **seria posar en un camp lúdic les condicions de vida, un aprenentatge.** El problema és que fa de l'esport un mite d'extremada transcendència.”

E2 – “**Hauríem de recuperar i aprendre dels nens.** L'objectiu que l'equip guanyi trepitja moltes expectatives dels nens posant l'accent en els errors. És a dir, recuperar i emfatitzar el passar-ho bé per incentivar ganes de fer-ho millor. **Contrari d'una visió repetitiva de l'aprenentatge. L'entrenament tradicionalment entès no és divertit, ja que emfatitza el resultat. No hem de tenir tanta pressa perquè aprenguin.**”

No només trobem competició en l'esport, però l'esport és molt present a l'escola i la utilització de la competició es considera un mitjà excepcional per millorar el control emocional que els infants necessitaran en la seva vida

quotidiana. Per tant, tot i que pot semblar una obvietat, cal que en tot procés de competició esportiva es tingui present la intencionalitat educativa, per tal que els nostres infants aprenguin a no ser dependents, que sàpiguen enfrontar-se a tot tipus de situacions, entre les quals es troba el fet de perdre.

E5 – “Se necesita también luchar con los demás, y el control emocional se puede aprender de muchas maneras. **Lo básico es que a cualquier situación se le dé una intencionalidad educativa.**

Se me ocurre un ejemplo que a menudo pongo a mis alumnos de cómo le puedo enseñar control a un niño de cuatro años, jugando al parchís. ¿O es que no cogen enfados cuando se les come la ficha?, y no creo que podamos considerar el parchís deporte. En el momento que hay ganadores y perdedores se presentan estas situaciones de control muy presentes, en muchas actividades. **La vida en general es un continuo sistema de competición.** Los psicólogos dicen, y yo estoy de acuerdo, que no es bueno ganar siempre, hay que perder para sacar cosas buenas de la partida, el error como sistema de aprendizaje. En lugar de “lo he hecho mal” y ya está, no, ¿en qué me he equivocado?, ¿cuál es el camino para superarme?”

E4 – “Por ejemplo una entrada de baloncesto en sí sola no tiene ninguna dimensión educativa. Si no consigo del aprendizaje, aparte de mejorar sus capacidades, que consiga aprender a aprender. **La competencia motriz no implica educación en sí misma y tenemos muchos ejemplos en el deporte de personas con alta competencia motriz que no son personas educadas.**”

També es realitzen aportacions més concretes que es relacionen amb altres categories, com pot ser la manera d'organitzar els equips. Un aspecte clau és que no existeixin grans desnivells entre els equips que competeixen.

E1 – “Analitzar molt el context d'aplicació. **Realitzar competicions regulant els equips:** repartiments mixtes per exemple, inclús a la NBA **intenten equilibrar els equips** escollint dels darrers equips els millors jugadors per a l'any següent perquè la competició tendeixi a la igualtat.”

6.3.2. – Paper dels/de les mestres en la competició com a mitjà educatiu

El/la mestre/a és un agent clau per al desenvolupament d'activitats esportives competitives a l'escola. Aquesta és una opinió generalitzada i unànime de totes les persones expertes entrevistades.

E4* – “[...] en el deporte educativo no pasa esto: ¿hay alguna persona que haga deporte para educarse? Yo todavía no conozco a nadie. Por tanto, hace **falta otra persona que le tenga que dar la dimensión educativa**, y aquí confluyen una serie de intereses de alumnos, profesores, que es donde adquiere la importancia del contexto.”

E2 – “Cal recalcar la importància de l'educador. **Com aprenen a solidaritzar-se, donar-se suport, que és un dels valors de l'esport, donar ànims als companys...?**, l'educador físic té un gran poder d'influència.”

E8 – “El professorat ha de saber conduir la situació competitiva perquè sigui educativa en qualsevol esport. Crec que **no es pot parlar de si la competició és bona o és dolenta, per a mi és inevitable i s'ha d'estar al cas per quan és negativa o positiva, l'ús o l'aplicació**. En l'àmbit educatiu ha d'estar molt previst **per part del professorat i saber quan i com l'ha d'aplicar, aquestes situacions són modulables, “manipulables”, i aquest és l'aspecte que ha de controlar amb gran atenció el mestre d'EF.**”

El protagonisme del professorat és destacat però també relativitzat per les diverses opinions de les persones expertes. Això no vol dir que s'oblidi que els protagonistes de debò són els/les alumnes. Hi ha alguna opinió molt interessant que relativitza la importància del professorat perquè aquest sigui sucursalista i no excessivament intervencionista. Un aspecte que va sorgir amb certa freqüència va ser la diferència de les activitats físiques que els infants desenvolupen amb la presència de les persones docents o sense. Un exemple emblemàtic és l'esbarjo de l'escola, on els/les alumnes prenen les seves decisions, s'organitzen i gaudeixen de la competició esportiva. A més a més, quan els/les alumnes són protagonistes esdevenen més autònoms i poden arribar a tenir hàbits de pràctica en activitats no dirigides fora de l'escola.

El professorat ha d'assegurar en la competició la participació de tot l'alumnat en un context de dret a l'educació obligatòria. Això comporta ser molt hàbil en la

* Aquesta cita també ha estat anotada en la dimensió de competició esportiva com a mitjà educatiu.

resolució de conflictes, així com en la motivació constant de l'alumnat independentment de la capacitat i els resultats que diferents tipologies d'alumnat puguin obtenir.

E3 – “Creo que este trato debería **dejarse más en manos del propio alumnado y el profesor se debería convertir más en el papel de resolver conflictos** y no tanto en el de aplicar las reglas. Pienso que **son los alumnos que deben aprender a autorregularse**. Partiendo de una presentación simple de reglas y que todo el mundo las comprenda, son los alumnos que deben aplicarlas. **El profesor debe de estar atento a resolver**, en el sentido de evitar que ciertas personas que por conocimiento, liderazgo del grupo, o fuerza física, impongan antidemocráticamente sus criterios al resto del grupo que favorezcan a unos pocos. Por ejemplo, “las chicas no juegan a fútbol”, el profesor no puede permitir que un determinado grupo deje de adquirir las habilidades que este deporte desarrolla, aquí debería intervenir.”

E4 – “Les diria que tuvieran presente **en toda enseñanza deportiva el propósito trascendente emancipador.**”

E6 – “**Fer regles de més participació, no fer exclusions, la rigidesa del reglament no és bona.** La regla està per canviar-la i al carrer s'adaptaven per seguir amb el joc donant-li continuïtat a les regles. Un sociòleg americà comparava els jocs dels nens o quan intervé l'adult. **Quan juguen els xiquets sols, pot més les ganes de jugar que les regles, en canvi quan el joc el controla l'adult hi ha una curta obsessió perquè les regles s'acompleixen a “raja tabla”.** Per això, es veuen conductes associades com increpar-se, faltes... Aquests canvis de canviar regles haurien de ser recursos per al professor, tipus pilotes, dimensions, nombres de jugadors, recursos a canviar per fer un esport més educatiu i el que fem seguirà sent competició però no serà igual, com si t'hi anés la vida, serà una cosa secundària. El principal és passar una estona agradable.

En definitiva, **hem de deixar molt de marge a l'alumne**, però intervenir per reduir problemes i compensar equilibris i no d'una manera rígida.

Esport, és un joc quan és espontani però el professor ha de controlar per a reconduir i potenciar aspectes educatius com gaudir o passar-ho bé, donar ànims i consells.”

E6 – “Diluir, neutralitzar. Propostes de canvis de regles cercant que el joc millori tant tàcticament com socialment, per participació, tractament de conflictes. **Observar molt per poder introduir i equilibrar conductes i valors no desitjables.**”

Hi ha diverses opinions que concreten el paper que les persones docents han de complir respecte a les principals actuacions i comportaments anteriorment comentats. Aquestes funcions són principalment per conciliar conflictes i generar motivació.

Una funció que també apareix és la neutralitzadora d'un model competitiu imperant fora de les classes d'EF. Aquesta gran influència social d'altres formes de competició, sovint negatives i que són comentades al llarg de totes

les entrevistes, han de tenir la seva oposició en les maneres de fer de les persones docents.

La competició esportiva a l'escola va dirigida a tot l'alumnat, al sector d'alumnat capacitat i no capacitat. El professorat ha de tenir clar i saber transmetre que l'actuació d'un/a alumne/a s'ha de comparar principalment amb el propi progrés. El professorat ha de decidir estratègies organitzatives i animar perquè la totalitat del seu alumnat pugui gaudir i enriquir-se realitzant competicions esportives; així mateix ha de saber transmetre i relativitzar l'errada i fer que es converteixi en un pas per progressar.

La implicació de la persona docent en la gestió i motivació cap a la competició esportiva no té una única funció d'ensenyament tècnic, cal que també tingui present la gran càrrega emocional que les activitats competitives acostumen a tenir. Aquest fet pot contribuir a millorar el coneixement que els/les mestres tenen del seu alumnat.

Per completar altres aspectes importants comentats per les persones expertes quant al paper dels/de les mestres d'EF davant la competició, cal citar entre d'altres la capacitat d'observació (saber llegir el que passa en les moltes interaccions socials en el terreny esportiu), i el fet d'adonar-se de situacions afectives conflictives com aspectes clau per optimitzar les decisions docents.

E8 – “Tenir molt present els aspectes educatius genèrics. **Adaptar la competició a l'edat, situacions... perquè la competició esdevingui positiva per a tota la gent. No realitzar competicions de manera excloent, no hem d'admetre que quedin persones marginades. Un educador no pot permetre que un sector de gent no es vegi afavorida per aquest tipus d'activitat**, i per tant, és on ha d'avocar el màxim dels seus esforços. Un altre aspecte negatiu el representen els estímuls extrems com 'heu d'arribar a guanyar com sigui', ja que provoquen en els nens plataformes d'actuació no convenients. Marcar comportaments no agressius, i adaptacions al context.”

E8 – “Davant la tendència a comparar-se **el mestre ha de reconèixer i destacar les virtuts dels bons nivells d'execució, mai d'una manera ofensiva a qui no ho ha aconseguit**. Interpretar la no excel·lència mai com un retret, quelcom negatiu, cercar i destacar el positiu que pugui presentar un pas en el procés formatiu. **Evitar les comparacions entre els nens que provoquin el bloqueig, infravaloració d'alguns elements**.

El mestre compta amb la seva paraula, els seus gestos però també **amb les seves actituds**, i si vol evitar situacions de risc mai han de sortir expressions no desitjables en l'àmbit educatiu. **El mestre ha de ser un observador de la societat (en aquest**

cas competició) i actuar també com a element compensatori.”

E1 – **“Sóc contrari a afavorir la tendència de comparar-se amb els altres. Molt a favor de les comparacions amb un mateix per millorar en totes les matèries.”**

E6 – “La competició (parlo d’una accepció genèrica) està en totes les pràctiques esportives, però **sempre que intervé el mestre, ha d’actuar: “com va el joc? Has jugat millor/pitjor/has après? No només interessar-se pel resultat”** i no només en les individuals, en els esports d’equip també hi ha millora individual.”

E6 – **“Depèn de com s’orienti. Si no poses mai a jugar una persona, si tens una visió selectiva, la gent que no juga plegarà. És evident que existeixen les qüestions emocionals dites, però s’han de neutralitzar.** Si per exemple, jo sempre faig els mateixos grups pot donar-se un enquistament dels problemes emocionals. Si vaig barrejant equips aquests problemes es dilueixen, el professor ha de tenir en compte el que passa, ha de veure que hi ha algú que sempre perd. Inclús s’hauria de traslladar a l’extraescolar. **Això es feia quan jugàvem al carrer i no es completaven equips, la gent de diferents barris es barrejaven i resolien problemes per disputar el joc, per què no es fa en classes d’EF i extraescolars?”**

E2 – **“Un dels aspectes fonamentals és el tractament de l’error en el procés d’aprenentatge.** No pot ser que criminalitzem l’error, s’ha d’acceptar com a pas imprescindible per aprendre. L’aprenentatge comporta l’assaig i l’error. Per tant, un dels papers que ha de tenir el mestre és el d’ajudar a acceptar el propi error i ajudar a acceptar els errors dels altres. **Com? En lloc de criminalitzar, s’ha de dir: ‘continua, ja te’n sortiràs, has fallat però també has encertat...’ jo què sé, poder satisfer-los dels petits avenços, no tenir la perfecció com a mirall. No sempre he d’estar comparant-me amb els altres, i ser capaç d’adonar-me dels petits avenços propis, ‘hem perdut però ens ho hem passat bé i ho estem fent millor que fa un temps’.**”

6.3.3. – Tractament del resultat

Cal aclarir que en aquesta categoria es presentava el resultat com a nombre o classificació final que acompanya la competició esportiva: qui ha guanyat o qui ha perdut, com s'ha quedat... No es demanava l'opinió del resultat com a grau d'assoliment dels objectius procedimentals o afectius que els/les mestres d'EF es plantegen.

Tot i que la majoria de persones expertes se situaven directament en el context escolar, es va realitzar alguna intervenció crítica de l'exaltació excessiva que a nivell social es realitza del fenomen de l'esport, i de l'aprofitament polític i nacional dels resultats. Encara que parlem d'un altre àmbit, s'ha de tenir en compte que els nostres infants i mestres estan constantment bombardejats pels esports mediàtics, on es transmet el concepte que el resultat és transcendental i és també l'eix al voltant del qual gira la resta d'aspectes. Aquest tractament de l'esport amb molta presència social té sens dubte la seva influència en el món escolar.

E4 – “Hay que abordar el resultado, porque es un elemento fundamental en la competición y en su campo educativo. ¿Qué significa ganar?, que no existe superioridad de uno sobre el otro, se aprende que el resultado es circunstancial, y no darle más importancia. **Me sorprende cuando en un partido de éstos que se llaman importantes, presidentes, reyes, etc. aplaudiendo como si fuera excepcional y no digamos cuando se hace defendiendo una raza, por ejemplo el medallero olímpico.** ¿Qué cuesta una medalla? ¿No sería mejor utilizar todo el dinero que ha costado una medalla en otros menesteres? A nivel sociológico, **es retroalimentación para réditos electorales, sin duda.**

Por ejemplo, Madrid no tenía ningún interés en los JJ.OO., han creado la necesidad y la opinión de que se quieren. Y si se consiguen **estaremos hablando de réditos políticos.**”

Respecte al tractament del resultat en les competicions esportives en les classes d'EF conflueixen en dos posicionaments bàsics:

- **El resultat d'una competició no s'ha d'amagar i s'ha d'afrontar.** Per aprendre a guanyar i a perdre s'ha de saber qui guanya i qui perd.
- **El resultat no és el més important de la competició esportiva escolar, s'ha de relativitzar, treure-li transcendència i ser tractat de manera circumstancial.**

Aquests dos posicionaments els expressen constantment la majoria de persones entrevistades.

E4 – “Es fundamental que **la competición y su resultado se relativicen**. La persona que gana, gana un partido y nada más.”

E3 – “**El resultado es una consecuencia**. Si el resultado termina siendo una referencia social puede ser perjudicial. Es una consecuencia de que hoy he tenido un resultado determinado y mañana puedo tener otro y he de entender que no siempre voy a tener el mismo. Para que el resultado no provoque una interpretación perniciosa, la mejor forma es quitar el premio porque es la mejor forma de dividirlo.”

E6 – “Bé, **el resultat està aquí, existeix**. No vull penalitzar que un nen li digui a l'altre el resultat. A no ser que hi hagi enquistaments de males conductes. S'ha de flexibilitzar les normes; si jo proposo, el que guanya és el que segueix jugant no hi ajudo. S'han de valorar altres coses.”

E8 – “**No hem de fugir dels resultats. Normalitzar el resultat. És tan normal perdre com guanyar** i fer entendre que no sempre es pot guanyar, com passa en altres àmbits de la vida.”

E7 – “**El resultat és una part més. Relativitzar, no amagar.**”

L'actuació del professorat d'EF és clau per relativitzar la importància del resultat i dirigir l'atenció de l'alumnat també cap a altres variables educatives de la competició esportiva.

E7 – “**El resultat apareix, per tant**, s'han de posar més coses a més del resultat. **Fer valer aspectes de participació, fair play. Existeixen municipis que han experimentat en fer valer aquests aspectes i potser poc a poc han incorporat alguns aspectes**. Importància del paper del mestre/entrenador en relativitzar el resultat i **comentar altres aspectes motivadors que hagin aparegut en el joc. Missatges que a l'infant li arriben del mestre són els que li fan que se senti competent o no**. Recordar al que ha progressat allò que ha fet bé, indiferentment de guanyar o perdre. És el punt crític per relativitzar el resultat i que els infants que han perdut se segueixin interessant encara que aquest resultat no hagi estat bo.”

Les referències al resultat en les competicions esportives en les classes d'EF haurien de ser efímeres i tenir en compte l'edat dels infants per tal que el resultat sigui afrontat per l'alumnat de manera progressiva.

E1 – “Que el resultat comptés i s’allargués en lligues, classificacions, no en sóc gens partidari. **S’ha de tenir en compte, però quan s’arriba a la dutxa ja ens hem d’oblidar del resultat.**”

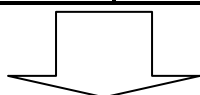
E2 – “**Jo penso que no sempre s’ha de comptar. Però evidentment hem de ser capaços de reconèixer la nostra mesura.** Ser capaç de tenir una autoestima, ser capaç de donar el que puc sense ser el millor, això és un aprenentatge imprescindible per la vida. Sempre trobaran algú millor. **Comptar de tant en tant sí, perquè va bé situar-te sobre la realitat,** però tampoc s’ha de fer sempre per capficar-se en el fet que no me’n surto. Comptar menys quan menys petits són ja que són més fràgils emocionalment.”

Val a dir que tot i que les preguntes anaven dirigides a les classes d’EF, sovint els comentaris de les persones expertes sobre el resultat eren referits també a la manera com es tracta en les activitats esportives competitives extraescolars.

Quadre n. 50. Resum de l'opinió de persones expertes sobre el paper dels/de les mestres i el tractament del resultat

PAPER DELS/DE LES MESTRES I TRACTAMENT DEL RESULTAT EN LA COMPETICIÓ ESPORTIVA

PAPER DELS/DE LES MESTRES EN LA COMPETICIÓ COM A MITJÀ EDUCATIU	
QUÈ SE LI DEMANA	COM HO POT ASSOLIR
– El/la mestre/a és un agent clau i té un gran poder d'influència.	→ – Tenint present la gran càrrega emocional de la competició, millorant el coneixement del seu alumnat, ajudant a acceptar els propis errors i que acceptin els errors de les altres persones.
– Com s'ha d'aplicar la competició?	→ – Preguntant: “Com va el joc? Com ho has passat? Has jugat millor/pitjor/has après?...”, no només interessar-se pel resultat.
– Professorat sucursalista i no excessivament intervencionista.	→ – Donar autonomia, observar molt per poder introduir i equilibrar conductes i valors no desitjables.
– Molt hàbil en la resolució de conflictes.	→ – Millorar la formació, normes pactades, observació, reflexió en grup.
– Generar motivació.	→ – Constantment motivar el seu alumnat independentment de la capacitat i resultats que diferents tipologies d'alumnat puguin obtenir.
– Funció neutralitzadora d'un model competitiu selectiu imperant fora de les classes d'EF.	→ – No realitzar competicions de manera excloent. Fer regles per a la participació.

TRACTAMENT DEL RESULTAT EN LA COMPETICIÓ ESPORTIVA	
QUÈ SE LI DEMANA	COM HO POT ASSOLIR
– No és el més important.	→ – Treure-li transcendència.
– No s'ha d'amagar.	→ – Afrontar-ho.
– Normalitzar el resultat.	→ – És tan normal perdre com guanyar.
– Resultat com a procés més curt.	→ – No s'allargui en lligues i classificacions.
– Realitzar modificacions	→ – Per exemple, fer valer aspectes de participació, de joc net (<i>fair play</i>).
– Comptar menys quan més petits són els/les alumnes.	

6.3.4. – Tractament pluridisciplinar de la competició

La competició no és present únicament en les classes d'EF. Les opinions manifestades en aquesta categoria responen a una pregunta en què es plantejava la necessitat i/o possibilitat de realitzar el tractament de la competició de manera pluridisciplinar.

Les persones expertes opinen que la competició a l'escola és un fenomen que no només apareix a la classe d'EF, i per tant l'opinió de la necessitat de ser tractada en totes les assignatures és general.

Algunes de les manifestacions van més enllà del tractament pluridisciplinar per constatar també la importància de les vivències dels nens i nenes fora de l'escola. Un clar exemple d'això serien les activitats extraescolars.

E4 – “El respeto, la tolerancia, la seguridad, la autoestima, son valores que hay que suscribirlos en diferentes ámbitos para asegurar que una persona los tiene. **Es fundamental aprender a tener éxito o no, también en la clase de matemáticas y de tecnología.**”

E3 – “Creo que, por ejemplo ‘**el que entregue el trabajo el primero tiene más nota que el segundo**’ es competición, ¿no? **La situación del conjunto, ya no en el hecho de controlar la competición, sino de fomentar la cooperación y cierto respeto hacia cómo los demás pueden demostrar las habilidades.** Si no, apabullan los que más saben y dominan. Se tienen que dar cuenta que colaborando sacaremos más cosas, sin que esto signifique que esta colaboración no te permita hacer absolutamente nada. Hay que buscar un equilibrio y esto mismo ocurre con las asignaturas. Porque en una asignatura de 4 o 5 horas semanales permiten un trabajo en valores que en comparación con la nuestra, aún con nuestra especificidad, tenemos más dificultades en transmitirlos. Este tipo de coordinaciones tienen que hacerse, por ejemplo ¿la salud es una cosa de la EF? No, la salud es trabajo de todos. Porque trabajamos la actividad física ¿ya tiene que ser absolutamente nuestra? Pasa como con algunos de los problemas sociales, recaen en la responsabilidad de la escuela. Efectivamente, los niños no están las 24 horas del día en el colegio, digo yo que los demás también tendrán que hacer algo. **Esto es una gran limitación, si no hay coordinación es como clamar en el desierto.**”

E6 – “**Evidentment que sí,** però el mateix que en d'altres assignatures, **si hi ha una línia a tota l'escola s'assoliran més èxits però també hi hauria d'haver continuïtat fora de l'escola,** com per exemple en l'esport extraescolar.”

E8 – “Està clar que **competició està en tots els àmbits i en altres matèries.** Per a mi un examen és una competició, superar problemes de matemàtiques, comentaris de text..., situar l'estudiant davant una situació extrema 'màxima'. Tornant a l'EF i la seva relació amb la vida quotidiana, una situació de competició és un valor per experimentar en els seus límits.

En un centre educatiu s'ha d'entendre que és bo i no només en l'EF. S'ha d'entendre que es puguin realitzar competicions, i per què no? Arribar a

activitats competitives interdisciplinars.”

E2 – “**Des de l’EF es planteja la transmissió de valors i actituds, l’educació de la persona, doncs toca també a totes les assignatures.** L’educació de la competició és clarament multidisciplinar des del vessant de formació de la persona: solidaritat, respecte, tant a EF com a matemàtiques. **Com ho transmetem? S’ha d’aprofitar la significació que té l’esport en els nens.** No ho veig utòpic.”

En les possibilitats per desenvolupar un tractament pluridisciplinar de la competició és on s’expressen més diversitat d’opinions i dificultats d’aplicació.

E5 – “Hasta ahora lo que ha pasado ha sido lo contrario. En cualquier asignatura se ha contemplado aspectos de este estilo y en la clase de EF a menudo no se han contemplado, por lo general se ha dicho que no tenía que ser un moralizador. Estoy muy de acuerdo con la afirmación de varios autores ‘**si tú estás en educación y no educas en valores no eres educador**’. Se ha de intentar crear una educación integral del ser humano. ¿Hacerlo transversal? Antonio Bolívar nos lo propuso hace una serie de años y la verdad es que hemos reconocido últimamente que es un fracaso. Pero volvemos a lo mismo, **la falta de compromiso de unos profesores que, primero no se creen sus propios procedimientos,** segundo, encuentran **barreras enormes en la sociedad que funciona de forma distinta,** tercera, **no se encuentra apoyo y reconocimiento de que aquello que está haciendo es válido, ni por sus propios compañeros, ni por las actividades, ni por los padres ni por la sociedad mediática.**”

E1 – “No és fàcil. **Però l’àmbit de l’EF és importantíssim per introduir procediments que contrarestessin això.** Un partit de futbol es pot visionar de manera més interdisciplinar, des de socials, des de tutoria per comentar el que ha passat en el partit de la TV.”

E7 – “És complicat el treball d’un claustre de professors. Estaria bé dins del projecte educatiu. **També cal destacar que pot servir per compensar matèries en què no es va tan bé.** En les altres matèries també es pot realitzar la relativització dels resultats, ‘no sóc bo fent matemàtiques, però estic progressant’ per millorar l’autoconcepte i l’autoestima. És a dir, intentar que els resultats no es converteixin en blanc i negre, matisar totes les opinions per millorar i per no desanimar-se. Penso que seria molt positiu poder traslladar el sentit de l’EF de la valoració personal i progrés de cada persona a les altres matèries.”

6.3.5. – Tractament de les normatives

La normativa recollida en el reglament és un dels elements identificatius i constitutius de cada esport. Aquestes normes no han estat les mateixes al llarg de la història, la modificació de les normes ha fet evolucionar els esports. Però també es podria dir que la creació de cada vegada més formes d'expressió de l'activitat física ha creat nous esports i noves normatives. L'evolució de l'esport ha estat també present en l'àmbit escolar. En els partits en edats escolars de federacions esportives o dels consells d'esport escolar és fàcil constatar, en general, que s'introdueixen més modificacions i adaptacions que fa uns anys.

En les preguntes realitzades a les persones expertes no s'abordava l'especificitat normativa de cap esport, això no vol dir que ocasionalment es fessin referències concretes a uns determinats esports.

L'opinió sobre el tractament de les normes preguntada a les persones expertes incloïa diferents aspectes: “com es tracten?, qui les aplica?, quines modificacions es realitzen en comparació de l'esport més reglat d'àmbit no escolar?...” Per tant, en aquest apartat les persones expertes han comentat molts i variats aspectes que giren al voltant d'un tema transcendental com és la modificació i adaptació normativa per a conèixer millor com ha de ser el tractament de la competició esportiva a les classes d'EF.

Un primer punt de partida expressat de manera genèrica i categòrica per les persones expertes és el de la necessitat que l'esport en edat escolar introdueixi modificacions del reglament.

E4 – “No creo que se pueda modificar sino que **el educador debe cambiar estas normas para obtener beneficio educativo.**”

E8 – “La competició esportiva modificant el reglament **és l'eina per adaptar les característiques del seu grup**: durada, organització de l'espai, adaptació del material com pilotes, estics...”

E1 – “**Hi ha d'haver una simplificació de les normes**, sempre prioritzar l'aspecte lúdic.”

E1 – “**La modificació de normes és important**, des de l'estructura més reglamentària dels esports s'han fet modificacions importants, però manca molt.”

En general les modificacions normatives que cal realitzar no es concreten però sí que s'esmenten moltes i diverses orientacions per a tenir en compte.

E4 – “La adaptación a las normas, un elemento para contribuir, **no nos sirven igual según las edades en que las apliques.**”

E3 – “La influencia externa es muy apabullante, pero estoy de acuerdo en que si vemos beneficios en un deporte hemos de intentar aplicarlo en otros. Evidentemente estoy de acuerdo en la **aplicación de formas que benefician la participación.**”

E8 – “El número de **jugadors per equip, l'estructura mixta**, no dic que sempre ha de ser mixta, però pot ajudar a superar aspectes negatius. Adaptar les regles de joc perquè siguin òptimament educatives, per exemple: **evitar riscos**, fer un nombre determinat de passades abans d'intentar fer gol o punt, **més participació, passar tothom per rols diversos**, defensius, ofensius, rols de l'àrbitre...”

E7 – “Les modificacions, crec que és important per les adaptacions però també per l'estructura de l'esport. Darrerament s'ha avançat en el tema de modificacions de reglament, el minitennis, o el futbol 7, que suposa un gran avantatge ja que es realitza amb menys regles, com per exemple el fora de joc. Això **fa que s'aturi menys el joc dels nens i, per tant, que hi hagi menys interrupcions i més satisfaccions.**”

E1 – “**Encaminades per exemple a poder tocar més vegades la pilota, poder fer més gols, menys fores de joc, menys interrupcions**; tot això serà igual a crear més satisfaccions. **Penso que és bo per adaptar-les a les característiques físiques però també s'han de fer pensant en les característiques psicològiques i cognitives**, per aprendre un reglament poc a poc.”

E8 – “En certa mesura està previst perquè altera el joc que se li sanciona en falta. Però en el cas més directe que **per exemple quatre faltes voluntàries fos com un gol per a l'equip contrari o d'altres no em semblarien malament**. Sobretot perquè provoca que l'alumne reflexioni sobre la seva actuació. **El que sí em sembla important que aquestes actuacions siguin assumides i si pot ser participades pels propis alumnes.**”

E1 – “És possible que **alguns rituals d'esports estan més ben trobats que d'altres, per exemple el rugbi: aplaudir, passadís, tercer temps, existeix més respecte a l'àrbitre...**”

Un aspecte molt comentat per les persones expertes respecte a les normes fa referència a la seva regulació. Aquest punt sobretot vol esbrinar qui ha d'aplicar les normes en el grup i com s'han d'aplicar; aquestes preguntes van ser àmpliament comentades per la majoria de persones entrevistades. Les diverses manifestacions es concreten en els aspectes següents:

- S’ha de tendir a aplicar **poques normes** però que siguin molt **assumides pel grup**.
- Les modificacions han d’estar en **constant canvi** i la seva **introducció ha de ser progressiva**.
- S’ha de **tendir al fet que l’alumnat s’autogestioni**, que la figura arbitral vagi perdent importància.
- Les funcions de la figura **arbitral han de ser més explicatives que sancionadores**.

E4 – “**Si un grupo es capaz de autogestionarse sería maravilloso**, si se asume esta responsabilidad. Algún ejemplo he conocido en el que las escuelas organizan actividades deportivas en recreos con la gran mayoría del alumnado (me parece un éxito).”

E4 – “En la medida en que se puede ayudar a que **los alumnos sean los artífices de su aprendizaje autónomo, debería promoverse**. No es fácil porque supone un cambio de chip, cambia una mentalidad tradicional.”

E5 – “De esto ya se ha hablado desde 1976, de los inconvenientes del juego dirigido en comparación al juego libre. **Todo lo que sea una norma regida por parte del profesor/entrenador es menos acogida por los chavales**, cuando ellos son capaces de resolver sus problemas, de establecer sus propias normas, cuando esto se lleva de forma adecuada es mucho más educativo y productivo que cuando es una norma establecida por los de arriba, de eso no cabe la menor duda. Lo que pasa es que esto se ha de establecer poco a poco, crear unas normas generales para que la sociedad funcione y darles la posibilidad de que poco a poco lleguen a autogestionarse.”

E6 – “**No hi ha d’haver àrbitre**. Ni la possibilitat primera que ha d’arbitrar el mestre ni tampoc han d’arbitrar els nens, vosaltres comenceu a jugar i ja us apanyareu, **si hi ha una norma, està feta perquè tots la complim**. Sempre el conflicte el provoca el fet que pugui més el compliment de les regles que el gaudir del joc. S’ha de tendir a autogestionar-se, això no vol dir que no s’observi per resoldre el conflicte. La meua experiència és que funciona.”

E6 – “Si es realitza un esport d’equip competitiu s’ha de fer una altra pràctica més cooperativa amb les mateixes persones. La diversitat pot fer que determinades conductes no apareguin perquè es traslladen d’una cultura participativa a una altra. També crec que parlar-ho és més difícil que portar-ho a terme. **De vegades no consisteix a fer propostes trencadores i radicals que tothom es posa en contra, sinó anar introduint poc a poc petits canvis**.”

E7 – “**Hem de procurar que els alumnes siguin cada vegada més autònoms**. Penso que s’ha de canviar el caire dels arbitratges. És a dir, en totes les competicions escolars l’àrbitre a part d’un sancionador ha de ser un docent que expliqui. Estic d’acord en el que es diu que l’alumnat quan fan competicions per si mateixos, sense adults, interrompen molt menys el joc.”

E1 – “Penso que és millor que s'autoregulin, quan juguen sense àrbitre es regulen, si hi ha faltes i es piquen han d'arribar a l'acord per intentar seguir jugant, sobretot crec que és a causa del fet que assumeixen més responsabilitats.

Tendència que l'alumnat sigui cada vegada més autònom. Tasca complicada, en comptes del mestre sancionador que sigui educador. Així en l'esport escolar estaria bé la figura de l'àrbitre docent que quan un/a nen/a fa 5 vegades una falta se li expliqués per què ho ha fet.

Recordo la meva infantesa que jugàvem força de manera autònoma. Aquesta tendència a autogestionar-se també significaria aprendre valors de l'esport.”

E1 – **“Exemple abans parlat de l'autogestió dels nens on hi ha moltes normes que ells no consideren. Reflexió sobre les normes i que no siguin una càrrega i tinguin una utilitat.** Millorar el respecte cap a les moltes/poques normes que posem. Parlar amb el grup de les normes per assumir-les.”

Una de les modificacions utilitzades a les classes d'EF per tal d'igualar els nivells entre els grups que disputen una competició és la de posar handicaps a les persones expertes, o el que és el mateix, proposar una sèrie de desavantatges al sector d'alumnat que en sap més, per tal d'igualar els nivells dels equips o també per a millorar el grau de participació general de totes les persones practicants.

Un sector de les persones expertes es pronuncien en contra de la utilització de handicaps, ja que quan es realitza des del vessant d'impossibilitar moviments penalitza la competència motriu.

El sector de persones expertes que es mostra a favor de l'ús de handicaps ho manifesta de manera molt matisada respecte al fet que s'han d'aplicar de manera flexible, no individualitzada i no estandarditzada.

E4 – **“No podemos situar ‘handicaps’ para los expertos.** La competición es la salsa, lo que hace divertido el juego pero para que sea así **tiene que haber un mínimo de igualdad, sino es aburrido. No se debe intentar anular las grandes influencias de competencia motriz.”**

E3 – **“Lo que no podemos hacer tampoco es penalizar al bueno, al final castigar al que sabe más.** Buscar equilibrios, importante que la persona que sabe más se dé cuenta de que hay compañeros que no saben tanto y los que no saben tanto se den cuenta que hay compañeros que tienen más dominio en un deporte concreto. Lo mismo que en escribir inglés, o lo que sea habrá gente más capacitada que otra y no pasa nada.”

E6 – “D'acord, però el del handicap no m'agrada. **Si tinc un jugador molt bo no l'he de penalitzar, s'ha d'equilibrar de manera grupal, però no marcar-lo individualment. L'equilibri ha de ser grupal.”**

E6 – “No sé, és complex jugar al mateix temps infants amb més normes i uns altres amb unes altres. Potser en unes normes és possible fer-ho i amb altres no. Però, **sobretot s’ha de tenir un criteri de flexibilitat i que es pugui canviar d’immediat.** Abans d’individualitzar normes potser **aplicaria altres estratègies més globals, penso que és un procés que s’ha d’aprendre.**”

E7 – “**Penso que d’entrada els handicaps poden tenir resultats, però aquests handicaps s’han d’intentar no tipificar i que siguin molt flexibles.**”

E1 – “**Els handicaps a persones expertes** a nivell d’introducció penso que sí són vàlids, però de manera molt flexible, s’han de realitzar aquests tipus de modificacions amb la tendència d’anar-se atenuant. **Almenys al principi per no crear individualisme.**”

Una opinió majoritària de les persones expertes és la d’intentar fugir del model de rendiment més present socialment per tal que la competició que es realitza a les classes d’EF sigui més educativa. A l’escola s’ha de crear una manera de fer i un espai propis en les activitats competitives escolars, diferenciats de les pràctiques que sovint veiem per TV. Però aquesta necessitat diferenciadora canalitzada cap a un model propi es presenta com un repte molt difícil d’assolir.

E4 – “**¿Por qué el deporte de rendimiento tiene que asumir el modelo donde fijarse?** En el deporte recreación hay mucha gente que no cuenta puntos, ¿por qué no se puede jugar de forma informal? **¿Por qué centrar el modelo en el rendimiento?** Aquí en Madrid se vuelve afortunadamente en los juegos escolares otra vez a hacer campeonatos intercentros regulados por el municipio, pero se sigue el modelo federativo **y acabarán siendo campeonatos para los mejores.**”

E3 – “Como está construido socialmente el deporte creo que vemos los errores que influyen negativamente en el deporte escolar. Podemos ver como se pegan patadas y después se dan la mano tranquilamente. Cuando hay un árbitro hemos creado un conflicto, porque lo tiene que ver todo y esto no es posible.

A diferencia del poder corrector que tenía la escuela en la antigüedad, actualmente es muy difícil contrarrestar un horario de TV.”

E3 – “Pero vuelve la influencia externa, como en el deporte más conocido esto no se ha visto, **tenemos unas condiciones, unas horas funcionales y lo que puedes hacer en la escuela igual delante de una hora de TV te destroza un curso entero de docencia.** Puedes dar rugby o fútbol y luego les dices de ver el partido de la tele del domingo y se han dado patadas por todos los sitios.”

E6 – “**No podem tenir unes regles que no siguin les federades? Per exemple que considerin la diferència d’evolució física en una mateixa edat.** Els anglesos utilitzen un terme que vol dir *anar a tenir un bon joc*, joc equilibrat entre els dos equips per competir, **si ets molt pitjor/millor no val la pena competir. Això, si hi hagués possibilitat de canviar elements d’un equip amb estructures més flexibles, no passaria. Fins i tot que jugant es pogués anar canviant les regles.** Potser amb l’organització regional/nacional és més difícil, però si les competicions s’organitzessin a nivell d’apuntar-se 4/5 escoles amb un caire festiu seria més factible fer canvis de

jugadors.

Competicions poliesportives on se sumés tot, que no es concretés en una competició. Per què un sol ha de participar en bàsquet i no en jocs alternatius, per què no es fan en organitzacions extraescolars?”

E8 – **“La competició està present en moltes activitats, per exemple en qualsevol joc de persecució, en agafar i no deixar-se agafar. Es poden exposar exemples de molts altres jocs** i la diferència entre els que eliminen i els que no eliminen. Inclús en jocs d'imitació i que no comporten cap manifestació de resultats.

Per tant, **hi ha moltes activitats on es poden proposar activitats de competició de manera suau.** Inclús el professor pot no significar qui ha guanyat i qui ha perdut.

Les petites competicions comentades abans ja preparen per a la competició esportiva.”

Es va fer una crítica específica a la lloada utilització de la falta tàctica en el model mediàtic de l'esport, on les persones infractores surten beneficiades després de cometre una falta conscientment, generalment realitzada per tallar el joc de l'equip contrari. És un tipus d'infracció que s'ha de tallar de soca-rel perquè no només va en contra del que hauria d'ésser un principi normatiu bàsic, sinó que també afecta comportaments que conformen el *fair play*, que hauria de ser el mirall de les competicions esportives escolars.

E3 – **“La falta tàctica en el deporte competición que se juegan la comida, pero en los niños es la falta más atroz que puede ocurrir.”**

E7 – “Però sobretot, els reglaments que s'haurien de modificar són aquells en què l'infractor de la falta se'n beneficia. **Per exemple, la famosa falta tàctica. Parlem d'un esport que es realitzi en *fair play* i al costat tenim aquests aspectes que inviten a abocar-se contra el *fair play*.** En aquests esports és important que canviïn aquest reglament, hi ha esports que han anat canviant molt les regles i d'altres penso que han estat molt conservadors.”

E1 – **“Si l'esport ha de ser educatiu i tenim un reglament en què si qui fa la falta en surt beneficiat, seguirà realitzant-la.”**

Altres consideracions interessants van ser les limitacions de les modificacions de les normes que va expressar alguna persona experta. El motiu principal d'aquestes limitacions era que es podrien girar en contra dels objectius perseguits de motivació i aprenentatge de l'esport.

Aquestes manifestacions exemplifiquen la importància dels aspectes psicològics, la idiosincràsia de l'esport i el coneixement de la persona docent per a poder aplicar variants normatives.

E4 – “Respecto a valorar otros aspectos para el resultado, se puede realizar, pero hay que ir con cuidado porque éstas mismas situaciones pueden ser contraproducentes. Por ejemplo: **si yo le digo a un niño ‘tú porque eres muy malo cada canasta valdrá 5 puntos’, quizás se sienta mal.** Si se explica y se hace de una forma razonable, aceptada. **Es decir, en una situación de 3 contra 3 jugadores, se reglamenta a que cada uno consiga el objetivo una vez, quizá obliga a jugar de otra forma.** Depende del planteamiento.”

E3 – “Muchas veces los alumnos, influenciados por la imagen social quieren hacer el deporte igual que se ve en TV. Es **el maestro que debe justificar con argumentos la necesidad de modificarlo.** También creo que tiene un límite ya que **no podemos cambiar gran cantidad de normas que al final no se parezca nada al deporte que queríamos practicar.**

También **depende mucho del conocimiento que el docente tenga de esta especialidad deportiva.** Por ejemplo, si no tengo la más mínima idea de voleibol, no sé hasta que punto puedo aumentar o disminuir ciertos elementos.”

Quadre n. 51. Resum de l'opinió de persones expertes sobre el tractament de les normatives en la competició esportiva a l'escola

TRACTAMENT DE LES NORMATIVES EN LA COMPETICIÓ ESPORTIVA A L'ESCOLA

CARACTERÍSTIQUES DE LES MODIFICACIONS DEL REGLAMENT

- És una necessitat en l'esport escolar.
- Modificar és l'eina per adaptar-se a les característiques del grup.
- Simplificació de les normes (característiques físiques, psicològiques i cognitives).
- Modificar des del coneixement docent de l'esport.
- Que beneficiïn la participació.
- Que facilitin l'aprenentatge del reglament poc a poc.
- Cal que siguin assumides i si pot ser participades pel propi alumnat.
- Aconseguir que hi hagi menys interrupcions i més satisfaccions.
- Les modificacions han d'estar en constant canvi.
- Han de tenir un límit per a mantenir l'estructura de l'esport.
- Posar handicaps a les persones expertes penalitza la competència motriu, pot atemptar contra la millora d'autoestima d'algun element.

APLICACIONS DE LES MODIFICACIONS DEL REGLAMENT

- Estructures flexibles, canviar regles mentre es juga, canviar elements d'un equip a un altre (exportar aquest model a extraescolars).
- Possibilitats de transferir alguns rituals d'esports a altres esports.
- Passar tothom per rols diversos.
- Tendir a l'autogestió de l'alumnat, que la figura arbitral vagi perdent importància.
- Funcions de la figura arbitral, més explicatives que no pas sancionadores.
- Bel·ligerància contra les normes en què la persona infractora de la falta en surt beneficiada, per exemple la falta tàctica.
- Handicaps (si s'utilitzen), s'han de realitzar de manera flexible, no individualitzada i no estandarditzada, tendència a atenuar-los.

6.3.6. – Tractament dels conflictes

La competició esportiva sol suposar una situació límit per als infants o, com a mínim, compta amb més requisits d'exigència física i psicològica que d'altres activitats. Això provoca que el control emocional de l'alumnat no sempre sigui el més adequat. És per això que el plantejament del tractament dels conflictes és una conseqüència lògica amb què sovint els/les mestres es troben en les classes d'EF. Aquesta gestió dels conflictes pot ser també una bona oportunitat, tot i que gens fàcil, perquè l'alumnat es plantegi a nivell afectiu les interaccions socials del grup.

Es constata que la paraula que més apareix per afrontar el conflicte és la de *reflexió*, utilitzada, entre d'altres objectius, perquè l'alumnat protagonista del conflicte es posi en el lloc de les altres persones i s'adoni que allò que s'ha realitzat com a comportament no desitjable ha transgredit les normes que el grup ha pactat. Aquesta reflexió, que el professorat d'EF ha de perseguir com a objectiu prioritari, no exclou, segons la majoritària opinió de les persones expertes, la ocasional utilització del càstig.

Es proposen orientacions interessants per a resoldre conflictes. Entre d'altres cal destacar les següents:

- Utilitzar els conflictes en les competicions esportives de les classes d'EF com a **eines per a treballar valors** a l'escola.
- El fet conflictiu **atenta contra les normes de tot el grup, i és el grup**, a més del/de la mestre/a, **qui s'ha de preocupar** i ha d'ajudar a resoldre'l.
- Sovint és preferible **realitzar reflexions no immediatament després del conflicte** per treballar millor l'empatia.

E5 – “**Hay que utilizar de todo: premios y castigos, sobre todo la reflexión.** Lo que no admito es la indiferencia, la dejadez y la falta de coherencia.”

E4 – “Todos los problemas en cuanto a **conflictos, son problemas, pero a partir de los cuales podemos realizar análisis y reflexiones que sean educativamente muy positivas**, y en cambio la inercia es resolverlo de forma autoritaria disciplinaria.”

E5 – “**La empatía, el razonamiento, la reflexión y el planteamiento de dilemas aportarán varias soluciones y como siempre hay algo que ganar y perder, se genera un desequilibrio cognitivo y te obliga a restablecerlo mediante una**

decisión suficientemente razonada con la mayor conciencia de lo que interesa. [...] cuando planteamos este tema a la EF aluden al poco tiempo disponible de sus clases además de enseñar a razonar sobre aspectos de la actividad física y de la vida cotidiana.”

E6 – “**Utilitzar els càstigs només en casos molt greus.** Abans d’arribar-hi penso que hi ha un camí molt gran.”

E8 – “L’esport ha de tenir un paral·lelisme amb la vida quotidiana, on una causa produeix un efecte. **Ningú pel carrer dona un cop de peu o trenca un vidre i si ho fa se’l castiga, en l’esport ha de ser igual. Hi ha d’haver un procés de reflexió. Fer participar la resta sobre els fets ocorreguts.** Hi ha esports, per exemple el rugbi, on l’arbitratge és reflexiu (no de conversa) però explica el que ha passat quan aplica la falta comesa. Per tant, no és **una autoritat silenciosa sinó una autoritat explicativa.** [...] efectivament es tractaria d’activar aquesta consciència i reflexió dels comportaments possibles. Factor molt important que pot facilitar també l’autoarbitratge.”

E7 – “S’ha d’**utilitzar el conflicte com una oportunitat de creixement...**, també que el grup vegi que quan algú trenca una regla està perjudicant quelcom que prèviament hem assumit tot el grup. **Penso que és bo al principi de curs establir unes normes (poques), però que siguin molt clares i assumides per alumnes i mestre.**”

E1 – “No ho sé, però **s’ha d’ensenyar a callar, aguantar i controlar reaccions d’imitació com per exemple la d’escopir.**”

E1 – “El conflicte ha de ser una oportunitat de creixement. **Utilitzat per fer raonaments morals adequats a l’edat que tenen.** Fer entendre que quan algú trenca una norma és quelcom que **va en contra del que prèviament havíem assumit tots.** Important al **començament del curs tenir poques regles però molt clares,** perquè siguin fàcils d’entendre i que hagin sortit del mateix grup.”

E2 – “**Quan és una qüestió de reglament hi ha d’haver algú que digui que no és així, la funció de l’àrbitre és imprescindible. Quan juguen pel seu compte també hi ha el poder fàctic que decideix.** Jo veig diferent les qüestions de reglament i les qüestions d’insults o refrecs. Diria que hi hagi temps per poder reflexionar el que ha passat en el joc. Emocionalment mentre s’està jugant no s’està preparat per a poder reflexionar sobre el que ha succeït. **Com s’ha sentit aquell/a que han insultat?, què ha passat?, què hauríem d’haver fet?** És necessària la reflexió però no in situ, és una bona eina per a treballar l’empatia.”

6.3.7. – La ompetició com a mitjà educatiu i la formació de mestres

No hi ha dubte que els/les mestres són agents clau per a gestionar els diversos aspectes que conflueixen en les competicions esportives a les classes d'EF. Per tant, plantejar-se, introduir o donar orientacions pedagògiques en la formació de mestres d'EF que facilitin l'adquisició de competències de les persones docents pot ser un pas per a millorar el tractament de la competició esportiva que actualment es realitza a l'escola.

Un punt de partida que contamina la formació dels/de les mestres d'EF és el de conviure amb un altre model esportiu que sovint, com ha estat comentat en altres categories, no comparteix els mateixos objectius educatius de l'escola.

E3 – “Quizás deberíamos dar pasos más atrás. A un MEF se le exige una titulación y oposición para impartir docencia al alumnado de primaria. **Cuando acaban sus clases estos mismos alumnos empiezan otra actividad que en muchos casos está dirigida por gente no titulada, incluso puede ser algún padre/madre que colabora y puede estar impartiendo los mismo contenidos de deporte que se han realizado en las clases de EF.** Sin embargo, choca por qué existe cierta contradicción. En la clase de EF tiene que tener un conocimiento, sabe cómo controlar estas situaciones. Sin embargo, en la actividad extraescolar está presente el ‘hemos de enfrentarnos a otro equipo y hay que hacerlo de otra manera’. Diferencia entre lo de ser padre y ser maestro. Padre puede serlo cualquiera y maestro tiene que tener un título.”

L'esport més tradicional o més present socialment provoca unes resistències que els estudiants d'EF han de trencar a priori i considerar un model d'esport pedagògicament més universal. Aquesta visió altament tecnificada de l'esport freqüentment emana de les mateixes classes a les universitats.

E4 – “A veces tenemos una función terapéutica de nuestro alumnado. **Exponer cuál es el sentido de la competición, reflexionar, debatir. No es poco raro que en las clases se descubra a alumnos que llevan fatal lo de perder. Uno se imagina que lo van a transmitir en la escuela. ¿Cómo van a enseñar?** En este sentido se ha de buscar coherencia en estos actos reflexivos sobre lo que uno piensa y lo que uno vive. La competición y el resultado final, insisto, son imprescindibles para la reflexión para que piensen cuando actúan como si les fuera la vida en ello. Lo mismo cuando pedimos que sean tolerantes, **para transmitir prudencia y tranquilidad en la competición hay que antes asumir un tipo de conducta.**”

E3 – “Yo a mis alumnos lo primero que les digo es que se pregunten **por qué van a realizar deporte en las clases de EF. Si no saben el porqué, quizás no tendrían**

que hacer deporte. Se me ocurre también, siempre les digo que esto no es 5º de BUP, que da igual su dominio, no vienen a mis clases para mejorar sus habilidades, vienen a mis clases para mejorar enseñando. **Romper esquemas a veces cuesta.**”

E6 – “Aquest és un punt fonamental, allò de no fer el que després els demanem que siguin capaços de fer. Des de la formació del professorat, de vegades, **és difícil en un currículum tècnic que ve de dinàmiques tradicionals i d’una gent que pertanyen a unes determinades generacions, part dels problemes vénen d’aquí.** El problema és que els companys de Facultat no els esculls tu, de vegades hi poden haver visions molt diferents. Costa canviar, però **en la formació hauria d’aparèixer en una o diverses assignatures espai i temps per parlar d’aquestes modificacions, ja fora bo.**”

Les persones expertes entrevistades han destacat trets identificatius per a poder canalitzar una millor formació de les persones docents que han d’ensenyar a competir els infants:

- **Relacionar** l’ensenyament de la competició esportiva **amb el treball de valors i respecte als drets humans.**
- **Incrementar la formació de les Ciències Humanes** per tal d’afavorir la interdisciplinarietat educativa que ha d’estar present en les competicions esportives escolars.
- Importància de **l’actitud del formador com a model.**
- Vivenciar i realitzar **reflexions crítiques de les activitats competitives durant el període de formació** i que posteriorment desenvoluparan a l’escola.

E5 – “Los alumnos en seguida nos interpretan: ‘profe pasota’, ‘profe exigente’, ‘profe duro, exigente y razonador’, ‘profe que amenaza pero no hace’. El alumnado es excelente en saber leer cuándo hacemos y cuándo no hacemos. **Ante esto hay que mostrarles una actitud, como diría Millar, de ir transmitiendo la ética por contagio.**”

E8 – “Tot aquest discurs procuro fer-lo en les meves classes. **Sobretot fer veure que la competició no és una activitat neutra, pot ser aplicada en més o en menys intensitat.** S’ha de valorar el que va bé i **quina és la millor manera d’aplicar-la a partir d’una visió crítica en les etapes escolars. És aquella que respecta els drets humans, la diversitat... i tot el que la societat té com a valors positius.**”

E7 – “Falta un ensenyament universitari de més individualització. **Ara donem un mateix calendari i hores a tothom i pensem en exàmens amb resultats diversos.** Potser caldria un calendari més lliure on hi hagi alumnes que es puguin saltar unitats i d’altres que potser necessitin un major nombre d’hores. És a dir, ara tenim una mateixa proposta amb resultats variables i la proposta seria a l’inrevés.

També cal incrementar la formació interdisciplinària, per exemple formació motivacional que ajudi a orientar la tasca més cap a la millora que al resultat, més coneixements de psicopedagogia, de sociologia; que millori la reflexió crítica de l'esport i no només el vessant tècnic... **És a dir, la paraula seria interdisciplinarietat a més a més del propi esport. Els especialistes s'han de formar en totes les ciències que l'envolten, la Pedagogia, la Psicologia. També en les ciències que permeten un millor rendiment però no sols, com passa de vegades, en aquestes.**

E1 – “A la Facultat hem de fer el mateix que volem que facin per ensenyar a competir: **treballar valors, rituals, sistemes, amb menys discursos i més fórmules per portar-ho a la pràctica. Han de viure el que han d'ensenyar.**”

E2 – “Dos aspectes fonamentals: educació emocional, **on l'esport està ple d'oportunitats per fer-ho.** Educació en valors, **reflexió de com es transmeten valors, què s'està transmetent en valors i contravalors dins de la competició esportiva.**

Tothom que es dedica a l'educació ha de fer un treball personal, a més a més de professional. Tot sovint els educadors no som el millor miratge emocional en el camp de l'esport. Els/les mestres d'EF són un model molt important per als nens.”

CAPÍTOL 7 – RESULTATS DELS GRUPS DE DISCUSSIÓ DE MESTRES D'EF

7.1. – LA COMPETICIÓ ESPORTIVA COM A MITJÀ EDUCATIU

7.1.1. – Aspectes positius

7.1.2. – Aspectes negatius

7.1.3. – Problemes per a l'aplicació pràctica de la competició en l'àmbit educatiu

7.1.4. – Influències socials

7.1.5. – Diferències de comportaments competitius segons gènere i infants que participen en esport extraescolar

7.2. – TRACTAMENT DE LA COMPETICIÓ ESPORTIVA EN LES CLASSES D'EDUCACIÓ FÍSICA

7.2.1. – Paper dels/de les mestres en la competició com a mitjà educatiu

7.2.2. – Tractament del resultat

7.2.3. – Tractament de les normatives

7.2.4. – Tractament dels conflictes

7.2.5. – La competició com a mitjà educatiu i la formació de mestres

En el següent capítol es presenten els resultats extrets de sis grups de discussió constituïts per mestres d'EF que van debatre sobre el tema de la competició esportiva a les classes d'EF*.

Per tal d'obtenir informació sobre l'objecte de l'estudi, s'ha desglossat en les dues dimensions** següents:

- La competició esportiva com a mitjà educatiu
- Tractament de la competició esportiva en les classes d'educació física

Els resultats es presenten seguint les diferents categories. Així, es barregen les opinions sorgides en diferents grups de discussió en cada categoria. A cada grup de discussió li correspon una lletra i cada element del grup de discussió té assignat sempre el mateix número. En el codi també apareix la lletra D si la intervenció la realitza una dona i la lletra H si la fa un home. El codi JE correspon a les meves intervencions, realitzades per tal de provocar, canalitzar o reconduir els debats dins del grup de discussió.

* Tots els debats dels grups de discussió es poden consultar en arxius d'àudio a l'annex en suport informàtic B.20. i la informació transcrita a l'annex B.21.

** Vegeu quadre n. 5 del capítol 3 del disseny i aplicació de la recerca sobre dimensions i categories tractades en els grups de discussió de mestres d'EF.

7.1. – LA COMPETICIÓ ESPORTIVA COM A MITJÀ EDUCATIU

El plantejament de la competició com a mitjà educatiu en els grups de discussió desperta visions diferenciades, necessitat de debatre i de contrastar idees, però el que és un fet inqüestionable pels/per les mestres és la seva existència a les classes d'EF. El fenomen de la competició és molt present en les classes d'EF i també, segons els/les mestres, en la resta d'assignatures. Per tant, les manifestacions competitives a les classes ja serveixen per a justificar la importància d'analitzar-ne i tractar-ne les variables educatives.

El professorat d'EF té la sensació que actua en un àmbit deslligat del que els infants es troben cada dia fora de l'escola, ja sigui en la família, en els mitjans de comunicació i en d'altres entorns socioculturals. Aquesta separació es veu clarament reflectida en el que creuen i manifesten que és la competició, en la manera d'entendre-la i utilitzar-la, ben allunyada del que sovint es dona fora de l'horari escolar.

La competició es manifesta a les classes d'EF i en les activitats físiques desenvolupades fora de l'escola, però també es manifesta clarament en molts altres àmbits no esportius. Tothom viu de manera diferent la competició i es tenen vivències competitives de diferents intensitats, inclús encara que aquesta competició vagi dirigida a un mateix col·lectiu d'un esport d'equip. Tot i les diverses maneres de viure-la, la competició pot crear satisfaccions però també pot crear frustracions. D'altra banda, cal no oblidar que estem davant un fenomen que hauria de ser un factor de l'esport a l'escola, però no hauria de ser ni l'únic ni el més important. A continuació se'n mostren alguns exemples il·lustratius:

C5H – “Penso que **els nens han d'aprendre a esforçar-se per a voler guanyar, i això és educatiu** perquè la vida et porta a això, a tenir reptes.”

C1H – “La competició **està present a tot arreu i s'ha de saber conviure amb la competició. S'ha de relativitzar el fracàs, s'ha d'ensenyar com millorar. És un fet social i cultural.** També crec que és una situació organitzativa, qualsevol joc de tocar i parar ja implica una persona corrent davant de l'altra, és a dir, una situació competitiva.”

C3D – “**L'escola ha de servir per a adaptar-te a la cultura on estàs però també per a modificar-la.**”

B1H – “Bé, jo vull dir la meva experiència. La gent que estem aquí ens coneixem també d'haver-nos vist en trobades esportives en competicions extraescolars. Penso

que la gent que estem a l'escola som molt anacrònics, molt separats del que s'està fent en la competició a nivell social. Ens trobem fomentant uns valors que res tenen a veure amb el que l'infant es troba quan surt de l'escola. Per exemple: el nen arriba a casa i el pare li diu 'com és que t'has deixat pegar?', doncs tu trepitja-li el cap'. És a dir, **intentem transmetre uns valors que no sabem si arribaran, però sovint són antagònics als que socialment els nens es troben generalment en les competicions federades i extraescolars.**"

G1H – "Penso que és molt difícil limitar el que és i no és competició. Per exemple: jugues al mocador, relleus... no estàs fent esport i fas competició. Em costa pensar i trobar activitats d'EF que no tinguin connotacions competitives. El tema de la competició en els professionals ens fa una mica de por entomar-lo perquè acompanya dubtes i aspectes a revisar. **És difícil per començar delimitar el tema.**

També crec que la filosofia de la competició depèn molt del mestre, parlem molt de com són els nens, **però depèn en bona part de com els mestres fan els seus plantejaments del tema.**"

G2D – "La competitivitat **és innata, cada criatura la té en major o menor grau**, la nostra funció és educar perquè aquesta competició sigui positiva, no sigui agressiva, però tampoc hem de fomentar-la."

G3H – "Jo **crec que el que es veu a tot arreu no és propi de la classe d'EF**, el passadís, el pati, la classe de matemàtiques està ple d'accions competitives."

G4H – "**El principal problema que tenim per gestionar la competició no és mentre juguen sinó després**, els comentaris, les burles que es poden arribar a fer en el vestidor."

LL1H – "Penso que **la competició és inherent a la persona i hi ha moltes maneres diferents de viure-la**, és diferent pujar una muntanya que jugar a bàsquet."

LL2H – "Per què és diferent? Un tio que puja l'Everest i està content quan ha fet el cim. Un jugador que arriba a una final està content, per ell?, per l'equip?, per què?"

LL1H – "Per ell, per l'equip, per tot el que passa per la seva escala de valors, l'egoisme també hi és. Si parlem de competició també s'ha de parlar d'egoisme, van lligats."

LL2H – "Abans has tret el tema de la final de bàsquet, que es juga avui. Jo em pregunto, és el mateix guanyar la *final four* per a un jugador de la casa com el Navarro que per al jugador americà?"

LL1H – "Les connotacions seran diferents per a cadascú però el Williams té tantes ganes de guanyar com el Navarro."

LL3D – "El tema de la victòria en un esport d'equip al final es converteix en una cosa individual quant a la satisfacció personal. He fet alta competició en piragüisme i quan he fet K4 d'equip i he guanyat ho he viscut també com a èxit personal."

LL1H – "La competició **és també cruel, potser ho dic d'una manera molt clara però és el 'jo abans que tu'** i així també ho viuen els nens."

LL2H – "Jo no ho veig així, seria '**avui m'ha tocat a mi**', i si no em toca et felicito i ja em tocarà un altre dia."

LL1H – "Però abans de començar un partit la meva ambició és guanyar-te i això els mestres ho hem de gestionar, però no pot existir l'esport sense aquesta ambició."

LL2H – "Això és un problema de base. Hauríem de canviar un excessiva mentalitat del nen de 'què sóc jo respecte als altres?' Han d'aprendre a relativitzar aquesta constant comparació i que cadascú té unes capacitats diferents. Si partíssim d'una base de més autoconeixement seria més fàcil competir."

JE – "També hi afegiria d'autoacceptació."

LL2H – "Un dels problemes és donar-li tanta importància a la competició, **és una activitat o factor més, entre molts.**"

7.1.1. – Aspectes positius

L'aspecte positiu més destacat pels grups de discussió, tant qualitativament com quantitativament, relacionat amb la competició, és la superació personal que aporta als individus. Aquesta superació deriva, entre d'altres aspectes, en la rapidesa per a realitzar les tasques encomanades, l'esperit de sacrifici i el que suposa, segons comentaris realitzats, impregnar-se de cert caràcter.

Un altre aspecte positiu que també comenta el professorat força sovint és el de la motivació per a realitzar les activitats. Tanmateix, aquest fet és relativitzat a causa que la competició no motiva igual a tothom. S'estableix una correspondència entre la capacitat motriu i la motivació que genera la competició esportiva. Però això no va en contra d'alguna opinió dels/de les mestres quan diuen que observen altes cotes de satisfacció en alumnes de poca competència motriu quan tenen l'oportunitat d'assolir resultats. S'evidencia la necessitat d'estratègies docents per a intentar oferir propostes motivadores que arribin a tota la diversitat d'alumnes.

La competició ajuda a situar els infants en els seus límits i per tant aporta un valor d'autoconeixement i conseqüentment unes necessitats d'autoacceptació del nivell que cadascú posseeix. Aquesta aportació va més enllà de l'aspecte físic, cal preuar la magnitud psicològica i emocional que representa. És una bona oportunitat per situar-se en la pell dels altres, tant si es guanya com si es perd.

Atès que en altres àmbits socials i no esportius també es competeix, la competició esportiva a les classes d'EF també és una oportunitat formativa per aprendre a adaptar-se a futures situacions vitals dels individus, per aprendre a tenir mecanismes d'adaptació socioafectiva, per a resoldre situacions favorables i adverses. També es considera que la competició pot ser un possible antídote per compensar una infància poc preparada per entomar adversitats, o dit d'una altra manera, excessivament mimada, que ha d'aprendre a convertir els resultats no satisfactoris en motivacions cap a noves oportunitats de superació.

Tot i que es valora l'aportació social de la competició quant a la relació social que permet establir, cal relativitzar-ne la importància, ja que existeixen moltes altres formes d'expressió de l'activitat física que també realitzen aquesta contribució de desenvolupament d'interrelació social. És a dir, la mateixa competició es veu afavorida si no és l'única forma d'expressió de l'activitat física, aquesta seria una bona manera d'aprendre a relativitzar-la. Alguns exemples d'aquesta contribució de la competició esportiva són els següents:

C5/H – “Arran d'una conferència on es parlava de molts tipus d'intel·ligència. Jo diria, observant els nens, que han guanyat a nivell general habilitats per fer activitats col·laboratives, però **han perdut habilitats per fer activitats competitives.**”

C6/H – “Penso que de vegades els nens són capaços de fer quelcom, però **estan mitja hora per qualsevol cosa, en canvi si hi ha estímul competitiu s'espavilen més.**”

C7/D – “És bo que tinguin situacions competitives perquè **els nens es troben sobreprotegits, 'ai pobret que no perdi', és bo que s'acostumin a rebre diferents situacions bones i adverses, igual que en altres aspectes de la vida.**”

B4D – “Com a aspecte ideal a transmetre seria el que **aporta de superació individual.**”

B6H – “Jo als nens els dic que són la generació de la *play station*, no tenen la cultura del moviment, de jugar al carrer com es feia abans, això aportava experiències i **mecanismes de defensa per a la competició que els nens i nenes d'avui en dia no tenen.**”

B4D – “També penso que abans sabíem més autogestionar-nos, fer equips i jugar sense que ens dirigissin. Els de cicle superior sí que fan partits al pati però els de cicle mitjà en són incapaços.”

R1H – “Penso que té moltes possibilitats però també grans problemes d'enfocament. És molt important sobretot **per la superació personal.** Hi ha molts jocs que no tindrien sentit si no hi hagués aquest vessant competitiu de voler guanyar. Després ha de dir que 'no passa res' si no es guanya, o que 'tots som companys, els del meu equip i els de l'altre'.”

R2H – “Jo penso que **és evident que la competició educa.**”

R3D – “Jo no hi estic tan d'acord, moltes vegades la competició ens porta que el més important és guanyar i no passa res si l'altre es fa mal, o si l'he de trepitjar per guanyar. **No tinc clar que tal com juguen de vegades els nens sigui educatiu.**”

R1H – “Jo no dic aquesta competició, hi ha unes normes i ha d'aprendre uns valors i la part social.”

R2H – “Això costa, però és que la competició és també la vida, **s'ha de saber canalitzar la situació, s'ha de saber centrar-la en la superació,** en la relació de grup.”

R4D – “Jo no sé si és un valor però el tema de la competició crec que cal destacar-lo. **La competició motiva per fer l'activitat i també per a fer-ho bé.**”

R1H – “Hi ha una part molt important que és l'acceptació de les normes i **l'acceptació d'un mateix, de les pròpies limitacions, d'autoestima i de sentir-se útil.** També companyonia, l'aspecte cooperatiu.”

R2H – “Hi estic d'acord i destacaria **l'aspecte de relació social,** el poder posar-te en contacte amb altra gent.”

R4D – “Sí, però aquesta relació també la pots fer en activitats cooperatives.”

R1H – “**S’ha de treballar perquè la competició no generi frustració.** Penso que també aporta **caràcter als individus, capacitat de sacrifici** i això és bo sempre que s’entengui que no sempre es pot guanyar, i quan no guanyes tenir també la competició com una manera de gaudir.”

R4D – “Però també **sobretot el que valores és la relació que et permet.**”

R1H – “És cert, però jo que conec gent que ha competit també és gent que ha patit, que ha realitzat molt de sacrifici, és gent que té molt d’amor propi.”

R5H – “Sí, però en general els de menys nivell són els de menys predisposició per a l’activitat física. Es pot observar a l’hora del pati, hi ha gent que seu i no es mou, en canvi hi ha gent que no para de córrer. És a dir, més que la competició **és quelcom més personal de sentir-se bé en fer l’activitat o no tenir tanta necessitat.** Hi ha nens per a tot.”

R1H – “**Penso que la competició els motiva a tots,** però estic d’acord que l’activitat física **motiva més en uns que en altres.** També depèn molt de com el grup tracta les persones que tenen menys nivell.”

R6H – “Veig comportaments de molt bona relació quan competeixen, **d’empatia.** Crec que la competició és necessària.”

LL2H – “L’esport és un mitjà i jo de la competició destacaria sobretot **l’esperit de superació.** Per exemple, les sensacions que observo que tenen els **nens i nenes menys capacitats quan guanyen en algun joc, penso que és d’una felicitat extrema que els proporciona una alta dosi d’autoestima.** Però pel contrari, si sempre perden, què estàs alimentant?”

LE2H – “A la competició li trobo molts aspectes positius i si ho poses en una balança, **crec que pesaria més el positiu que el negatiu.** Evidentment en la competició ben entesa. **Per motivació penso que en la competició els nens són més capaços d’anar al màxim, per esforçar-se més.**”

LE3D – “Això també ens passa als grans, o no?”

LE2H – “És important que els infants **aprenquin a competir, a la vida hem de competir per moltes coses, per la feina.** Utilitzo molt la competició i et diria que la majoria d’activitats que faig són competitives... en jocs i esports quasi sempre.”

LE2H – “Penso que és important quan els nens fan competicions **emfatitzar la lluita de superació personal** que tenen, no tant la d’anar contra els altres equips. Bé, jo a **la competició hi trobo moltes més coses positives que negatives.**”

LE2H – “El fet de posar aspectes competitius representa **més valor motivacional.**”

LE1H – “Una aportació que té és el **compartir amb el grup objectius comuns.** En un món que cada vegada és més individualista penso que la competició en els esports col·lectius reforça el sentit de grup.”

Cada vegada la gent és més fluixa psicològicament, emocionalment. Això ha estat culpa dels adults, que hem generat un **proteccionisme excessiu.** Per exemple, necessita millorar, progressa adequadament, això són eufemismes, no donem als alumnes informacions sobre els seus resultats i l’alumne necessita saber. És una protecció que provoca que a la llarga siguin més tous. **La competició pot ajudar a fer el nen més fort i que aprengui a acceptar els resultats.**”

C4/D – “Penso que avui en dia hi ha infants que tenen qualsevol contratemps i s’ensorren. La competició pot ensenyar a aprendre a perdre i que no passa res, que s’ha de seguir lluitant. **Desdramatitzar i, per què no, aprendre del fet d’haver perdut:** per què ha estat?, què he fet malament?... i podrem treure quelcom positiu.”

7.1.2. – Aspectes negatius

Els aspectes negatius de la competició més destacats pel professorat són l'excessiva focalització de les activitats en el resultat i la dificultat per a motivar l'alumnat amb menys capacitats.

Quan es debat sobre aspectes negatius segueix present el tema de la gran influència de la TV i altres models organitzatius, on no es tenen presents els valors que es volen transmetre des de l'escola com a activitats educatives. Aquestes referències que tot sovint s'observen fora el marc escolar representen resistències considerables i molt difícils de superar pels/per les mestres d'EF per tal d'assolir els seus objectius. Els aspectes negatius apareixen quan la competició esportiva és sinònim de resultat i en totes les opinions es remarca una certa frustració davant la dificultat de contrarestar la magnitud d'un model esportiu on tot val per tal de guanyar.

Alguns exemples d'aspectes negatius de la competició esportiva els tenim en les següents manifestacions:

C2H – “Jo no sé quin és el teu posicionament. Veig que la competició està present en l'esport però **per a mi no és un mitjà educatiu, per a mi al contrari, és antieducatiu.**”

C3D – “Jo no hi estic d'acord, igual com en el grup de formació hem vist fa poc la importància del joc col·laboratiu, per a mi la competició és un altre mitjà per educar certs valors com per exemple, la superació d'un mateix, respecte del qui guanya i qui perd. Penso que és dolenta **la influència dels mitjans de comunicació, sobretot el futbol.** Però aquests conflictes que genera també em serveixen com a mitjà educatiu.”

C4D – “Jo estic d'acord amb el que has dit, penso que va molt lligat a les diferents personalitats, hi ha nens molt més competitius que d'altres i això ens apareix constantment a la classe. **Però és evident que és un estímul.**”

C2H – “No vull enfrontar competició i col·laboració. No són temes contradictoris. **La competició és evident que ens apareix però jo no la treballaria directament.**”

C11/H – “**Els aspectes negatius** de la competició **sempre vénen** quan aquesta es converteix en una finalitat, i **el qui guanya o qui perd va per davant de passar-ho bé**, de l'aspecte lúdic. Una altra cosa és la dificultat que tenim perquè l'alumnat es quedi amb allò en què volem fer èmfasi.”

R4D – “Però costa molt que no valorin només el resultat. Per a mi és el principal problema per a gestionar la competició.”

R2H – “Ho aconseguixes parlant molt, no és qüestió d'un i de dos anys, es tracta de parlar-ho sempre, durant tota l'escolaritat.. Un problema és **motivar la gent que no té moltes facilitats i també el contrast amb els valors que es donen a casa.**”

R4D – “Bé, a casa i a fora de casa.”

R2H – “Bé, veus que hi ha gent que no li importa competir, que és tolerant, que té uns

valors més solidaris. Hi ha gent que en canvi, per exemple, **ve a l'escola amb un pronunciat sexisme i manca de valors.**"

R4D – "Ens trobem amb un problema, que és **la contradicció amb el tractament de l'esport a les classes d'EF i el que es fa a nivell extraescolar.** Hauríem de fer un esforç per unificar criteris."

R1H – "Penso que **el que fa mal és l'esport de la TV,** aquest provoca que el que constantment i únicament importa és el resultat encara que sigui ficant tres penals que no eren. Però aquí estem nosaltres."

R5H – "També **s'hi afegixen els comentaris dels pares quan van als partits.** Jo penso que la competició és bona. I com s'aconsegueix? Fent competicions, no donar resultats i parlar molt, dir: 'el company que ha fallat s'ha d'ajudar i animar', 'l'àrbitre és un company més i s'equivoca com tothom', no deixant passar la "xuleria" dels guanyadors... i quan s'acaba s'ha acabat. Això és una feina constant però que s'ha de fer a poc a poc per anar deixant una mica de fons."

LE1H – "**En l'esport extraescolar m'he trobat pares oferint diners per cada gol que facin els nens.**"

Quadre n. 52. Resum dels resultats dels grups de discussió sobre aspectes positius i negatius de la competició esportiva com a mitjà educatiu

LA COMPETICIÓ ESPORTIVA COM A MITJÀ EDUCATIU

OPINIONS DIVERSES DE MESTRES D'EF
<ul style="list-style-type: none"> – Visions diferenciades: necessitat de debatre i de contrastar idees. – La competitivitat és innata. – És inherent a la persona i hi ha moltes maneres diferents de viure-la. – Molt difícil delimitar el que és competició i no ho és. – La seva existència, fet inqüestionable en les classes d'EF. – Alta presència en les classes d'EF. – El professorat d'EF té la sensació d'actuar en un àmbit deslligat del que els infants es troben cada dia fora de l'escola. – Pot crear satisfaccions però també pot crear frustracions. – No hauria de ser l'únic ni el més important de l'esport. – Aprendre a esforçar-se per a voler guanyar és educatiu. – L'escola ha de servir per a adaptar-se a la cultura, també per a modificar-la.

PROVOCA

ASPECTES POSITIUS	ASPECTES NEGATIUS
<ul style="list-style-type: none"> – La superació personal. – Motivació per a realitzar les activitats. – Rapidesa per a realitzar les tasques. – Esperit de sacrifici. – Impregnar-se de cert caràcter. – Autoconeixement i autoacceptació (magnitud psicològica i emocional). – Mecanismes socioafectius per a resoldre situacions favorables i adverses. – Autoestima. – Relació social que implica compartir objectius comuns amb el grup. – Aprendre a acceptar els resultats. 	<ul style="list-style-type: none"> – Focalització de les activitats en el resultat. – Contradicció de l'esport a les classes d'EF i el que es fa a nivell extraescolar. – Dificultat per a motivar l'alumnat amb menys capacitats. – Dificultat de contrarestar la magnitud d'un model esportiu on tot val per tal de guanyar. – Convertir la competició en una finalitat. – Quan guanyar o perdre té més valor que passar-ho bé.

7.1.3. – Problemes per a l'aplicació pràctica de la competició en l'àmbit educatiu

Un factor comentat insistentment és la manca d'enfocament pedagògic de les activitats competitives que es realitzen amb nens i nenes fora de les classes d'EF i la influència que tenen en el fet de voler realitzar altres dinàmiques competitives. Es creu que aquest fet està causat principalment per la manca de formació pedagògica de les persones que dirigeixen les activitats extraescolars.

Un handicap considerable amb què es troben els/les mestres per a poder dur a la pràctica aspectes educatius de l'esport són les poques hores d'intervenció docent en comparació de l'horari d'influència que ocupen altres models esportius. Els infants són els mateixos dins i fora de l'escola i tot sovint es veuen abordats per tractaments antagònics de la competició esportiva.

Un problema concret de l'aplicació d'activitats competitives és la transcendència que es dóna al resultat, a causa de la concepció de l'esport d'alguns infants i de les influències d'algunes activitats extraescolars que també reben. La tasca docent declarada com a prioritària és la de relativitzar i reconvertir aquesta excessiva importància del resultat de l'esport perquè no sigui la finalitat de la seva pràctica.

També resulta interessant l'opinió sorgida en algun grup de discussió respecte a la manera com afronten les adversitats dels infants d'ara i com ho feien altres generacions. Aquestes opinions, particulars i no generalitzades, defensen la idea que la generació actual està menys preparada per l'esforç i la superació d'adversitats. Sense citar fonts empíriques es recullen opinions dels/de les mestres quant a la "supervivència social" que per exemple significava per als infants d'altres generacions jugar més al carrer, amb més hores de relació i necessitat de superació, que suposava un enfortiment del caràcter, en comparació d'una suposada feblesa emocional de les generacions presents d'infants. En aquesta dificultat radicaria un dels avantatges de la competició ja comentats com a element per a superar-se psíquicament i emocionalment.

Les dificultats per a gestionar activitats competitives se centren en desdramatitzar el fet competitiu i assolir fórmules d'estructures organitzatives

flexibles que possibilitin emfatitzar l'aspecte lúdic en la competició escolar. No s'ha de perdre l'oportunitat d'insistir a oferir un model esportiu més educatiu encara que el model imperant en un determinat grup d'alumnat sigui un altre.

Els/les mestres no han d'esperar resultats a curt termini. El fet d'oferir propostes competitives diferenciades dins un model d'esport on no només importi el resultat és una feina lenta però que pot aconseguir resultats si hi ha perseverança. Alguns exemples d'opinions de problemes i possibilitats de la competició esportiva a l'escola els tenim en les cites següents:

C1H – “L'esport està molt present a la nostra assignatura i un dels nostres eixos també és el joc. Del que es tracta és d'introduir l'esport com a joc, potser és més complex però a poc a poc es pot anar aprofundint en aquesta metodologia. És a dir, utilitzar **el joc, fent formes jugades i jocs perquè l'esport sigui un joc més.**”

B1H – “Nosaltres ens hem d'aclarir amb el que vol l'escola, **les prioritats són els valors educatius de què sovint parlem.**”

B6H – “Evidentment que quan parlo de competició també incloc això.”

JE – “Aclarir que conceptualment en l'àmbit de l'activitat física també s'accepta la competició com a lluita amb un mateix. La idea que el nivell mediàtic s'apropia del fenomen competició és una lluita perduda a l'escola? Els mestres podem fer quelcom per canviar certs models?”

B7H – “**La força que podem tenir en 2 h a la setmana és totalment insuficient per educar en la competició si tot el discurs de fora és radicalment diferent.**”

B8H – “Penso que una **altra variable molt important és la família, els comportaments dels infants estan molt condicionats pels missatges que reben dels pares**, això es pot comprovar quan es realitzen activitats extraescolars.”

B5H – “Si jo tinc nens que són massa competitius i a través de la competició puc relativitzar algunes de les seves actuacions perquè aprenguin i **valorin altres factors a més del resultat**. Evidentment, **és difícil i de vegades em trobo que no s'accepta el tractament que vull fer**. Per exemple diuen: ‘quina merda d'equip m'ha tocat’. Però els alumnes han de veure molt clarament que la competició a l'escola és d'una determinada manera.”

B6H – “Jo a part de mestre també em dedico a l'esport competició. El principal problema el veig amb el personal que no té clar on es troba. Penso que a nivell general **els mestres d'EF tenen clar que el seu objectiu és educar. Però això no passa a nivell extraescolar** on en general el nivell tècnic i pedagògic de la gent que ensenya és molt baix. També **és molt baix el nivell pedagògic** del que envolta l'esport dels nens, sobretot dels pares.”

G3H – “Mira si ens importa poc als mestres que estem aquí el resultat de les competicions que fem. Organitzem un cros intercentres i encara és l'hora que algun mestre hagi mirat o demanat el resultat.”

G1H – “El que passa és que **de vegades ens sembla que som una espècie de hippies**. Però jo torno a insistir que encara que actuem de maneres molt diferents, quan parlem d'EF, hi ha alguna activitat que no tingui quelcom de competició? Inclús en els jocs cooperatius, sempre hi ha qui vol participar més, fer-se notar... Per tant **és evident que la competició s'ha d'educar.**”

G11H – “**De vegades fas activitats que no vols que siguin competitives i els nens et pregunten: qui guanya?, qui perd?**”

G1H – “Fan curses inclús en l'escalfament.”

JE – “Amb tots els problemes que heu anat comentant, penseu que la competició com a mitjà educatiu és una lluita impossible?”

G7D – “Penso que **val la pena aconseguir canviar actituds.**”

G5H – “Encara que **a la classe tens elements que costa molt que canviïn, en el gruix de la classe s'assoleixen resultats.**”

JE – “Però aquesta diferència d'organitzar i gestionar les competicions no us sembla que segueixen sent models molt diferents?”

G5H – “**Depèn del monitor que tinguis, n'hi ha que són MEF, o estudiants amb formació pedagògica, es nota molt la diferència amb la gent que només té formació tècnica.**”

G1H – “Els professionals de l'EF hem d'incidir molt en les normes i actituds i no sempre és el que més es treballa, i encara **en l'esport extraescolar l'objectiu principal segueix sent guanyar el partit.**”

G4H – “**En molts equips els entrenadors tenen 16 o 17 anys, és difícil a aquesta edat haver tingut una formació pedagògica.**”

LL3D – “La competició ja la portem a dins, **precisament la nostra feina és relativitzar-la.** Actualment, costa molt més trobar gent en l'àmbit de l'esport extraescolar que realitzin esports on l'esforç psíquic i físic és fonamental per assolir resultats. Per exemple en el món que jo conec del piragüisme.”

LL1H – “Crec que **s'ha de crear la cultura de l'esforç, sacrifici i patiment.** Sé que això últim queda molt bèstia perquè la societat canvia molt, però ho hem d'aplicar.”

LL4H – “**Estem en una societat molt competitiva que també demana grans esforços per a poder accedir a una feina, a la universitat...**”

JE – “Parlant amb un professor d'una escola amb molts anys d'experiència, em deia que els nens d'ara no estan preparats per superar qualsevol cosa que se'ls gira en contra, encara que sigui petita. Ara qualsevol situació adversa significa llàgrimes i és magnificada?”

LL1H – “Nosaltres vàrem viure una educació franquista que va provocar un boom a la gent de la nostra edat i **hem fet un gra massa de la frase 'el meu fill és molt sensible'**. Està bé ser sensible, però quan et vénen els petits plorant perquè han caigut, jo els contesto: 'però ja t'has aixecat, ja pots córrer'. No sé si això és crueltat, però penso que s'ha de fer, no podem transportar el paper dels pares a l'escola.”

LL2H – “S'ha d'anar en compte del que s'entén per sensibilitat.”

LL1H – “Sensibilitat equivalent a tonteria, evidentment que si un nen es fa mal de veritat no actuo així.”

JE - “És cert el que dius però jo no solament em referia al dany físic, sinó al nen “vitrina” emocional. Tornant a aquest professor amb molta experiència, creu que les generacions actuals estan més mimades i menys preparades per a superar adversitats.”

LL4D – “Faig d'entrenadora de pentatló, tinc un nen superdotat físicament que és incapaç d'enfrontar-se a qualsevol situació en què pugui pensar que pot perdre.”

LL3D – “El que li passa a aquest és que té una prepotència sublim.”

LL1H – “Aquest és un cas extrem però enmig **hi ha moltes situacions de nens que veus que s'ofeguen en un got d'aigua.**”

LL2H – “És degut al fet que **tenen més fàcilment les necessitats cobertes i que fan menys vida de carrer.**”

7.1.4. – Influències socials

El paradigma de la influència social negativa de l'esport que es realitza fora de l'escola es focalitza en el futbol, no solament per la seva popularitat i la seva magnitud com a fenomen social, sinó també per uns estereotips rígids i difícils de canviar. Un exemple interessant és la visió que es té de la figura arbitral segons els diferents esports i cultures; això es pot comprovar en un determinat context en l'ús de l'insult, inclús abans de prendre qualsevol decisió, contrastat amb el prestigi que pot tenir la figura arbitral en altres determinats contextos, com per exemple els esports de lluita.

L'esport escolar que es realitza fora de les classes d'EF tendeix a l'especialització prematura dels infants acompanyat de requeriments de resultats a curt termini; així mateix tendeix a la massificació en unes determinades pràctiques esportives. El professorat d'EF creu que en l'esport que es realitza fora de l'horari lectiu és fàcilment constatable un model esportiu on sovint prima la selecció davant del que hauria de ser una proposta social per a tothom, independent del talent de les persones que volen practicar esport. Aquesta visió de l'esport també va acompanyada i agreujada força sovint per una mateixa manera d'entendre'l per part de les famílies, la qual cosa provoca un arrelament més fort d'aquest model selectiu.

Aquesta situació social de l'esport contamina les pràctiques competitives esportives a les classes d'EF, on la pràctica tendeix més a la poliesportivitat realitzada generalment amb menys requeriments tècnics i més modificacions reglamentàries relacionades amb adaptacions i necessitats pedagògiques de grups heterogenis. Això tot sovint provoca resistències en sectors de l'alumnat que conviuen amb els dos tipus de models esportius i fa que aquest enfrontament sigui difícil de gestionar.

S'expressa un cert reconeixement que en els darrers anys hi ha hagut una millora per potenciar el caràcter pedagògic de les activitats esportives extraescolars. Una reflexió interessant de les persones professionals de l'EF tracta sobre la manera de canviar la direccionalitat d'aquestes influències. És a dir, per què les activitats esportives extraescolars no s'han d'impregnar més de dinàmiques metodològiques que es fan servir a les classes d'EF?

Tot i que quan es parlava d'aquests temes en els grups de discussió s'observava un estat de queixa permanent quant a les influències socials, també és cert el convenciment del professorat de seguir amb unes dinàmiques diferenciades perquè l'esport sigui educatiu i arribi a tot tipus d'alumnat.

Cal també recalcar la importància de tractar temes esportius que es desenvolupen fora de l'escola i que són rellevants, inclús els negatius, per a intentar incrementar l'esperit crític dels nostres infants i perquè puguin contrastar diferents comportaments per adonar-se de quins són els més adequats per acompanyar les activitats competitives esportives. És a dir, pot suposar que els/les nostres escolars discuteixin i també reflexionin sobre certs comportaments mediàtics negatius.

Una eina de gran valor per a millorar els comportaments en la competició esportiva seria que els esportistes d'alt nivell tinguessin més consciència del què representen com a models o icones, a causa de la influència que tenen en la transmissió de valors, ja que els seus actes són vistos per milers d'infants per televisió i són reproduïts amb molta facilitat.

Tot seguit es presenten exemples que segons els/les mestres d'EF il·lustren les moltes i variades influències socials:

G6D – “Hem parlat d'aspectes negatius de la competició de fora de les classes. Però també **tens alumnes que quan arriben a classe critiquen formes de competir i comportaments que no els ha agradat dels partits que han vist. Això és positiu.**”

G11H – “Jo també hi estic d'acord i no seria tant negatiu en tota la feina que fem. **Sovint veus petits canvis que demostren que determinades maneres d'entendre la competició van entrant en els nens. També veus que s'ha avançat en l'esport extraescolar, cada vegada hi ha més gent que procura que tothom jugui i que s'ho passi bé per damunt del resultat.**”

R4D – “Hi ha una cosa molt curiosa respecte als esports, és la **diferència del tractament de l'àrbitre en els diferents esports. Per exemple: el contrast de la figura arbitral entre el rugbi i el futbol.** Per què ha de ser així?”

R5H – “Penso que la raó principal és que quan en l'esport es mouen tants diners deixa de ser un esport i passa a ser un espectacle amb enormes interessos i l'única cosa que importa és guanyar.”

R2H – “En esports que són més amateurs com el rugbi hi ha valors que encara perduren.”

R1H – “Però jo penso que entre el futbol i el bàsquet sigui al nivell que sigui hi segueixen existint moltes diferències de comportament. **Hi ha estereotips que acompanyen els esports i en el futbol pots sentir: 'mátalo', 'machácalo'...**”

R4D – “Aquí hi ha el problema dels pares que, per exemple, en competicions

d'escolars entren a escribassos a dins el terreny de joc.”

R1H – “Penso que la competició és bona en la nostra feina, però tenim un enemic que és la TV i la societat.”

R3D – “Sobretot a **nivell de clubs que tenen nens en edats escolars amb dinàmiques de molta competitivitat.**”

G4H – “**Els problemes més grans els tindries amb els pares que són els que volen que els seus fills competeixin des de ben joves. Jo faig de coordinador d'activitats extraescolars a la meua escola i la majoria de conflictes en els partits els generen els pares.**”

G10H – “Jo em trobo en el mateix cas **de veure pares que contínuament dirigeixen i escribassen durant els partits.** Els dic ‘si vols ser entrenador parla amb nosaltres i et direm què has de fer’.”

JE – “Has tret un tema prou important que són les influències socials que té l'alumnat, no deixem de ser la microsocietat de l'escola?”

LL2H – “En els partits d'extraescolars que fem **m'he trobat diversos anys amb pares que em deien que els nens de la nostra escola eren diferents, que jugaven de manera massa respectuosa, que ‘els mancava mala llet’.**”

LL1H – “Això que els nens del Llor van amb ‘el liri a la mà’ és un mite.”

LL2H – “No és ‘anar amb el liri a la mà’, és anar com s'ha d'anar, respectant, que és una altra cosa. Diferent és la interpretació que d'això se'n fa.”

LL1H – “Però tampoc s'ha de confondre la mala llet amb la picardia.”

JE – “Però de vegades a la picardia també se la considera fer faltes tàctiques. També fora del nostre context veus competicions escolars on els nens amb més experiència sempre van a treure la pilota quan surt de banda (encara que no sigui seva) perquè saben que els arbitres més dubitatius esperen les primeres reaccions. També hi ha influències dels mimitismes dels herois esportius. Hi ha icones com el Ronaldinho, que sempre riu, que s'ho passa bé. Però també tot sovint transmeten aspectes poc educatius, com per exemple tirar escopinades, que després els nens també fan. És a dir, mil lliçons de mestres són un gra de sorra al costat del partit que miren milions de persones?”

LL2H – “Jo recordo que el meu fill és va quedar amb l'anècdota que **el Ronaldinho li va dedicar un gol movent les mans a una nena sorda, que és com aplaudeixen, això va arribar a milers de nens.**”

LL3D – “Jo he anat a partits d'escolars dels que he marxat de vergonya ja que hi **havia pares que insultaven els nens.**”

LL1H – “De vegades tens aquesta sensació que el que has construït en molts dies t'ho han trencat en un cap de setmana. Però què fem? Hem de continuar, no?”

LL2H – “Tot el que treballes queda dins dels nens, és una inversió a termini. La prova és un sènior d'exalumnes de bàsquet que juguen a l'escola i accepten perdre, amb molts comportaments de respecte tot i ser molt competitius.”

G5H – “Actualment tinc un grup **que facis el joc que facis s'interessen només per com es guanya i com es perd, què puntua...**, aleshores intento relativitzar i fer més activitats cooperatives. Intentar donar importància a la vessant lúdica i no donar importància al resultat. Penso que **el que aconseguixo es trenca el cap de setmana**, els que juguen amb l'Europa o amb altres equips tornen a l'escola amb certa crispació davant la competició.”

G3H – “També aquest sector de gent que fa activitats fora de l'escola tenen comportaments més competitius. Tenim alumnes que acaben fent extraescolars a l'escola perquè en el club no són prou bons per a jugar i se'ls treuen.”

G1H – “Un gran problema és la política educativa esportiva. Quan s'avancen determinats tipus de competició a unes edats que no s'està preparat vénen els problemes. **Els models mediàtics, sobretot el futbol, solen ser molt negatius i es**

reprodueixen a les classes d'EF. Penso que existeixen països on es fa una política més poliesportiva. L'especialització d'un esport en edats molt joves és un gran problema, tenim molts exemples com la gimnàstica, la natació, el tennis, el futbol. Quan volem fer promoció esportiva a l'escola la gent especialista es converteix en resistència perquè coneixen una altra manera de realitzar esport.”

R6H – “Jo duc la coordinació d'activitats extraescolars de l'escola i durant el curs t'arriben molts nens a jugar a l'escola rebotats dels clubs.”

R2H – “Això és a causa de l'alta especialització i que s'exigeixen resultats en edats de formació i en aquest sentit l'esport de club funciona molt malament. ‘Tu jugues i tu no jugues i t'estàs a la banqueta 40 minuts’. **En aquestes edats que estiguin immersos en models d'esport d'adults no és gens sa. És una gran pressió física i psicològica per les “machacades” que li fan.**”

LL2H – “**Un problema és la rigidesa en l'estructuració dels esports i les poques transferències en les normes. La tasca hauria de començar amb les federacions i consells que regulen l'esport escolar i formar àrbitres educadors, que n'hi ha però pocs. El problema és la mentalitat dels clubs que és guanyar costí el que costí. Xoquem amb aquesta mentalitat.**”

LL3D – “El problema és el model d'esport dels clubs, tinguin l'edat que tinguin els esportistes, es tendeix a cremar els esportistes de promoció, se'ls valora només pels resultats, en l'entorn de club es valora poc el treball.”

LL4D – “Tenim la sort que **no és el nostre món dins l'escola i les situacions esportives competitives les podem adequar als nostres interessos. Estaria molt bé que les federacions es plantegessin modificacions de regles perquè l'esport fos més educatiu.** Sembla que avui en dia no formi part dels seus interessos.”

LL1H – “Una federació no ha d'educar com l'escola, ha d'educar per crear esportistes d'elit i aniríem a parar a la famosa piràmide. Es fa fora de l'escola i és una cosa a part.”

JE – “Discrepo força, ja que aquestes federacions tenen nens i nenes en edats formatives i per tant unes necessitats educatives que també s'haurien de respectar. L'esport federatiu no és el que fan molt pocs a les primeres divisions, és també el que fan una multitud en tots els barris a nivell d'iniciació.”

LL2H – “He estat a punt de marxar d'algunes competicions escolars **pel comportament dels pares, és una vergonya. Escridassen els nens, insulten els àrbitres..., de vegades m'han fet pensar que la competició ‘és una merda com un piano**’, et fa dubtar sobre el que fem.”

LL3D – “Hi ha de tot, també hi ha gent que educa. La meua experiència com a piragüista en un club amb molta exigència ha estat força educativa.”

LL4D – “Perquè l'esport competitiu de fora de l'escola canviés s'hauria de fer una reforma tan bestial, que no interessa fer-la.”

LL3D – “Una bona solució és unificar criteris. Cada federació ha format tècnics com li ha semblat. Alguna vegada regalen títols, ara sembla que està més regulat, doncs això ja és positiu.”

LL1H – “Però pot deixar de ser l'objectiu principal d'un club guanyar?”

LL3D – “A Pontevedra hi ha una residència per a esportistes d'alt nivell fins als 18 anys, si suspens dues assignatures et treuen siguin quins siguin els resultats esportius, això li va passar a David Cal (campió olímpic) un any.”

LL2H – “Això és una excepció, normalment el que volen és tenir gent. Hauria de canviar molt tot. D'entrada **les federacions haurien de tenir una funció molt més educativa**, on la gent que practica entengués que la competició no és el principal objectiu.”

7.1.5. – Diferències de comportaments competitius segons gènere i infants que participen en esport extraescolar

En l'àmbit on es constaten unes clares i generalitzades diferències en els comportaments competitius a les classes d'EF en diferents sectors d'alumnat és en la variable de l'alumnat que realitza activitats extraescolars, sobretot en factors com la motivació per desenvolupar activitats competitives. Dins el mateix grup d'alumnat que realitza activitats extraescolars també s'expressen diferències; així, l'alumnat que practica futbol extraescolar apareix com el sector d'alumnes que presenten més problemes relacionats amb l'agressivitat i comportaments de manca de *fair play*. Un altre factor important que també pot provocar aquestes diferències de comportaments expressat pels/per les mestres és la manca de formació i el comportament del personal que dirigeix un determinat esport extraescolar.

En la variable de diferències entre nens i nenes no existeix el mateix grau d'acord. Tot i que les manifestacions dels grups de discussió apunten certa tendència general a creure que els nens manifesten més comportaments competitius que les nenes, aquest factor es fa difícil d'analitzar, sobretot les seves causes. Les diferències segons el gènere és un tema que resulta bastant controvertit amb opinions força contrastades entre els/les participants dels debats. La presència de l'esport femení en extraescolars és més baixa que la del masculí i amb un tipus de participació més diferenciada, de més presència en activitats com la dansa i rítmica i de menys presència en esports. Aquest fet, per tant, dificulta el fet de poder resoldre la hipòtesi que si les nenes realitzessin més esport extraescolar aquesta apreciació canviaria. També s'hi barregen altres factors socials, com per exemple la poca presència de l'esport femení en els mitjans de comunicació.

També hi ha mestres que declaren tenir nenes amb comportaments molt competitius en les classes d'EF. En alguna intervenció s'al·ludeix a la diferència dels comportaments competitius quant a les formes, on els nens es mostrarien més prepotents i agressius que no pas les nenes.

Alguns exemples d'expressions quant a la diferència de comportaments competitius són els següents:

C7/D – “La gran **diferència està en els alumnes que fan futbol en les activitats extraescolars**, en diferències generals de nens i nenes penso que no tant.”

C9/D – “Penso que **les nenes no són tan competitives i demostren menys comportaments d'agressivitat.**”

C1/H – “El que també passa és que **les nenes no tenen la mateixa presència en l'esport** extraescolar que els nens, o les activitats en què participen moltes d'elles no són tant d'esport equip. Per tant, **no sé fins a quin punt és una variable de gènere o de no fer extraescolars.**”

C6/H – “Jo **no estic d'acord amb el fet que les nenes són menys competitives**, això es nota molt quan fas un esport que no coneixen. Per exemple, **a la meva escola no es juga a bàsquet extraescolar i quan ho fem a la classes d'EF crec que no hi ha diferències de comportaments.**”

R1H – “Hi ha molta diferència entre els nens, **n'hi ha que tenen una gran influència mediàtica i és molt difícil.** En canvi, hi ha altres nens que veus claríssim que pots influir, veus constantment accions de respecte.”

B9D – “Sí que hi ha diferències, però és que també hi ha més nens que nenes que fan activitats extraescolars. Jo **em trobo amb nenes que també poden tenir comportaments molt competius.** Per exemple, he tingut nenes que quan hem fet dansa o expressió corporal, han comentat: ‘quin rotllo, podríem fer partits.’”

B10D – “Jo he estat en diferents escoles de Badalona, actualment estic en una escola del centre on **la proporció de nens i nenes que fan extraescolars és molt alta i aquesta escola ha estat on més he trobat un afany competitiu** en l'alumnat.”

LE1H – “Actualment realitzo més classes a ESO que a primària, però realment on veig **molt pronunciat el tema de la competició és en les extraescolars.**”

C5/H – “La majoria de nens a la meva escola fan futbol extraescolar i pocs fan altres esports, hoquei, handbol, bàsquet. He observat que fent qualsevol esport a la classe d'EF, en general **el sector de futbol tenen més comportaments agressius i de manca de fair play en comparació dels nens que fan altres esports, que es mostren més tranquils.**”

C4/D – “Això **està relacionat amb el personal que dirigeix els equips** extraescolars d'un esport en comparació d'altres.”

B3D – “Penso que **hi ha força diferències segons l'esport, l'agressivitat que es detecta en els esports col·lectius, sobretot en el futbol, no existeix en l'esport individual.**”

B4D – “També el nivell de competitivitat dels alumnes que fan esport extraescolar és molt més elevat. A l'escola no he detectat alts nivells d'agressivitat, però sí que **tinc nens que quan fem esport em diuen: 'jo m'avorreixo si no fem partit'.**”

R4D – “Els **grups d'alumnes que fan esport fora de l'escola estan més motivats per a la competició.**”

R2H – “Els **nens que fan extraescolars són més competius i els nens ho són més que les nenes.**”

R6H – “Jo trobo que **no es genètic. És a causa de costums socials dels pares, que viuen més la competició.** Però també hi ha nenes que són molt competitives.”

R4D – “**Potser hi ha nenes molt competitives però en general són més tolerants, no solen frustrar la resta o arrasar el contrari.** Bé, ho dic en sentit general de comportament de les nenes, potser hi hagi algun component genètic.”

R2H – “Tu penses que el que és dolent no és genètica i en canvi el que és bo sí.”

R3D – “**Jo no penso que sigui genètica, són també costums socials i l'educació familiar.**”

R1H – “Vull dir també que actualment l'esport extraescolar està més controlat, existeix una gran diferència entre l'esport extraescolar que es fa a l'escola del que es fa en un club. Mirem molt més per la participació de tothom.”

LE2H – “**Per a mi clarament els nois són més competitius que les noies.**”

LE1H – “Quan deixo jugar lliurement els alumnes amb una pilota cadascú, **en general els nens em vénen a explicar més cops aspectes que signifiquen reptes**, les nenes ho fan més anecdòticament.”

LE2H – “**Per a mi la diferència entre l'alumnat que realitza esport extraescolar i l'alumnat que no en fa no és tan clara en els comportaments competitius sinó en la capacitat motriu.** Si hi ha algú de molta capacitat que no fa esport extraescolar també sol ser més competitiu que la resta. Potser és a causa del fet que en les coses en què un és bo està més motivat i la gent que es veu amb menys possibilitats es mostra menys competitiva.”

LE1H – “Cal diferenciar esports, **jo noto diferents els alumnes que fan futbol extraescolar. És a dir, quan veig determinades reaccions i els pregunto si juguen a futbol, la majoria de vegades encerto.** Potser és l'esport que té més influències mediàtiques a nivell escolar i on més val tot per tal de guanyar.”

LE2H – “Estic d'acord, però **no només per la influència de la TV sinó perquè el món del futbol és el més abandonat educativament.**”

Quadre n. 53. Resum dels resultats dels grups de discussió sobre condicionants de la competició esportiva a les classes d'EF

CONDICIONANTS DE LA COMPETICIÓ ESPORTIVA A LES CLASSES D'EF

PROBLEMES PER A L'APLICACIÓ PRÀCTICA DE LA COMPETICIÓ EN L'ÀMBIT EDUCATIU	
QUÈ PASSA SOVINT	QUÈ HAURIA DE PASSAR
<ul style="list-style-type: none"> – Transcendència que es dona al resultat. – Manca de formació pedagògica de les persones que dirigeixen les activitats extraescolars. – Poques hores d'intervenció docent per a la pràctica d'aspectes educatius de l'esport. – Les generacions actuals estan menys preparades per l'esforç i la superació d'adversitats? – Els comportaments dels infants estan molt condicionats pels missatges socials. 	<ul style="list-style-type: none"> – Desdramatitzar el fet competitiu. – Oferir un model esportiu més educatiu en l'esport en edats escolars. – Els/les mestres no han d'esperar resultats a curt termini. – Aprendre a perdre i a acceptar limitacions. – Estructures organitzatives flexibles, emfatitzar l'aspecte lúdic en la competició escolar.
INFLUÈNCIES SOCIALS EN LA COMPETICIÓ ESPORTIVA DE L'ESCOLA	
QUÈ PASSA SOVINT	RECONDUIR CAP A:
<ul style="list-style-type: none"> – Manca d'enfocament pedagògic de les activitats competitives extraescolars. – Futbol paradigma de la influència social negativa, estereotips difícils de canviar. – L'esport extraescolar tendeix a l'especialització prematura dels infants. – Nivell de clubs amb infants en edats escolars amb dinàmiques de molta competitivitat. – Model esportiu on sovint prima la selecció davant la participació. – Manca de respecte a la figura arbitral. 	<ul style="list-style-type: none"> – Plantejament de les federacions de modificacions de regles perquè l'esport sigui més educatiu. – Models o icones esportives amb més consciència, a causa de la influència que tenen en la transmissió de valors. – Tendència a la poliesportivitat. – Incrementar l'esperit crític dels nostres infants. Reflexions per a contrastar comportaments. – L'esport hauria de ser una proposta social per a tothom. – Reflexió sobre la importància de la figura arbitral.

7.2. – TRACTAMENT DE LA COMPETICIÓ ESPORTIVA EN LES CLASSES D'EDUCACIÓ FÍSICA

7.2.1. – Paper dels/de les mestres en la competició com a mitjà educatiu

Com a preàmbul al paper que les persones docents han de desenvolupar cal destacar la visió general en tots els grups de discussió de la gran potencialitat educativa de la competició, sobretot per les reaccions emotives que provoca, a la vegada que es fa palès una constant apreciació d'estar davant un repte gens fàcil de dur a terme.

Com més s'ignori i més tard es tracti el tema de la competició més difícil serà trencar amb les influències negatives d'altres models competitius que es realitzen fora de l'escola. Aquesta necessitat, que argumenta entomar el tema de la competició en l'etapa primària, no treu que no s'hagi de tractar en altres etapes educatives.

L'esport té una alta significació en l'alumnat, per la qual cosa esdevé una font d'intervenció important per a la reflexió. Qualsevol situació negativa o comportament no desitjable o conflictiu també pot aprofitar-se en aquest sentit. Malgrat reconèixer aquesta potencialitat educativa de la competició, a les persones docents no se'ls escapa que aquesta és una de les tasques més dificultoses de gestionar.

Un indicador que apareix en tots els grups de discussió és la variabilitat esportiva que s'aplica en les activitats competitives en les classes d'EF, a diferència del que es fa a nivell extraescolar. Així, una de les funcions que han de tenir els/les mestres d'EF és fomentar activitats poliesportives, i fóra bo que aquest foment no es limités a les classes d'EF, sinó que també s'intentés influir en les activitats esportives extraescolars cap aquest model. Sembla interessant destacar l'opinió d'un/a mestre quant a la importància de distribuir els esports en el programa de l'assignatura. És a dir, diferenciar la tipologia i característiques dels esports i activitats físiques que s'ofereixen en un determinat període perquè la motivació que sovint acompanya l'èxit arribi a un nombre major d'infants.

Es fa present el pronunciament d'algun/a mestre/a quant a la capacitat de l'alumnat per a adaptar-se al context esportiu que viu en cada moment. Per exemple: "estic a l'escola on l'esport és d'una determinada manera i se'm permeten certs comportaments o no, i quan estic jugant un partit de futbol fora de l'escola el comportament pot ser força diferent". Bé, tot i tractar-se d'un exemple molt particular, aquest no deixa de ser un tema cabdal que retrata una realitat esportiva. Tenim els mateixos infants a qui oferim models esportius els objectius i les metodologies que s'expressen sovint en maneres de fer antagòniques. Aquest fet presenta molts dubtes als/a les mestres d'EF perquè consideren que una bona part de les activitats esportives que es realitzen fora de l'escola no són educatives o, com a mínim, no estan basades en objectius educatius.

Un altre aspecte fonamental en el paper que han de desenvolupar els/les mestres és en l'organització dels grups i equips que practiquen esport. Som davant una variable controvertida i així ho demostren els debats sorgits sobre el tema. Un punt d'acord unànim és que s'ha d'homogeneïtzar el nivell de dos equips que competeixen. Però quan es parla de si els equips han d'estar formats per elements homogenis o heterogenis (referits en la majoria de discussions al nivell de competència) no existeix un posicionament unificat. Cert és que dins la pedagogia esportiva es considera més avantatjosa la riquesa de formació de grups heterogenis, sobretot per la incidència en una major socioafectivitat. Aquesta tendència és qüestionada per algun grup, argumentant la comparació de la docència de l'esport amb altres àmbits d'aprenentatge on la formació de grups homogenis es realitza d'una manera més natural. Potser la resposta podria trobar-se en l'aspecte on es posa l'accent, en una finalitat més centrada en l'aprenentatge de l'esport o més focalitzada en la relació social que l'esport escolar pot aportar.

Els/les mestres d'EF han de vetllar perquè tothom es pugui sentir útil quan es realitzen competicions i una bona manera de fer-ho són estratègies i modificacions del joc que intentin sumar un nombre major d'alumnat que puguin sentir-se útils amb la seva participació. Per exemple, amb més possibilitats de

puntuar en un determinat joc esportiu i, per tant, també amb moltes més possibilitats de motivar-se.

Els infants tenen tendència a expressar la manera com es volen agrupar i se'ls ha d'escoltar, ja que tot sovint adopten fórmules amb més èxit que les dels/de les propis/pròpies mestres.

També resulta important el paper que desenvolupa la persona docent com a model quan juga i practica esport amb el seu alumnat. Aquesta interacció esdevé altament significativa perquè tots els comportaments que la persona docent transmet poden ser copiats. Resulta interessant l'aportació d'algun/a mestre/a referida a la major consciència de les actuacions parlades que tenen els/les mestres, què diem a l'alumnat en comparació de les actuacions referides al què fem, quan els/les mestres practiquen conjuntament amb infants i per exemple feliciten, animen, fan passades a tothom, demanen perdó o altres comportaments positius susceptibles d'ésser copiats.

Tot seguit s'ofereixen exemples d'expressions de mestres que argumenten l'anàlisi realitzada.

C2/H – “És evident que en l'esport com a mitjà educatiu ens interessa molt **la variabilitat de molts esports.**”

C7/D – “De tota manera per practicar i gaudir d'un esport hi ha d'haver **un mínim d'aprenentatge**. Si no domines un mínim de tècnica no pots jugar, és clar, sense deixar de banda aspectes actitudinals, però això no vol dir que defensi l'especialització.”

C1/H – “És bo que la problemàtica o els conflictes que comporten la proposta d'activitats competitives aflorin. **L'agressivitat, la manca de fair play... permet la reflexió de molts aspectes per a reconduir situacions.** També perquè vegin uns punts de vista diferents a altres models d'esport que coneixen.”

G9H – “A l'entorn hi ha moltes influències negatives, però penso que **la majoria de nens són conscients que a la classe d'EF es realitza l'activitat d'una altra manera**, ho entenen. **A l'escola estem educant per a l'esport i l'entorn no ens acompanya.**”

G8D – “Quan vàrem fer les escoles poliesportives, les altres escoles amb qui ens ajuntem per fer partits amb els grans ens deien que el nivell seria més baix en els nostres nens i jo defensava que no..., **després d'alguns anys no fent especialització, el temps m'ha donat la raó, ja que la poliesportivitat possibilita la facilitat d'aprenentatge.**”

R4D – “Veig més fàcil educar en uns valors en la competició esportiva quan els alumnes estan a primària, després van a pitjor. Penso que si comparem el context de fora de l'escola, a l'escola s'assoleixen força els objectius d'un esport educatiu.”

R3D – “En general els nens a les classes d'EF tenen bons comportaments.”

R1H – “Depèn molt de diferents tipus de nens.”

R2H – “De tota manera, **sempre tens el dubte en certs comportaments de si se'ls creuen o no**. De vegades tens la sensació que **responen a una determinada manera perquè és el que toca en el context escolar i després a partir de les 17 h ja actuaré d'una altra determinada manera.**”

LL4D – “Quan penso en l'esport no només penso en la funció social, sinó en els valors propis de l'esport, i que quan aquests nens petits que tinc creixin se n'adonin dels hàbits de pràctica, de la condició física, entre d'altres, que han assolit.”

LL2H – “Tinc un alumne obès que era incapaç de donar una volta seguida en un camp de futbol i **gràcies a motivar-lo cap al repte personal de superació ha millorat molt.**”

JE – Això no sempre passa, de vegades els mestres volem motivar molt i l'alumne pensa: ‘que diu aquest, jo ja ho veig, que sóc l'últim’.”

LL1H – “En el cicle superior quan fem futbol **separo nens i nenes i crec que així milloro la participació**, perquè els nens que en saben molt no poden deixar les nenes sense jugar.”

JE – “Si hi ha nenes que juguen molt bé! La separació la fas per raons de gènere o de nivell?”

LL1H – “No m'hi trobo, el nivell dels nois sempre és més alt. **Ara, el que em passa sovint és que no em deixen separar-los, volen jugar barrejats.**”

LL2H – “Passa sobretot en futbol però no tant en la resta dels esports. També m'hi trobo si faig jugar nens i nenes, les nenes no toquen la pilota.”

LL3H – “Però hi ha altres alternatives que no sigui la separació de sexes, com **la modificació de regles: haver de tocar un nombre determinat de jugadors la pilota abans de fer punt o gol...** aquestes modificacions s'han de mantenir també en els cursos superiors.”

LL4D – “Em trobo a 6è quan faig agrupacions que **els nens que dominen més fan el grup i inclouen les nenes més capacitades. Quan ells mateixos s'organitzen es barregen nens i nenes** i fan dos equips de gent més capacitada i dos de menys capacitada. Però observo que **s'ho passen millor que si jo barrejo molt els equips.**”

LL2H – “La finalitat quina és? Si així s'ho passen bé.”

C8/H – “Un problema que tenim és **que som originals en la col·laboració i poc en la competició**, curses, relleus, partits... **provar moltes coses diferents. Competir també en experiències que tots comencin de zero.**”

C9/D – “També **la competició no s'acaba en l'EF**. S'ha de fer en altres àmbits. **Quan es fa un concurs literari no és una competició?** De vegades els que destaquen en una cosa no destaquen en l'àmbit motor.”

LL1H – “És important la **combinació d'esports en el programa**. Per exemple: a 5è curs fem una **sessió de bàsquet que dominen uns certs personatges i després realitzem una sessió de gimnàstica esportiva on sovint els que dominaven molt tenen problemes o a l'inrevés**. Per tant, és important que no sempre guanyin els mateixos.”

LL4D – “També serveix molt, almenys **als més petits, que entenguin que hi ha activitats que no són competitives.**”

LE2H – “Un aspecte que s’ha de tenir en compte a l’hora de fer grups és que no hi hagi molta diferència, que el nivell sigui semblant. Ara fa poc van fer una jornada d’atletisme i tot i ser un esport individual, vàrem fer **que tots els nens obtinguessin punts per la classe fent qualsevol resultat. El fet d’aportar punts, encara que fossin pocs, ja motivaven els que tenien pitjors resultats.**

En l’àmbit de l’EF i esports **quan fas equips i poses grups A i B, a la gent li costa d’entendre, però en altres àmbits com per exemple l’educació musical ningú s’estranya si separen els nens per nivell.**”

LE1H – “Nosaltres busquem analogies amb el teatre, on hi ha uns quants nens que **són protagonistes per una sèrie de qualitats, hi ha gent que té menys presència.** També quan es fan els jocs florals es presenta la millor poesia, per què en el món de la competició no pot ser igual? **En l’àmbit musical o en l’anglès és molt més comprensiva la creació de grups homogenis** que no en el camp d’esports. Penso que **hi ha certa hipocresia social**, costa molt d’acceptar en esports quan separen els infants per nivells.”

LE2H – “El tractament a la classe d’EF no ha de ser el mateix però s’ha de vigilar. Quan realitzo jocs esportius als de 8 i 9 anys el que em costa més gestionar és tant el saber perdre com el saber guanyar. Les protestes per les agrupacions que s’han fet: ‘has posat tots els bons junts’, **de vegades ploren...**”

LE1H – “**Quan faig competició també intento que no sigui el que valoren més.** És a dir, poden estar jugant un partit i algun cop **els dic que no sé quant han quedat i tampoc passa res.** Per administrar la competició penso que són molt importants les agrupacions, que no hi hagi desnivells marcats entre els equips. **Quan l’alumnat fa les agrupacions tendeixen a fer equips equilibrats.**”

LE3D – “Penso que en això **no és el mateix en les nenes, que tenen més tendència a fer-ho entre les amigues.**”

LE2H – “Hi ha vessants socials i familiars importants, però **jo veig progressos inclús en gent de caràcter difícil que millora el seu comportament.** Crec que **el paper de la família és fonamental per als bons comportaments competitius.**”

LE3D – “En aquesta escola algun cop també **et vénen els nens criticant comportaments dels partits del cap de setmana.** Això em porta a pensar que el mestre també és model per als infants i el que fas és important i serveix, sobretot si l’entorn de l’infant acompanya.”

LE2H – “**És més important el que fas que el que dius.** Si les teves actuacions són coherents, per exemple: **jugues amb ells, gaudeixes quan jugues, reconeixes una falta, animes..., tot això ho veuen i els queda enregistrat.** És evident que **viuen molt més que no pas escolten.** En la competició esportiva **ens falta la figura de l’àrbitre educador, encara que això es trobi a faltar més en l’esport extraescolar.** Situar-se al nivell del nen i saber explicar el que han fet.”

7.2.2. – Tractament del resultat

D'entre les moltes dificultats per a gestionar la competició, el tema del resultat és un dels que més preocupen els/les mestres. El terme que s'ha fet més present en els grups de discussió quan s'ha abordat el resultat ha estat el de *relativitzar*. L'alumnat té un clar interès per a saber qui ha guanyat, com han quedat..., fruit de la influència d'altres models de competició esportiva de fora l'escola. Però és evident que aquest fet no s'ha de convertir en l'eix central de l'activitat competitiva a l'escola. A partir d'aquí sorgeixen diferents estratègies i propostes perquè el resultat sigui un fet més, un fet circumstancial, intentant que no es converteixi en el factor principal de la competició.

Es fa palès certa acceptació general de no amagar el resultat. És a dir, abordar-lo i no voler enganyar l'alumnat amb subterfugis, ja que d'una banda se senten decebuts i de l'altra es pot perdre el valor educatiu que representa aprendre a guanyar i perdre.

L'estratègia més utilitzada per tractar el resultat és la reflexió per a intentar que els infants prenguin consciència de la poca importància que té, comparant el fet efímer del resultat davant del que significa passar-ho bé i gaudir de la pràctica de l'esport. També cal realitzar reflexions entorn del que es pot aprendre, jugar bé i no guanyar, etc.; és a dir, intentar separar el resultat com a fet numèric del que seria el resultat en relació amb l'assoliment d'objectius. De tota manera, els/les mestres comenten que aquest tipus de reflexions són altament dificultoses.

Els tractaments més concrets dins aquesta categoria per aconseguir una millor gestió del resultat fan referència a modificacions de l'esport, com per exemple, que comptin factors del joc relacionats amb els objectius d'aprenentatge i/o factors actitudinals.

Una altra fórmula utilitzada perquè el resultat tingui un caire menys transcendental és sumar-li factors d'atzar, com l'exemple de la utilització d'un dau multiplicador dels punts que s'assoleixen en un partit, estratègia comentada i debatuda en dos grups de discussió.

En un grup de discussió es va establir un interessant debat sobre la conveniència de penjar resultats d'activitats competitives inclús quan són individuals. Aquest procediment col·lideix amb un argument de preservació de la intimitat davant la utilització del resultat per a cercar la superació personal.

Alguns exemples d'expressions significatives dels/de les mestres quant al tractament del resultat són els següents:

B5H – “La meva principal tasca en la gestió de la competició és sempre la de treure importància al resultat. **Relativitzar el fet de guanyar i donar importància al fet de passar-ho bé.**”

B6H – “**Amagar resultats i no deixar que els nens competeixin no és bo.** S'han de fer competicions dins les regles i respectar els altres i **deixar que l'alumnat que té capacitats i les vol explotar ho pugui fer.**”

LL4D – “És evident que hi ha un sentiment de què pensen els altres. La competició és inevitable i penso que **hem de controlar-la perquè entenguin el fet de guanyar i perdre.**”

LL2H – “Quan acabem la sessió fem reflexió i per exemple comenten que han jugat bé, les reaccions que no han agradat de l'equip que ha guanyat... Jo **els pregunto si la seva victòria sortirà als diaris o la TV, i que dimensionin que hem jugat i ens ho hem passat bé, un equip ha guanyat, l'altre a perdut i punt. S'ha de relativitzar.**”

C10/D – “Quan faig **qualsevol contingut d'EF mitjançant partit, sovint s'acaba en conflicte;** on he d'utilitzar la reflexió? **Només estan pendents del resultat.** Sempre els he de seure i realitzar preguntes tipus: **ho heu passat bé?, hem jugat?, heu corregut?, cadascú ha fet el màxim?, ens hem esforçat?** Però quan apareix el resultat sempre apareixen situacions de moltes baralles... El paper del mestre és **relativitzar, no donar importància al resultat.**”

C8/H – “Jo **no dono el resultat. No el nego però ni el compto, o se m'oblida.**”

JE – “L'aprendre a guanyar i a perdre com ho pots tractar?”

C8/H – “Ho faig en les situacions constants de joc, no en el resultat final.”

LE3D – “[...] penso que **està bé que es compti encara que després relativitzo el resultat...** A la preparació de les oposicions ens aconsellen que no parlem gaire d'aquest tema, que sobretot fem servir el sistema del dau que multiplica el resultat obtingut. **No hi estic d'acord, tantes ànsies a descafeïnar el resultat...**, l'alumnat vol guanyar..., una altra cosa serà que si perdo he d'aprendre a no enfadar-me.”

B9D – “Alguna vegada per relativitzar la importància del resultat he jugat a que qui perdia guanyava o també **introduir normes encobertes que comptessin al final per al resultat, sumant punts a l'equip que jugava millor...**, és evident que facin esport o no els nens competeixen.”

B1H – “És que és innat.”

B6H – “A la meva escola fem trobades, vàrem fer curses de sacs i els pares protestaven més que els nens amb uns determinats missatges que no ajuden l'esport. Penso que el resultat s'ha d'utilitzar, **no s'ha d'amagar,** un resultat és un 5-0, doncs s'ha de fer servir per millorar, si no es perd la gràcia de la competició.”

B2H – “Bé, però s'han d'utilitzar altres aspectes i **no centrar-ho en el resultat,**

prioritzar altres objectius de participació.”

B1H – “Jo faig servir de vegades el dau d'escuma, cada punt que es fa es multiplica pel resultat producte del llançament del dau. Això treu transcendència al resultat.”

G1H – “Als alumnes **no se'ls pot mentir**, quan de vegades cerques escapatòries per relativitzar el resultat i dius que no saps qui ha guanyat, els nens s'enfaden. Penso que s'ha de dir el resultat i després analitzar el per què s'ha produït.”

G6D – “S'ha de relativitzar el resultat, **no s'ha de negar però hem d'aconseguir que sigui secundari.**”

G2D – “El que ens passa en EF a diferència d'altres matèries és molt visual, es veu de seguida qui guanya i qui perd.”

R6H – “Referent al resultat, jo no el compto, els dic que no ho sé.”

JE – “hHan d'aprendre a guanyar i a perdre, com ho poden fer si no ho saben?”

R6H – “Segurament són contradiccions nostres.”

R4D – “El que **s'ha de fer és que el resultat duri poc i que no sigui transcendent: 'ara hem guanyat i ara anem a fer una altra cosa'**. Ressaltar la participació per damunt el resultat.”

R1H – “Sobretot el valor de gaudir. **Davant de preguntes sobre el resultat, cal contestar, com t'ho has passat?, t'ho has passat bé?...**”

LE3D – “Em sorprèn quan fem partits i és evident que un equip ha guanyat de molt a l'altre equip, em segueixen preguntant insistentment qui ha guanyat.”

JE – “T'ho diuen perquè ho volen sentir encara que ho sàpiguen, reafirmació.”

LE2H – “No, perquè els pots dir el contrari i s'ho creuen.”

LE3D – “Jo el que tinc dubtes és sobre el que fem a aquesta escola de **penjar els resultats en les proves competitives** que han realitzat a la classe d'EF. Val la pena veure sempre la mateixa gent en els darrers llocs?”

LE2H – “Penso que **està bé per aprendre a acceptar el resultat** que un mateix té, encara que ho vegin els altres. Però el que és bo és veure la progressió que fan.”

JE – “Però no penseu que en els casos més extrems de baixos resultats pot suposar una baixada important d'autoestima?”

LE4D – “Inclús en els que tenen mals resultats els ha servit de motivació.”

JE – “Però un nen que fa un resultat baix i a la segona vegada encara el fa més baix i això s'exposa a tothom, no pot provocar que el nen pateixi, passi de tot o ho faci veure?”

LE1H – “Jo em posiciono bastant com LE2H, això de **penjar resultats abans i després dóna importància a la superació personal**. També el fet que es rep un avís perquè s'esforcin. El que ara em passa que no m'havia passat mai, és que em diuen: 'A mi no em diguis els resultats en veu alta', la qual cosa respecto.”

LE2H – “És **important que aprenguin a enfrontar-se amb els resultats**. La capacitat d'esforç avui en dia està abandonada. Al final la gent que és bona i s'esforça si rep la mateixa informació que tothom també l'estic desmotivant. **Algún cop també he fet això de negar l'evidència i per exemple intentar l'empat. Però això és enganyar-se, és millor ser realista.**”

LE1H – “Fa temps estava a la Federació Catalana de Bàsquet i es va fer un experiment de bàsquet no competitiu. Va baixar estrepitosament el nombre de practicants. **Són dolents els extrems, no hem de pensar que tot és competició com tampoc negar-la.**”

LE2H – “Com a professor penso que **costa molt separar els objectius assolits dels resultats, per exemple: jugar millor, fer més passades... del resultat quan no s'ha guanyat**. Fer veure que de vegades no van lligats és difícil. Però **les valoracions positives després de perdre, serveixen.**”

Quadre n. 54. Resum dels grups de discussió sobre el paper dels/de les mestres i el tractament del resultat

PAPER DELS/DE LES MESTRES I TRACTAMENT DEL RESULTAT EN LA COMPETICIÓ ESPORTIVA

PAPER DELS/DE LES MESTRES EN LA COMPETICIÓ COM A MITJÀ EDUCATIU	
QUÈ ÉS I QUÈ SE LI DEMANA	COM HO POT ASSOLIR
– Competició, un fenomen gens fàcil de gestionar amb gran potencialitat educativa. →	– Combinar diferents esports en l'EF. Atendre necessitats diferents de l'alumnat. Aprendre a treballar des del conflicte.
– Originals en la col·laboració i poc en la competició? →	– Ser més innovadors, provar diverses estratègies.
– Comportaments competitius dels infants diferenciats fora de l'escola. →	– Fomentar activitats poliesportives i intentar influir en les activitats esportives extraescolars.
– Organització dels grups. →	– Prioritzar formació de grups heterogenis, major socioafectivitat. Possibilitat també d'homogenis.
– Intentar sumar un nombre major d'alumnes que puguin sentir-se útils. →	– Riquesa d'estratègies i modificacions del joc.
– Persona docent com a model quan juga i practica esport amb el seu alumnat. →	– Felicitar, animar, fer passades a tothom, demanar perdó... comportaments per a ser copiats.

TRACTAMENT DEL RESULTAT EN LA COMPETICIÓ ESPORTIVA	
QUÈ SE LI DEMANA	COM HO POT ASSOLIR
– No s'ha de convertir en l'eix central de l'activitat competitiva. →	– Relativitzar, prioritzar altres objectius de participació.
– No amagar el resultat. →	– No voler enganyar amb subterfugis, per aprendre a guanyar i perdre.
– Donar-li un caire poc transcendental. →	– Introduir modificacions, comptar factors d'aprenentatge i actitudinals per al resultat, sumar-li factors d'atzar.
– Influència de models de competició esportiva de fora de l'escola. →	– Reflexions sobre el resultat davant el que significa passar-ho bé.
– Separar el resultat del que seria l'assoliment d'objectius. →	– Donar més importància a la superació personal.

7.2.3. – Tractament de les normatives

En aquesta categoria han sorgit una gran quantitat i diversitat d'indicadors emergents, un dels més tractats ha estat l'arbitratge: s'ha d'arbitrar a les classes d'EF?, com s'ha d'arbitrar? També s'han fet referències comparatives amb l'esport extraescolar. En el recull d'opinions sobre el tema, existeix certa opinió generalitzada que l'alumnat tendeixi a autogestionar-se en el compliment de les normes, però això no vol dir descartar la figura arbitral. A part d'una categòrica opinió d'oposició a l'existència de la figura arbitral en les competicions escolars, un considerable nombre d'opinions coincideix en el fet que arbitrar pot aportar beneficis, un dels quals és que l'alumnat conegui la dificultat de fer-ho, aprengui a posar-se en el lloc de la persona que ho realitza i a respectar aquesta figura que forma part de l'esport. Es realitzen crítiques sobre la manera tradicional d'entendre la figura arbitral amb una funció solament sancionadora en comptes de ser una persona que explica, raona i educa.

També s'expressen formes intermèdies d'autogestió en la pràctica competitiva, com per exemple jugar sense figura arbitral fins que apareix un conflicte, aleshores s'ha d'intentar arribar a un acord a partir del debat d'una persona representant de cada equip. Una altra alternativa és la de no fixar un sol model, defensant diverses maneres de fer dels/de les mestres d'EF perquè els infants s'acostumin a ser arbitrats i també a autogestionar-se en alguna ocasió. Aquestes fórmules que desenvolupen metodologies que no signifiquin extrems de no arbitrar mai o arbitrar sempre són les declarades pels grups de discussió com a més habituals a l'hora de regular la pràctica competitiva a les classes d'EF.

Una premissa per a la pràctica de competicions esportives expressada en tots els grups de discussió és la flexibilització de les normes, cercar modificacions en l'esport per ajudar a la consecució d'objectius procedimentals i/o actitudinals. Un aspecte principal que preocupa els/les mestres d'EF és la participació de tot l'alumnat i en aquest sentit es comenten canvis normatius concrets encaminats a incrementar el joc col·lectiu. També s'expressen modificacions normatives perquè aspectes relacionats amb el *fair play*

adquireixin més rellevància, en aquest sentit es realitza alguna proposta referent al fet que aspectes actitudinals comptabilitzin per al resultat.

En general no es veu correcta la utilització de fixar handicaps al grup d'alumnat més expert o amb més capacitat motora. Es considera que fer això és coartar la llibertat d'acció i podria suposar un fre en la millora d'autoestima d'aquest sector d'alumnat. Una possibilitat més viable és la d'intentar assolir comportaments col·laboratius d'aquest alumnat; una bona manera d'aconseguir-ho és que aquest alumnat se senti protagonista en la col·laboració i ajuda als/a les companys/es que tenen menys nivell.

Altres manifestacions generalitzades giren entorn de la idea que les modificacions normatives de l'esport en les competicions esportives no s'han d'estandarditzar, han de ser molt canviants i han de tenir uns límits d'aplicació per no perdre la pròpia idiosincràsia de l'esport practicat.

Les estratègies i aplicacions quant a fórmules per fer les agrupacions dels equips també han d'estar regides per formes molt canviants. El fet de formar equips on els/les components dels quals no sempre fossin els/les mateixos/es ajudaria a interpretar el resultat dels partits com a fet circumstancial, en què guanyar i perdre pot canviar constantment i aquest fet pot i ha de passar moltes vegades a tothom.

Com a resistències a l'aplicació de modificacions apareix, com en molts altres aspectes comentats, la influència d'un determinat model d'esport, sobretot en els esports més coneguts, que pot dificultar la presentació de modificacions per part de la persona docent.

De totes les propostes s'extrau un raonament quant a la conveniència de continuïtat de la mateixa persona docent durant més d'un curs en un mateix grup classe, la qual cosa permet ampliar el coneixement del context i per tant millorar la possibilitat d'aplicar les modificacions més adients. És evident que aquesta variable no va lligada i s'escapa a la competència dels/de les mestres, però cal constatar que la variabilitat de plantilles docents o l'organització del projecte curricular del centre també tindran influència en la possibilitat d'una millor organització de les pràctiques esportives competitives.

Els debats sobre el tractament de les normatives en els grups de discussió ha estat la categoria que s'ha tractat més. Inclús fora dels debats enregistrats, hi ha hagut mestres que han mostrat el seu interès per conèixer experiències i estratègies concretes d'altres escoles després d'escoltar les innovacions que realitzaven col·legues presents a les trobades de discussió. Sens dubte, es valoraven com a molt interessants algunes experiències d'altres escoles com a possibles camins d'intervencions en la pròpia escola. Aquest fet posa en evidència la necessitat de crear xarxes d'escoles i de professorat per a l'intercanvi d'experiències, en aquest cas enfocades al desenvolupament d'estratègies per a la creació de normatives però que amplien també altres camps organitzatius i motivacionals de la competició esportiva escolar.

C2/H – “Tornant a l'**arbitratge, trobo que és un element antieducatiu del tot**. Ja que **és antiresolució de conflictes**, és una persona que imposa un criteri. Més educatiu seria realitzar més discussió per arribar a l'acord.”

JE – “Recordeu que hi ha estudis que parlen dels menors conflictes dels alumnes quan s'autogestionen les activitats físiques.”

C9/D – “Sempre hi ha el **sector de gent que calla perquè no es vol significar i no volen discutir.**”

C1/H – “Penso que **és bo no esgotar fórmules organitzatives, de vegades es pot jugar amb àrbitre, de vegades no, que ho faci un company, que ho faci el mestre..., però a la meva escola hi ha més conflictes a l'hora d'esbarjo.**”

C3/D – “**La figura de l'àrbitre no es pot ignorar**, l'esport és reglat i per aquestes regles hi ha d'haver un moderador exterior, la seva figura s'ha de tractar a l'escola.”

C2/H – “Fora de l'escola on hi ha categories, potser té un sentit, però **dins de l'escola, per què hi ha d'haver un àrbitre? En l'esport escolar no hi ha de ser.**”

C3/D – “Fer arbitrar a nens que sempre ho protesten tot els pot ensenyar a ser més tolerants. **Pot servir per a tractar l'empatia, que es posin en el lloc de l'altre.**”

C4/D – “Quan tens **alumnes que no poden fer pràctica, posar-los a arbitrar** pot servir per aprendre ja que s'enfronten a una sèrie de situacions. A mi em va molt bé.”

C1/H – “El problema radica en que l'**àrbitre** no hauria de ser sancionador, **hauria de tenir una funció educativa per explicar ràpidament el que s'ha fet malament.**”

C5/H – “Hi ha d'haver un mediador exterior perquè **jugant no sempre ets conscient de les teves actuacions.**”

G4H – “**Jo deixo que els alumnes juguin i si en fan una de grossa, intervinc.**”

G5H – “L'arbitratge de vegades crea conflictes **perquè arbitres vigilant altres aspectes de participació, reaccions... i en canvi l'alumnat només et demana que estiguis atent a les normes.** Molt influenciats per la TV.”

G6D – “[...] **la tendència general és de poca participació en els arbitratges.**”

R1H – “**Els propis alumnes a la classe d'EF reclamen l'àrbitre.**”

R4D – “**Depèn del grup** els has de dirigir més o menys.”

R1H – “**Jo trio una persona** de cada equip i quan hi ha un conflicte parles i resolen el conflicte. S'ha donat el cas que el representant d'un equip defensi la postura de l'altre equip. **Posar-te com a observador i no participar com a mestre sovint m'ha donat resultats.**”

LE4D – “Això d'arbitrar o no **depèn molt del grup.**”

LEH – “Jo fins a 2n em faig molt present, a partir de 3r i 4t són més autònoms.”

LE2H – “Jo he fet les tres formes següents: no faig res i vosaltres us arbitreu, només intervenc en conflictes i **arbitrar tot el que veig. Aquesta darrera és la que he fet menys, és la que menys m'agrada.** A partir de 3r són molt capaços de gestionar-se, però també cal la figura de l'àrbitre per treballar el respecte i la tolerància a l'errada. S'han de fer les tres coses que he esmentat però tendint a l'autogestió.”

LE1H – “En els grans va perfecte fer-los **participar en l'arbitratge perquè s'adonin de les dificultats**, per exemple fent participar els nens lesionats. També hi ha un problema cultural del país on la figura arbitral és molt poc respectada en comparació per exemple d'Anglaterra.”

B8D – “El meu cas és que he d'estar tota l'estona arbitrant i posant pau. A la meua escola **si bado un moment quan realitzen una activitat competitiva, 'es maten'.**”

B1H – “**És important el coneixement que tens de l'alumnat**; el temps que fa que treballes amb els mateixos **estalvia conflictes**. Algun cop he provat que s'autoarbitrin i m'han mirat com si estigués boig.”

B9D – “Enguany **hem practicat l'arbitratge autogestionat pels alumnes en una unitat de programació de bàsquet i ha funcionat molt bé.**”

JE – “Quines modificacions de normes realitzeu? Per exemple: puntuar *fair play*, amb més participació, que valgui més el punt...”

C6/H – Penso que és una bona idea, s'hauria de **premiar i sumar punts a qui jugués bé però no treure punts**. És a dir, **premiar el positiu més que castigar el negatiu.**”

C2/H – “A Rubí vaig fer una experiència d'un joc semblant a l'hoquei que jugaven els indis maputxes, on els que perdien s'emportaven el que havien posat per jugar-se. Vaig fer el mateix amb polseres, al principi tots deien que perdrien per endur-se-les, **però en els partits esportius s'esforçaven al màxim per a poder guanyar.**”

C1/H – “Nosaltres l'experiència que vàrem realitzar va ser la d'un torneig amb els respectius partits, però quan es van acabar **es realitzaren tota una sèrie de votacions: qui s'havia esforçat més?, qui havia jugat més net? ... És a dir, no es posaven medalles i es premiaven els resultats sinó les actituds que ens interessava destacar.**”

C3/D – “[...] estava fent un projecte de valors de la UAB, vam fer un circuit d'experiències esportives on el final es trobava un tresor. Era una caixa i no hi havia res a dins de premi. Els nens van dir: 'no hi ha res!', els mestres vam contestar, '**sí, heu guanyat l'amistat**' i la majoria dels nens tots a una varen contestar, '**doncs quina merda!**'” [moltes rialles]

B5H – “Parlant amb la gent del grup **més experta aconsegueixes que facin un paper més col·laborador de la participació**, al principi els costa però **després se senten satisfets.**”

B9D – “Jo **trec punts als que es barallen o intenten fer trampes**, però això també em genera conflictes.”

B11D – “Utilitzo molt **que un mateix no pugui fer dos punts o gols seguits**. Penso que **una manera de treure transcendència al resultat és fer grups molt flexibles, si els components de l'equip es van canviant constantment, és molt probable que al final tothom hagi guanyat algun partit.**”

JE – “Una variant que utilitzem amb els estudiants MEF, però no l'havia fet servir mai a l'escola, és la de canviar components d'equip quan s'arriba a una determinada diferència en el resultat. Ho heu realitzat?”

B6H – “Ho faig quan fem 3X3 en bàsquet i m'ha donat molt bons resultats. Bé, **també penso que és bo realitzar agrupacions homogènies perquè els que dominen i són més competitius, competeixin entre ells i cadascú evoluciona al seu nivell.**”

B6H – “A la meua escola mantinc els equips un temps determinat. Però **aquests equips són valorats per la resta dels companys en aspectes molt variats, com per exemple: han recollit el material?, han jugat en equip?...**, no crea conflictes ja que tothom jutja i tothom és jutjat.”

G6D – “**No s’ha de posar handicaps a persones expertes.** Tinc un nen amb problemes d’aprenentatge en la majoria de matèries i en canvi és molt bo a nivell motor. **Si on pot millorar la seva autoestima, jo li poso problemes perquè es desenvolupi, penso que el perjudicaria.**”

G1H – “Això es relaciona amb un tema general de força controvèrsia en les classes d’EF i el major o menor valor que li donem a l’actitud o a l’aptitud.”

G2D – “Jo veig un pèl diferent aquestes valoracions del que representa la competició.”

G1H – “Penso que **normalment els nens més competitius solen ser els millors a nivell motor en EF.**”

G5H – “**Jo no hi estic d’acord.**”

JE – “Això que són els millors ho creus també en expressió corporal o danses? Penso que de vegades el professorat d’EF tenim una tradició d’avaluar més uns continguts com condició física i esports per damunt d’altres.”

R4D – “**És molt bo flexibilitzar i modificar les normatives però observant constantment els objectius que tens.** És a dir, s’han d’anar posant sobre la marxa.”

LL1H – “El que faig molt és **discriminació positiva.** Per exemple: **gol fet per una nena val per dos, està bé això que faig?**”

JE – “Realitzeu més estratègies per assolir motivació de la gent menys capacitada?”

LL1H – “També he fet **discriminació positiva** no sexista en el bàsquet, **qui no juga a extraescolars quan fan cistella val doble.**”

LL4D – “També hi ha altres **alternatives de participació, com un nombre determinat de passades abans de fer punt.**”

LE2H – “Penso que **és bo introduir tot tipus de variants de normes, sempre que no es faci per sempre.** Si als més bons d’un esport els coartes les possibilitats de demostrar el que saben també els fas una mica de mal. No cal estar retenint-los sempre.”

LE2H – “En esports d’equip intentes que la gent que en sap més es marqui entre ells. En atletisme he fet alguna vegada que els més capacitats ofereixin un avantatge que després puguin reduir.”

LE3D – “Penso en **alumnes que entenen perfectament les variants i els beneficis per al grup,** sobretot perquè participin més els grups d’alumnes que no en saben, **i en gent que serà molt difícil que ho puguin entendre.** Això passa amb l’alumnat que tenen moltes dificultats en altres assignatures i l’EF els serveix per desfogar-se ja que és l’únic lloc on assoleixen molts estímuls positius.”

LE2H – “He fet moltes modificacions i handicaps a límits d’arribar a jugar només amb l’esquerra, però que els que en saben no facin punts no ho he fet mai. **Sempre s’intenta compensar en les agrupacions dels equips i el que dèiem abans, aparellar per nivells, les modificacions han de ser per a tothom.**”

LE1H – “Posar normes col·lectives de **fer més passades, defensar a partir del mig camp...** penso que es poden fer, però **de vegades és difícil aturar els nens i anar en contra de la naturalesa del joc. Algun cop he sentit ‘no corris’. Què vol dir, ‘no corris’? Com es pot fer un esport d’equip i no córrer?** També és important la **motivació del mestre** cap a l’esport col·lectiu, **destacar les accions d’equip,** les passades per damunt de les accions individualistes... **aquesta motivació pot ajudar molt a assolir objectius.**”

Quadre n. 55. Resum dels grups de discussió sobre el tractament de les normatives en la competició esportiva a l'escola

TRACTAMENT DE LES NORMATIVES EN LA COMPETICIÓ ESPORTIVA A L'ESCOLA

CARACTERÍSTIQUES DE LES NORMATIVES	APLICACIONS DEL TRACTAMENT DE LES NORMATIVES
<ul style="list-style-type: none"> – S'han de simplificar i flexibilitzar. 	<ul style="list-style-type: none"> – Han d'implicar increment de la participació en el joc col·lectiu.
<ul style="list-style-type: none"> – Les modificacions normatives no s'han d'estandarditzar, han de ser molt canviants i tenir límits d'aplicació. 	<ul style="list-style-type: none"> – Segons el context i que el <i>fair play</i> adquireixi més rellevància. El model i les referències externes dels esports més coneguts pot dificultar-ho.
<ul style="list-style-type: none"> – No fixar handicaps per a l'alumnat expert. 	<ul style="list-style-type: none"> – Intentar assolir comportaments col·laboratius d'aquest alumnat i valorar-los.
<ul style="list-style-type: none"> – Tendència que l'alumnat s'autogestioni en el compliment de les normes. 	<ul style="list-style-type: none"> – Aprendre a consensuar, respectar i acceptar altres visions.
<ul style="list-style-type: none"> – La figura arbitral, una persona que explica, raona i educa. 	<ul style="list-style-type: none"> – No fixar un sol model d'arbitratge: mestres, nens i nenes, no arbitrar...
<ul style="list-style-type: none"> – L'alumnat ha d'arbitrar alguna vegada. 	<ul style="list-style-type: none"> – Conèixer la dificultat de fer-ho, aprendre a respectar-ho. Per exemple, fent participar els nens i nenes lesionats/ades.
<ul style="list-style-type: none"> – Agrupacions dels equips regides per formes molt canviants. 	<ul style="list-style-type: none"> – Guanyar i perdre pot canviar constantment i aquest fet pot i ha de passar moltes vegades a tothom.
<ul style="list-style-type: none"> – Comportaments i intervencions dels/de les mestres cap a un determinat model. 	<ul style="list-style-type: none"> – Motivació del/de la mestre/a cap a l'esport participatiu, destacar les accions d'equip.
<ul style="list-style-type: none"> – Tenir en compte les experiències d'altres escoles com a possibles camins d'intervenció. 	<ul style="list-style-type: none"> – Crear xarxes d'escoles i professorat per a l'intercanvi d'experiències.

7.2.4. – Tractament dels conflictes

Les estratègies i formes de tractar els conflictes són diverses però existeix consens en els debats quant a la importància de la contundència i la immediatesa en l'actuació del/de la mestre/a a l'hora d'aturar els conflictes.

L'actuació més habitual dels/de les mestres d'EF quan es produeix un conflicte en la realització d'activitats esportives competitives és la d'apartar immediatament els/les infractors/es i parlar personalment sobre el fet succeït. En aquest tipus d'actuacions s'intenta que l'alumnat reflexioni i aprengui a disculpar-se i a acceptar disculpes. Resulten rellevants algunes actuacions dels infants que converteixen el fet de demanar i acceptar disculpes com un succés poc assumit i reflexionat, relacionant-lo amb un acte que el/la mestre/a vol sentir per tal de seguir jugant el més ràpidament possible.

La situació de quedar-se sense realitzar una activitat, a diferència del que pot passar en altres àrees, és percebut per una bona part de l'alumnat com un càstig, o si més no amb una momentània decepció. S'opina que deixar els infants sense EF s'ha convertit en una amenaça que realitzen equivocadament alguns/es mestres en altres assignatures perquè els nens i nenes es portin millor.

En algunes actuacions davant conflictes s'arriba a aturar el joc per a tothom per comentar el fet amb immediatesa i perquè tot el grup hi reflexioni. En altres casos s'aprofita la part final de la sessió per parlar del conflicte i fer valoracions de tot el grup. Cal destacar la idea que els conflictes no sempre han de ser negatius, que poden ser una oportunitat per a tractar-los, per a crear dilemes morals i reflexions a partir dels quals es pugui créixer.

Algunes propostes d'actuacions menys importants quantitativament, però no per això menys interessants, van ser les següents:

– Escriure els fets tot i la dificultat que pot implicar l'expressió escrita de conflictes que es viuen amb intensitat i dominats per sentiments extrems tals com la ràbia. Tot i aquestes dificultats que suposa escriure per a determinades

edats, pot ser una forma d'interpretació més objectiva, reflexiva i conscient dels conflictes per a intentar resoldre'ls.

– Una altra proposta concreta d'actuació va ser la de situar l'alumnat en el paper del/de la mestre/a com a intent empàtic, preguntar-li: “tu què faries si tinguessis un/a alumne/a que ha tingut el teu comportament?”, de fer-li veure la dificultat d'atendre allò que ell/a mateix/a ha provocat.

Com en altres categories, torna a aparèixer com a causa de conflictes la influència de l'esport que es realitza fora de l'escola i l'ambient familiar. S'apunta la possibilitat de proposar actuacions encaminades al fet que les famílies entenguin els objectius que ha de tenir l'esport.

JE – “Com actueu quan teniu algun conflicte?”

C8/D – “De vegades **els deixo 5' sense jugar.**”

C1/H – “**Sobretot treure la persona que genera el conflicte per a poder xerrar amb ell.**”

JE – “Em crida l'atenció que sempre que es parla de conflictes s'utilitza el gènere masculí.”

C4/D – “No heu enviat mai un nen a la classe i que no torni? Per exemple: **si un pega un altre, l'he enviat fora demostrant el grau d'enfadada que estava. Això és un càstig.**”

C5/H – “És que **l'exclusió encara que sigui d'1' també és un càstig. Tot i que aprofitis per parlar, l'estàs deixant una estona sense jugar.**”

B6H – “**Pels conflictes faig servir un banc que li diem 'el de pensar', s'utilitza quan un nen té un comportament inadequat, s'hi asseu i reflexiona. Ara, el que m'ha passat algun cop és que el nen vagi directament al banc sense que jo digui res.**”

B1H – “Penso que amb això de seure i pensar **hi ha nens que seuran i s'aixecaran sense haver fet cap tipus de reflexió.**”

B4D – “Jo en el que sóc molt rígida és en les faltes de respecte entre ells. **Algunes vegades companys d'altres matèries han intentat castigar els nens sense EF, evidentment no ho he permès, jo els castigo sense esbarjo. També el que utilitzo és que davant de tota la classe s'hagin de demanar perdó.**”

B8H – “Això de demanar perdó en alguns dels petits no funciona. **M'he trobat amb el cas que l'agressor sigui qui li digui a l'altre: 'et perdono'. També en el cas dels nens grans, m'he trobat alguna vegada quan els crides per parlar amb ells, et diuen 'no, si ja ens hem perdonat', per tal de no ser castigats.**”

G6D – “El fet que una determinada gent domini més un esport, sovint ens passa amb el futbol i el bàsquet, no hauria de representar cap problema. **Els conflictes vénen per la manera que juguen, amb una manca total de respecte cap a les persones que no en saben.**”

G7D – “Aquests són els que et desmunten la classe.”

G8D – “Penso que **també determina molt l'ambient familiar.** A la meua escola m'ha costat uns quants anys canviar el model de l'esport extraescolar. **Abans només es feien dos esports i des de ben petits. Ara fan jocs motrius, després escola**”

poliesportiva, i això repercuteix per bé a les classes d'EF. Però aconseguir aquests canvis costa molt, sobretot pels pares.”

G8D – **“Quan hi ha conflictes normalment aturo el joc.”**

G1H – **“Som educadors i penso que les actituds dolentes s'han d'aturar d'arrel.”**

JE – **“Què feu per utilitzar la reflexió?”**

G1H – **“Que un nen es disculpi ja és prou important. Perquè hi ha nens que no cedirien mai i disculpar-se davant de la classe ja és un gran pas.”**

G7D – **“De vegades els he fet escriure el que han fet malament. De vegades van sortint renecs cada vegada més grans, però és una bona fórmula per conèixer el que ha passat.”**

G3H – **“El que faig de vegades és que l'alumne es posi en el paper del professor i que digui el que faria si tingués algú que hagués actuat com ell.** Aquest intent d'empatia em funciona moltes vegades perquè s'adonen del que fan.”

R5H – **“[...] excloure els que no compleixen les normes.”**

R1H – **“Referent als conflictes, quan una persona fa alguna mala passada el trec perquè reflexioni una mica.”**

R2H – **“Bé, el primer també és disculpar-se.”**

JE – **“Realitzeu alguna vegada la reflexió escrita?”**

R1H – **“Jo no ho he fet però penso que pot ser interessant i ha de funcionar. De vegades el problema és l'educació dels nens i dels pares.”**

R4D – **“Per tot els temes de conflictes en l'esport serien molt interessants xerrades a pares.** Hi ha algun ajuntament que ho fa però en general la gent no hi va.”

R3D – **“També aniria bé alguna carta explicativa als pares de com ha de ser l'esport.”**

LL2H – **“Jo no els deixo jugar si algú està fent trapes.** Si observo manca de respecte aturo el partit i els dic: **‘no podem seguir jugant’.**”

LL1H – **“En aquesta escola tenim la sort que en les classes d'EF perdre 10 minuts, és curiós que s'utilitzi el terme perdre, en la reflexió final sigui tan o més normal que qualsevol habilitat plantejada aquell dia.** Està clar que la nostra funció educativa i social està per damunt.”

LL2H – **“En la nostra escola els nens tenen un alt nivell de pràctica, fan molts esports dins i fora de les classes d'EF.** Per a mi la part reflexiva ha de ser inherent a cada classe com a part més important. S'han de realitzar reflexions sobre actuacions individuals: com t'has comportat?, com has viscut la classe? **No és perdre el temps, ha de ser la part més important de la sessió d'EF.**”

7.2.5. – La competició com a mitjà educatiu i la formació de mestres

Aquesta categoria es va debatre poc en els grups de discussió. Només puntualment i anecdòticament es va comentar alguna diferència entre l'esport a l'etapa primària i secundària, l'esport a l'escola privada o pública i la formació de mestres i llicenciats/ades però sense aprofundir en l'anàlisi d'arguments que al nostre entendre produïssin resultats significatius.

C4/D – “La **priorització d'aspectes tècnics passa molt més en l'educació secundària**, però penso que és normal.”

G1H – “Joan, has parlat abans de comportament diferents dels mestres de la pública i la privada?”

JE – “Bé, un dels comentaris que he fet en el preàmbul és el referent a una recerca quantitativa a MEF, on sortien valoracions diferents en algunes variables de la competició entre els mestres de la pública i la privada. No deixa de ser curiós que tenint una mateixa formació inicial, passi.”

G1H – “Jo que he estat molts anys a la privada i araestic a la pública tinc una resposta per a això. **L'escola privada concertada sempre ha de cercar una imatge**, ha de tenir un nom, **l'esport és una faceta important per a donar prestigi a l'escola**. Encara que el mestre hagi tingut una determinada formació, t'exigeix canviar el xip i adaptar-te a la manera de considerar l'esport.”

JE – “En general, després de la interpretació de les dades, penso que també és degut al fet que tenen estructures de competició més rígides i establertes de fa més temps.”

G1H – “És curiós veure que en les activitats extraescolars **hi ha més presència de l'escola privada concertada en els esports tradicionals i en els esports de nova generació hi ha més presència de l'escola pública**.”

CAPÍTOL 8 – CONCLUSIONS FINALS

- 8.1. – CONCLUSIONS EXTRETES DELS QÜESTIONARIS I DEBATS REALIZATS AMB MESTRES
- 8.2. – CONCLUSIONS EXTRETES DE LES ENTREVISTES A PERSONES EXPERTES
- 8.3. – CONCLUSIONS EXTRETES DELS QÜESTIONARIS A INFANTS
- 8.4. – TRIANGULACIÓ DE LES CONCLUSIONS
- 8.5. – PROPOSTES D'ACTUACIÓ DE LA COMPETICIÓ ESPORTIVA A LES CLASSES D'EF

Al llarg del desenvolupament de tota la tesi apareixen una gran quantitat d'interpretacions i valoracions tant generals com específiques dels apartats que s'han tractat. El present capítol de conclusions pretén sintetitzar el que han estat els principals resultats de la recerca.

Tot sovint algunes de les conclusions expressades coincideixen amb opinions subjectives que algunes persones han escrit sobre la temàtica.

Creiem que la principal aportació i fortalesa per a formular aquestes conclusions és que han estat basades en una gran varietat tant quantitativa com qualitativa de persones informants.

Abans d'exposar aquest capítol, creiem necessari exposar-ne l'estructura:

- En primer lloc, apareixen les conclusions corresponents a cada grup de persones informants: mestres d'EF, persones expertes i infants.
- En segon lloc, es realitza una sinopsi, resultat de la triangulació de conclusions de cada font d'informació.
- Finalment, es conclou la recerca desenvolupada presentant unes propostes d'actuació per al tractament de la competició esportiva a les classes d'EF en l'etapa d'educació primària.

8.1. – CONCLUSIONS EXTRETES DELS QÜESTIONARIS I DEBATS REALITZATS AMB MESTRES

1 – L'esport és altament present en les classes d'EF de l'escola primària, no hi ha cap mestre/a que digui que no fa esport en les seves classes i existeix una part del professorat que inclús introdueix activitats esportives en el cicle inicial.

L'esport és omnipresent en les classes d'EF i també ho és la pràctica dels esports més coneguts, com el bàsquet i el futbol, tot i que el professorat reconeix la importància de la seva funció divulgadora en l'ensenyança i la difusió d'altres esports. La presència de l'esport és més gran com més avançats són els cursos de primària. Així mateix, una part dels/de les mestres realitzen esport en el cicle inicial encara que en el disseny curricular d'EF no es contemplin les habilitats motrius específiques en aquests nivells.

2 – El professorat realitza una valoració molt alta quant a les possibilitats educatives de la competició esportiva a les classes. Destaquen la motivació, l'afany de superació i l'autoestima. Tanmateix recalquen que existeixen molts problemes d'aplicació pràctica principalment a causa del fet que l'aplicació de l'esport a l'escola ha de conviure amb altres models esportius socials que tot sovint no tenen objectius educatius.

Quan el professorat valora les possibilitats educatives de la competició esportiva la considera òptima per a treballar objectius educatius gràcies a la significació que té l'esport per als infants. Però quan aquest mateix professorat es pronuncia considerant el que passa i tenen en compte les situacions que es produeixen en la pràctica real de la competició, l'opinió és més moderada, no tan optimista. Això queda molt ben reflectit en els resultats dels grups de discussió referits a les problemàtiques i els conflictes derivats de l'aplicació de la competició esportiva a les classes d'EF.

3 – L'esport a les classes d'EF es realitza amb un tractament diferenciat de l'esport federatiu que està clarament orientat al màxim rendiment. Els principals problemes de l'aplicació de la competició esportiva a les classes d'EF són deguts a l'excessiva transcendència i emotivitat amb què l'alumnat viu aquestes activitats i els conflictes que se'n deriven. Un altre problema és el d'aconseguir la participació de tothom, independentment dels seus coneixements, les seves habilitats i el seu nivell d'execució.

Tot i veure una gran potencialitat educativa en les activitats esportives competitives, els/les mestres declaren dificultats en la seva aplicació. El tractament de l'esport que el professorat realitza difereix dels models més convencionals i mediàtics.

El repte de les persones educadores és canalitzar la competició esportiva cap a un model que potenciï valors educatius i on el joc net sigui l'eix central de l'esport a l'escola. En aquest sentit dels conflictes derivats de la pràctica esportiva no es consideren experiències negatives per una part del professorat, ja que poden ser una bona oportunitat per a la reflexió, per a treballar valors i per a redreçar comportaments no desitjats. Això suposa que els/les mestres han d'estar en constant observació, aplicar les modificacions necessàries (variació d'esports, normes, formació de grups...), i així mateix han de prendre decisions que beneficiïn la participació i el gust per la pràctica de l'esport per part de tothom.

També és un repte aconseguir que l'alumnat aprengui a acceptar el resultat de les competicions esportives assumint la seva importància com a fet circumstancial que és.

El tractament educatiu de l'esport amb modificacions i adaptacions segons les necessitats que es realitza a les classes d'EF no hauria de ser una raresa, com passa actualment fora de l'àmbit de l'EF escolar. Els/les professionals de l'esport, i més concretament en l'àmbit educatiu, hem de vetllar perquè totes les adaptacions que millorin la participació i l'educació dels infants estiguin completament normalitzades en tot l'àmbit de l'esport en edats escolars*. Per tant, aquest apartat de l'estudi posa especialment de relleu un aspecte positiu quant a la declaració del professorat en el compromís per l'adaptació de l'esport a les diverses necessitats dels infants i no a l'inrevés.

4 – Els/les mestres, tot i reconèixer la dificultat de canviar determinades tendències de l'alumnat, creuen que han de tenir un paper més actiu en modificar certes dinàmiques competitives en les classes d'EF i a la vegada intentar influir en les activitats esportives

* Això inclou l'esport extraescolar, en què les instàncies administratives (consells de l'esport local, comarcal, Generalitat) i/o federatives que regulen l'esport escolar també ho haurien de fer.

extraescolars. Valoren molt positivament les trobades on poden intercanviar experiències organitzatives de la competició esportiva a l'escola.

Els/les mestres creuen que han de ser més innovadors/es i provar estratègies cercant més originalitat en l'organització de la competició d'esports a les classes d'EF.

En les trobades de mestres per debatre aspectes de la competició es fa evident l'interès per conèixer les pràctiques competitives de la resta del professorat. Aquesta dada posa en evidència una necessitat de crear xarxes d'escoles i de professorat per a intercanviar experiències.

5 – Els/les mestres creuen que han de dirigir i aplicar les normatives en la competició esportiva de manera variada adaptada a cada circumstància docent.

Els/les mestres han d'arbitrar, entenent la figura arbitral com a persona que explica i raona i no que només sanciona. Però també creuen que han de cedir més protagonisme a l'alumnat perquè aprengui a prendre decisions i autogestionar la competició esportiva per tal de progressar cap a l'autonomia personal i grupal.

6 – L'actuació més comuna dels/de les mestres quan apareix un conflicte és la d'apartar qui l'ha produït perquè reflexioni i aprengui a demanar disculpes. A més consideren que cal aprofitar els conflictes per a realitzar reflexions grupals.

La majoria de mestres creuen que apartar de l'activitat els/les causants d'un conflicte és viscut com un càstig. També és important actuar amb immediatesa. De vegades les actuacions conflictives han de ser utilitzades com a fets propers i de responsabilitat de tot el grup classe per crear reflexions individuals i col·lectives i trobar solucions als dilemes morals presentats.

7 – El professorat creu que els nens són més competitius que les nenes, i que l'alumnat que practica esport extraescolar ho és més que el que no en practica.

En els resultats quantitatius del qüestionari els/les mestres veuen clarament grups d'alumnes diferenciats en relació amb els comportaments competitius.

La clara separació de comportaments competitius per raó de gènere que s'evoca amb contundents resultats en les enquestes realitzades a mestres es dilueix quan els/les mestres realitzen grups de discussió. La relativització d'aquestes diferències és deguda principalment al fet que la seva anàlisi i origen són força complexos ja que es parteix d'una pràctica esportiva força masculinitzada i amb menys presència extraescolar femenina.

En la variable de l'alumnat que realitza esport extraescolar es fa present un unànime posicionament en el sentit que aquest sector d'alumnat viu amb més transcendència la pràctica competitiva, i tot sovint determinats elements d'aquest grup d'alumnes es converteixen en resistències per a l'aplicació d'iniciatives de pràctica d'esports diferents de les que es realitzen fora de l'escola. S'han d'intentar reconvertir les resistències d'aquest sector de l'alumnat en actius per col·laborar i facilitar que la competició arribi a tot tipus d'alumnat.

8 – En la valoració de diferents aspectes per a la realització d'activitats competitives derivats de l'observació, el professorat creu que la competició augmenta la participació de l'alumnat amb més capacitats i disminueix la participació de l'alumnat amb menys capacitats.

Aquest és un indicador del fet que gaudir de la competició a l'escola no està actualment a l'abast de tothom. L'alumnat ha d'aprendre a competir i a superar obstacles i dificultats, l'esport és un mitjà per a fer-ho, el fet de guanyar o perdre és natural en l'activitat esportiva. Ara bé, el professorat s'ha de preguntar si en les activitats competitives aplica variabilitat i modificacions encaminades a possibilitar que tothom tingui l'oportunitat de participar i de guanyar o perdre. L'afany de superació, el fet de voler ser millor (no tant "millor que"), no ha de pertànyer només a un determinat grup d'alumnat amb més capacitat.

Resulta prioritari per a les persones docents una reflexió sobre quin model de competició s'ofereix a l'escola, promoure determinades activitats competitives de manera rígida i homogènia per a grups heterogenis no pot funcionar. La solució ha de suposar la contínua revisió dels esports que oferim, de cercar

contínuament propostes competitives que, basades en l'observació permanent, s'apropin a fórmules participatives, tot sovint canviants, de diferents grups i interessos que conformen la població escolar.

9 – L'edat del professorat no representa tractaments i opinions diferents sobre la competició esportiva a les classes d'EF.

La hipòtesi que ens plantejàvem que la variable edat del professorat podria suposar tractaments diferenciats de la competició esportiva a l'escola per part de les persones docents no es compleix.

10 – Es constata una valoració diferenciada en la utilització d'activitats competitives en els següents grups de la mostra de mestres:

- *Gènere del professorat.*

El grup de mestres homes valora més els aspectes que comporta la utilització de la competició, com ara l'increment de participació, els comportaments de respecte a les normes, la cooperació, la tolerància, el clima de cordialitat..., amb diferències significatives en relació amb les mestres dones. En canvi, les dones fan una valoració més alta en la formació d'equips amb un nivell heterogeni dels/de les seus/seves components.

- *Professorat que dedica més hores a seguir l'esport competició a través dels mitjans de comunicació.*

Una hipòtesi que ens fèiem abans d'iniciar la recerca segons la qual el professorat que segueix més l'esport competitiu a nivell mediàtic tindria comportaments i opinions clarament diferenciats de la resta, no es produeix. No obstant això, en aquest sector s'observa una lleugera tendència a puntuar més alt algun aspecte aïllat de la competició. Això demostra que el professorat declara saber distingir l'esport espectacle i de lleure del que afecta el seu àmbit professional.

- *Professorat de l'escola privada en relació amb el de l'escola pública.*

Les diferències més significatives en el creuaments de diferents grups de la mostra dels qüestionaris es donen en la variable titularitat de l'escola.

Tot i que hom pot pensar que existeix una formació inicial similar entre mestres d'EF de l'escola privada i pública, i que això ens podria portar a priori a similars tractaments i opinions sobre la competició, analitzats els resultats del qüestionari es pot constatar que no és així. El professorat de l'escola privada en general té més present i valora més diferents aspectes que la competició esportiva pot aportar.

Les diferències són molt significatives quant al fet que el professorat de l'escola privada valora menys la composició mixta dels equips i actua amb major diligència quan es produeixen conflictes.

Les diferències poden estar determinades en part per estructures d'organització de l'esport escolar (en el nostre cas en les classes d'EF), més arrelades i més resistents a incorporar canvis a nous plantejaments organitzatius per part de l'escola privada.

8.2. – CONCLUSIONS EXTRETES DE LES ENTREVISTES A LES PERSONES EXPERTES

1 – Les persones expertes consultades destaquen unànimement la gran importància que té l'esport a l'escola. L'oferta d'esport ha de tenir un component de variabilitat.

L'escola no pot ignorar un fenomen social i universal tan important com l'esport. L'esport ha d'estar present en els continguts educatius. S'ha d'aprofitar la significació dels esports més presents en el context social de cada escola i al mateix temps emprendre una funció divulgadora dels esports menys coneguts.

2 – La competició és inherent a l'esport, no s'ha d'ignorar. S'ha d'ensenyar a competir per la seva gran potencialitat per al treball de valors, entre els quals les persones expertes destaquen l'esforç, la superació personal i el control emocional. Es fa palès una consideració sobre l'alta dificultat de portar a la pràctica la competició a les classes d'EF.

És a dir, d'una banda es veuen les possibilitats educatives que té la competició però a la vegada es constata el perill que pot suposar realitzar competicions dins un model que no sigui educatiu.

Per ensenyar i valorar el joc net en l'esport s'ha de competir, no es pot ensenyar si no es realitzen pràctiques i reflexions sobre l'activitat competitiva. Quan la competició es focalitza en l'obsessiva comparació amb les altres persones, arrossega problemes principalment a causa del fet que els infants no superen les frustracions que comporten les adversitats. La competició en l'àmbit escolar s'ha d'analitzar i canalitzar com a mitjà per millorar i progressar individualment i col·lectivament.

Un repte actual d'aplicació és el d'oferir propostes metodològiques que encaminin i potenciïn aquestes activitats cap a l'educació actitudinal del nostre alumnat.

La dificultat d'aplicació de la competició a l'escola es focalitza en contrarestar el model de competició esportiva educativa amb el que difonen els mitjans de comunicació i bona part dels programes d'esport extraescolars. Les persones expertes esmenten contínuament l'exemple del futbol com a paradigma de comportaments no desitjats, es justifica la necessitat del treball educatiu des d'aquest esport per intentar canviar els aspectes negatius que s'hi presenten.

3 – La introducció de la competició en les pràctiques esportives s'hauria de realitzar de manera progressiva.

La competició no s'hauria d'introduir en les primeres edats, ja que de vegades es fa competir els infants sense que encara n'hagin entès el concepte. Un factor important també seria la seva introducció esglaonada per tal d'anar assimilant a poc a poc el significat i les interaccions emocionals que se'n deriven.

4 – Importància d'enfocar les competicions esportives en el procés de tota la pràctica competitiva en un clima de diversió i que el resultat passi a ser una conseqüència circumstancial i no, com sovint passa, l'únic objectiu final.

Les persones expertes es mostren unànimement d'acord en el fet que les activitats de la competició esportiva en l'àmbit educatiu s'han de canalitzar cap a l'aspecte lúdic, on la idea de gaudir sigui molt més important que la de guanyar i on la millora d'un/a mateix/a sigui més important que la millora respecte a les altres persones.

5 – L'esport que es realitza a l'escola s'ha d'aplicar de manera flexible, introduint les modificacions que siguin necessàries (millor comptant amb la participació de l'alumnat) per adaptar-lo a les diverses característiques de cada grup.

Un aspecte considerat imprescindible per totes les persones expertes és la de modificar i adaptar les condicions i normes de l'esport per a la pràctica de la competició esportiva a les necessitats de cada grup escolar. L'alumnat hauria de participar en la confecció de normes per a sentir-se protagonistes i així assumir millor els canvis. Les persones docents haurien d'educar el seu alumnat perquè fos cada vegada més capaç d'autogestionar-se.

Les experiències i modificacions en l'aplicació d'activitats competitives que han estat positives en les classes d'EF haurien de ser exportades cap a la pràctica de l'esport extraescolar i cap a altres centres educatius.

6 – Utilitzar els conflictes de les competicions esportives per a reflexionar, debatre i créixer en la formació de la personalitat dels infants.

La paraula que més utilitzen les persones expertes davant els conflictes de la competició esportiva és la de reflexió, ja que pot ser una excel·lent eina per aprendre a controlar reaccions i desenvolupar l'empatia. S'ha de traslladar als infants el fet d'assumir que incomplir normes de convivència és un atac a l'acord que prèviament ha assumit tot el grup, és a dir, que se sentin còmplices de les normes de convivència.

La utilització prioritària de la reflexió no vol dir desconsiderar la utilització del càstig de manera puntual davant determinats comportaments.

7 – Un increment de formació inicial dels/de les mestres d'EF en ciències humanes es traduiria en una millor formació dels infants en la competició esportiva.

Aquesta asseveració en forma de conclusió respon a la constant interrelació d'aspectes psicològics, pedagògics, socials, etc. que apareixen en els comentaris de les persones expertes en relació amb les decisions que ha de prendre el professorat sobre la competició esportiva. Per tant, es fa evident que les decisions dels/de les mestres no s'han de fonamentar en un sol àmbit educatiu d'aprenentatge tècnic esportiu, sinó que també han d'anar encaminades a assolir el màxim de competències en la complexa realitat d'interrelació de les ciències humanes i de l'educació.

8 – Respecte a les diferències de comportaments competitiu entre nens i nenes les persones expertes afirmen, no de manera unànime, que els nens tenen uns comportaments competitiu més marcats. El model més competitiu de l'esport extraescolar influeix en les persones participants cap a una excessiva rivalitat quan realitzen esport a les classes d'EF.

Les persones expertes creuen que les diferències de comportaments competitiu per raó de gènere estan determinades sobretot pels orígens culturals i socials de les pràctiques esportives més masculinitzants que no pas per raons innates.

En general les diferències de comportaments en les classes d'EF del sector d'alumnat que realitza activitats esportives extraescolar és clara. Una major presència i influència del professorat d'EF en aquestes activitats ajudaria a potenciar-ne el vessant educatiu. L'esport i la competició de l'àmbit educatiu s'hauria d'intentar fer més present en els mitjans de comunicació.

8.3. – CONCLUSIONS EXTRETES DELS QÜESTIONARIS A INFANTS

1 – A la majoria dels infants els agrada realitzar competicions esportives a les classes d'EF i estan d'acord en la manera en què es realitzen a l'escola.

Aquesta categòrica afirmació respon a les dades quantitatives de la recerca, on tres de cada quatre nens/es responen sí a la pregunta de si els agrada fer competicions. La mateixa proporció d'alumnat està d'acord amb les normes que s'apliquen a l'hora de fer esport. Tenint en compte que la totalitat de les persones docents realitzen modificacions normatives a l'escola, podem considerar que hi ha un alt grau d'acceptació per part dels infants en la manera diferenciada de fer esport a l'escola respecte al model convencional.

2 – La preferència dels infants respecte a l'organització de grups per a les competicions esportives tendeix a l'heterogeneïtat quant a barrejar el nivell i el gènere de les persones participants.

En l'anàlisi quantitativa de la manera de formar els grups per realitzar competició esportiva, aproximadament tres de cada quatre infants prefereixen realitzar les competicions esportives de manera que els/les companys/es que tenen molt o poc nivell no juguin separats/ades. En la mateixa proporció és majoritari l'alumnat que prefereix que en els equips hi hagi nens i nenes barrejats. Tanmateix, en l'apartat de preguntes obertes del qüestionari, el fet de voler anar amb els més amics o amigues es converteix també en un indicador important que cal tenir en compte respecte a les preferències dels infants.

3 – Els infants s'interessen pel resultat quan realitzen competicions esportives.

Només un 15% de l'alumnat declara que no li interessa el resultat. En l'apartat obert del qüestionari els infants també realitzen constants manifestacions que demostren aquest interès. Malgrat això, sovint apareixen matisos que reflecteixen la dicotomia entre el que reben del discurs del/de la mestre/a per intentar relativitzar la importància del resultat i la seva dependència emocional relacionada amb el fet de guanyar o perdre.

4 – Els aspectes que declaren valorar més els infants quan realitzen activitats esportives són passar-ho bé, participar, aprendre i millorar.

Els motius més freqüents de per què als infants els agrada la competició són la diversió, l'emoció i la superació. Els motius més freqüents de per què als infants no els agrada la competició són les baralles, els insults i la sensació de perdre.

D'una banda tenim aspectes molt positius d'interès i una alta valoració d'aspectes que no se centren en el resultat de les activitats competitives. Però d'altra banda, en l'anàlisi de resultats apareix com a dada significativa que un 30% de l'alumnat no considera com a molt importants aspectes que atempten greument el joc net i la convivència (com per exemple respectar els/les altres, les normes i no barallar-se). Aquesta constatació justifica i determina una gran necessitat d'incidir en el treball de valors*.

***5 – Els infants no veuen la figura arbitral com a imprescindible per a realitzar les seves pràctiques esportives.
Donen més importància als comentaris que els fa el professorat que no pas als que fan els/les seus/seves companys/es.***

L'alumnat se sent capaç d'autogestionar-se. Prop d'un 50% atorga poca o cap importància al fet que hi hagi algú que arbitri quan realitzen competició esportiva a les classes d'EF.

L'alta valoració que donen els infants a la importància dels comentaris de les persones docents reforça el paper i la rellevància que tenen els/les mestres per a intentar canalitzar actuacions dirigides a millorar la motivació i les actituds en la pràctica esportiva competitiva.

6 – Apareixen diferències en la manera d'entendre i viure la competició entre el grup de nens i el grup de nenes.

Existeixen diferències significatives entre nens i nenes sobre el grau d'acceptació de les competicions esportives que es fan a les classes d'EF. Es fa palès una significativa valoració més alta en el grup de nens. No obstant això, es constaten valoracions més altes en el grup de nenes en aspectes com el respecte a les altres persones i el fet de no barallar-se.

* Tal com assenyala la tesi de Prat Grau, M. (1999): *Los contenidos actitudinales en educación física, en la Educación Primaria*. Universitat Autònoma de Barcelona. També la tesi (tot i referida a l'etapa secundària) realitzada per Pérez Pueyo, A. (2003): *Estudio del planteamiento actitudinal del área de educación física de la educación secundaria obligatoria en la LOGSE*. Universitat de Lleó.

7 – Existeix una acceptació notablement més alta de les competicions esportives en el sector d'alumnat que realitza competicions esportives extraescolars.

En general l'alumnat que realitza competició esportiva extraescolar dóna més valor a diferents aspectes de la competició, com per exemple participar, passar-ho bé, poder demostrar el nivell, etc. Destaca molt la importància que aquest sector d'alumnes dóna al fet de guanyar, que demostra les dificultats amb què es troba el professorat per a poder gestionar el fet de guanyar i perdre com un fet circumstancial.

8 – El grau d'acceptació de les competicions esportives a les classes d'EF és lleugerament superior en els infants de l'escola pública que en els de l'escola privada.

Tot i que la majoria d'aspectes que acompanyen la competició esportiva són significativament més valorats pel grup d'alumnat de l'escola pública (per exemple, més infants a qui agrada la competició, valors de mitjanes més alts en aspectes com guanyar, poder demostrar el nivell...), aquestes diferències entre escola pública i privada no resulten tan destacades com les diferències en els altres creuaments realitzats de grups de la mostra (respecte al gènere o a realitzar competicions extraescolars o no).

8.4. – TRIANGULACIÓ DE LES CONCLUSIONS EXTRETES

1 – El marc legal vigent en el marc competencial assenyala, en els objectius i en els continguts, la importància de l'esport per al desenvolupament de les capacitats formatives dels infants.

En consonància, la competició esportiva és considerada per tots els grups participants en la investigació (mestres, persones expertes i infants) com a mitjà educatiu molt important.

Les seves múltiples possibilitats educatives a les classes d'EF són molt comentades per persones expertes, mestres i també, amb raonaments senzills i directes, pels infants. Entre aquestes possibilitats destaquen **la motivació i l'esforç per a superar-se**.*

2 – Mestres i persones expertes coincideixen en la identificació dels problemes d'aplicació pràctica de la competició esportiva a les classes d'EF.

La problemàtica d'aplicació pràctica es deu principalment a la convivència de dos models diferenciats d'esport. D'una banda, un model d'esport en les classes d'EF en què la formació de les seves persones participants i el clima lúdic són l'eix central de funcionament i, d'altra banda, la influència d'un model esportiu que prima la importància del resultat final. Nombroses expressions dels infants refermen també aquesta teoria.

3 – S'ha d'educar en la competició esportiva perquè l'alumnat sigui capaç d'autogestionar-se.

Mestres i persones expertes estan d'acord en la tendència de l'autogestió de l'alumnat en la competició esportiva. Però mentre les persones expertes aborden l'autogestió com una finalitat, els/les mestres la tracten com una forma més d'organització, combinada amb d'altres com arbitratges dels/de les mestres i fórmules mixtes de procedir (autogestió de l'alumnat fins que apareix el conflicte). A priori sembla força viable dur aquesta autogestió a la pràctica davant la dada que aproximadament un 50% dels infants dona poca o nul·la

* La seva importància ha estat destacada a: "La declaración de Madrid sobre Deporte Escolar" I Congreso Iberoamericano del Deporte en edad escolar. Noviembre, 2006. A *Revista española de Educación Física y Deporte*, n. 6 y 7, pp.1-3 (2007).

importància al fet que hi hagi algú arbitrant quan realitzen competició esportiva a les classes d'EF.

4 – Mestres i persones expertes situen la competició com a repte superior per al control emocional i també de manera anecdòtica per a l'aprenentatge d'habilitats. Algunes manifestacions dels infants referides a la dificultat de competir i controlar-se refermen aquesta teoria.

5 – Per a millorar el tractament de la competició com a mitjà educatiu s'ha d'ampliar la formació del professorat en àrees diverses.

La intensa i estreta relació en la competició esportiva d'aspectes tecnoesportius amb altres aspectes psicològics i socials són destacats per les persones expertes i reconeguts pel professorat com a necessitats formatives fonamentals per a millorar la gestió de la competició esportiva a l'escola.

6 – Mestres i persones expertes coincideixen en el fet que les diferències de comportaments entre diferents grups d'alumnes quan es realitza competició són més accentuades en el grup que realitza competició esportiva extraescolar. S'utilitza constantment l'exemple del futbol com a paradigma de males influències en relació amb la tasca educativa de l'escola.

Els resultats d'aquestes coincidències també estan refermades per les opinions del grup d'alumnat que realitza competició extraescolar respecte al que no en realitza.

7 – Els/les mestres d'EF són més contundents en comparació de les persones expertes a l'hora de destacar comportaments competitiu més accentuats en els nens que en les nenes. El grup de persones expertes relativitza molt més aquesta qüestió sobretot fent referència a determinades causes socials.

8 – La valoració de diferents aspectes que acompanyen la competició esportiva a les classes d'EF és superior en els infants d'escoles de titularitat pública que en l'alumnat d'escoles privades. En canvi, el professorat de l'escola privada valora més la utilització de la competició esportiva que no pas el de la pública.

9 – Els resultats de la recerca en relació amb la manera d'aplicar la competició a les classes d'EF presenten clares coincidències amb la bibliografia específica sobre temàtiques educatives i amb les orientacions generals marcades per les lleis educatives vigents.

8.5. – PROPOSTES D'ACTUACIÓ DE LA COMPETICIÓ ESPORTIVA A LES CLASSES D'EF

Les principals propostes d'actuació en què s'ha de basar el tractament de la competició esportiva a les classes d'EF segons les conclusions de la investigació realitzada són les següents*:

- ***Aconseguir un clima adequat per a satisfer les necessitats lúdiques i emocionals** dels infants, en què el fet de guanyar no sigui ni el primer ni l'únic objectiu.***
- ***Cercar, innovar i utilitzar formes molt diverses de competir adaptables a diferents nivells, edats i necessitats específiques, tant físiques com motivacionals.***
- ***Aplicar les normes de l'esport escolar de manera modificada, flexible i dinàmica cercant el màxim de participació independentment del nivell d'habilitat dels infants.***
- ***No negar el resultat per poder aprendre a guanyar i perdre, però utilitzar principalment el resultat de la competició com a indicador per motivar cap a la superació personal.***
- ***Cedir protagonisme a l'alumnat per a utilitzar estratègies pedagògiques comptant amb la seva opinió i per tendir a millorar la capacitat d'autogestionar-se.***
- ***Assolir un major protagonisme del professorat d'EF per a poder incidir en les activitats esportives extraescolars.***

* Aquestes propostes són una aproximació al tractament que ha de tenir la competició esportiva i són fruit de l'opinió majoritària dels agents consultats, es poden traduir en formes i metodologies molt diverses de funcionament segons l'espectre de la nostra realitat educativa.

** L'autora Abarca, M. (2003) en la seva tesi constata que l'educació emocional està insuficientment treballada a nivell curricular i que existeix una manca de formació del professorat per a poder tractar-la.

- ***Millorar els canals d'informació en l'intercanvi d'experiències de competició esportiva entre diferents centres educatius i professorat.***

CAPÍTOL 9 – LIMITACIONS DE L'ESTUDI I PERSPECTIVES DE NOVES INVESTIGACIONS

LIMITACIONS DE LA RECERCA REALITZADA

Una part necessària de la síntesi final de la recerca és establir les principals limitacions i mancances que ens hem trobat al llarg de tot el procés de desenvolupament de la tesi.

La gran quantitat d'informació recollida i la incorporació d'una tècnica d'anàlisi de triangulació, en què s'han aplicat i combinat diversos instruments que responen a finalitats quantitatives i qualitatives, ha representat una dificultat per a l'anàlisi. Per tant, s'ha de contemplar la possibilitat d'haver realitzat alguna interpretació no adequada de les moltes dades que l'estudi contempla o d'haver aprofundit poc en altres.

La tesi es desenvolupa en un llarg període. L'estudi ideal hauria estat fer confluir tots els resultats en una franja més curta de temps. El fet d'utilitzar diferents instruments amb acurades validacions, amb mostres considerables de població i amb unes limitacions personals del doctorand són les causes de no respondre a aquest ideal. Creiem que aquesta dilatació temporal no afecta els objectius pretesos. D'altra banda, m'atreviria a dir que respondre a les presses per la seva execució de determinades instàncies acadèmiques del meu àmbit laboral hauria pogut significar una pèrdua de la qualitat pretesa en la investigació presentada.

El context teòric es fonamenta principalment en la consulta i l'estudi d'autors/es a nivell de l'estat espanyol. Si d'una banda és innegable la importància del fenomen de la competició en un àmbit mundial i que aquest fet podria significar una mancança per completar la recerca, d'altra banda, no és menys cert que analitzar la competició a l'escola es relaciona molt estretament amb uns esports, una cultura i una forma de vida més propera i que en alguns aspectes pot estar allunyada d'altres països. És per això que la tesi es desenvolupa essencialment en un context proper al del doctorand.

Una altra dificultat que cal tenir en compte és que en l'anàlisi més qualitativa de les dades dels infants sovint és complex d'interpretar-ne l'expressió escrita.

Això s'hauria pogut prevenir en part o completar amb la realització d'enregistraments a infants.

FUTURES LÍNIES DE RECERCA

Un cop hem exposat els resultats, les conclusions i les limitacions de la recerca, esdevé també fonamental analitzar les possibilitats d'ampliar-la i aprofundir-la en nous i futurs camps d'investigació. Algunes possibles línies d'investigació serien les següents:

- Realitzar recerca sobre propostes pràctiques innovadores de competició esportiva en àmbits específics escolars dirigides a prioritzar objectius educatius de participació i gust per l'activitat física independentment del nivell, gènere o edat.
- Crear i establir sistemes comunicatius entre escoles i professorat que millorin l'intercanvi d'experiències de competició esportiva.
- Millorar sistemes de relació referent a la influència que el tractament pedagògic de l'esport que es realitza a les classes d'EF ha de tenir en l'esport extraescolar. Aquesta és una qüestió fonamental que es plantegen mestres d'EF i persones expertes i també dona resposta a la conclusió bàsica que el doctor Pérez Turpin (2002) es plantejava en la seva tesi de competició en l'esport extraescolar quant a la necessitat que havia de ser més educatiu.
- Transmetre els resultats obtinguts en la realització d'aquesta recerca al màxim nombre de persones i institucions que es puguin beneficiar del seu coneixement.
- Realitzar estudis comparatius entre els resultats obtinguts en un context més ampli. Analitzar les similituds, les diferències i la problemàtica de l'estat del tractament pedagògic del fenomen de la competició a nivell nacional i internacional.

BIBLIOGRAFIA

- ABARCA, M. (2003): Tesis doctoral. *La Educación emocional en la Educación Primaria: Currículo y Práctica*. Universitat de Barcelona.
- AGUILA, C.; CASIMIRO, A. (2000): Consideraciones metodológicas para la enseñanza de los deportes colectivos en edad escolar. <http://www.efdeporte.com>. Año 5 n. 20, abril, Buenos Aires.
- ALAMO, J. M. (2007): Principios y objetivos de la educación física y deportiva. Estudio del comportamiento de los entrenadores. *Revista española de Educación Física y Deporte*, n. 6 y 7, pp. 75-89. COPLEF. Madrid.
- ALLÉS, E. (2003): *La Educación física desde una perspectiva interdisciplinar*. Ed. Coedición Laboratorio Educativo.
- AMAT, M.; BATALLA, A. (2000): Deporte y educación en valores. *Aula de Innovación Educativa*, n. 91, pp 10-13.
- ANTOLIN, L. (1997): Tesis doctoral. *El desarrollo moral y el sistema de valores en la competición deportiva*. Universitat de València.
- ARAGON, C. H. (2003): La competición en el deporte educativo escolar. *II Congreso y Asamblea de deporte para todos*. Madrid.
- ARNOLD, P. J. (1991): *Educación física, movimiento y curriculum*. Morata, Madrid.
- ARRUZA, J. (2002): Las emociones orientadas hacia la acción en el contexto de la actividad física y el deporte. *Tandem. Didáctica de la educación física*, n. 7, pp 56-74. Graó, Barcelona.
- BERNAD, M. (1999): La trascendencia de la victoria. *Revista española de Educación Física y Deporte*, vol. VI, n. 4, pp. 42-49. COPLEF. Madrid.
- BISQUERRA, R. (2004): *Metodología de investigación educativa*. La Muralla, Madrid.
- BLÁZQUEZ, D. (1995): La iniciación deportiva y el deporte en edad escolar. A *Actas I Congreso Deporte y Escuela*, pp. 37-62. Cuenca.
- BLÁZQUEZ, D. (1995): *La iniciación deportiva y el deporte escolar*. INDE, Barcelona.

- BLOOM B. S. (1975): *Taxonomía de los objetivos de la educación*. Volumen I: Ámbito del conocimiento. Marfil, Alcoi.
- BOIXADÓS, M.; CRUZ, J. (2000): Avaluació del clima motivacional, satisfacció, percepció d'habilitat i actituds de *fair play* en futbolistes alevins i infantils en llurs entrenadors. *Apunts Educació Física i esports*, n. 62, pp. 6-13.
- BUXARRAIS, M. R. (2002): La influència dels mitjans de comunicació en la vida quotidiana dels nois i noies. 1 de desembre de 2002, <http://www.senderi.org>.
- CAGIGAL, J. M. (1981): *¡Oh, Deporte! Anatomía de un gigante*. *Obra Selecta*, v. II (1984). Comité Olímpico Español i otros eds., Chiclana.
- CAMPS, V. (1990): *Virtudes públicas*. Espasa Calpe, Madrid.
- CARDÚS, S. (2000): *El desconcert de l'educació*. La Campana, Barcelona.
- CARR, W.; KEMMIS, S. (1988): *Teoría crítica de la enseñanza. Investigación acción en la formación del profesorado*. Martínez Roca, Barcelona.
- CASTAÑER, M.; CAMERINO, O. (1991): *La Educación Física en la Enseñanza Primaria*. INDE, Barcelona.
- CASTEJÓN, F. J. (1996): *Evaluación de programas en Educación Física*. Gymnos, Madrid.
- CASTEJÓN, F. J. (1997): La iniciació esportiva en l'educació primària: el que opinen els professors d'educació física. *Apunts de l'educació física i l'esport*, n. 48, pp. 24-34.
- CASTEJÓN, F. J. (2003): *Iniciación Deportiva: la enseñanza y el aprendizaje comprensivo en el deporte*. Ed. Wanceulen.
- CASTEJÓN, F. J. (2005): El proceso de enseñanza aprendizaje. <http://www.efdeporte.com>. Revista Digital - Buenos Aires - Año 10 - n. 80 - enero.
- COHEN, L.; MANION, L. (1990): *Métodos de investigación educativa*. Morata, Madrid.

- COLL, C. (y col) (1992): *Los contenidos en la reforma. Enseñanza y aprendizaje de conceptos, procedimientos y actitudes*. Santillana, Madrid.
- COMELLAS, M. J.; MERCADER, I. (1992): Finalitats educatives de l'esport en l'educació secundària. *Apunts de l'educació física i l'esport*, n. 29, pp. 32-43.
- CRUZ, J. (1987): Aportacions a la iniciació esportiva. *Apunts Educació Física i esports* n. 9. pp. 10-17.
- CRUZ, J. (i col.) (2001): Es perd el *fair play* i l'esportivitat a l'esport en edat escolar? *Apunts Educació Física i esports*, n. 64. pp. 6-16.
- DARDER, P. (1999): Valors i afectivitat. 28 març 1999, <http://www.senderi.org>.
- DELGADO, M. (1996): Actividad física para la salud en educación primaria. A C. Romero; D. Linares; E. de la Torre (Eds), *Estrategias metodológicas para el aprendizaje de los contenidos de la educación física escolar*. Pomeco, Granada.
- DELORS, J. (coord.) (1996): La Educación contiene un tesoro. *Informe de la UNESCO de la Comisión Internacional sobre la educación para el siglo XXI*. Ediciones UNESCO.
- DENZIN, N. K.; LINCOLN, Y. S. (1994): *Handbook of Qualitative Research*. Thousand Oaks: Sage Publication.
- DEVIS, J.; PEIRO, C. (1992): *Nuevas perspectivas curriculares en Educación Física: La Salud y los juegos modificados*. INDE, Barcelona.
- DEVÍS, J. (1995): Deporte, Educación y Sociedad: Hacia un deporte escolar diferente. *Revista de Educación*, juliol.
- DEVÍS, J. (1996): *Educación Física, deporte y curriculum*. Aprendizaje visor, Madrid.
- DEVÍS, J. (1999): Emoción, Educación Física escolar e innovación: La revisión de un estudio de casos. *Congreso La EF en el siglo XXI*. Fondo Editorial de enseñanza. pp 207-245. Cadis.
- DEVÍS, J. (2001): *La Educación Física el deporte y la salud en el siglo XXI*. Marfil.

- Direcció General d'Educació (2007): *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya (DOGC). Currículum d'educació primària*. Decret 142/2007, núm. 4915 pp 1-13.
- DURAN, J. (2003): *Deporte y ética. II Congreso y asamblea de deporte para todos*. Madrid.
- DURAN, J. (2006): *La actividad física y el deporte: una oportunidad para transmitir valores*. A Duran, J.; Jiménez, P.J. (coord.): *Valores en movimiento. La actividad física y el deporte como medio de educación en valores*. pp 13-23. Ed. MEC (CSD). Madrid.
- DURAN J. JIMENEZ P. J. (coord.) (2006): *Valores en movimiento. La actividad física y el deporte como medio de educación en valores*. Ed. MEC (CSD). Madrid.
- DURÁNTEZ, C. (1991): *L'olimpisme i els seus jocs*. Mediterrània, Barcelona.
- ESTRADA, J. (2003): *La competición deportiva en las clases de EF de la etapa primaria. Resultados y conclusiones a partir de un cuestionario realizado a maestros/as. Educación Física y deporte en edad escolar. V congreso internacional de FEADEF*. Valladolid.
- ESTRADA, J. (2003): *Tratamiento de la competición deportiva en las clases de Educación Física en función del perfil del profesorado. Educación Física y deporte en edad escolar. V congreso internacional de FEADEF*. Valladolid.
- FEU, S. (2001): *Criterios metodológicos para una iniciación*. <http://www.efdeporte.com/>. Año 6 n. 31, febrero, Buenos Aires.
- FONSECA, A. M. (2006): *La motivación de los niños y jóvenes para el deporte: ¿qué pueden hacer los entrenadores?* *Revista española de Educación Física y Deporte*, n. 4, pp. 37-56.
- FRAILE, A. (2001): *El deporte como recreación y actividad extraescolar*. A *Actas I Congreso Deporte y Escuela*, pp. 69-99. Cuenca.
- FRAILE, A. (2001): *La competición en el deporte escolar como factor segregador*. *Congreso A.E.I.S.A.D.* Madrid.
- GARCIA, M. (1985): *El joven y el deporte. Ponencia presentada en el X Aniversari del INEF*. Barcelona.
- GARCIA, M. (1990): *Aspectos sociales del deporte. Una reflexión sociológica*. Alianza Editorial, Madrid.

- GENERALITAT DE CATALUNYA (1992b): *El projecte curricular i la programació*. Departament d'Ensenyament, Barcelona.
- GENERALITAT DE CATALUNYA (1992c): *El projecte curricular. Components bàsics i procés d'elaboració*. Departament d'Ensenyament, Barcelona.
- GENERALITAT DE CATALUNYA (1994): *Currículum d'Educació Primària*. Departament d'Ensenyament, Barcelona.
- GIL, G. (2002): Rasgos significativos del deporte en edad escolar. Las actividades deportivas extracurriculares en los centros educativos. A *Actas II Congreso Deporte y Escuela*. Cuenca.
- GIMÉNEZ, J.; SÁENZ, P. (1996): "La competició en la iniciació al bàsquet". *Apunts Educació Física i esports*. N. 46 pàg. 42-49. Barcelona.
- GIMÉNEZ, P.J. ; DURAN, L.J: (2004): "Proposta d'un programa per a educar en valors mitjançant l'activitat física i l'esport". *Apunts Educació Física i esports*. N. 77 pp.25-29. Barcelona.
- GOLEMAN, D. (1995): *La intel·ligència emocional*. Kairós, Barcelona.
- GÓMEZ, A. (2001): Valores de la practica deportiva. <http://www.efdeporte.com>. Revista Digital - Buenos Aires - Año 6 - n. 31 - febrero.
- GONZÁLEZ CARBALLUDE, J. (1998): Tesi doctoral. *Organización deportiva extraescolar en los centros docentes de Barcelona y su cinturón. Diseño de un modelo*.
- GONZÁLEZ, M. (2000): *La competitividad entre los niños*. Edimat.
- GRUPPE, O. (1976): *Teoría pedagógica de la Educación Física*. INEF, Madrid.
- GUTIÉRREZ, M. (1995): Procesos psicologicos en la AF y el deporte. *Revista española de Educación Física y Deporte*, vol. 2, n. 3, pp. 4.
- GUTIÉRREZ, M. (1995): *Valores sociales y deporte. La actividad física y el deporte como transmisores de valores sociales y personales*. Gymnos, Madrid.

- GUTIÉRREZ, M. (1996): ¿Por qué no utilizar la actividad física y el deporte como transmisores de valores sociales y personales? *Revista española de Educación Física y Deporte*, vol. 3, n. 1, pp. 39-42.
- GUTIÉRREZ, M. (1998): Desenvolupament de valors en l'educació física i l'esport. *Apunts de l'educació física i l'esport*, n. 51, pp. 100-108.
- GUTIÉRREZ, M. (1999): Ética deportiva, deporte educativo. *Cursos d'estiu*. INEFC, Barcelona.
- GUTIÉRREZ, M. (2003): El deporte para todos como promotor del desarrollo ético y de valores en el deporte. *VII Congreso y asamblea de deporte para todos*. Madrid.
- GUTIÉRREZ, M. ; PILSA, C. (2006): Orientacions cap a l'esportivitat dels alumnes d'educació física. *Apunts de l'educació física i l'esport*, n. 86, pp. 86-92. Barcelona.
- HEINEMANN, K. (2001): Els valors de l'esport. Una perspectiva sociològica. *Apunts Educació Física i esports*, n. 64. pp. 17-25.
- HORST, W. (2001): ¿Cuándo el niño está listo para disputar competiciones organizadas? <http://www.efdeporte.com>. Revista Digital - Buenos Aires - Año 6 - n. 32 - marzo.
- HORST, W. (2001): Hacen falta competiciones más formativas en el deporte base. <http://www.efdeporte.com>. Revista Digital - Buenos Aires - Año 7 - n. 34 - abril.
- LATORRE , J. (2006): Tesis doctoral. *El deporte en edad escolar en los colegios públicos de educación primaria de la ciudad de Zaragoza*. Universitat de Saragossa.
- LIZALDE, M.; SALGADO, J. A. (2005): L'Educació Física a l'educació primària (LOCE). Un retorn a la perspectiva tradicionalista, psicomotricista i higiènica de l'EF? *Apunts Educació Física i esports*, n. 80. pp. 81-87. Barcelona.
- MARINA, J. A. (1998): *El laberinto sentimental*. Anagrama, Madrid.
- MARINA, J. A. (2006): *Aprender a convivir*. Ariel, Barcelona.
- MARTÍNEZ, M.; BUXARRAIS, M. R. (2000): Los valores de la educación física y el deporte en la edad escolar. *Aula de Innovación Educativa*, n. 91, pp 6-9.

- MARTÍNEZ, M.; PUIG, J. M. (1991): *La educación moral. Perspectivas y técnicas de trabajo*. MIE. ICE Universitat de Barcelona. Graó. Barcelona.
- MATURANA, H. (1999): *Emociones y Lenguaje en Educación y en Política*. UFMG, Belo Horizonte.
- MINISTERIO DE EDUCACIÓN Y CIENCIA (1991): *Diseño Curricular Base. Educación Primaria*. Ministerio de Educación y Ciencia, Madrid.
- MINISTERIO DE EDUCACIÓN Y CIENCIA (MEC) (2003): *BOE núm. 157 Currículum de les àrees de l'Etapa Primaria (24453-24457)*.
- MONELLS, M. (1997): Els valors de l'esport. *Full informatiu COPLEFC*, n.21, pp. 12-15.
- MOSQUERA, M. J.; LERA, A.; SÁNCHEZ, A. (2000): *No violencia y deporte*. Inde, Barcelona.
- MURO, M.; SALLEN, S.; TALAVERO, A. (1993): Civisme a l'esport. Senderi, *Quaderns d'educació ètica* n. 3. Eumo, Vic (Barcelona).
- ORLICK, T. (1990): *Libres para cooperar, libres para crear. Nuevos juegos y deportes cooperativos*. Paidotribo. Barcelona.
- OSSORIO, D. (2002): La educación en valores a través de las actividades físico deportivas. <http://www.efdeporte.com>. Revista Digital - Buenos Aires - Año 8 - n. 50 - julio.
- PALOS, J. (1998): Els valors universals, una idea per al diàleg. 1 de desembre de 1998, <http://www.senderi.org>.
- PARLEBAS, P. (1988): *Elementos de sociología del deporte*. Unisport-Junta de Andalucía, Málaga.
- PEÑARROYA, P. ; VILAPLANA, X. (2003): Per una competició esportiva. Treball de l'assignatura: *Iniciació Esportiva II*. No editat. Universitat Autònoma de Barcelona.
- PÉREZ TURPIN, JA. (2002): Tesi doctoral. *La competición en el ámbito escolar: un programa de intervención social*. Universitat d'Alacant.
- PÉREZ, J. A. SUÁREZ, C: (2005): Estudio sobre la relación entre las experiencias competitivas de los jóvenes y el abandono en la competición deportiva. <http://www.efdeporte.com>. Revista Digital - Buenos Aires - Año 10 - n. 88 Setiembre.

- PÉREZ PUEYO, A. (2003): Tesis doctoral. *Estudio del planteamiento actitudinal del área de educación física de la educación secundaria obligatoria en la logse*. Universitat de Lleó.
- PÉREZ, V.; DEVÍS, J. (2004): Las actitudes hacia la actividad física relacionada con la salud: la distinción entre actitudes hacia el resultado y actitudes hacia el proceso. *Revista de Psicología del Deporte*, Vol. 13, N. 2, pp 157-173.
- PERSONNE, J. (2006): *El deporte para el niño. Sin récords ni medallas*. INDE. Barcelona.
- PETRUS, A. (1997): El deporte escolar hoy. Valores y conflictos". *Rev. Aula de innovación educativa*. N. 68, pág. 6 -10. Barcelona.
- PIERON, M. (1988): *Didáctica de las actividades físicas y deportivas*. Gymnos, Madrid.
- PRAT, M. (1999): Tesis doctoral. *Los contenidos actitudinales en educación física, en la educación primaria*. Universitat Autònoma de Barcelona.
- PRAT, M. (2001): Actitudes, valores y normas en educación física. *Revista Tandem*, n. 2, pág. 7 –20. Graó, Barcelona.
- PRAT, M.; SOLER, S. (2003): Actitudes valores y normas en la Educación Física y el deporte. Inde, Barcelona.
- PUIG, J. M.; MARTÍN, X. (1998): *La educación moral en la escuela*. Colección Innova. Edebe, Barcelona.
- RAMÍREZ, B. (2000): Tranqui, vive deportivamente. *Aula de Innovación Educativa*, n. 91, pp 20-22.
- RODRÍGUEZ, F. (1987): Esport en edat evolutiva: consideracions biològiques sobre la competició escolar. *Simposi Internacional l'Esport escolar*. Barcelona.
- RODRÍGUEZ, J. M. (2004): "L'esport com a eina d'intervenció pedagògica-social en l'àmbit de l'exclusió social". *Apunts Educació Física i esports*. N. 77, pp.42-47. Barcelona.
- ROMERO, C; LINARES, D.; DE LA TORRE, E. (Eds) (1996): *Estrategias metodológicas para el aprendizaje de los contenidos de la educación física escolar*. Pomeco, Granada.

- SALGUERO, A.; TUERO, C. (2003): Adaptación española del cuestionario de causa de abandono en la práctica deportiva. <http://www.efdeporte.com>. Revista Digital - Buenos Aires - Año 8 - N° 56 - Enero.
- SÁNCHEZ BAÑUELOS, F. (1980): *Bases para una didáctica de la Educación Física y el deporte*. Gymnos, Madrid.
- SAREMBA, P. ; BAGGIO, A. (2002): Valores en Educación Física y Deportes: de las intenciones a las acciones. <http://www.efdeporte.com>. Revista Digital - Buenos Aires - Año 8 - n. 53 - octubre – 2002.
- SAVATER, F. (1997): *El valor de educar*. Ariel, Barcelona.
- SEIRUL-LO, F. (1995): Valores educativos del deporte. A *La iniciación deportiva y el deporte escolar*. pp 61-75. INDE, Barcelona.
- SEYBOLD, A. (1974). *Principios didácticos de la Educación Física*. Kapelusz, Buenos Aires.
- SOLAR, L. V. (1997): ¿Quién nos enseña a competir? *Rev. Aula de innovación educativa*. N. 68, pág. 11 - 13. Barcelona.
- TAMAYO, JAVIER A. (2003): Superación de los conflictos de orden internacional por parte del Movimiento Olímpico de la era moderna a lo largo del siglo XX. <http://www.efdeporte.com>. Revista Digital - Buenos Aires - Año 9 - N° 59 - Abril.
- TEJADA, J. (1997): *El proceso de investigación científica*. Fundació "la Caixa". Barcelona.
- TEJADA, J. (1998): *Los agentes de la innovación en los centros educativos*. Aljibe, Málaga.
- TERRY, P.C.; JACKSON, J. (1985): The determinants and control of violence in sport. *Quest*. 37. pp 27-37.
- THIÓ, C. (1994): *Entre pares i fills*. Barcanova Educació, Barcelona.
- TINNING, R. (1992): *Improving teaching in physical education* (edició anglesa). *Educación Física: La escuela y sus profesores* (edició castellana). Servei de publicacions de la Universitat de València.
- TORRE, S. de la (1994): *Innovación curricular. Proceso, estrategias y evaluación*. Dikynson, Madrid.

- TREPAT, D. (1995): La educación en valores a través de la iniciación deportiva. A *La iniciación deportiva y el deporte escolar*. pp 95-112. INDE, Barcelona.
- VÁZQUEZ, J. C.; VIANA, O. (2001): La competición como medio en el proceso de iniciación deportiva. <http://www.efdeporte.com>. Revista Digital - Buenos Aires - Año 7 - n. 38 - julio.
- VELÁZQUEZ, R. (2001): Deporte: ¿presencia o negación curricular? *XIX Congreso Nacional de Educación Física*. Universitat de Múrcia.
- VELÁZQUEZ, R. (2001): Sobre las reglas de juego y sobre su valor educativo y didáctico en la iniciación deportiva escolar. <http://www.efdeporte.com>. Revista Digital - Buenos Aires - Año 8 - n. 45 Febrero.
- VELÁZQUEZ, R. (2003): Sobre la edad apropiada para el comienzo de la práctica deportiva. <http://www.efdeporte.com>. Revista Digital - Buenos Aires - Año 8 - n. 57 Febrero.
- VIZCARRA, M. T.; MACAZAGA, A. M.; REKALDE, I. (2006): En quin esport escolar somien les famílies? *Apunts Educació Física i esports*. N. 86 pp.97-107. Barcelona.
- VV.AA. (1995): *La educación moral en primaria y secundaria*. MEC-Edelvives, Madrid.
- VV.AA. (1996): ¿Existe un deporte educativo?: Papel de las competiciones deportivas en el proceso de socialización del niño. *Revista de Psicología del Deporte*, set-oct., p. 111-132.
- VV.AA. (1996): Identificación de conductas, actitudes y valores relacionados con el *fair play* en deportistas jóvenes. A *Valores sociales del deporte. Fair play versus violencia*, p. 37-67. Consejo Superior de Deportes, Madrid.
- VV.AA. (1996): *Valores y Educación*. Ariel, Barcelona.
- VV.AA. / CASTEJÓN F.J. (coord.) (1997): *Manual del maestro especialista en Educación Física*. Pila Teleña, Madrid.
- VV.AA. (2000): *Iniciación deportiva. Deportes colectivos*. Gymnos, Madrid.
- VV.AA. (2001): *Actas I Congreso Deporte y Escuela*. Edita Diputació provincial de Conca.

- VV.AA. (2001): *Educación con inteligencia emocional*. Plaza & Janés, Barcelona.
- VV.AA. (2002): *Actas II Congreso Deporte y Escuela*. Edita Diputació provincial de Conca.
- VV.AA. (2003): *Emociones y educación. Qué són y cómo intervenir desde la escuela*. Graó, Barcelona.
- VV.AA. (2002): Función social del deporte escolar. El entrenador del deporte escolar. <http://www.efdeporte.com>. Revista Digital - Buenos Aires - Año 8 - n. 45 Febrero.
- VV.AA. (2003): Adaptación española del cuestionario de causas de abandono en la práctica deportiva: validación y diferencias de género en jóvenes nadadores. <http://www.efdeporte.com>. Revista Digital - Buenos Aires - Año 8 - n. 56 enero.

WEBS I REVISTES DIGITALS CONSULTADES

- <http://www.babelfish.altavista.com>
- <http://biblio.universia.es/digitales/espanyolas/index.htm>
- <http://www.buscadeporte.com>
- <http://www.comptafinsatres.com>
- <http://www.cop.es/colegiados/t-00849>
- <http://www.efdeporte.com>
- <http://www.guiaplus.com.ar/traductor.htm>
- <http://www.insep.jeunesse-sports.html>
- <http://www.intergate.com.ar/traslate.htm>
- <http://www.mcu.es/TESEO/teseo.html>
- <http://olympicstudies.uab.es/cat>
- <http://rebiun.crue.org>
- <http://www.rediris.es/list/info/edufis.es.html>
- <http://www.senderi.org>
- <http://www.sportsciences.com/es>
- <http://www-sp.ebsco.com/online/Reader.asp>
- <http://www.sportweb.com>
- <http://www.tdx.cesca.es/>
- <http://www.uva.es/aufop/publica/actas/viii/edfísica.htm>
- <http://www.uab.es/saf/esportperlapau.hatm>
- <http://www.ub.es/diu-fac/div5>
- <http://www.ucm.es/BUCM/tesisdigitales/01.htm>
- <http://www.unsl.edu.ar/traducc.htm>
- <http://www.xtec.es/recursos/edfísica>
- <http://www.xtec.es/mvila/14/porta.htm>

ANNEXOS

A – ANNEX EN SUPORT PAPER

- A.1. – QÜESTIONARI DEFINITIU REALITZAT A MESTRES D'EF
- A.2. – QÜESTIONARI DEFINITIU REALITZAT A INFANTS DE PRIMÀRIA
- A.3. – GUIÓ D'ENTREVISTA REALITZADA A PERSONES EXPERTES

A.1. – QÜESTIONARI DEFINITIU REALITZAT A MESTRES D'EF

En el quadre següent apareix el qüestionari definitiu, en format reduït, que es va adreçar als/a les mestres d'EF:

QÜESTIONARI SOBRE LA COMPETICIÓ EN LES ACTIVITATS ESPORTIVES EN L'EF DE L'ETAPA PRIMÀRIA			
DADES PERSONALS			
1. Edat. ... anys			
2. Home Dona			
3. Titulació/ns acadèmica/ques:			
▪ Mestre/a especialista d'educació física			
▪ Mestre/a d'altres especialitats			
▪ Llicenciat/da en educació física			
▪ Llicenciat/da en altres especialitats			
▪ Doctor/a			
4. Experiència docent:			
▪ Com a mestre/a especialista d'EF: ... anys			
▪ Com a mestre/a generalista i/o d'altres especialitats: ... anys			
5. En cas de tenir titulacions federatives, especifica de quin esport i el nivell acreditatiu que tinguis (nivell A: monitor/a de primer nivell o titulació inicial, nivell B: acreditació de nivell mig, nivell C: màxima categoria d'entrenador/a, nivell superior):			
ESPORT	Nivell A	Nivell B	Nivell C
.....			
.....			
.....			
6. En cas d'haver exercit d'entrenador/a, especifica l'esport, les edats dels/de les esportistes que has dirigit i els anys de dedicació.			
ESPORT fins a 12 a anys de 12 a 17 a anys més grans de 17 a anys			
.....
.....
.....
7. Si has practicat esport, indica quins, el nivell i la durada que ha tingut la teva participació en l'àmbit esportiu. (com a màxim tres esports)			
Esports: A..... B..... C.....			
	A	B	C
Com a persona practicant de lleure en lligues municipals, en entitats recreatives i/o regularment en grups d'amics/gues.anysanysanys
En campionats universitaris.anysanysanys
A nivell federatiu en lligues i/o campionats provincials/regionals.anysanysanys
A nivell d'alta competició en lligues i/o campionats nacionals/internacionals.anysanysanys
8. Indica quantes hores a la setmana dediques a seguir qualsevol esport de competició:			
▪ TV: menys de 1/2 h de 1/2 h a 2 h de 2 h a 4 h + de 4 h			
▪ Ràdio: menys de 1/2 h de 1/2 h a 2 h de 2 h a 4 h ☐ + de 4 h			
▪ Diaris esportius i/o secció d'esports de diaris d'informació general i revistes esportives:			
menys de 1/2 h de 1/2 h a 2 h de 2 h a 4 h ☐ + de 4 h			
▪ Assistència a competicions esportives:			
menys de 1/2 h de 1/2 h a 2 h de 2 h a 4 h ☐ + de 4 h			

DADES DEL CENTRE

9. Comarca:.....

10. Titularitat de l'escola

Pública Privada concertada Privada

11. Els tres esports més practicats (quant a nombre de persones participants) per l'alumnat de la teva escola en horari extraescolar són:

.....

ORGANITZACIÓ DELS CONTINGUTS ESPORTIUS A LES CLASSES D'EDUCACIÓ FÍSICA

12. Quins aspectes tens en compte per a decidir els esports col·lectius que has de realitzar en el programa de la teva assignatura. (gens important = 0, molt important = 3)

0 1 2 3

- Que siguin els esports que més es coneguin.
- Que siguin els esports que menys es coneguin.
- Que siguin esports que segons el teu criteri puguin aportar més riquesa motriu (coordinativa i condicional).
- Que siguin esports que segons el teu criteri puguin aportar més riquesa actitudinal (esforç, tolerància, respecte...).
- Que siguin esports que facilitin l'organització d'activitats competitives.
- Que siguin els esports més adequats per a les instal·lacions de la teva escola.
- Que siguin els esports més relacionats amb la teva formació docent.
- Que siguin esports que afavoreixin la composició mixta dels equips.
- Altres aspectes que tens en compte:

.....

13. Les activitats esportives en el meu centre es realitzen en els cursos següents:

	1r	2n	3r	4t	5è	6è
BÀSQUET						
FUTBOL						
HANDBOL						
HOQUEI						
RUGBI						
VOLEIBOL						

Altres:

.....						
.....						
.....						

14. Percentatge aproximat que ocupen els continguts esportius a la teva escola respecte a la totalitat dels continguts d'EF en cada cicle de l'etapa primària.

0% 0% a 10% 10% a 25% 25% a 40% 40% a 50% + del 50%

Cicle inicial:	
Cicle mitjà:	
Cicle superior:	

TRACTAMENT PEDAGÒGIC DELS ASPECTES COMPETITIVS A LES CLASSES D'EF

15. Modifiques els reglaments de les activitats competitives que es practiquen a les classes d'educació física respecte a les practicades per les persones adultes?

Mai A vegades Sovint Sempre

16. Valora quina importància dones als següents aspectes per a organitzar les activitats competitives a les classes. (cap valor = 0, molt valor = 3)

0 1 2 3

- Que siguin variades i aplicables a moltes tasques motrius.
- Que hi hagi nenes i nens en tots els equips.
- Que hi hagi alumnat de diferents nivells de joc en tots els equips.
- Introduir normes on no només sigui èxit assolir punt o gol (que comptin o puntuïn altres objectius).
- Que permetin agrupacions reduïdes d'alumnat.
- Que l'alumnat realitzi tasques d'arbitrar.
- Altres aspectes:

.....
.....

17. Quan l'alumnat practica activitats competitives, l'actuació que realitzes en relació amb el resultat és 0 = mai, 1 = a vegades, 2 = sovint, 3 = sempre:

0 1 2 3

- Anotar i portar un control dels equips que guanyen.
- Preguntar pel resultat algun cop mentre juguen.
- Preguntar pel resultat al final del partit.
- No preguntar ni demostrar cap importància pel resultat.
- Intentar inhibir els comentaris de l'alumnat sobre el resultat.
- Fer reflexions durant l'activitat sobre les raons del per què un equip guanya i l'altre perd.
- Fer reflexions al final de l'activitat sobre les raons del per què un equip ha guanyat i l'altre ha perdut.
- Altres actuacions:

.....
.....
.....

18. Quan l'alumnat practica activitats competitives i es produeix un conflicte (joc brut, violació voluntària de les normes...) l'actuació que habitualment realitzes és: (0 = mai, 1 = a vegades, 2 = sovint, 3 = sempre)

0 1 2 3

- Apartar els/les infractors/es de l'activitat i parlar amb ells/es sobre el que ha succeït.
- Aturar l'activitat de tot el grup i reflexionar immediatament sobre el fet.
- Deixar seguir l'activitat i reflexionar sobre el fet al final de la sessió.
- Deixar que l'alumnat resolgui el conflicte.
- Fer veure que no ho has vist.
- Altres actuacions que realitzes:

.....
.....
.....

OPINIÓ DEL/DE LA MESTRE/A SOBRE LA COMPETICIÓ COM A MITJÀ EDUCATIU

19. Valora els diferents blocs de continguts en relació amb les possibilitats que hi veus de realitzar activitats competitives. (gens = 0, molt = 3)

0 1 2 3

- Control i consciència corporal
- Execució d'habilitats coordinatives (esports)
- Utilització de les capacitats condicionals
- Expressió corporal i dramatització
- Realització de jocs (jocs esportius)

20. Valora alguns objectius d'actituds, valors i normes globals del currículum en relació amb les possibilitats que tenen de ser treballats a partir de la realització d'activitats competitives. (gens = 0, molt = 3)

0 1 2 3

- Autoreflexionar sobre el propis comportaments.
- Habituar-se a modificar, quan calgui, la pròpia actuació.
- Valorar el propi progrés.
- Adquirir l'hàbit de discutir i debatre en clima de diàleg i mantenir una actitud de respecte i de comprensió envers les altres persones.

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mostrar tolerància vers la diversitat d'opinions. ▪ Acceptar i respectar la diversitat física, d'opinió i d'acció. ▪ Ser responsable en el compliment de les normes bàsiques de convivència. ▪ Respectar les normes de joc. 	
<p>21. Valora els següents objectius d'educació física en relació amb les possibilitats que tenen de ser treballats a partir de la realització d'activitats competitives.(gens = 0, molt = 3)</p>	0 1 2 3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Afavorir la companyonia entre els/les membres d'un grup. ▪ Admetre la superioritat d'habilitat de les persones que han demostrat ser millors. ▪ Conformar-se amb els plantejaments d'un equip, per damunt de postures individuals ▪ Tolerar les errades dels/de les companys/es del grup. ▪ Respectar les persones adversàries. ▪ Reconèixer les errades que es realitzen. ▪ Conèixer els límits que cadascú té. ▪ Aprendre de les persones que tenen més habilitat. ▪ Altres objectius: 	
<p>22. Creus que l'alumnat que practica activitats esportives a nivell extraescolar és més competitiu que la resta d'alumnat quan realitza activitats esportives en les classes d'educació física?</p>	
	Sí No
<p>23. Respecte a la qüestió del gènere, valora les afirmacions següents: (desacord = 0, totalment d'acord = 3)</p>	0 1 2 3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ En general no hi ha diferències de gènere en els comportaments competitius. ▪ Els nens són més competitius que les nenes. ▪ Les nenes són més competitives que els nens. 	
<p>24. En cas de creure que hi ha diferències de gènere en els comportaments competitius, valora la influència dels següents factors: (gens = 0, molt = 3)</p>	0 1 2 3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Genètics ▪ Familiars ▪ Mediàtics (radio, TV...) ▪ Amistats ▪ Altres: 	
<p>25. En cas de creure que hi ha diferències de gènere en el comportament competitiu, a partir de quin curs de l'etapa primària es manifesten més clarament ?</p>	
	1r 2n 3r 4t 5è 6è
<p>26. Valora diferents aspectes en relació amb la utilització d'activitats competitives. (encercla un número del 10 al 0, on 10 = màxim valor positiu, 5 = valor neutre i 0 = màxim valor negatiu)</p>	
<p>Crea satisfaccions / no en crea</p>	10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0
<p>Augmenta la participació general del grup / la disminueix</p>	10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0
<p>Augmenta la participació d'alumnat amb més capacitats / la disminueix</p>	10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0

Augmenta la **participació d'alumnat amb menys capacitats** / la disminueix

10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0

Afavoreix el **clima de cordialitat del grup** / el perjudica

10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0

Incrementa l'**actitud de tolerància vers els/les altres** / la disminueix

10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0

Augmenta els **comportaments de respecte a les normes de joc** / els disminueix

10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0

Augmenta els **comportaments de cooperació** / els disminueix

10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0

Altres aspectes positius o negatius que creus que aporta la competició:

.....
10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0

.....
10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0

.....
10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0

27. La competició en les classes d'educació física aporta més avantatges o desavantatges?

- Més avantatges que desavantatges
- Més desavantatges que avantatges
- En general, tants avantatges que desavantatges

28. Introduir a les classes d'educació física activitats competitives pot:

- Facilitar el treball de continguts actitudinals.
- Dificultar el treball de continguts actitudinals.
- No condiciona el treball de continguts actitudinals.

OBSERVACIONS

MOLTES GRÀCIES PER LA TEVA COL-LABORACIÓ

A.2. – QÜESTIONARI DEFINITIU REALITZAT A INFANTS DE PRIMÀRIA

Nen Nena Curs: Data:

1. Participes en competicions esportives extraescolars?

Sí No

2. T'agrada fer competicions esportives a les classes **d'educació física** ?

Sí No M'és indiferent

3. Quan faries competició esportiva a les classes **d'educació física** ?

Mai A vegades Sovint Sempre

4. Quan fas partits a les classes, comptes el resultat ?

Mai A vegades Sovint Sempre

5. Com prefereixes organitzar els equips per fer competicions?:

a) Nenes i nens separats o Nenes i nens barrejats

b) Separar les nenes i nens que en saben més dels/de les que no en saben tant o
Jugar les nenes i nens que en saben més i els/les que no en saben tant barrejats

6. Quan practiques esport a l'escola t'agradaria que hi hagués:

Menys regles Més regles Les mateixes regles d'ara

7. Quan fas competició esportiva a les classes **d'educació física**, quina importància dónes als aspectes següents: (gens = 0, poc = 1, bastant = 2, molt = 3)

0 1 2 3

a) Anar al mateix equip que els meus amics/amigues
b) Guanyar
c) Participar
d) Passar-ho bé
e) Poder demostrar el meu nivell de joc
f) Respectar a totes les persones que juguen
g) Que no ens barallem
h) Respectar les regles
i) Que hi hagi algú que arbitri
j) Que el meu equip jugui amb esportivitat
k) Aprendre i millorar
l) Comentaris que em fa el/la mestre/a
ll) Comentaris que em fan els/les companys/es de classe
Altres:
.....
.....
.....

8. Escribeu el que vulguis sobre la competició a l'altra cara del full.

GRÀCIES PER LA TEVA COL·LABORACIÓ

A.3. – GUIÓ D'ENTREVISTA REALITZADA A PERSONES EXPERTES

1. Opinió de la presència de l'esport a les classes d'educació física.

- Opinió de la presència de l'esport a les classes d'educació física
- Considera la competició com un fet inherent a l'esport? Per què?
- La proposta d'activitats ha de prioritzar la variabilitat esportiva, la promoció dels esports menys coneguts, la promoció dels més coneguts?

2. Opinió de la competició esportiva com a mitjà educatiu.

- Possibilitats d'incidir en valors a partir de la competició esportiva?
- En quins valors creu que es pot incidir més específicament?
Valoració de la competició des de la perspectiva de:
 - Aspectes positius: estímul per a esforçar-se, adquisició de responsabilitat, autoconeixement motor i emocional, control de les reaccions...
 - Aspectes negatius: creació de desenganys, comportaments agressius, abandonament de l'hàbit de pràctica...
- Quins problemes d'aplicació pràctica creu que pot tenir la competició en l'àmbit educatiu?
- Com es poden modificar els mimetismes no educatius per part dels/de les escolars de l'àmbit de l'esport competitiu més mediàtic?
- Creu que hi ha diferències en els comportaments competitius segons el gènere, l'edat o els infants que participen en esport extraescolar (quins, quan es produeixen...)?
- Quin valor afegit atorga a la competició esportiva com a facilitadora en els processos d'aprenentatge d'habilitats coordinatives?

3. Tractament de la competició esportiva en les classes d'educació física.

- Quins consells i/o aportacions realitzaria per potenciar aspectes educatius en la realització d'activitats competitives?
- Paper dels/de les mestres com a agents que facilitin la competició com a mitjà educatiu (organització de les activitats, intervencions en la pràctica, quant a la reflexió...). Quina actitud i comportaments creu que han de tenir els/les mestres davant la tendència que tenen els nens i les nenes a comparar-se?
- S'ha de comptar el resultat dels partits o jocs esportius competitius realitzats en les classes d'EF?

– Opinió sobre la necessitat i/o possibilitat del tractament pluridisciplinar de la competició (reflexió, empatia, assumir adversitats..., com a continguts a realitzar també fora de les classes d'EF).

– Quines orientacions i modificacions normatives de l'esport s'haurien de fer a l'escola per tal que la competició esportiva sigui atractiva i assequible a diferents nivells de capacitat de l'alumnat?

- S'han de modificar els reglaments respecte a la normes federatives (introduir handicaps per a les persones expertes, tenir en compte per al resultat comportaments de joc net, participació...)?
- Com s'han de controlar les normes en la competició esportiva. Ha d'arbitrar l'alumnat i/o els/les mestres? Tota la classe ha de jugar amb les mateixes normes? Qui i com s'han de modificar les normes esportives?...
- Intervenció dels/de les mestres davant els conflictes derivats de la realització de competició esportiva. Utilitzar la reflexió?, com?, utilitzar càstigs?, quins càstigs?, utilitzar rituals i/o normes d'altres esports?...

– Quins aspectes destacaria o introduiria en la formació de mestres per millorar el tractament de la competició com a mitjà educatiu?

4. Interpretació de les següents dades:

– En relació amb la utilització d'activitats competitives l'aspecte més valorat pels/per les mestres d'EF és que augmenten la participació d'alumnat amb més capacitats i el menys valorat és que disminueixen la participació d'alumnat amb menys capacitats.

– Un 66% dels/de les mestres d'EF creuen que la competició esportiva pot facilitar el treball de continguts actitudinals però en canvi només un 33% pensen que la competició a les classes d'EF aporta més avantatges que desavantatges.

B – ANNEX EN SUPORT INFORMÀTIC (CD)

- B.1. – 1r qüestionari dissenyat per passar a mestres d'EF.
- B.2. – Carta presentació a les persones jutges pel procés de validació del qüestionari a mestres d'EF.
- B.3. – 2n qüestionari a mestres d'EF (previ a la validació).
- B.4. – Carpeta de validació del qüestionari a mestres d'EF (univocitat i pertinència)
- B.5. – Carta presentació als/a les exalumnes de postgrau de la UAB.
- B.6. – Carta (correu electrònic) adreçat als Centres de Recursos Pedagògics.
- B.7. – Carpeta amb arxius informàtics estadístics dels resultats del qüestionari a mestres
- B.8. – 1r qüestionari dissenyat per passar a infants.
- B.9. – 2n qüestionari a infants d'EF (previ a la validació).
- B.10. – Carta presentació a les persones jutges per al procés de validació del qüestionari a infants
- B.11. – Respostes escrites de l'apartat obert de la pregunta 7 del qüestionari a infants.
- B.12. – Respostes escrites de l'apartat obert sobre manifestacions de la competició (darrera part del qüestionari a infants).
- B.13. – Carpeta amb arxius informàtics estadístics dels resultats del qüestionari a infants.
- B.14. – Carta presentació adreçada als/a les mestres i protocol per passar el qüestionari a infants.
- B.15. – Carta en castellà adreçada a algunes persones expertes per sol·licitar una entrevista en profunditat sobre l'objecte d'estudi.
- B.16. – Carta en català adreçada a algunes persones expertes per sol·licitar una entrevista en profunditat sobre l'objecte d'estudi.
- B.17. – Carpeta amb els arxius d'àudio de les entrevistes realitzades a persones expertes.
- B.18. – Document amb totes les transcripcions de les entrevistes a persones expertes.
- B.19. – Carta presentació adreçada a les persones coordinadores de grups de formació permanent de mestres d'EF del ICE de la UAB.
- B.20. – Carpeta amb els arxius d'àudio dels grups de discussió de mestres de formació permanent d'EF.
- B.21. – Carpeta amb les transcripcions escrites dels grups de discussió.

